

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3
ร่วมกับ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ

CROSS-DISCIPLINARY COLLABORATION FOR SUSTAINABLE SOLUTIONS

ความร่วมมือข้ามศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

วันศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม 2567
ณ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

รายงานสืบเนื่อง

การประชุมวิชาการระดับชาติมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3

ร่วมกับสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ฯ

CROSS – DISCIPLINARY COLLABORATION FOR SUSTAINABLE
SOLUTIONS

ความร่วมมือข้ามศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

5 กรกฎาคม 2567

ISBN (e-book): 978-974-219-373-7

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

สถานที่จัดพิมพ์และจัดรูปเล่ม

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

9/1 หมู่ 5 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

โทร. 0-2407-3888 ต่อ 2816-2819

บทความในรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการนี้ เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่ละท่าน
มิใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

คำนำ

การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3 ร่วมกับสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) ในวันศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม 2567 ภายใต้หัวข้อ “ความร่วมมือข้ามศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน” หรือ CROSS – DISCIPLINARY COLLABORATION FOR SUSTAINABLE SOLUTIONS โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีในการเผยแพร่ผลงานวิจัยของ อาจารย์ นักศึกษา และนักวิจัย จากภายในและภายนอกสถาบัน และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ด้านวิชาการของคณาจารย์ นักศึกษาและนักวิจัย นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาความร่วมมือระหว่าง นักวิชาการในสาขาวิชาการเดียวกันระหว่างสถาบัน

คณะผู้จัดการประชุมฯ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในงานประชุมวิชาการครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้จะเป็นเวทีในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่เป็นประโยชน์กับสังคมและประเทศชาติต่อไป

คณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการฯ

สารจาการองอธิการบดีอาวุโสด้านวิชาการ

จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมในปัจจุบันที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา นั้น ถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการทำงานร่วมกันระหว่างมนุษย์และเอไอ (AI) การประยุกต์ใช้เอไอ (AI) ในชีวิตประจำวันทำให้การใช้ชีวิตของผู้คนสะดวกสบายและง่ายดายมากยิ่งขึ้น เอไอ (AI) จึงเข้ามามีบทบาทที่สำคัญในปัจจุบันและสามารถพัฒนาต่อยอดเพื่อช่วยเหลือมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้นไปอีกในอนาคต ในความเป็นจริงแล้วนั้น เอไอ (AI) อยู่รอบตัวเราและทุกคนใช้เอไอ (AI) กันเป็นประจำอยู่แล้ว โดยที่เราอาจจะไม่รู้ตัว ยกตัวอย่างเช่น ระบบ Face ID ระบบค้นหาข้อมูล ระบบสั่งงานด้วยเสียง และ การทำงานของอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ รวมไปถึงโซเชียลมีเดีย

ในอนาคต โลกจะยังคงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและคลื่นแห่งเอไอ (AI) ทำให้โลกเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนและมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งปัญหาเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภัยคุกคามทางไซเบอร์ ปัญหาเหล่านี้มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน การแก้ปัญหาด้วยศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งเพียงลำพังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ การแก้ปัญหาจำเป็นต้องอาศัยความรู้และมุมมองจากศาสตร์ต่างๆ ร่วมกัน เอไอ (AI) ถือเป็นหนึ่งในตัวช่วยในการแก้ปัญหาในอนาคต แต่สิ่งที่สำคัญคือ การบูรณาการองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาวิชาถือเป็นกุญแจสำคัญสู่การสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

งานประชุมวิชาการครั้งนี้ถือเป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนความคิด สร้างเครือข่าย และกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือข้ามศาสตร์ ผมหวังว่าทุกท่านจะได้รับแรงบันดาลใจและมุมมองใหม่ๆ เพื่อนำไปต่อยอดในการทำงานและเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกอย่างยั่งยืน

ในโอกาสนี้ ผมใคร่ขอเปิดการประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3 และขอให้การประชุมดำเนินไปด้วยความราบรื่น สมดังวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัยและคณะผู้จัดงาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรสรเสริญ มิลินทสุต
รองอธิการบดีอาวุโสด้านวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

สารจาการองอธิการบดีสายวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา

ผมในนามรองอธิการบดีสายวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา และประธานคณะกรรมการดำเนินงานการจัดประชุมวิชาการ รู้สึกเป็นเกียรติและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่รองอธิการบดีอาวุโสด้านวิชาการ กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ ในวันที่ 3 ในการนี้ผมขอรายงานสรุปความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดงาน พอสังเขปดังนี้

มหาวิทยาลัยกรุงเทพได้เล็งเห็นถึงทิศทางและความสำคัญของการพัฒนาวัตกรรมการศึกษายังยืน จึงได้จัดการประชุมวิชาการขึ้น ต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และเครือข่ายวิจัยประชาชื่นในการเป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดงานครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การวิจัยและข้อมูลทางวิชาการระหว่างคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษาและผู้นำเสนอผลงาน

การจัดประชุมวิชาการในครั้งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นส่วนหนึ่ง ที่ผู้เข้าร่วมงานจะได้นำความรู้จากวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เอไอ (AI) สำหรับธุรกิจในอนาคต มาใช้ต่อยอดทางความคิดและพัฒนาให้เกิดความร่วมมือข้ามสาขาวิชาชีพของตนเองไปสู่สาขาวิชาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาในการทำงาน สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐภพ นิยมปิตินัน

รองอธิการบดีสายวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

กำหนดการ

วันศุกร์ที่ 5 กรกฎาคม 2567

11.00 – 11.30 น.	ลงทะเบียน
11.30 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 13.15 น.	พิธีเปิด
กล่าวรายงานโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ณัฐภพ นิยมปิตินัน
รองอธิการบดีสายวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

กล่าวเปิดโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรเสริญ มลิณทิสิต
รองอธิการบดีอาวุโสด้านวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ |
| 13.15 - 14.00 น. | บรรยายพิเศษ โดย คุณสุธีรพันธุ์ สักกรวัตร
Chief Customer Officer, บริษัท เอสซีบี เอกซ์ จำกัด (มหาชน)
บรรยายหัวข้อ “AI for Business Transformation” |
| 14.00 – 14.15 น. | พิธีมอบรางวัลนักวิจัยรุ่นใหม่ เครือข่ายวิจัยประชาชน
โดย ดร. อภิเทพ แซ่ควั้ว (รักษาการอธิการบดี มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด)
ประธานเครือข่ายวิจัยประชาชน |
| 14.30 – 16.30 น. | นำเสนอผลงานวิชาการภาคบรรยายแยกตามสาขา |

สารบัญ

คำนำ	ค
สารจาการองอธิการบดีอาวุโสด้านวิชาการ	ง
สารจาการองอธิการบดีสายวิจัยและพัฒนาบัณฑิตกรรมการศึกษา	จ
กำหนดการ	ฉ

กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ที่เรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม: กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ	1
พรรษา บุนนาค สัณห์ อุทัยรัตน์ มงคล รักษาพัชรวงศ์ นฤมล แก้วจำปา ปิยพงษ์ ทองดินนอก	
การสำรวจความเครียด ความเหนื่อยหน่าย และคุณภาพชีวิตในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษา ความปลอดภัย มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา	13
อนุสรณ์ เป่าสูงเนิน จุฑามาศ อยู่เป็นสุข	
การปรับปรุงประสิทธิภาพการเคลื่อนย้ายสินค้าก่อนการส่งมอบ กรณีศึกษา โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ ขวดพลาสติก	28
วรรณนิตา ไสทอง อติศักดิ์ วงศ์ดียิ่ง	
การจำลองการผลิตไฮโดรเจนจากกากถั่วเหลืองด้วยกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันโดยโปรแกรม ASPEN PLUS	47
สุนิสา ชุนวัด	

กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

การเปิดรับสื่อ การรับรู้ถึงประโยชน์ และ ทักษะคิดที่มีผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ 54

THE STANDARD PODCAST

อภิสิทธิ์กรรจ์ นิธิพลสนั่น อริชัย อรรคอุดม วีรพงษ์ พวงเล็ก

EXPLORING THE CONSTRUCTION OF INFLUENCER CREDIBILITY AND BEAUTY 69

PORTRAYALS IN DOUYIN SHORT CLIPS

Hui Tian Suwannamas Lekngam Wongwilatnurak

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL EXPECTATION AND GOOD WISHES: INFLUENCE ON 89

VIETNAMESE GREETINGS DURING TET HOLIDAY

Nguyen Trang Dai Suwannamas Lekngam Wongwilatnurak

กรอบแนวคิดความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม: กรณีศึกษาโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษา 109
เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

พริยา หาญพงศ์พันธุ์ อรุณ กุฬพงษ์ศักดิ์ นุชนารถ สุพิชญางกูร
รัตนติกา เพชรทองมา

กลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ

ปัจจัยทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น 146
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

ยศพล บุญยพรพงศ์ รพีสร เพื่องเกษม

ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการและกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี 160
ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย หลักฐานจากบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ ตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

ณัฐกานต์ จันท์ทรง รพีสร เพื่องเกษม

กลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย	173
ชนิษฐา ทองจาด คมสัน ต้นสกุล	
ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทในหมวดธุรกิจธนาคาร	186
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	
อมลรัศมี มรุเศรษฐ์ รพีสร เพื่องเกษม	
ความสัมพันธ์ระหว่างการก่อกำหนดทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์	204
กมลวรรณ งามลาภ รพีสร เพื่องเกษม	
ผลกระทบของขนาดบริษัท ต่อมูลค่าของกิจการ: หลักฐานจากหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์	213
สุรพิชญ์ เชี่ยวชาญณรงค์ รพีสร เพื่องเกษม	
ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	222
ทิพวัลย์ กาดี รพีสร เพื่องเกษม	
ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินของ บริษัทจดทะเบียนในอุตสาหกรรมบริการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	236
หงส์เหม สุภหัตถ์ รพีสร เพื่องเกษม	
ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธุรกิจการเกษตรหมวดอาหาร	250
ธันยนันท์ ศรีวรรมย์ รพีสร เพื่องเกษม	

กลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเงินกับการเติบโตของสินทรัพย์รวมของบริษัทในหมวดธุรกิจ 261

ก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ปฐมกร เลิศชาญชัยกุล รพีสร เพื่องเกษม

ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัท 270

ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

YITING FANG รพีสร เพื่องเกษม

ภาคผนวก

คณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2566 280

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ 282

กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม:
กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
EVALUATING THE CARBON FOOTPRINT OF DURIAN THROUGH A DIGITAL
PLATFORM: A CASE STUDY OF KANTHARALAK DISTRICT, SISAKET
PROVINCE

พรรษา บุนนาค^{1*}, สันต์ อุทยารัตน์², มงคล รักษาพัชรวงศ์³,
นฤมล แก้วจำปา⁴, ปิยพงษ์ ทองดินนอก⁵

^{1,2,3}คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{4,5}คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

*Corresponding author, E-mail: pansabunnag@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการยอมรับของเกษตรกรต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยรวบรวมข้อมูลแปลงเกษตรกรและกระบวนการผลิตของกลุ่มเกษตรกรทุเรียนแปลงใหญ่ บ้านชำตารมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 27 ราย ตั้งแต่เดือนกันยายนปี พ.ศ. 2566 ถึงมีนาคมปี พ.ศ. 2567

จากการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ประเมินค่าการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (หรือ Carbon Footprint) ของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกทุเรียนแปลงใหญ่บ้านชำตารมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า มีค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (ค่าการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) เฉลี่ยต่อทุเรียน 1 ลูก เท่ากับ 1.55 kgCO₂ eq. หรือคิดเป็น 0.52 kgCO₂ eq./kg โดยปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ที่มีค่ามากที่สุดในขั้นตอนการกำจัดซาก มีค่าเท่ากับ 0.46 kgCO₂ eq./kg และรองลงมาคือขั้นตอนการจัดการแปลง มีค่าเท่ากับ 0.06 kgCO₂ eq./kg ทั้งนี้ คิดเป็นร้อยละของการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากถึงร้อยละ 88.99 และร้อยละ 10.67 ตามลำดับ นอกจากนี้เกษตรกรมีการยอมรับการใช้เทคโนโลยี (TAM) อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยที่สูงถึงร้อยละ 81.35 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถนำมาใช้เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำการเกษตรในลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งนำไปใช้ในสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและเสริมรายได้ให้แก่เกษตรกร

คำสำคัญ: ทุเรียน คาร์บอนฟุตพริ้นท์ ดิจิทัลแพลตฟอร์ม คาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์

Abstract

This research aimed to assess farmers' acceptance of digital technology and the carbon footprint of durian products through a digital platform. Data was collected from farming plots and the production processes of 27 farmers from a large-scale durian farmer group in Ban Chamtarom, Kantharalak District, Sisaket Province, from September 2023 to March 2024.

According to digital information collection that was used to evaluate the equivalent carbon dioxide emissions (or Carbon Footprint) of a group of large-scale durian farmers in Ban Chamtarom, Kantharalak District, Sisaket Province, the results revealed that the average carbon footprint value (equivalent carbon dioxide emissions) per durian was 1.55 kgCO₂ eq., or 0.52 kgCO₂ eq./kg. The carbon footprint was the highest in the residue disposal stage, with a value of 0.46 kgCO₂ eq./kg. This accounts for up to 88.99% of greenhouse gas emissions. The management stage was found to emit the second highest carbon footprint of 0.06 kgCO₂ eq./kg, contributing 10.67% of emissions. Additionally, the average technology acceptance rate (TAM) was found at the highest level of 81.35% among the farmers. It suggests that digital technology can be a tool to change farming practices and reduce greenhouse gas emissions. Furthermore, it can be used to support farmers' development and increase their income.

Keywords: Durian, Carbon Footprint, Digital Platform, Carbon Footprint Product

บทนำ

ทุเรียนถือเป็นผลไม้เศรษฐกิจส่งออกที่สร้างมูลค่าให้แก่ประเทศไทย โดยเฉพาะการส่งออกไปประเทศจีนที่มีการส่งออกทุเรียนสดไปกว่า 93,692 ล้านบาท เพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 81.70 เมื่อเทียบกับปริมาณการส่งออกในปี พ.ศ. 2566 (“ไทยส่งออกทุเรียนไปจีน ปี 2566 พุ่ง 9 หมื่นล้าน โตกระฉูด 81.7%”, 2567) ซึ่งภายใต้การผลิตทุเรียนในปัจจุบันผลิตก๊าซเรือนกระจกหลายชนิด เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) ก๊าซมีเทน (CH₄) และไนตรัสออกไซด์ (N₂O) เป็นต้น ซึ่งเกิดจากกระบวนการการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ยาฆ่าแมลง การจัดการดิน การจัดการน้ำ รวมถึงการขนส่งและการกำจัดซาก หรือเป็นเรื่องของการจัดการการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice)

โดยปัจจุบันภาครัฐได้จัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือภาครัฐและเอกชนด้านการเกษตร (กรอ.กษ.) ตามนโยบาย “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” และตอบโจทย์รัฐบาลที่ได้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการยุทธศาสตร์ว่าด้วย Soft Power” มีการจัดระดมสมองภายใต้หัวข้อ “ทุเรียนไทย กับคุณภาพมาตรฐานการส่งออกไปตลาดโลก” ณ วันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ. 2566 โดยเสนอให้ผลักดันการเปิดตลาดทุเรียนพร้อมบริโภค (Ready to Eat) การพัฒนาคุณภาพให้ไปสู่มาตรฐานระดับ Michelin Star รวมถึงการลดต้นทุนการใช้สารเคมีทางการเกษตรลง โดยการใช้ชีวภัณฑ์ทางการเกษตรต่างๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก และการระบอบของศัตรูพืช

ใหม่ๆ รวมถึงเรื่องการผลิตการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในพืชเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อเสริมสร้างการตอบสนองต่อภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกอย่างยั่งยืน โดยประเทศไทยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่อนาคตที่ยั่งยืน หนึ่งในความคิดริเริ่มดังกล่าว คือนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งมีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ภายใต้แนวนโยบายนี้ รัฐบาลสนับสนุนการนำแหล่งพลังงานสะอาดและพลังงานหมุนเวียนมาใช้ ส่งเสริมประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสีเขียวเร่งการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ ประเทศไทยยังได้ให้คำมั่นสัญญาต่อกรอบการทำงานที่กำหนดระดับชาติ (NDC) ภายใต้ข้อตกลงปารีส NDC ตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกลง 20-25% ภายในปี พ.ศ. 2573 ปัจจุบันการนำการประเมินรอยเท้าคาร์บอน (Carbon Footprint) ของผลิตภัณฑ์ต่างๆ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อให้ทราบถึงปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาจากผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Assessment : LCA) ตั้งแต่การได้มาซึ่งวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การกระจายสินค้า การใช้งาน การจัดการของเสียหลังหมดอายุการใช้งาน และการขนส่ง ซึ่งจะแสดงผลของปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาจากผลิตภัณฑ์ในรูปของฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นท์ที่ติดอยู่บนผลิตภัณฑ์นั้นๆ ทำให้กระตุ้นให้ผู้ผลิตปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยที่สุด และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการประเมินรอยเท้าคาร์บอน (Carbon Footprint) มีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะมีส่วนช่วยลดก๊าซเรือนกระจก (GHG) และส่งเสริมความยั่งยืนตามแนวทาง (BCG)

การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของทุเรียนสดที่ปลูกในระบบสวนผสม จังหวัดอุดรธานี (Podong, Ulbonsook, & Noinamsaib, 2020) มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการกำจัดซากในส่วนที่กินไม่ได้ของทุเรียน (คิดเป็นร้อยละ 83 ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด) ในขณะที่การศึกษาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผลิตภัณฑ์ทุเรียนสดในพื้นที่เมืองเกษตรสีเขียว จังหวัดจันทบุรี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) ซึ่งได้ข้อสรุปว่ากิจกรรมที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงสุดในขั้นตอนการผลิต คือ การใช้ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 44 ของปริมาณการปล่อยทั้งหมด และจากที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการโครงการเมืองเกษตรสีเขียว (Green Agriculture City) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรและผู้ประกอบการในพื้นที่ให้เกิดการปรับปรุงการผลิตสินค้าเกษตรให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดของเสียในกระบวนการผลิต (Zero Waste) และลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น ข้อมูลจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในช่วงวัฏจักรชีวิตของทุเรียน พบว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการกำจัดซากนั้นมีค่าสูงสุด โดยมีสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากถึงร้อยละ 88.37 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด (นริศรา เอี่ยมคุ้ม, 2564) อย่างไรก็ตามจากการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนในอดีตจนถึงปัจจุบันยังมีการศึกษาไม่มากนัก และยังคงนิยมใช้ระบบของการประเมินที่ต้องใช้ที่ปรึกษาในการคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ ทำให้มีค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งจากปัญหาด้านนี้จึงทำให้กลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถทราบปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนของตนเองได้ ปัจจุบันภาครัฐจึงได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผลของภาคการเกษตรมากยิ่งขึ้น เช่นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการแปลงเกษตรที่ดี (GAP) ซึ่งการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยจะลดความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการป้อนข้อมูลหรือการคำนวณด้วยการใช้มนุษย์ และยังสามารถประมวลผลได้อย่างรวดเร็วทำให้เกิดความโปร่งใสในเรื่องของข้อมูล ดังนั้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการติดตามข้อมูลการปล่อยก๊าซ

เรือนกระจก โดยเฉพาะกับผลิตภัณฑ์ทุเรียนจะช่วยให้สามารถทราบถึงข้อมูลที่สำคัญในการปลดปล่อยในแต่ละกระบวนการ และเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตทุเรียนตลอดวัฏจักรชีวิตของทุเรียน เพื่อเป็นแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดก๊าซเรือนกระจกในผลิตภัณฑ์ทุเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการยอมรับของเกษตรกรต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียน
2. เพื่อประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันและเข้ามามีอิทธิพลต่อทุกๆ ด้านของชีวิต ไม่ว่าจะเป็น การสื่อสาร การศึกษา การทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทาง สุขภาพ และอื่นๆ อีกมากมาย (สุชาติ พุทธอวยชัย, 2564) ซึ่งจะส่งเสริมความฉลาดในการศึกษาที่เพิ่มขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อติดตามทุเรียนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาในเรื่องเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพของเกษตรกร (Wetchasit & Lilavanichakul, 2022) ซึ่งช่วยเหลือเกษตรกรในการปรับตัวเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการปุ๋ยและสารเคมีในแปลงเกษตร ที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการแปลงเกษตรที่ดี (GAP) และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกรในภาคเกษตรทุเรียนหลงลับแลจังหวัดอุตรดิตถ์ (ภานุวัฒน์ ชันจา, 2562) ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ระบบฐานข้อมูลเองได้ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเกษตรของกลุ่มเกษตรกรในการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบมีมาตรฐานเดียวกันและสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้

และงานวิจัยด้านการบริหารจัดการแปลงเกษตรที่ดีของ (Mankeb, Limunggura, In-go, & Chulilung, 2014) ซึ่งมีข้อสรุปว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ GAP โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำ GAP ไปใช้ ได้แก่ ลักษณะของเกษตรกร ขนาดพื้นที่ทำสวน และการเข้าถึงบริการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพผลผลิต ลดต้นทุนการผลิต และเป็นการเกษตรที่ยั่งยืน โดยจากการพัฒนาเกษตรกรรมแบบพอเพียงเพื่อยกระดับสู่มาตรฐาน GAP กรณีศึกษาหอมหัวแดง (สุริรัตน์ นามวงศ์, 2559) พบว่าเมื่อเกษตรกรปลูกหอมแดงตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) แล้วส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการที่เกษตรกรยังนิยมใช้สารเคมีในการการกำจัดศัตรูพืชและใช้ปุ๋ยเคมีบำรุงในการปลูกหอมแดง ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในเรื่องของการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ สอดคล้องกับการประเมินรอยเท้าคาร์บอนของทุเรียนสดที่ปลูกในระบบสวนผสม จังหวัดอุตรดิตถ์ (Podong, Ulbonsook, & Noinamsaib, 2020) โดยสรุปว่ามีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการกำจัดซากในส่วนที่กินไม่ได้ของทุเรียน และการศึกษาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผลิตภัณฑ์ทุเรียนสดในพื้นที่เมืองเกษตรสีเขียว จังหวัดจันทบุรี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2558) ซึ่งได้ข้อสรุปว่ากิจกรรมที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูงสุดในขั้นตอนการผลิต คือ การใช้ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 44 ของปริมาณการปล่อยทั้งหมด

ซึ่งเมื่อพิจารณางานวิจัยปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์จากการปลูกสับปะรด (จิราภรณ์ บุญมาก, 2558) พบว่าการใช้ปุ๋ยเคมีมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด โดยเฉลี่ยเท่ากับ 63.1 kgCO₂e/ton คิดเป็นร้อยละ 64.1 รองลงมาได้แก่การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 27.8 kgCO₂e/ton คิดเป็นร้อยละ 28.3 และการใช้สารเคมีกำจัด

ศัตรูพืชโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5.64 kgCO₂e/ton คิดเป็นร้อยละ 5.7 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แสดงว่ากิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรจะต้องมุ่งเน้นในการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีและปลอดภัย โดยเฉพาะในเรื่องของการบริหารจัดการแปลง การใช้สารเคมี และการให้ปุ๋ยเป็นสำคัญ

ดังนั้นจะเห็นว่าการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยในการติดตามข้อมูลการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก จะช่วยให้สามารถทราบถึงข้อมูลที่สำคัญในการปลดปล่อยในแต่ละกระบวนการ และเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตทุเรียน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการใช้ปุ๋ย ใช้สารเคมี หรือการกำจัดซาก และสามารถสร้างข้อเสนอแนะที่ตรงประเด็นเพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของการดำเนินการในแปลงเกษตรอย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาภายใต้งานวิจัยนี้ ได้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของเกษตรกรเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกขั้นตอน และนำไปพัฒนาปรับปรุงกระบวนการผลิตให้อยู่ในกระบวนการผลิตที่ดี ปลอดภัย ซึ่งมีการพัฒนา KasetSure Application บนอุปกรณ์เคลื่อนที่บนระบบปฏิบัติการ iOS และ Android เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลภายใต้งานวิจัย โดยมีวิธีการหรือขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กระบวนการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามจากเกษตรกรกลุ่มทุเรียนแปลงใหญ่บ้านชำตารมย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 27 ราย ซึ่งเป็นผู้ปลูกทุเรียนภูเขาไฟในจังหวัดศรีสะเกษ โดยจัดการอบรมให้เกษตรกรเข้าใจรูปแบบของการจัดเก็บข้อมูลบน Mobile Application ในวันที่ 24-25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร

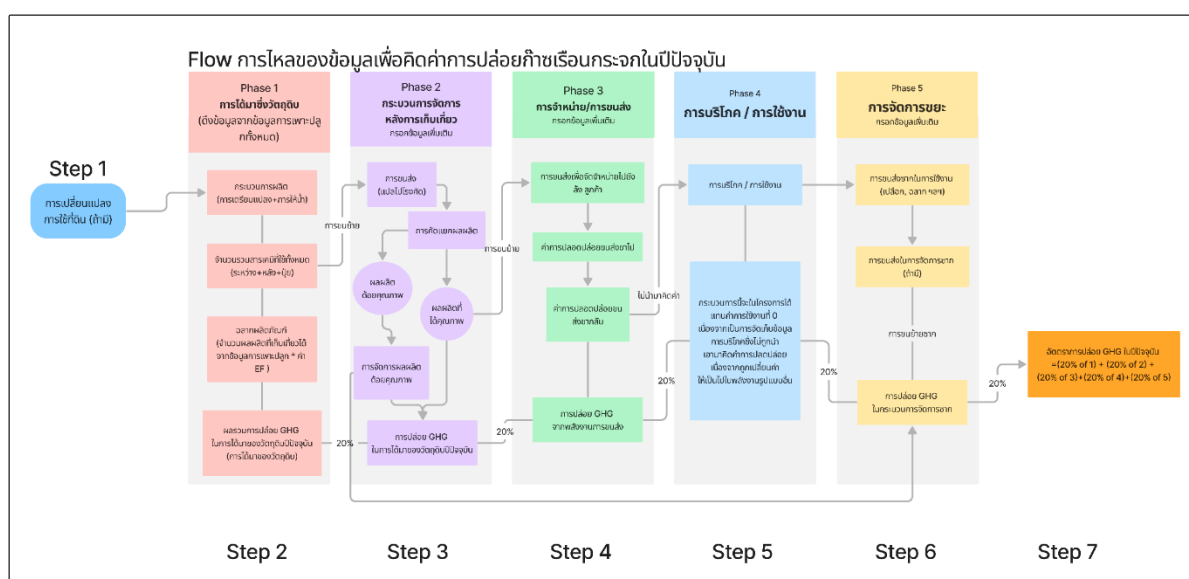
โดยให้เกษตรกรบันทึกข้อมูลทั่วไปและรายละเอียดในรอบการผลิตทุเรียนในปี 2565 ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 – กรกฎาคม พ.ศ. 2566 เพื่อใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการทั้งกระบวนการผลิตตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยใน Application จะแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆ ทั้งหมด 4 หมวด ได้แก่ 1) หมวดแสดงการจัดเก็บข้อมูลกิจกรรมรายแปลงของเกษตรกร 2) หมวดแสดงการจัดเก็บข้อมูลสารเคมีที่ใช้ในแปลง 3) แสดงการบันทึกข้อมูลเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และ 4) แสดงการบันทึกข้อมูลการใช้คาร์บอนในแปลงเกษตร (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างหน้าแสดงผลในกระบวนการจัดเก็บข้อมูลบน Mobile Application

หมายเหตุ: (จากซ้ายไปขวา) (1) หน้าแสดงการจัดเก็บข้อมูลกิจกรรมรายแปลงของเกษตรกร (2) หน้าแสดงการจัดเก็บข้อมูลสารเคมีที่ใช้ในแปลง (3) หน้าแสดงการบันทึกข้อมูลเรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (4) หน้าแสดงการบันทึกข้อมูลการใช้คาร์บอนในแปลงเกษตร

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินการปลดปล่อยคาร์บอนในแปลงเพาะปลูกของเกษตรกร โดยออกแบบการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการบันทึกข้อมูลรายแปลง และประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของทุเรียน ตามคู่มือแนวทางที่องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก พ.ศ. 2566 โดยการคำนวณผลรวมคาร์บอนฟุตพริ้นท์ผลิตภัณฑ์จะเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนการได้มาซึ่งวัตถุดิบ ขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนการกระจายสินค้า ขั้นตอนการใช้งาน และขั้นตอนการกำจัดซากผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยข้อมูลสารขาเข้า (Input Data) ได้แก่ ข้อมูลต้นพันธุ์ทุเรียน ปัจจัยการผลิตต่างๆ การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและพลังงานไฟฟ้า วัสดุบรรจุภัณฑ์ สารเคมี และข้อมูลขาออก (Output Data) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ทุเรียนผลสดขนาด 1 กิโลกรัม โดยมีรูปแบบในการจัดเก็บดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กระบวนการและวิธีคำนวณค่าการปลดปล่อยคาร์บอนในแปลงเกษตรภายใต้การดำเนินงานวิจัย

ศึกษา

คำนวณค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์โดยอาศัยการประเมินศักยภาพการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผลิตภัณฑ์ทุเรียน
ผลสดโดยใช้เทคนิคการประเมินวัฏจักรชีวิตของสินค้าตามแนวทางขององค์การบริหารก๊าซเรือนกระจก พ.ศ. 2566
โดยจะนำข้อมูลที่จัดเก็บได้ในทุกขั้นตอนของวัฏจักรชีวิตของทุเรียนมาคำนวณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตาม
สมการที่ 1

$$CF_{durian} = \sum_{i=1}^n (A_i \times EF_i)$$

เมื่อ CF_{durian} = ค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์หรือปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อ
หน่วยผลิตภัณฑ์ทุเรียนผลสด (kg CO₂eq/kg)

A_i = ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม i (หน่วยต่อหน่วย
ผลิตภัณฑ์ เช่น kg/kg, l/kg, หรือ kWh/kg)

EF_i = ค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission factor) ในแต่ละกิจกรรม i
(kg CO₂eq/kg)

โดยในการศึกษารุ่นนี้ค่าที่ได้จะอยู่ในรูปแบบของสัดส่วนค่าการปลดปล่อยในแต่ละขั้นตอน ทั้งนี้ เมื่อนำ
มาคิดคะแนน จะพิจารณาค่าน้ำหนักที่ร้อยละ 20 ของแต่ละส่วนเพื่อนำมาเป็นค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของ
ผลิตภัณฑ์ของปีปัจจุบัน (kgCO₂ eq.) ซึ่งการคำนวณกิจกรรมต่างๆ และค่า Emission Factor ที่เลือกใช้จะเป็นไป
ตามคู่มือการคำนวณค่าคาร์บอนในภาคป่าไม้และเกษตร ขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก พ.ศ. 2566 และ
แพลตฟอร์มเปิดให้มีการปรับปรุงค่า Emission Factor ของกิจกรรมหรือการคำนวณค่าการปลดปล่อยคาร์บอนจาก
สารเคมีหรือการใช้ปุ๋ยในแปลงเกษตรได้

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลการศึกษา เพื่อหาแนวทางในการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาค
การเกษตร นำไปสู่การซื้อขายคาร์บอนในตลาด และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

ผลการวิจัย

1. การยอมรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียน

จากการจัดเก็บและติดตามการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล KasetSure Application ของเกษตรกรกลุ่มทุเรียน
แปลงใหญ่บ้านชำดามย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 27 ราย และผลการอบรมและ
ติดตามการใช้งาน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล KasetSure
มากถึงร้อยละ 92.73 และเกษตรกรมีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 81.35 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก

2. ผลการประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียน

จากการประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของแปลงปลูกทุเรียนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มพบว่าแปลงปลูก
ทุเรียนของเกษตรกรกลุ่มทุเรียนแปลงใหญ่บ้านชำดามย์ ตำบลตระกาจ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ
จำนวน 27 ราย ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนทั้งหมด 172.76 ไร่ มีค่าการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า

ทั้งหมด 112,542.35 กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า หรือคิดเป็นค่าเฉลี่ยทั้งหมดของกลุ่มอยู่ที่ 651.43 กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อไร่ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ทั้งหมด (ข้อมูล ณ วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2567)

ลำดับ	รายชื่อเกษตรกร	ปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าภายในแปลงทั้งหมด (kgCO ₂ eq.)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)
1	กัลยา จันทร์แก้ว	8,595.30	12.12
2	พิทักษ์ เนตรสาร	6,233.11	9.68
3	สิน แก้วคำ	2,277.11	4.06
4	สำเนียง อรจุล	2,980.24	5.87
5	ชวลิต วังคะฮาด	3,799.43	8.07
6	ณัฐนิช รูปใหญ่	4,119.61	6.33
7	ทิพย์วิภา โพธิชัย	4,554.00	5.04
8	สมคิด ร่วมรักษ์	2,366.92	8.305
9	พิเชฐ กฐินเทศ	3,045.94	3.87
10	ศรีจันทร์ คำเคนบัง	4,014.64	4.53
11	สีดา สมลา	3,814.32	4.97
12	กองศรี เส้นสุข	1,329.11	1.68
13	ทัศนียา ศีลชาติ	7,591.70	12.39
14	ละอองดาว ศीलให้อยู่สุข	4,736.18	9.415
15	พวงแก้ว เกษเจริญคุณ	3,438.06	4.87
16	บานเย็น อุ่นเสมอ	3,438.06	3.71
17	สุดาวดี งามตรง	5,748.94	6.57
18	วิจิต ใจใหญ่	3,698.14	4.11
19	บงอร กฐินเทศ	1,138.74	1.18
20	จันกร ชุ่มชื่น	3,072.83	2.44
21	อมรรัตน์ ศิริรัตน์พิทักษ์	5,807.01	6.58
22	อาทิตยา มาหา	2,601.18	2.87
23	เกษมศักดิ์ วังคะฮาด	3,698.14	4.97
24	ชนชล เพ็ชรอิน	5,748.94	18.61
25	สรารีย์ โทชัย	4,950.62	5.53
26	นุจจิรา เกษเจริญคุณ	3,698.14	4.87

ลำดับ	รายชื่อเกษตรกร	ปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าภายในแปลงทั้งหมด (kgCO ₂ eq.)	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)
27	ธงชัย ชัยชัยชาญพงศ์	6,045.94	10.12
	รวม	112,542.35	172.76
	เฉลี่ย	651.43 kgCO₂ eq./rai	

หมายเหตุ: ภายใต้โครงการได้ขออนุญาตการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จากเกษตรกรภายใต้โครงการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อการรับรองสินค้าเกษตรปลอดภัยและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในการผลิตทุเรียนและข้าวสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาการประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียน 1 ลูก โดยพบว่าในพื้นที่ศึกษาทุเรียน 1 ลูกจะมีน้ำหนักเฉลี่ยประมาณ 3 กิโลกรัม และผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย มีค่าเท่ากับ 419 ลูก/ไร่ หรือคิดเป็นน้ำหนักทุเรียนเฉลี่ย 1,257 กิโลกรัม/ไร่ (ข้อมูลจากการสำรวจผลผลิตของเกษตรกร) ซึ่งเมื่อคำนวณปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของทุเรียนในพื้นที่กลุ่มเกษตรกรบ้านชำตารมย์ พบว่ามีค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (ค่าการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) เฉลี่ยต่อทุเรียน 1 ลูก เท่ากับ 1.55 kgCO₂ eq. หรือคิดเป็น 0.52 kgCO₂ eq./kg

ตารางที่ 2 ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของทุเรียนต่อ 1 กิโลกรัม ของกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนแปลงใหญ่บ้านชำตารมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ

ผลผลิตทุเรียน 1 ลูก เฉลี่ยน้ำหนัก	3 กิโลกรัม (ค่าเฉลี่ยมาตรฐาน*)
พื้นที่เป้าหมาย 1 ไร่ ได้ผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย	419 ลูก (ปริมาณผลผลิต/ไร่)
ทุเรียน 1 ลูก จะให้ปริมาณการปลดปล่อยเฉลี่ย	6.45 kgCO ₂ eq. (ค่ามาตรฐาน*)
ทุเรียนกลุ่มเกษตรกรบ้านชำตารมย์ มีการปลดปล่อยเฉลี่ย 1 ลูก	1.55 kgCO ₂ eq.
ทุเรียนกลุ่มเกษตรกรบ้านชำตารมย์ มีการปลดปล่อยเฉลี่ย 1 กิโลกรัม	0.52 kgCO ₂ eq.

หมายเหตุ: * คือ ค่าอ้างอิงของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2558)

ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของทุเรียน 1 กิโลกรัม ของกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนแปลงใหญ่บ้านชำตารมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งแต่ขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการแปลง การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การจำหน่ายและการขนส่ง และการจัดการซาก มีค่าเท่ากับ 0 Kg.CO₂ eq, 0.06 Kg.CO₂ eq, 0.00027 Kg.CO₂ eq, 0.0013 Kg.CO₂ eq, 0.46 Kg.CO₂ eq ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ที่ของผลิตภัณฑ์เรียนในกลุ่มผู้ปลูกทุเรียนบ้านชำदारมย์ ตามขั้นตอนกระบวนการผลิตทุเรียน

ขั้นตอน	ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Kg.CO ₂ eq./1 ลูก)	ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Kg.CO ₂ eq./1 kg)	ร้อยละการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน	0	0	0.00%
การจัดการแปลง	0.17	0.06	10.6728%
การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	0.0008	0.00027	0.0508%
การจำหน่ายและการขนส่ง	0.004	0.0013	0.2785%
การจัดการซาก	1.38	0.46	88.9979%
รวม	1.55	0.52	100.00%

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจากการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อใช้ประเมินการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (หรือ Carbon Footprint) ของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกทุเรียนแปลงใหญ่บ้านชำदारมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดังนี้

1. กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกทุเรียนแปลงใหญ่บ้านชำदारมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 27 รายที่เข้าร่วมในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล มีความรู้ความเข้าใจและยอมรับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการประเมินปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของทุเรียนในพื้นที่ของเกษตรกรมากถึงร้อยละ 92.73 ทำให้เกษตรกรทราบถึงข้อมูลการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดขึ้นจากการเพาะปลูกทุเรียน และสามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุงประสิทธิภาพในการเพาะปลูกทุเรียนเพื่อลดการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์และให้เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรปลอดภัยร่วมด้วย

2. ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ทุเรียนของกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ บ้านชำदारมย์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีค่าเท่ากับ 0.52 Kg.CO₂ eq./1 kg .โดยปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ มี 2 ขั้นตอนที่มีการปลดปล่อยสูง ได้แก่ ขั้นตอนการจัดการซาก และการจัดการแปลงภายในของเกษตรกร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จัดการเศษวัสดุทางการเกษตรด้วยการเผาทำลายเพื่อความสะดวกรวดเร็วและเชื่อว่าจะสามารถกระตุ้นการติดดอกได้ดี รวมถึงมีการใช้ปุ๋ยเคมีเกินความเหมาะสมของดิน โดยเฉพาะปุ๋ยในกลุ่มไนโตรเจน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการปลดปล่อยก๊าซไนตรัสออกไซด์ (N₂O) ขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศ นอกจากนี้เกษตรกรบางส่วนยังมีการจัดการเศษซากสารเคมีที่ใช้แล้วโดยกระบวนการฝังกลบ

ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปริมาณค่าการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าที่มีปริมาณมากกว่าขั้นตอนอื่นๆ อย่างไรก็ตามหากเกษตรกรได้มีการปรับปรุงพฤติกรรมทางการเกษตรให้เป็นไปตาม

มาตรฐานของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี จะมีส่วนช่วยให้เกษตรกรสามารถลดการปลดปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ในแปลงได้ โดยเฉพาะในเรื่องของเผาเพื่อกระตุ้นการออกดอก พร้อมกับการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการจัดการเศษหญ้า ใบไม้ กิ่งไม้ ภายในแปลงที่เหมาะสม เช่น การนำกิ่งไม้ไปใช้เป็นไม้พินในครัวเรือน เศษหญ้าและใบไม้ นำมาจัดทำปุ๋ยหมักแบบไม่พลิกกอง เป็นต้น ซึ่งจะสามารถช่วยให้เกษตรกรสามารถลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมในแปลงได้

3. การใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพและเสริมรายได้ จากข้อมูลการยอมรับการใช้เทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของเกษตรกรซึ่งอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยที่สูงถึงร้อยละ 81.35 ซึ่งทำให้สามารถที่จะเข้าถึง และเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยสนับสนุน และพัฒนาศักยภาพ โดยสามารถที่จะนำข้อมูลไปเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนากระบวนการประเมินความเสี่ยงและแนะนำการลดการปลดปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นท์ในทุเรียนเพิ่มขึ้น
2. งานวิจัยนี้มีขอบเขตในการวิเคราะห์เพียงไม้ผลทุเรียนเท่านั้น ควรดำเนินงานวิจัยต่อยอดประเด็นการจัดการแปลงเกษตรที่ดีที่นำไปสู่การลดการปลดปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นท์กับพืชชนิดอื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนวิจัย วช. ประจำปี พ.ศ. 2566 ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้เข้าร่วมโครงการทุกๆ ท่าน ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือด้านข้อมูลรายละเอียดในแพลตฟอร์ม รวมถึงทีมงานที่เป็นผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ บุญมาก. (2558). ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์จากการปลูกสับปะรด: กรณีศึกษาอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี. รายงานการประชุม The 34th National Graduate Research Conference (น. 157-164).
ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จับตา “ทุเรียน low carbon” soft power ตัวใหม่ประเทศไทย. (2566, 7 ตุลาคม). *ฐานเศรษฐกิจ*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567, จาก <https://www.thansettakij.com/sustainable/zero-carbon/577943>
- ไทยส่งออกทุเรียนไปจีน ปี 2566 พุ่ง 9 หมื่นล้าน โตกระฉูด 81.7%. (2567, 29 มกราคม). *ฐานเศรษฐกิจ*. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567, จาก <https://www.thansettakij.com/business/trade-agriculture/587012>
- นริศรา เอี่ยมคุ้ม. (2564, 8 พฤษภาคม). โครงการเมืองเกษตรสีเขียว (Green agriculture city). สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567, จาก https://www.arda.or.th/datas/6.เมืองเกษตรสีเขียว_คุณนริศรา.pdf
- ภาณุวัฒน์ ชันจา. (2562). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกษตรกรในกลไกตลาดทุเรียนหลงลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์* 14(1), 13-25.

- สุชาดา พุทธอวยชัย. (2564). บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 4(1), 18-33.
- สุรรัตนพร นามวงษ์. (2559). *การพัฒนาเกษตรกรรมแบบพอเพียงเพื่อยกระดับสู่มาตรฐาน GAP กรณีศึกษาหอมหัวแดง* (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพังงา. (2566, 2 พฤศจิกายน). ภาวะโลกเดือด ผลกระทบที่ต้องเผชิญ. (2 11 2023). สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567, จาก <https://www.mnre.go.th/phangnga/th/news/detail/168716>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2558). การศึกษาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของผลิตภัณฑ์ทุเรียนผลสดในพื้นที่เมืองเกษตรสีเขียว จังหวัดจันทบุรี. สืบค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2567, จาก <https://readgur.com/doc/2305318/คาร์บอนฟุตพริ้นท์ทุเรียน---สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่-6>
- Mankeb, P., Limunggura, T., In-go, A., & Chulilung, P. (2014). Adoption of good agricultural practices by durian farmers in Koh Samui District, Surat Thani Province, Thailand. Retrieved March 25, 2024, from https://www.researchgate.net/profile/Panya_Mankeb/publication/264979282_Adoption_of_Good_Agricultural_Practices_by_Durian_Farmers_in_Koh_Samui_District_Surat_Thani_Province_Thailand/links/53facc60cf2e3cbf565cd85/Adoption-of-Good-Agricultural-Practices-by-Durian-Farmers-in-Koh-Samui-District-Surat-Thani-Province-Thailand.pdf
- Podong, C., Ulbonsook, P., & Noinamsaib, S. (2020). Evaluation of the carbon footprint of fresh durian grown in an agroforestry system in Uttaradit Province. *Thai Journal of Science and Technology*, 9(3), 289-309.
- Wetchasit, P., & Lilavanichakul, A. (2022). The uncertainty of agricultural risks not only affects farmers, but also causes all stakeholders in the supply chain. Durian is one of the important agricultural exporting products in Thailand and a high-value fruit crop of Chumphon Province. Durian farmer. In *Proceedings of the 4th International Conference on Agriculture and Agro-Industry (ICAAI2022)*, (pp. 8-13). Chiang Rai: Mae Fah Luang University.

การสำรวจความเครียด ความเหนื่อยหน่าย และคุณภาพชีวิตในการทำงาน
ของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา
SURVEY STUDY OF WORK STRESS, JOB BURNOUT AND QUALITY OF
LIFE AT WORK IN THE SECURITY OFFICERS AT A UNIVERSITY IN
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

อนุสรณ์ เป่าสูงเนิน^{1*}, จุฑามาศ อยู่เป็นสุข²

^{1,2}คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*Corresponding author, E-mail: anusorn.p@nrru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจระดับความเครียด ความเหนื่อยหน่าย และคุณภาพชีวิตในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ปฏิบัติงานภายในมหาวิทยาลัยแห่งดังกล่าวนี้ จำนวน 14 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 64.3) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี (ร้อยละ 42.9) จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 42.9) โดยทุกคนปฏิบัติงานในตำแหน่งระดับปฏิบัติงาน (ร้อยละ 100.0) มีประสบการณ์ในการทำงานนี้ไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 64.3) ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความเครียดในการทำงานในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.0) มีความเหนื่อยหน่ายในการทำงานในระดับปานกลาง (ร้อยละ 42.86) และระดับต่ำ (ร้อยละ 42.86) และมีคุณภาพชีวิตในการทำงานในระดับสูง (ร้อยละ 57.14) ผลจากการวิจัยในครั้งนี้นำไปสู่ข้อเสนอแนะที่ว่าการควรมีนโยบายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่เน้นเรื่องการทำงานอย่างมีความสุข ไม่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน เพื่อป้องกันความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน ความเครียดในการทำงาน และส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ความเครียดในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน คุณภาพชีวิต

Abstract

This research aimed to survey levels of stress, burnout, and quality of life at the work of security officers at 'A' University in Nakhon Ratchasima province. The questionnaires were used to collect data from 14 security officers. Data were analyzed using descriptive statistics; frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum, and minimum values.

The results found that the majority of the samples were male (64.3 percent), aged between 41-50 years (42.9 percent), graduated from secondary school (42.9 percent), and all (100 percent) worked in operational positions. Most of the samples had less than five years of work experience (64.3 percent). The results also showed the security officers had work stress at a moderate level (50.0 percent), work burnout at a moderate level and a low level (each at 42.86 percent), and quality of life at work at a high level (57.14 percent). The results suggest that an organization should have a policy concerning human resource management that focuses on a happy life at work to prevent fatigue, and stress, and to promote a better quality of life for its personnel.

Keywords: Security Guard, Work Stress, Burnout, Quality of Life

บทนำ

อาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัยเป็นอาชีพที่ได้รับความสนใจมากขึ้น และมีคนจำนวนมากที่ได้เข้าสู่อาชีพนี้ แต่อย่างไรก็ตามยังมีพนักงานรักษาความปลอดภัยจำนวนมากที่ประสบปัญหาในการดำเนินชีวิต เนื่องจากลักษณะการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย มีวิธีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากการทำงานปกติ เช่น ลักษณะงานเป็นการเฝ้าระวังตลอด 24 ชั่วโมงทุกวัน และส่วนใหญ่ไม่มีวันหยุดราชการหรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ รวมทั้งลักษณะงานในบางครั้งที่ไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนหรือตายตัว เหตุการณ์หรือเหตุฉุกเฉินต่างๆ อาจเกิดเวลาใดและสถานที่ใดก็ได้ (สาธิต สุวรรณประกร และ สมยศ อวเกียรติ, 2559) ลักษณะงานดังกล่าวส่งผลต่อคุณภาพชีวิต (จุฑามาศ เป้าคำทอง, 2563) ซึ่งจะให้เกิดความเครียดจากงานเพิ่มขึ้น ทำให้มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัยได้ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และสังคม โดยผลกระทบด้านร่างกาย คือการนอนพักผ่อนไม่เพียงพอทำให้ร่างกายอ่อนล้า อ่อนเพลีย รวมถึงทำให้เกิดอุบัติเหตุระหว่างในการทำงานได้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการรับประทานอาหารและยา รวมถึงการออกกำลังกาย ส่วนผลกระทบด้านจิตใจ พนักงานมีความเครียดจากการทำงาน การทำงานกะกลางคืนทำให้เวลาทำกิจกรรมกับครอบครัวน้อยลง ไม่มีเวลาพบปะสังสรรค์กับเพื่อนญาติพี่น้อง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัย (วรรณภา ลือกิตินันท์, 2563) สำหรับในประเทศไทยมีการศึกษาในเรื่องคุณภาพชีวิตในกลุ่มพนักงานรักษาความปลอดภัยอยู่ค่อนข้างน้อย ซึ่งงานวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา อำเภอเมืองสงขลา โดย จิตรวี เขยชม, นาริมาะ ลาเต๊ะ, มัชฌิสาแมงอ, และ สุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้ (2564) พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของพนักงานรักษาความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง

สาเหตุของความเหนื่อยหน่ายของบุคลากรในการทำงานมาจาก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เมื่อเกิดความเหนื่อยหน่ายแล้วจะส่งกระทบ 3 ด้านคือ ผลต่อตนเอง ต่อองค์กรและต่ออาชีพ กล่าวคือ จากสภาพการทำงานที่มีภาระงานมากขึ้นส่งผลให้เกิดความรู้สึกล้าทางร่างกายและจิตใจ และยังส่งผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ทำให้ขาดการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง ด้วยงานที่มีอยู่ล้นมือ มีทัศนคติด้านลบกับงานที่ทำอยู่จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิด ทัศนคติและพฤติกรรมไปทางด้านลบ จนทำให้คุณค่าของตนเองลดน้อยลง ไม่มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังได้ ขาดความมั่นใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกล้มเหลวเมื่อนึกถึงอนาคต ความเหนื่อยหน่ายของผู้ปฏิบัติงานมีแนวโน้มทำให้เกิดทัศนคติเชิงลบ หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการทำงาน (Pine & Aronson, 1988) ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ต่ำลง ทั้งยังก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการทำงานสูง ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดความเครียด จากผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน พบว่า ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (Burnout) เป็นผลกระทบหรือปรากฏการณ์ที่มาจากการตอบสนองต่อสาเหตุที่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน เมื่อเกิดความเครียดเรื้อรังโดยไม่สามารถปรับตัวเพื่อเผชิญความเครียดได้ จึงเกิดความเหนื่อยหน่ายขึ้น เพื่อให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสุขในการทำงาน และไม่เกิดความเครียดในการทำงาน จนกระทั่งเป็นความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบในแง่ลบ ทั้งต่อตัวบุคลากร ต่อองค์กร สังคม และต่ออาชีพ (McConnell, 1982)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาระดับความเครียดจากการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความเหนื่อยหน่ายของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้ดียิ่งขึ้น และยกระดับสุขภาพและคุณภาพชีวิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และทำงานได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายของทางสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน และคุณภาพชีวิตของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ความเครียดในการทำงาน (work stress) หมายถึง ความรู้สึกที่มีผลมาจากปัจจัยต่างๆ ในการทำงาน เช่น ปริมาณงานที่มากเกินไป การขาดโอกาสก้าวหน้าในงานอาชีพ ความสัมพันธ์ในหน่วยงานไม่ดี การเมืองในหน่วยงาน เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีผลต่อผู้ปฏิบัติงานทำให้เกิดความกดดันและเมื่อมีความกดดันมากจะทำให้เกิดความเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียกับการทำงาน โดยจะขัดขวางหรือลดทอนประสิทธิภาพในการทำงาน ตามแนวคิดของ คูเปอร์และ คาร์ทไรท์ (Cartwright & Cooper, 1997) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน

ลักษณะงาน ด้านความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านความสัมพันธ์ และด้านโครงสร้างนโยบายและบรรยากาศขององค์กร

ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (job burnout) หมายถึง ความรู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ การลดคุณค่าความเป็นบุคคลของผู้อื่น และการลดค่าความสำเร็จของตนเอง ซึ่งเกิดจากการที่ต้องเผชิญกับความเครียดจากการทำงานอย่างต่อเนื่อง และไม่สามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นระยะเวลานาน ทำให้ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านร่างกาย และจิตใจของผู้ที่เกิดความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อข้างและต่อองค์กร โดยตามแนวคิดของ แมสแลชและแจ๊คสัน (Maslach & Jackson, 1986) ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การลดค่าความเป็นบุคคลของผู้อื่น ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน (quality of work life) หมายถึง คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นการรับรู้ของพนักงานที่มีความพึงพอใจ และจิตใจที่ดีจากการทำงาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่องค์กรจัดทำขึ้นเพื่อให้พนักงานทำงานอย่างมีความสุข มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งจะส่งเสริมให้การทำงานนั้นประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งมีความพอใจในงานที่ตนทำอยู่ โดยศึกษาตามแนวคิดของ ฮิวและ คัมมิงส์ (Huse & Cumming, 1985) ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพการทำงานที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาศักยภาพของพนักงาน ด้านความก้าวหน้าเจริญเติบโตและมั่นคงในงาน ด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านธรรมาภิบาลในองค์กร ด้านสมดุลระหว่างชีวิตกับงาน และด้านความภูมิใจในองค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การทำวิจัยในครั้งนี้ เป็นการเลือกใช้ประชากรแบบเจาะจง โดยดำเนินการศึกษาในประชากรทั้งหมด ได้แก่ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 14 คน

เกณฑ์การคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ (inclusion criteria)

1. เป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่ปฏิบัติงาน ณ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา
2. สื่อสารด้วยการอ่าน เขียน พูดและฟังด้วยภาษาไทยได้เข้าใจ
3. ไม่เป็นโรคติดต่อที่อยู่ในระยะแพร่เชื้อ อาทิ วัณโรค ปอด ติดเชื้อไวรัส สุกใส หัด หัดเยอรมัน เป็นต้น
4. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ และเต็มใจ

เกณฑ์การคัดออกจากโครงการ (exclusion criteria)

1. มีปัญหาสุขภาพที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ อาทิ มีความบกพร่องทางสมองหรือสติปัญญา มีปัญหาด้านความจำ มีภาวะสมองเสื่อม ตาบอด หูหนวก พูดไม่ได้ เป็นต้น
2. ต้องการออกจากการวิจัย หรือให้ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ได้ไม่ถึงร้อยละ 80

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์/อายุงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความเครียดในการทำงาน ผู้วิจัยเลือก แบบสอบถามความเครียดในการทำงาน ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามความเครียดในการทำงานของ เสาวรส วงศาสุลักษณ์ (2549) ปรับปรุงภาษาและข้อความและพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของ คูเปอร์และคาร์ทไรท์ (Cartwright & Cooper, 1997) ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน มีข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน ผู้วิจัยเลือกใช้ แบบสอบถามวัดความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน โดยปรับปรุงและพัฒนาจากแบบสอบถามวัดความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของ สายสัมพันธ์ จำปาทอง (2554) และ ละม้าย เกิดโภคทรัพย์ (2548) ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวคิดของแมสแลช และ แจ็คสัน (Maslach & Jackson, 1986) จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตในการทำงาน แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณภาพชีวิตการทำงานปรับปรุงและพัฒนาข้อคำถามตามแนวคิดของฮิวส์และคัมมิงส์ (Huse & Cummings, 1985) โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานมี 8 ด้าน ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 17 ข้อ

โดยแบบสอบถามในส่วนที่ 2-4 มีลักษณะของการตอบแบบสอบถามเป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ และให้คะแนนตามลิเคิร์ตสเกล (Likert's Scale 1-5) ดังนี้

ตารางที่ 1 มาตรประเมินค่าของแบบสอบถามส่วนที่ 2-4

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน	
	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างมาก	5	1
ค่อนข้างเห็นด้วย	4	2
เห็นด้วยเล็กน้อย	3	3
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างมาก	1	5

เกณฑ์การแปลความหมายของผลคะแนนในส่วนที่ 2-4 พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของข้อมูลแต่ละตัวแปรเป็นเกณฑ์ ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1981) โดยใช้ค่าคะแนนสูงสุดลบด้วยค่าคะแนนต่ำสุด และนำมาหารด้วยระดับที่ต้องการแบ่ง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคะแนนของแบบสอบถามความเครียดในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน

ระดับคะแนน	ช่วงคะแนนเฉลี่ย
ระดับสูง	3.68 – 5.00
ระดับปานกลาง	2.34 – 3.67
ระดับต่ำ	1.00 – 2.33

ผู้วิจัยพัฒนาและปรับปรุงแบบสอบถาม ให้มีเนื้อหาเหมาะสม สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นได้นำเครื่องมือไปทดสอบดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามโดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และดำเนินการประเมินการทดสอบดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการประเมินพบว่า IOC ทุกข้อมีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไปทุกข้อคำถาม ซึ่งถือว่าข้อคำถามทุกข้อสามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินการเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการติดต่อประสานงานกับทางเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ที่ประจำอยู่ในจุดต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย เพื่อชี้แจงรายละเอียดการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยลงพื้นที่ นำส่งแบบสอบถามให้กับพนักงานรักษาความปลอดภัย เพื่อรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน 2565
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนเรียบร้อยแล้ว จะนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วน จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องความเครียดในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 14 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 9 คน (ร้อยละ 64.3) อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.9) จบมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.9) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีตำแหน่งงานระดับปฏิบัติงาน จำนวน 14 คน (ร้อยละ 100) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 9 คน (ร้อยละ 64.3) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไป (N = 14)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	64.3
หญิง	5	35.7
อายุ		
≤ 20 ปี	0	00.0
21 – 30 ปี	0	00.0
31 – 40 ปี	5	35.7
41 – 50 ปี	6	42.9
≥ 51 ปี	3	21.4
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาปีที่ 3	6	42.9
มัธยมศึกษาปีที่ 6	5	35.7
ปวช.	1	7.1
ปวส.	2	14.3
ตำแหน่ง		
ระดับปฏิบัติงาน	14	100.0

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไป (N = 14) (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
≤5 ปี	9	64.3
6 – 10 ปี	1	7.1
11 – 15 ปี	3	21.4
21 – 25 ปี	1	7.1

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเครียดในการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลความเครียดในการทำงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดในการทำงานอยู่ที่ระดับปานกลาง จำนวน 7 คน (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือ ระดับความเครียดสูง จำนวน 4 คน (ร้อยละ 28.57) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของระดับความเครียดในการทำงาน (N = 14)

ระดับความเครียด	ระดับคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	3.68 – 5.00	4	28.57
ระดับปานกลาง	2.34 – 3.67	7	50.00
ระดับต่ำ	1.00 – 2.33	3	21.43
รวม		14	100.00

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีระดับความเครียดในการทำงานมากที่สุด คือ เมื่อพบว่าโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพน้อยกว่าอาชีพอื่น ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.85$) ลำดับถัดมา คือ เมื่อเงินเดือนในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน ($\mu = 3.79$, $\sigma = 1.08$) ส่วนข้อที่มีระดับความเครียดในการทำงานน้อยที่สุด คือ เมื่อความคิดในการทำงานของท่านขัดแย้งกับแนวทางขององค์กร ($\mu = 1.95$, $\sigma = 1.28$) รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความเครียดในการทำงาน รายข้อ (N = 14)

	ข้อคำถาม	(μ)	(σ)	แปลผล
1.	เมื่อทำงานไม่ตรงกับความสามารถ	3.07	1.22	ปานกลาง
2.	เมื่อพบว่าโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพน้อยกว่าอาชีพอื่น	4.00	0.85	สูง
3.	เมื่องานของท่านไม่มีโอกาสพัฒนาตนเองตามที่คาดหวัง	3.64	1.17	ปานกลาง
4.	เมื่อเงินเดือนในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับปริมาณงาน	3.79	1.08	สูง
5.	เมื่อเงินเดือนในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับหน้าที่และความรับผิดชอบ	3.57	0.90	ปานกลาง
6.	เมื่อต้องแบกรับกับภาระงานที่หนักๆเพียงคนเดียว	2.50	1.45	ปานกลาง
7.	เมื่อมีปัญหาความขัดแย้งระหว่างเพื่อนร่วมงาน	3.43	1.59	ปานกลาง
8.	เมื่อขาดความร่วมมือของผู้ร่วมงาน	3.43	1.55	ปานกลาง
9.	เมื่อพบปัญหาการแก่งแย่งความดีความชอบในหมู่เพื่อนร่วมงาน	3.00	1.51	ปานกลาง
10.	เมื่อผู้ร่วมงานไม่ยอมรับนับถือในความสามารถของท่าน	2.71	1.39	ปานกลาง
11.	เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารไม่ยอมรับในความสามารถของท่าน	2.57	1.45	ปานกลาง
12.	เมื่อความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารเป็นไปในทิศทางที่ไม่ดี	2.57	1.59	ปานกลาง
13.	เมื่อขาดการช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน	2.57	1.29	ปานกลาง
14.	ไม่มีเพื่อนร่วมงานคนใดสามารถให้คำปรึกษากับท่านได้	2.71	1.39	ปานกลาง
15.	เมื่อความคิดในการทำงานของท่านขัดแย้งกับแนวทางขององค์กร	1.93	1.28	ต่ำ
16.	เมื่ออุปกรณ์ที่จะสนับสนุนในการทำงานมีไม่เพียงพอกับการใช้งาน	2.43	1.40	ปานกลาง
17.	เมื่อบรรยากาศในองค์กรไม่มีมิตรภาพ	2.29	1.39	ปานกลาง
18.	เมื่อสภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เหมาะสม เช่น เสียงดัง อากาศร้อน	2.86	1.41	ปานกลาง
19.	เมื่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติงาน	2.64	1.39	ปานกลาง
20.	เมื่อขาดการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	2.36	1.39	ปานกลาง

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน พบว่าส่วนใหญ่มีความเหนื่อยหน่ายในการทำงานอยู่ที่ระดับปานกลาง จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.86) ซึ่งมีจำนวนเท่ากับระดับต่ำ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.86) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน (N = 14)

ระดับความเหนื่อยหน่าย	ระดับคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	3.68 – 5.00	2	14.29
ระดับปานกลาง	2.34 – 3.67	6	42.86
ระดับต่ำ	1.00 – 2.33	6	42.86
รวม		14	100.00

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานมากที่สุด คือ ท่านคิดว่าคนทุกคนมีคุณค่าเท่าๆ กัน ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.73$) ลำดับถัดมา คือ ท่านเป็นที่ไว้วางใจของหน่วยงาน ($\mu = 3.75$, $\sigma = 1.29$) ส่วนข้อที่มีระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานน้อยที่สุด คือ ท่านรู้สึกว่าการะงานของท่านมากเกินไป ($\mu = 1.86$, $\sigma = 1.19$) ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน รายข้อ (N = 14)

ข้อคำถาม	(μ)	(σ)	แปลผล
1. เมื่อคิดถึงเรื่องงาน ท่านรู้สึกท้อแท้และสิ้นหวัง	2.14	1.51	ต่ำ
2. ท่านรู้สึกคับข้องใจและเหนื่อยหน่ายเกี่ยวกับการทำงาน	2.14	0.85	ต่ำ
3. ท่านรู้สึกจิตใจท้อเหี่ยวเมื่อคิดว่าถึงเวลาต้องมาทำงาน	1.86	1.19	ต่ำ
4. ท่านรู้สึกว่าภาระงานของท่านมากเกินไป	1.93	1.33	ต่ำ
5. ท่านไม่ชอบติดต่อกับหน่วยงานหรือบุคคลอื่น	2.14	1.30	ต่ำ
6. ท่านคิดว่าคนทุกคนมีคุณค่าเท่าๆ กัน	4.57	0.73	สูง
7. ท่านคิดว่างานที่ท่านทำไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร	2.64	1.49	ปานกลาง
8. ท่านคิดว่าตนเองไม่มีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จได้	2.79	1.66	ปานกลาง
9. บ่อยครั้งที่ท่านไม่มั่นใจว่าสามารถทำงานได้ผลตามที่คาดหวังไว้	2.93	1.75	ปานกลาง
10. ท่านเป็นที่ไว้วางใจของหน่วยงาน	3.57	1.29	สูง

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตในการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตในการทำงาน พบว่าส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ที่ระดับสูง จำนวน 8 คน (ร้อยละ 57.14) ลำดับถัดมาคือ ระดับคุณภาพชีวิตปานกลาง จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.86) ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละของระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน (N = 14)

ระดับคุณภาพชีวิต	ระดับคะแนน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	3.68 – 5.00	8	57.14
ระดับปานกลาง	2.34 – 3.67	6	42.86
รวม		14	100.00

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มากที่สุด คือ หน่วยงานของท่านมีการกวดขันเรื่องการป้องกันอันตรายอย่างเข้มงวด ($\mu = 4.43, \sigma = 0.73$) ลำดับถัดมา คือ หน่วยงานของท่านให้ความสนใจเรื่องการปรับปรุงสภาพการทำงาน เพื่อให้พนักงานได้รับความสะดวกสบายในการปฏิบัติงานมากขึ้น ($\mu = 4.36, \sigma = 0.81$) และท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ($\mu = 4.36, \sigma = 0.97$) ส่วนข้อที่มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารก้าวถ่างเรื่องส่วนตัวของท่าน ($\mu = 1.86, \sigma = 1.25$) ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 คุณภาพชีวิตในการทำงาน แยกเป็นรายข้อ (N = 14)

ข้อคำถาม	(μ)	(σ)	แปลผล
1. ท่านได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต	3.43	1.18	ปานกลาง
2. เงินเดือนที่ท่านได้รับเหมาะสมกับปริมาณงานที่ทำ	3.86	1.25	สูง
3. ท่านได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยท่านอื่นในสถาบันเดียวกัน	3.43	1.35	ปานกลาง
4. หน่วยงานของท่านให้ความสนใจเรื่องการปรับปรุงสภาพการทำงาน เพื่อให้พนักงานได้รับความสะดวกสบายในการปฏิบัติงานมากขึ้น	4.36	0.81	สูง
5. หน่วยงานของท่านมีการกวดขันเรื่องการป้องกันอันตรายอย่างเข้มงวด	4.43	0.73	สูง
6. ในการปฏิบัติงานท่านมีอุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ที่มีคุณภาพและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	4.00	1.20	สูง
7. ท่านได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถจากงานที่ได้รับมอบ	4.07	0.88	สูง

ตารางที่ 9 คุณภาพชีวิตในการทำงาน แยกเป็นรายข้อ (N = 14) (ต่อ)

	ข้อคำถาม	(μ)	(σ)	แปลผล
8.	ท่านสามารถกำหนดวิธีการทำงานได้ด้วยตนเอง	3.64	1.34	ปานกลาง
9.	ท่านทำงานในมหาวิทยาลัยที่มีความมั่นคง	4.29	1.16	สูง
10.	ท่านทำงานในบรรยากาศของความเป็นมิตร	3.57	1.12	ปานกลาง
11.	เพื่อนร่วมงานของท่านมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก	2.21	1.32	ต่ำ
12.	ผู้บริหารก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของท่าน	1.86	1.25	ต่ำ
13.	ผู้บริหารของท่านยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของท่าน	4.29	1.10	สูง
14.	ท่านได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน	4.36	0.97	สูง
15.	ท่านพอใจในการจัดเวลาทำงานและเวลาว่างในแต่ละวัน	4.07	1.10	สูง
16.	ท่านสามารถใช้เวลาในวันหยุดพักผ่อนกับครอบครัวได้	3.57	1.55	ปานกลาง
17.	ท่านรู้สึกกังวลและเครียดจากหน้าที่การงานที่รับผิดชอบแม้ว่าจะเป็นนอกเวลางาน	2.00	1.41	ต่ำ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาความเครียดในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ผลการศึกษา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 9 คน (ร้อยละ 64.3) ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 21–30 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.9) ส่วนใหญ่จบการศึกษามัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 6 คน (ร้อยละ 42.9) ส่วนใหญ่มีตำแหน่งงาน ระดับปฏิบัติงาน จำนวน 14 คน (ร้อยละ 100) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน ≤ 5 ปี จำนวน 9 คน (ร้อยละ 64.3)

ความเครียดในการทำงาน

จากการศึกษาเรื่องระดับความเครียดในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าส่วนใหญ่มีระดับความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาทีนิ บุตรศรีภูเภา (2561) ศึกษาความความเครียดในการทำงานของพนักงาน บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่าพนักงานมีความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพนักงานโดยส่วนใหญ่มีความรู้สึกกดดันในการทำงานจนทำให้เกิดความเครียด และรู้สึกว่าความเครียดส่วนใหญ่เกิดจากตนเองและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ประสบความสำเร็จ จนเกิดความวิตกกังวล หงุดหงิด ไม่มีสมาธิทำงาน โดยความเครียดในระดับนี้จะไม่ก่ออันตราย

และไม่แสดงออกว่า มีความเครียดอย่างชัดเจน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีระดับความเครียดในการทำงานมากที่สุด คือ เมื่อพบว่าโอกาสในการก้าวหน้าในอาชีพน้อยกว่าอาชีพอื่น ($\mu = 4.00$, $\sigma = 0.85$)

ความเหนื่อยหน่ายในการทำงาน

จากการศึกษาเรื่องระดับความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความเหนื่อยหน่ายอยู่ที่ระดับปานกลาง และระดับต่ำ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพิมล พงษ์โหมด (2560) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายในงานและความตั้งใจลาออกของพยาบาลแผนกวิกฤต โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเหนื่อยหน่ายในการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งบุคคลที่มีความเหนื่อยหน่ายในงานจะแสดงอาการอ่อนเพลียเมื่อยล้าตามร่างกาย นอนหลับได้ยากวิตกกังวล เศร้า ความคิดสับสน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจลดลง ควบคุมอารมณ์ได้ยาก ปฏิเสธให้ความช่วยเหลือ มองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลดลง ขาดคุณค่า หลีกเลียงงาน เช่น มาทำงานสายแต่กลับเร็ว ใช้เวลาพักนาน ทำงานผิดพลาด ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง มีความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้างทั้งด้านครอบครัว ผู้ร่วมงานอันจะส่งผลให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลง (McConnell, 1982)

คุณภาพชีวิตในการทำงาน

จากการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับสูง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ฤทัยรัตน์ ทองเต็มแก้ว (2560) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิต และบรรยากาศการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยานหาดใหญ่ พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวม มีระดับคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 3.84 ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยโดยรวมอยู่ในระดับสูง อาจจะมาจากมหาวิทยาลัยในการจัดระบบการทำงานหรือกระบวนการต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรทั้งทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อเจ้าหน้าที่เกิดความพึงพอใจในงาน รวมถึงคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ ค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ การพัฒนาศักยภาพบุคคล ความก้าวหน้าและความมั่นคง สิทธิในการทำงานความสมดุลระหว่างงานและลักษณะงานที่ให้ประโยชน์ต่อสังคมมีความเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นผลรวมของคุณค่าของสิ่งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุซึ่งบุคลากรได้รับนอกเหนือจากค่าจ้างหรือเงินเดือน หรือ ระดับที่คนพึงพอใจในหน้าที่การทำงานเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยมีส่วนประกอบไปด้วยการควบคุมหรือการมีอิสระถึงระดับหนึ่งในการทำงาน การได้รับการยอมรับ มีการยอมรับว่าบุคคลแต่ละคนเป็นส่วนสำคัญในองค์การและมีส่วนช่วยเหลือในความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์ องค์กรควรมีนโยบายในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่เน้นเรื่องการทำงานอย่างมีความสุข ไม่ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี ให้เห็นความสำคัญของตน และปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ซึ่งความสุขในการทำงานเกิดจากหลายองค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ และสามารถตอบสนองความต้องการในชีวิตของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยภายนอก เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (ปิยะธิดา ปัญญา และ ไพศาล วรคำ, 2560) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้องค์กร นำมามีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในองค์กร เพื่อป้องกันความเหนื่อยล้าในการทำงาน ความเครียดในการทำงาน และส่งเสริมให้บุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และทำงานได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบายของทางสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจาก คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามโครงการบูรณาการการเรียนการสอน งานวิจัย และการบริการวิชาการ แผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต กิจกรรมหลัก จัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ กิจกรรมย่อยที่ 8 สนับสนุนงานวิจัยและนวัตกรรมด้านสุขภาพแก่นักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิตรวี เขยชม, นาริมีะ ลาเต๊ะ, มัชณี สาแมงอ, และ สุรัตน์สวัสดิ์ แซ่แต้. (2564). คุณภาพชีวิตการทำงานของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา. *รายงานการประชุม ในการประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8* (น. 838-846). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- จุฑามาศ เบ้าคำกอง. (2563). ผลของโปรแกรมนาฬิกาชีวิตของผู้สูงอายุกลุ่มช่วยเหลือตัวเองได้ดีในชุมชน. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 13(2), 203-209.
- ปิยะธิดา ปัญญา และ ไพศาล วรคำ. (2560). *ความสุขในการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม* (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรพิมล พงษ์โหมด. (2560). *คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความเหนื่อยหน่ายในงานและความตั้งใจลาออกของพยาบาลแผนกวิกฤต โรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).*
- ฤทัยรัตน์ ทองเต็มแก้ว. (2560). *คุณภาพชีวิตและบรรยากาศการทำงานของพนักงานรักษาความปลอดภัยท่าอากาศยานหาดใหญ่ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยทักษิณ).*
- ละม้าย เกิดโศกทรัพย์. (2548). *การรับรู้ความสามารถของตนเองกับความเหนื่อยหน่ายในงานของบุคลากรทางการพยาบาล: กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐบาลแห่งหนึ่ง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).*

- วรรณภา ลือกิตินันท์. (2563). ทศนคติของพนักงานเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาวะของพนักงานกะกลางคืน: กรณีศึกษา โรงกลั่นน้ำมันแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(1), 83-92.
- วาทีณี บุตรศรีภูเกา. (2561). ความเครียดในการทำงานของพนักงานบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2566, จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/mlw12/6114961057.pdf>
- สาธิต สุวรรณประกร, และ สมยศ อวเกียรติ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงานรักษาความปลอดภัย. *Kasem Bundit Journal*, 17(1), 56-72.
- สายสัมพันธ์ จำปาทอง. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง คุณภาพชีวิตในการทำงาน และความเหนื่อยหน่ายในการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลในกำกับของรัฐแห่งหนึ่ง (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- เสาวรส วงศ์สุลักษณ์. (2549). *เขาวน้อารมณ์กับวิธีการเผชิญความเครียดของบุคลากร 5 สาขาอาชีพ: ทันตแพทย์ ดารา นักคอมพิวเตอร์ ครูและพนักงานขายประกัน* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th Edition). New Delhi: Prentice Hall of India.
- Cartwright, S., & Cooper, C. L. (1997). *Managing workplace stress*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Huse, E., & Cummings, T. (1985). *Organization development and change*. New York: West Publishing.
- McConnell, E. A. (1982). *Burnout in the nursing profession: Coping strategies, causes, and cost*. St. Louis: The C.V. Mosby.
- Pine, A., & Aronson, E. (1988). *Career burnout: Cause and cures*. New York: Free Press.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1986). *Maslach burnout inventory manual* (2nd ed.). Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.

การปรับปรุงประสิทธิภาพการเคลื่อนย้ายสินค้าก่อนการส่งมอบ
กรณีศึกษา โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ขวดพลาสติก
IMPROVING THE EFFICIENCY OF MOVING GOODS BEFORE DELIVERY
THE CASE STUDY OF A PLASTIC BOTTLE PRODUCTION FACTORY

วรรณนิตา โสทอง^{1*}, อติศักดิ์ วงศ์ดียิ่ง²

^{1,2}คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

*Corresponding author, E-mail: bee10122544@gmail.com

บทคัดย่อ

โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ขวดพลาสติกที่นำมาใช้เป็นกรณีศึกษา มีปัญหาการเพิ่มขึ้นของมูลค่าของเสีย ซึ่งเกิดจากกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกด้วยการฉีดเข้าแม่พิมพ์และการเป่าขึ้นรูปจากเม็ดพลาสติกประเภท PET และการเคลื่อนย้ายสินค้าไม่ถูกวิธี ตลอดจนปัญหาคอขวดและการล่าช้าจากการปวดหลังของพนักงานขนส่งอันเกิดจากการเคลื่อนย้ายสินค้าที่ไม่ถูกวิธี ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าก่อนการส่งมอบ ลดมูลค่าการสูญเสียของสินค้าจากการบุบ และเพิ่มประสิทธิภาพทางด้านการยศาสตร์ให้แก่พนักงาน โดยได้มีการออกแบบรถเข็นและใช้ระบบสายพานลำเลียงสินค้าก่อนการส่งมอบมาใช้ในการแก้ปัญหาและใช้หลักการทางกายศาสตร์ว่าด้วยวิธีรีบา และรูลา มาใช้ประเมินผลคะแนนความเสี่ยง ผลการศึกษาพบว่าเมื่อมีการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบให้กับลูกค้า ทำให้อัตราการบุบ จากเดิมร้อยละ 69 ลดลงเหลือร้อยละ 10 ด้วยความเชื่อมั่นทางสถิติที่ร้อยละ 95 และหากพิจารณาจากมูลค่าของเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่ 1,003,506.00 บาท ลดลงเหลือ 50,175.30 บาท โดยมีต้นทุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบมูลค่า 1,759,100 บาท ใช้ระยะคืนทุน 11 เดือน 3 วัน คะแนนความเสี่ยงจากทฤษฎีรีบา ลดลงจาก 12 คะแนน เหลือ 5 คะแนน และคะแนนความเสี่ยงจากทฤษฎีรูลา ลดลงจาก 7 คะแนน เหลือ 6 คะแนน

คำสำคัญ: ปัญหาขวดบุบ การปรับปรุงกระบวนการผลิต การเคลื่อนย้ายสินค้า การยศาสตร์

Abstract

The case study of a plastic bottle production factory encounters a problem in an increase of waste value. This challenge is caused by the production of plastic products by injection into the mold and blowing molding from PET type plastic beads and the product movement delivered in an incorrect way as well as dented bottles and sick leave due to back pain of transportation staff caused by incorrect product movement. Therefore, this research aims to improve the process of moving products before delivery to reduce the value of product losses from dents and to increase the efficiency of ergonomics for employees. The horn and the pre-delivery conveyor system are designed to solve such problems. The ergonomic principles of the Reba method (REBA: Rapid Entire Body Assessment) and Rula (RULA: Rapid Upper Limb Assessment) are also used to evaluate risk scores. The results showed that the improved process of moving before delivery to customers decreased the rate of dents from 69 percent to 10 percent with a statistical confidence of 95 percent. In consideration of the total waste value, it was reduced from Baht 1,003,506.00 to Baht 50,175.30. The equipment costs used for improving the moving process before delivery valued Baht 1,759,100, which spent 11 months and 3 days for payback. The risk score applied from the Reba theory (REBA: Rapid Entire Body Assessment) dropped from 12 points to 5 points. Moreover, the risk score taken from Rula Theory (RULA: Rapid Upper Limb Assessment) decreased from 7 points to 6 points.

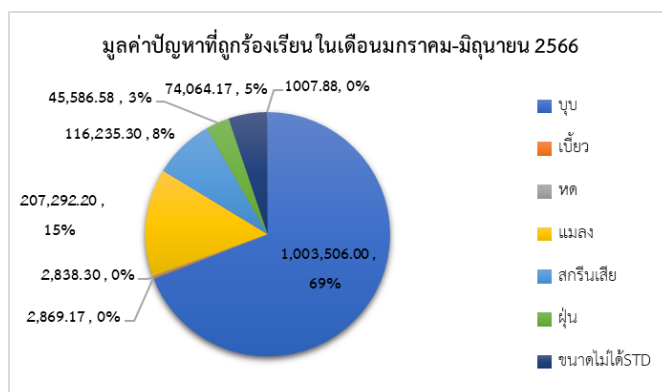
Keywords: Dented bottles problem, Manufacturing Process Improvement, Product Movement, Ergonomics

บทนำ

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์พลาสติกในประเทศไทยมีจำนวนมากกว่า 2,800 รายส่วนใหญ่เป็นการผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ใช้กันทั่วไป (Commodity Products) ในปัจจุบันภาวะการแข่งขันของธุรกิจจึงมีความรุนแรงและมีอัตรากำไรต่อหน่วย (Margin) มีค่าไม่สูงนัก

โรงงานกรณีศึกษา เป็นอีกหนึ่งโรงงานที่ประกอบการอุตสาหกรรมพลาสติก ได้มีการผลิตขวดโหล ขวดซอส ขวดน้ำผลไม้ ฝาขวดซอส ฝาเรียบ ฝาหูหิ้ว กระบอกพ่นยา ขวดต่อกระบอกพ่นยา เป็นต้น ด้วยการฉีดเข้าแม่พิมพ์และการเป่าขึ้นรูป โดยมีการใช้เม็ดพลาสติกประเภท PET เป็นหลัก

จากการศึกษาจำนวนข้อร้องเรียนของลูกค้าในสินค้าประเภทต่าง ๆ ภายในเดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน ปี 2566 พบว่าแนวโน้มการร้องเรียนและการส่งคืนสินค้าสูงขึ้น เมื่อวิเคราะห์มูลค่าความเสียหาย จะพบว่า ปัญหาขวดบุบเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดมูลค่าความเสียหายมากที่สุด ซึ่งมูลค่าความเสียหายมีมากถึง 1,003,506.00 บาทหรือคิดเป็นร้อยละ 69 ของมูลค่าความเสียหายทั้งหมดในช่วงที่เก็บข้อมูล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภูมิวงกลมแสดงมูลค่าปัญหาที่ถูกร้องเรียน

นอกจากนั้นจากการได้รับข้อมูลบันทึกการเข้าทำงานในปี 2566 พบว่าพนักงานในแผนกขนส่ง มีการลาป่วยเป็นจำนวน 35 ครั้งภายในเวลา 1 ปี เนื่องจากอาการปวดหลัง เจ็บหลัง บ่า ซึ่งสามารถจัดได้ว่าเป็นอัตราการเจ็บป่วยจากการทำงานที่สูงที่สุดในบริษัทกรณีศึกษา ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีรีบา (REBA: Rapid Entire Body Assessment) และ รูลา (RULA: Rapid Upper Limb Assessment) เพื่อนำมาวิเคราะห์ความเสี่ยงจากการทำงานของพนักงานขนส่ง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อลดมูลค่าการสูญเสียของสินค้าจากการบวม
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งสินค้าให้กับลูกค้า
3. เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานทางด้านการยศาสตร์ให้แก่พนักงาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

วิธีการประเมินทั่วทั้งร่างกาย (Rapid Entire Body Assessment, REBA) เป็นการประเมินท่าทางการทำงานที่เป็นการประเมิน ตั้งแต่ส่วนของ คอ ลำตัว ขา แขน และมือ เป็นเทคนิคที่คิดค้นโดย ซู ฮิกเน็ต (Sue Hignett) ซึ่งเป็นนักการยศาสตร์ของโรงพยาบาลแห่งเมือง Nottingham ประเทศสหราชอาณาจักร และ Lyn McAtamney ผู้อำนวยการของบริษัทที่ให้บริการทางด้านการยศาสตร์และอาชีวอนามัย (Occupational health and ergonomic services Ltd.) ในประเทศ สหราชอาณาจักรเช่นกัน การประเมินด้วยวิธี REBA จะเหมาะสำหรับการประเมินส่วนต่างๆของร่างกายสำหรับงานที่มีลักษณะเปลี่ยนท่าทางอย่างรวดเร็วหรืองานที่ไม่อยู่กับที่ งานที่ไม่นั่งหรือยืนปฏิบัติงานในท่าทางเดิม ๆ ซ้ำ ๆ ตลอดเวลา รวมถึงงานที่มีท่าทางการทำงานที่ไม่สามารถคาดเดาได้ โดยการประเมินด้วย REBA ได้มีการจัดทำเป็นรูปแบบ แบบประเมินเพื่อให้ง่ายต่อผู้ประเมินในการประเมินในพื้นที่ปฏิบัติงาน มีการประเมินเป็น 2 กลุ่มหลักคือ กลุ่ม A ประกอบด้วยการประเมินคอ ลำตัว และขา และกลุ่ม B ประกอบด้วยการประเมินส่วนแขนและข้อมือ จากนั้นแปลผลตามค่าคะแนนความเสี่ยงรวม

การประเมินด้วยวิธี RULA (Rapid Upper Limb Assessment) เป็นวิธีการที่พัฒนาขึ้นโดย Lynn McAtamney และ Nigel Corlett ในปี ค.ศ. 1993 เพื่อใช้ประเมินท่าทางการทำงานในท่อน้ำ หรือมุ่งเน้นการประเมินท่าทางการเคลื่อนไหวของร่างกายส่วนบน ซึ่งพบว่า สามารถใช้ในการชี้บ่งระดับความเสี่ยงหรือระดับอันตรายของการทำงานของพนักงานได้เป็นอย่างดี การประเมินนี้แบ่งการประเมินเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่ม A ประกอบด้วย การประเมินส่วนแขนและข้อมือ และกลุ่ม B ประกอบด้วย การประเมินในส่วน คอ ลำตัว และขา จากนั้นแปลผลตามคะแนนความเสี่ยงรวม

โกสินทร์ แก่นอากาศ (2564) ในการฝึกปฏิบัติสหกิจศึกษา ผู้จัดทำรายงานได้ทำการสังเกตการทำงานของพนักงานในโรงกำจัดขยะผลิตไฟฟ้าเพื่อสิ่งแวดล้อม หนองแขม พบว่าพนักงานคิบลูฟลอยซึ่งทำหน้าที่ควบคุมรอกดักจับขยะเป็นกลุ่มหนึ่งที่มีโอกาสเสี่ยงต่อการบาดเจ็บและอาการทางระบบกล้ามเนื้อโครงร่างและกระดูกอันเนื่องมาจากการทำงานมากที่สุด เนื่องจากพนักงานนั่งทำงานด้วยท่าทางซ้ำ ๆ ตลอดเวลาระยะเวลาการทำงาน รวมทั้งการใช้แขนทั้งสองข้างในการควบคุมรอก และโน้มตัวไปด้านหน้าเพื่อมองขยะและการเคลื่อนไหวของรอกในบ่อพักขยะ ทำให้เกิดการเกร็งกล้ามเนื้อส่วนแขน หลัง และคอเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้จัดทำรายงานจึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อประเมินความเสี่ยงทางกายศาสตร์ โดยใช้วิธี Rapid Entire Body Assessment (REBA) สำหรับประเมินทั้งร่างกาย และวิธี Rapid Upper Limb Assessment (RULA) สำหรับประเมินท่อน้ำ และค้นหามาตรการควบคุมป้องกันอันตรายที่เหมาะสมให้กับพนักงานต่อไป

วิภา เตช (2563) ทำการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประยุกต์ใช้แนวคิดในการลดขั้นตอนในกระบวนการผลิต โดยใช้หลักการวิเคราะห์ความสูญเสียเปล่า 8 ประการและหลักการปรับปรุงงาน ECRS มาวิเคราะห์หาขั้นตอนที่เป็นความสูญเสียเปล่าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต สามารถลดกิจกรรมที่เป็นความสูญเสียเปล่าโดยใช้หลักการความสูญเสียเปล่า 8 ประการและหลักการ ECRS มาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและสามารถลดขั้นตอนจากเดิม 17 ขั้นตอน เหลือ 12 ขั้นตอน คิดเป็นร้อยละ 29 ขั้นตอน

ที่ทำการปรับปรุงเป็นกิจกรรมที่เป็นความสูญเสียเปล่าที่เกิดจากการรอคอยและความสูญเสียเปล่าที่เกิดจากกระบวนการที่ไม่เหมาะสม

ศิลปชัย วัฒนเสย และคณะ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการลดของเสียเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตพลาเทไม้ จากการศึกษาการผลิตในโรงงานกรณีศึกษา พบว่า มีของเสียจำนวนมากในกระบวนการประกอบ โดยการรวบรวมข้อมูลของเสียด้วยใบตรวจสอบ วิเคราะห์ของเสียด้วยกราฟแท่ง และผังก้างปลา รวมทั้งศึกษาวิธีการทำงาน และจำนวนของเสียรูปแบบเดิม การปรับปรุงวิธีการประกอบพลาเท ประกอบด้วย การออกแบบอุปกรณ์จับยึด และออกแบบคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อกำหนดขั้นตอนการทำงานรวมถึงข้อควรระวังในการปฏิบัติงานจากการศึกษา ประยุกต์ใช้อุปกรณ์จับยึด และวิธีการทำงานรูปหลังการปรับปรุง ผลการปรับปรุงปรากฏว่าของจากปริมาณการผลิต 18,139 ชิ้น จำนวนของเสีย 3,662 ชิ้น ของเสียลดลงเมื่อเทียบกับการผลิตแบบเดิมคิดเป็นร้อยละ 10 จากการทำนงานวิจัยนี้สามารถลดของเสียได้ตามเป้าหมายและปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น

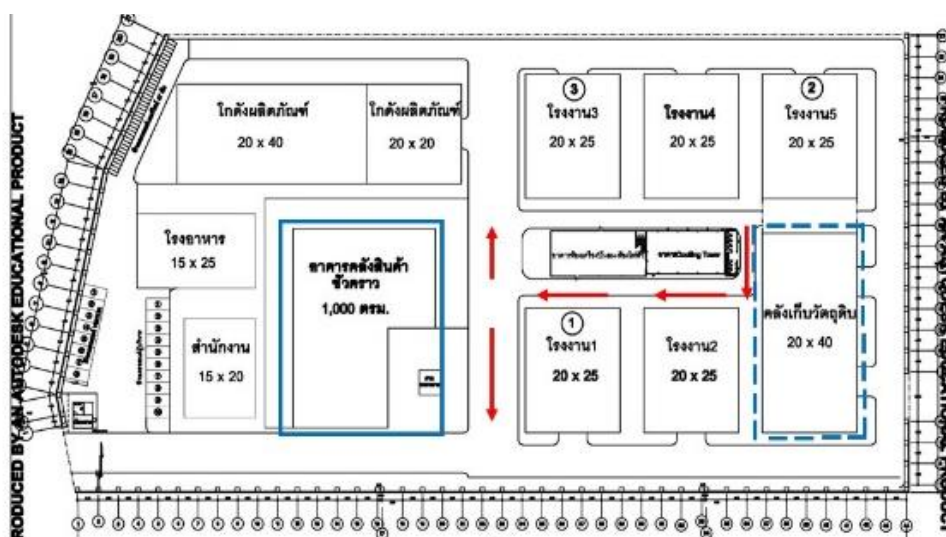
สมชาย เปรียงพรม และ นภาพร ภาษาสุข (2564) ได้ทำการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในกระบวนการจ่ายสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคนิคการลดความสูญเสียของการปฏิบัติงาน โดยกำหนดขั้นตอนดำเนินงานดังนี้ 1) ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงาน และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแผนภูมิกระบวนการไหล 2) การ

วิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้วยเทคนิค 5W1H 3) วิเคราะห์ความสูญเสียของกิจกรรมการปฏิบัติงานตามหลักสายธารแห่งคุณค่า 4) การประยุกต์ใช้การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานด้วยหลักการ ECRS พบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในกระบวนการจ่ายสินค้าสำเร็จรูปเพิ่มขึ้น เปรียบเทียบได้จากตัวชี้วัดดังนี้ขั้นตอนการทำงานลดลง 4 ขั้นตอน จากก่อนปรับปรุง 14 ขั้นตอน เหลือ 10 ขั้นตอน ส่งผลให้ระยะเวลาในการทำงานต่อรอบลดลง 982 วินาที จากก่อนปรับปรุง 2,749 วินาที เหลือ 1,767 วินาที

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาสภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับโรงงานกรณีศึกษา

ศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายแบบเดิมของโรงงานกรณีศึกษา และข้อจำกัดต่างๆที่มีเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์วิธีปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้าย

ภาพที่ 2 แสดงเส้นทางการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าไปยังรถขนส่ง

จากภาพที่ 2 กรอบเส้นทึบ คือ คลังสินค้าชั่วคราว กรอบเส้นประ คือ บริเวณคลังสินค้าชั้นใต้ดินที่อยู่ใต้คลังเก็บวัตถุดิบ และเส้นสีแดง คือ เส้นทางการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั้นใต้ดินไปยังบริเวณที่จอดรถขนส่ง โดยเส้นทางการเคลื่อนย้ายมี 2 รูปแบบ คือ

- การเคลื่อนย้ายจากคลังสินค้าชั้นใต้ดินไปยังรถขนส่ง

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3

ความร่วมมือข้ามศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน: 5 กรกฎาคม 2567

แผนภูมิการไหลของกระบวนการ Flow Process Chart									
แผนภูมิเลขที่	แผ่นที่		1	สรุปผล					
ลักษณะการเคลื่อนของงาน : ☒ ผลิตภัณฑ์/วัสดุ ☒ พนักงาน ☐ เครื่องจักร ☒ สินค้า...รถเข็น...				กิจกรรม	ปัจจุบัน	หลังปรับปรุง	ลดลง	หน่วย	
				ปฏิบัติงาน เคลื่อนย้าย	○ ⇒	5 2			
กิจกรรม : เคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าขึ้นได้ดิน				ล่าช้า	□ □	1			
วิธีทำงาน : ปัจจุบัน				ตรวจสอบ	□ □	2			
สถานที่ : คลังสินค้าขึ้นได้ดินไปรถขนส่ง				เก็บ	▽ ▽	0			
ผู้รับผิดชอบ : วรณิดา	เวลา : 8:00			ระยะทาง		146		เมตร	
บันทึกโดย : วรณิดา	วันที่ : 26/06/2566			เวลา		4:36.28		วินาที	
คำอธิบาย	ปริมาณ	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (วินาที)	สัญลักษณ์					หมายเหตุ
1.พนักงานปฏิบัติงาน บริเวณหน้ารถขนส่ง			65.33	●	⇒	□	□	▽	
2.พนักงานเดินลงไปที่คลังสินค้าขึ้นได้ดิน	73		51.12	○	⇒	□	□	▽	
3.พนักงานยกสินค้าขึ้นรถเข็น 7 ลุง			37.5	●	⇒	□	□	▽	
4.พนักงานเดินไปที่หน้ารถขนส่ง	73		71.12	○	⇒	□	□	▽	
5.พนักงานรอคอยที่หน้ารถขนส่ง			35.8	○	⇒	●	□	▽	รอคนก่อนหน้า
6.พนักงานวางสินค้า 7 ลุงบนรถขนส่ง			35.79	●	⇒	□	□	▽	
7.QA final ตรวจสอบสินค้า			126.34	○	⇒	□	■	▽	ตาม AQL
8.พนักงานยกสินค้าขึ้นรถ 7 ลุง			36.45	●	⇒	□	□	▽	
9.พนักงานบรรจุสินค้าขึ้นรถ 7 ลุง			31.28	●	⇒	□	□	▽	
10.Checker ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของสินค้า			38.79	○	⇒	□	■	▽	ตามใบสั่ง
รวม	146		529.52	5	2	1	2	0	

ภาพที่ 3 แผนภูมิกระบวนการไหลการเคลื่อนย้ายจากคลังสินค้าขึ้นได้ดินไปยังรถขนส่ง

จากภาพที่ 3 กิจกรรมการปฏิบัติงาน 5 ขั้นตอน การเคลื่อนย้าย 2 ขั้นตอน ความล่าช้า 1 ขั้นตอน การตรวจสอบ 2 ขั้นตอน ใช้เวลาถูกละ 75.65 วินาที ระยะทางการเคลื่อนย้าย 146 เมตร

- การเคลื่อนย้ายจากคลังสินค้าชั่วคราวไปยังรถขนส่ง

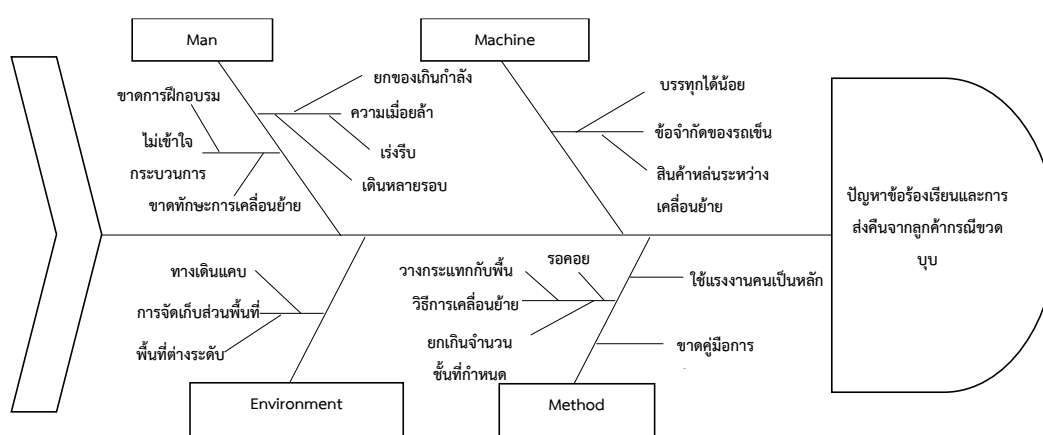
แผนภูมิการไหลของกระบวนการ Flow Process Chart									
แผนภูมิเลขที่	แผ่นที่		1	สรุปผล					
ลักษณะการเคลื่อนของงาน : ☒ ผลิตภัณฑ์ ☒ พนักงาน ☐ เครื่องจักร ☐ สินค้า				กิจกรรม	ปัจจุบัน	หลังปรับปรุง	ลดลง	หน่วย	
				ปฏิบัติงาน	○	5			
				เคลื่อนย้าย	⇒	2			
				ล่าช้า	□	1			
				ตรวจสอบ	□	2			
สถานที่ : คลังสินค้าชั่วคราวไปรถขนส่ง				เก็บ	▽	0			
ผู้รับผิดชอบ : วรณิดา	เวลา : 8:45			ระยะทาง		50	เมตร		
บันทึกโดย : วรณิดา	วันที่ : 26/06/2566			เวลา		3:78.57	วินาที		
คำอธิบาย	ปริมาณ	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (วินาที)	สัญลักษณ์					หมายเหตุ
1.พนักงานปฏิบัติงาน บริเวณหน้ารถขนส่ง			63.54	●	⇒	□	□	▽	
2.พนักงานเดินไปที่คลังสินค้าชั่วคราว		25	34.85	○	⇒	□	□	▽	
3.พนักงานยกสินค้าขึ้นรถ 6 ล้อ			8.47	●	⇒	□	□	▽	
4.พนักงานเดินสินค้าไปบริเวณรถขนส่ง		25	42.33	○	⇒	□	□	▽	
5.พนักงานรอคอยสินค้าบนตัวพาเลท			16.08	○	⇒	●	□	▽	รอคนก่อนหน้า
6.พนักงานวางสินค้าบนตัวพาเลท			3.09	●	⇒	□	□	▽	
7.QA final ตรวจสอบสินค้า			120.35	○	⇒	□	■	▽	ตาม AQL
8.พนักงานยกสินค้าขึ้นรถ			27.42	●	⇒	□	□	▽	
9.พนักงานบรรจุสินค้า			28.67	○	⇒	□	□	▽	
10.Checker ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของสินค้า			33.77	○	⇒	□	■	▽	ตามใบสั่ง
รวม		50	378.57	5	2	1	2	0	

ภาพที่ 4 แผนภูมิกระบวนการไหลการเคลื่อนย้ายจากคลังสินค้าชั่วคราวไปยังรถขนส่ง

จากภาพที่ 4 กิจกรรมการปฏิบัติงาน 5 ขั้นตอน การเคลื่อนย้าย 2 ขั้นตอน ความล่าช้า 1 ขั้นตอน การตรวจสอบ 2 ขั้นตอน ใช้เวลาถูกละ 63.10 วินาที ระยะทางการเคลื่อนย้าย 50 เมตร

2. การวิเคราะห์สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยใช้แผนผังก้างปลา

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาข้อร้องเรียนและการส่งสินค้าคืนจากลูกค้า กรณีขวดบับในกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้า พบว่ามีปัญหา ได้แก่ ปัญหาการเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังรถขนส่ง อุปกรณ์หรือเครื่องมือช่วยในการทำงานไม่เหมาะกับการเคลื่อนย้ายสินค้า พนักงานขนส่งเกิดความเมื่อยล้า ต้องคอยจับสินค้าไม่ให้หล่นจากรถเข็นและต้องเดินไปเข็นสินค้าในการเคลื่อนย้ายหลายครั้ง เพราะรถเข็นขนส่งสินค้าได้น้อย ซึ่งถ้าขนส่งสินค้ามากเกินไปจะทำให้สินค้าหล่นจนเกิดความเสียหาย โดยผู้วิจัยศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อปัญหาในกระบวนการผลิตด้วยแผนผังแสดงเหตุและผล (Cause and Effect Diagram) หรือแผนผังก้างปลา โดยพิจารณาตามหลัก 3M 1E ได้แก่ ด้านคน(Man) ด้านเครื่องจักร (Machine) ด้านวิธีการ (Methods) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาข้อร้องเรียนและการส่งสินค้าคืนจากลูกค้ากรณีขวดบับด้วยผังก้างปลา

3. เก็บรวบรวมข้อมูลการเคลื่อนย้ายเพื่อสร้างแบบตรวจสอบการสังเกตพฤติกรรม (1 เดือน)

การเก็บรวบรวมข้อมูลการเคลื่อนย้ายเพื่อการสร้างแบบตรวจสอบการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของพนักงานขนส่งในแผนกเคลื่อนย้าย โดยมีสาเหตุหลัก ดังนี้

สาเหตุที่ 1 : ใช้รถเข็นเคลื่อนย้าย

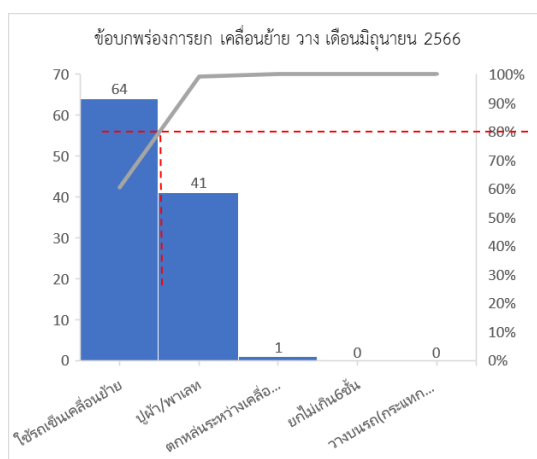
สาเหตุที่ 2 : ปุผ้า/พาเลท

สาเหตุที่ 3 : ยกไม่เกิน 6 ชั้น

สาเหตุที่ 4 : วางบนรถ (กระแทก/ลาก/ดัน)

สาเหตุที่ 5 : ตกหล่นระหว่างเคลื่อนย้าย

สาเหตุที่ 6 : วางสินค้ากระแทกกับแท่นที่อยู่บนรถ

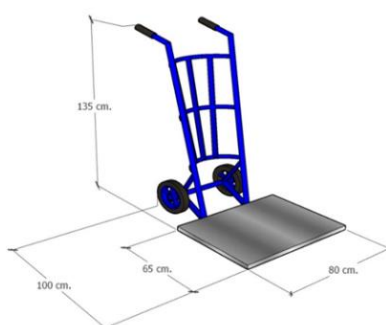
ภาพที่ 6 กราฟข้อบกพร่องการยก เคลื่อนย้าย วาง

เมื่อทำการวิเคราะห์โดยใช้แผนผังแสดงเหตุและผลร่วมกับแบบตรวจสอบการสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ของพนักงานขนส่งในแผนกเคลื่อนย้ายแล้วสร้างแผนภูมิพาเรโต ดังภาพที่ 6 เพื่อใช้ตัดสินใจเลือกปัญหาที่จะแก้ไข โดยพิจารณาเลือกสาเหตุจากหลักการของ 80-20 พบว่าปัญหาที่ควรแก้ไขเป็นอันดับแรก ได้แก่ ใช้รถเข็นเคลื่อนย้าย และการปล่อย/พาลา เมื่อวิเคราะห์ร่วมกันแล้ว เลือกปัญหาด้านเครื่องจักร (Machine)

วิเคราะห์ตัวแปรที่ทำให้เกิดปัญหา

ด้านพนักงาน: เกี่ยวข้องกับวิธีการทำงานที่เกิดความเคยชิน หรือความไม่เข้าใจในวิธีการที่ถูกต้อง ทำงานแบบรวบรัดเพื่อให้งานเสร็จเร็วขึ้น ลดความเมื่อยล้า โดยไม่คำนึงถึงมาตรฐานที่กำหนด

ด้านเครื่องมืออุปกรณ์: เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนวิธีการหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่มียังไม่เอื้ออำนวยหรือใช้งานได้ยังไม่เหมาะสม เช่นรถเข็นสินค้าดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แบบจำลองรถเข็นก่อนการปรับปรุง

การวิเคราะห์ทางตรง: ด้านคุณภาพของตัวสินค้า สามารถขนสินค้าได้ครั้งละไม่เกิน 7 ถัง ต้องมีพนักงานคอยช่วยจับสินค้าก่อนจึงจะเคลื่อนย้ายได้ เนื่องจากหากหงายรถเข็นขึ้นคนเดียว สินค้ามีโอกาสตกได้ทั้งหมด ไม่มีที่กั้น อาจทำให้สินค้าหล่นลงพื้นซึ่งอาจเกิดการบุบเสียหายได้

การวิเคราะห์ทางอ้อม: คือ ด้านการยศาสตร์ เกิดจากลักษณะการทำงานและอุปกรณ์ที่ไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับพนักงานทั้งในด้านการเคลื่อนไหว และการใช้กำลัง ทำให้ร่างกายของพนักงานได้รับบาดเจ็บสะสม

ในระยะยาว หลังจากเก็บข้อมูลการลาป่วยของพนักงานขนส่งแล้ว ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีรีบา(REBA) และรูลา (RULA) เพื่อนำมาวิเคราะห์การทำงานของพนักงานขนส่ง

ตารางแบบประเมินท่าทางการทำงานของพนักงาน REBA (Rapid Entire Body Assessment)						
ตำแหน่งงาน	พนักงานขนส่ง			รายละเอียดงาน	เคลื่อนย้ายสินค้า	
	ระยะเวลาทำงานต่อสัปดาห์	6 วัน	ระยะเวลาทำงานต่อวัน	10 ชั่วโมง	วันหยุดต่อสัปดาห์	1 วัน
หัวข้อ	ผลรวมคะแนน	ตารางอ้างอิง	เกณฑ์การสรุปผลระดับความเสี่ยงโดยรวม			
1.คอ (Neck)	2	ตารางที่ 3.7	ระดับความเสี่ยงแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนในขั้นตอนที่ 15 ซึ่งเป็นคะแนนความเสี่ยงโดยรวม (Grand Score) คะแนนย่อย ๆ ในแต่ละขั้นตอนควรได้รับการพิจารณาและนำมาลดปัจจัยเสี่ยง			
2.ลำตัว (Trunk)	4	ตารางที่ 3.8				
3.ขา (Legs)	2	ตารางที่ 3.9				
4.คะแนนรวมตาราง A	6	ตารางที่ 3.10				
5.แรงที่ใช้หรือภาระงาน (Force/Load)	1	ตารางที่ 3.11				
6.ผลรวมตาราง A + แรงที่ใช้	6+1=7					
7.แขนส่วนบน (Upper Arm)	6	ตารางที่ 3.12				
8.แขนส่วนล่าง (lower arm / Forearm)	2	ตารางที่ 3.13				
9.ข้อมือ (Wrist)	3	ตารางที่ 3.14				
10.คะแนนรวมตาราง B	9	ตารางที่ 3.15				
11.การจับยึดวัตถุ (Coupling)	3	ตารางที่ 3.16				
12.ผลรวมตาราง B + การจับยึดวัตถุ	9+3=12					
13.การเคลื่อนไหวร่างกาย (Body Movement)	1	ตารางที่ 3.17				
14.คะแนนจากตาราง C	11	ตารางที่ 3.18				
15.ผลรวมตาราง C + การเคลื่อนไหวร่างกาย	11+1=12					

ภาพที่ 8 ตารางแบบประเมินท่าทางการทำงานของพนักงาน REBA

จากภาพที่ 8 คะแนนความเสี่ยง 12 คะแนน ประเมินความเสี่ยงด้วยวิธี REBA ได้ผลสรุปได้ว่า ความเสี่ยงสูงมาก ควรปรับปรุงทันที

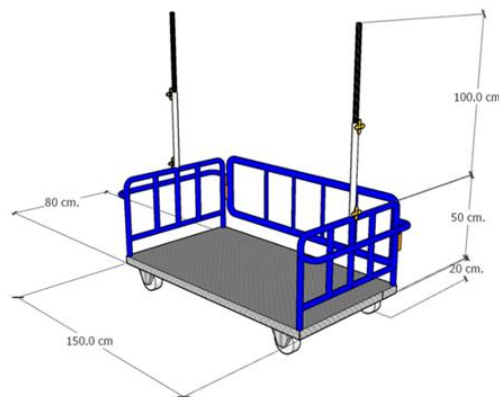
ตารางแบบประเมินท่าทางการทำงานของพนักงาน RULA (Rapid Upper Limb Assessment)							
ตำแหน่งงาน	พนักงานขนส่ง			รายละเอียดงาน	เคลื่อนย้ายสินค้า		
ประเภทการทำงาน	ระยะเวลาทำงานต่อสัปดาห์	6 วัน	ระยะเวลาทำงานต่อวัน	10 ชั่วโมง	วันหยุดต่อสัปดาห์	1 วัน	
หัวข้อ	ผลรวมคะแนน	ตารางอ้างอิง	เกณฑ์การสรุปผลระดับความเสี่ยงโดยรวม				
1. แขนส่วนบน	5	ตารางที่ 3.21	ระดับความเสี่ยงแบ่งเป็น 4 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนในขั้นตอนที่ 16 ซึ่งเป็นคะแนนความเสี่ยงโดยรวม (Grand Score) คะแนนย่อย ๆ ในแต่ละขั้นตอนควรได้รับการพิจารณาและนำมาลดปัจจัยเสี่ยง				
2. แขนส่วนล่าง	3	ตารางที่ 3.22					
3. ส่วนมือและข้อมือ	3	ตารางที่ 3.23					
4. การหมุนข้อมือ	1	ตารางที่ 3.24					
5. ประเมินคะแนนกลุ่ม A	7	ตารางที่ 3.25					
6. การใช้กล้ามเนื้อแขนหรือมือ	1	ตารางที่ 3.26					
7. แรงหรือภาระงานในส่วนแ	2	ตารางที่ 3.27					
8. สรุปคะแนนรวมของส่วนแ	7+1+2=10						
9. ส่วนคอ	2	ตารางที่ 3.28					
10. ส่วนลำตัว	5	ตารางที่ 3.29					
11. ส่วนขา	1	ตารางที่ 3.30					
12. ประเมินคะแนนท่าทางก	5	ตารางที่ 3.31					
13. กล้ามเนื้อขาหรือเท้าในกา	0	ตารางที่ 3.32					
14. แรงหรือภาระงานในส่วน	0	ตารางที่ 3.33					
15. สรุปคะแนนรวมส่วนขาแ	5+0+0=5						
16. สรุปผลคะแนนความเสี่ยง	7	ตารางที่ 3.34					

ภาพที่ 9 ตารางแบบประเมินท่าทางการทำงานของพนักงาน RULA

จากภาพที่ 9 คะแนนความเสี่ยง 7 คะแนน ประเมินความเสี่ยงด้วยวิธี RULA ได้ผลสรุปได้ว่า งานนี้มีปัญหาทางกายศาสตร์ และต้องมีการปรับปรุง

4. แนวทางการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยและคณะได้ทำการออกแบบรถเข็นแบบใหม่ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 แบบจำลองรถเข็นหลังการปรับปรุง

ลักษณะของรถเข็นหลังการปรับปรุง คือ

- มีความยาวที่มากกว่าเดิมเพื่อให้สามารถขนสินค้าได้ในปริมาณมากขึ้น
- มีคอกกันทั้ง 3 ทางสำหรับกันสินค้าไม่ให้หล่นลงพื้นแล้วเกิดการบอบ
- มีไม้กันขนาดยาวสูงเลยตัวรถขึ้นไป 100 เซนติเมตร เพื่อให้สามารถใส่สินค้าได้เพิ่มขึ้นและไม้กันสามารถ

ปรับความสูงได้ตามความสูงของสินค้า

- ความสูงจากพื้นถึงแท่นวางสินค้าออกแบบให้สูงจากพื้น 20 เซนติเมตร ซึ่งช่วยให้พนักงานลดการก้มได้

การป้องกันการบอบของสินค้าในกระบวนการยกขึ้นรถขนส่งด้วยระบบสายพาน

การติดตั้งระบบสายพานจะใช้สายพานลำเลียงแบบยืดหด (Flexible Conveyor) ลำเลียงสินค้าจากภายในคลังสินค้ามายังบริเวณจุดรถขนส่ง จากนั้นใช้ระบบสายพานลำเลียงขึ้น-ลงรถบรรทุก (Loading & Unloading Conveyor) ลำเลียงสินค้าขึ้นไปในรถขนส่ง และช่วงสุดท้ายจะใช้สายพานลำเลียงแบบยืดหด (Flexible Conveyor) อีกครั้งในการลำเลียงสินค้าไปที่บริเวณด้านในตู้ของรถขนส่ง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษากระบวนการเคลื่อนย้ายด้วยแผนภูมิกระบวนการไหลหลังการปรับปรุง

รูปแบบที่ 1 จากภาพที่ 11 แสดงแผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) ของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั้นใต้ดินไปยังบริเวณรถขนส่งก่อนการปรับปรุง เปรียบเทียบกับภาพที่ 12 แสดงแผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) ของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั้นใต้ดินไปยังบริเวณรถขนส่งหลังการปรับปรุง โดย

- การปฏิบัติงานจาก 5 เหลือ 3 ขั้นตอน
- การเคลื่อนย้าย 2 ขั้นตอน เท่าเดิม
- การตรวจสอบ 2 ขั้นตอน เท่าเดิม

หลังปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายแล้วสามารถเคลื่อนย้ายสินค้าได้ 14 ถัง โดยใช้เวลาในกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าใต้ดินไปยังรถขนส่งทั้งหมด 453.38 วินาที หรือ 7 นาที 33.38 วินาที โดย

- จากเดิมใช้เวลาถังละ 75.65 วินาที ลดลงเหลือถังละ 32.38 วินาที
- จากเดิมระยะทางการเคลื่อนย้าย 146 เมตร ลดลงเหลือ 75 เมตร

แผนภูมิการไหลของกระบวนการ Flow Process Chart									
แผนภูมิเลขที่	แผนที่		1	สรุปผล					
ลักษณะการเคลื่อนของงาน : ☒ ผลิตภัณฑ์/วัสดุ ☐ เครื่องจักร	☒ พนักงาน ☒ อื่นๆ ..รอเซ็น...			กิจกรรม	ปัจจุบัน	หลังปรับปรุง	ลดลง	หน่วย	
				ปฏิบัติงาน	○	5			
				เคลื่อนย้าย	⇒	2			
กิจกรรม : เคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าใต้ดิน				ลำช้า	□	1			
วิธีทำงาน : ปัจจุบัน				ตรวจสอบ	□	2			
สถานที่ : คลังสินค้าใต้ดินไม่โปร่งแสง				เก็บ	▽	0			
ผู้รับผิดชอบ : วรรณนิศา			เวลา : 8:00	ระยะทาง	146			เมตร	
บันทึกโดย : วรรณนิศา			วันที่ : 26/06/2566	เวลา	436.28			วินาที	
คำอธิบาย	ปริมาณ	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (วินาที)	สัญลักษณ์					หมายเหตุ
				○	⇒	□		▽	
1.พนักงานปฏิบัติงาน บริเวณหน้ารถขนส่ง			65.33	●	⇒	□	□	▽	
2.พนักงานเดินเก็บถังสินค้าขึ้นใต้ดิน		73	51.12	○	⇒	□	□	▽	
3.พนักงานหยิบสินค้าใส่รถเข็น 7 ถัง			37.5	●	⇒	□	□	▽	
4.เก็บสินค้าไปที่หน้ารถขนส่ง		73	71.12	○	⇒	□	□	▽	
5.พนักงานรอคอยที่บริเวณหน้ารถขนส่ง			35.8	○	⇒	●	□	▽	รอคนก่อนหน้า
6.พนักงานวางสินค้า 7 ถังบนตัวรถขนส่ง			35.79	●	⇒	□	□	▽	
7.QA final ตรวจสอบสินค้า			126.34	○	⇒	□	■	▽	ตาม AQL
8.พนักงานยกสินค้าขึ้นรถ 7 ถัง			36.45	●	⇒	□	□	▽	
9.พนักงานบรรจุสินค้า 7 ถัง			31.28	●	⇒	□	□	▽	
10.Checker ตรวจสอบจำนวนและทราวนถูกต้องของสินค้า			38.79	○	⇒	□	■	▽	ตามใบสั่ง
รวม		146	529.52	5	2	1	2	0	

ภาพที่ 11 แผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) ของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั้นใต้ดินไปยังบริเวณรถขนส่งก่อนการปรับปรุง

แผนภูมิการไหลของกระบวนการ Flow Process Chart									
แผนภูมิเลขที่			แผนที่	1	สรุปผล				
ลักษณะการเคลื่อนของงาน : ☒ ผลิตภัณฑ์ ☒ พนักงาน ☐ เครื่องจักร ☐ อื่นๆ					กิจกรรม	ปัจจุบัน	หลังปรับปรุง	ลดลง	หน่วย
					ปฏิบัติงาน	○	5	2	3
					เคลื่อนย้าย	⇒	2	1	1
กิจกรรม : เคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั้นใต้ดิน					ลำช้า	□	1	0	1
วิธีทำงาน : ปรับปรุง					ตรวจสอบ	□	2	1	1
สถานที่ : คลังสินค้าชั้นใต้ดินโปร่งแสง					เก็บ	▽	0	0	0
ผู้รับผิดชอบ : วรรณนิศา			เวลา :	ระยะทาง		50	25	25	เมตร
บันทึกโดย : วรรณนิศา			วันที่ :	เวลา		378.57	254.87	123.7	วินาที
คำอธิบาย	ปริมาณ	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (วินาที)	สัญลักษณ์					หมายเหตุ
				○	⇒	□	■	▽	
1.QA final ตรวจสอบสินค้า			120.08	○	⇒	□	■	▽	ตาม AQL
2.หยิบสินค้าวางบนสายพาน 6 ถัง			12.23	●	⇒	□	□	▽	
3.สินค้าลำเลียงทางระบบสายพาน		25	72.12	○	⇒	□	□	▽	
4.พนักงานเรียงสินค้าบนรถ			19.33	●	⇒	□	□	▽	
5.Checker ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของสินค้า			31.11	○	⇒	□	■	▽	ตามใบสั่ง
รวม		25	254.87	2	1	0	1	0	

ภาพที่ 12 แผนภูมิกระบวนการไหลของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั้นใต้ดินไปยังบริเวณรถขนส่งหลังการปรับปรุง

รูปแบบที่ 2 จากภาพที่ 13 แสดงแผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) ของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั่วคราวไปยังบริเวณรถขนส่งหลังการปรับปรุง เปรียบเทียบกับภาพที่ 14 แผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) ของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั่วคราวไปยังบริเวณรถขนส่งหลังการปรับปรุง โดย

- การปฏิบัติงานจากเดิม 5 เหลือ 2 ขั้นตอน
- การเคลื่อนย้าย 2 เหลือ 1 ขั้นตอน
- ความล่าช้าจากเดิม 1 เหลือ 0 ขั้นตอน
- การตรวจสอบ 2 ขั้นตอน เท่าเดิม

หลังปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายแล้วสามารถเคลื่อนย้ายสินค้าได้ 6 ฝูง โดยใช้เวลาในกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั่วคราวไปยังรถขนส่งทั้งหมด 254.87 วินาที หรือ 4 นาที 14.87 วินาที โดย

- จากเดิมใช้เวลาถูกละ 63.10 วินาที ลดลงเหลือถูกละ 42.48 วินาที
- จากเดิมระยะทางการเคลื่อนย้าย 50 เมตร ลดลงเหลือ 25 เมตร

แผนภูมิการไหลของกระบวนการ Flow Process Chart									
แผนภูมิเลขที่	แผ่นที่	1	สรุปผล						
ลักษณะการเคลื่อนของงาน : ☒ ผลัดกัน ☒ พนักงาน ☐ เครื่องจักร ☐ อื่นๆ			กิจกรรม	ปัจจุบัน	หลังปรับปรุง	ลดลง	หน่วย		
			ปฏิบัติงาน	○	5				
			เคลื่อนย้าย	⇒	2				
กิจกรรม : เคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั่วคราว			ล่าช้า	□	1				
วิธีทำงาน : ปัจจุบัน			ตรวจสอบ	□	2				
สถานที่ : คลังสินค้าชั่วคราวไปรถขนส่ง			เก็บ	▽	0				
ผู้รับผิดชอบ : วรณิดา		เวลา : 8:45	ระยะทาง		50			เมตร	
บันทึกโดย : วรณิดา		วันที่ : 26/06/2566	เวลา		378.57			วินาที	
คำอธิบาย	ปริมาณ	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (วินาที)	สัญลักษณ์					หมายเหตุ
1.พนักงานนำรถ/พาเลท บริเวณหน้ารถขนส่ง			63.54	●	⇒	□	□	▽	
2.พนักงานเดินไปคลังสินค้าชั่วคราว		25	34.85	○	⇒	□	□	▽	
3.พนักงานยกสินค้าขึ้น 6 ชั้น			8.47	●	⇒	□	□	▽	
4.พนักงานขนสินค้าไปยังหน้ารถขนส่ง		25	42.33	○	⇒	□	□	▽	
5.พนักงานรออยู่ที่หน้ารถ/พาเลท			16.08	○	⇒	●	□	▽	รอก่อนหน้า
6.พนักงานวางสินค้าบนรถ/พาเลท			3.09	●	⇒	□	□	▽	
7.QA final ตรวจสอบสินค้า			120.35	○	⇒	□	■	▽	ตาม AQL
8.พนักงานยกสินค้าขึ้นรถ			27.42	●	⇒	□	□	▽	
9.พนักงานบรรจุเรือสินค้า			28.67	●	⇒	□	□	▽	
10.Checker ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของสินค้า			33.77	○	⇒	□	■	▽	ตามใบสั่ง
รวม		50	378.57	5	2	1	2	0	

ภาพที่ 13 แผนภูมิกระบวนการไหลของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั่วคราวไปยังบริเวณรถขนส่ง ก่อนการปรับปรุง

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3
ความร่วมมือข้ามศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน: 5 กรกฎาคม 2567

แผนภูมิการไหลของกระบวนการ Flow Process Chart										
แผนภูมิเลขที่		แผ่นที่	1	สรุปผล						
ลักษณะการเคลื่อนของงาน : ☒ ผลิตภัณฑ์ ☒ พนักงาน ☐ เครื่องจักร ☐ อื่นๆ				กิจกรรม		ปัจจุบัน	หลังปรับปรุง	ลดลง	หน่วย	
				ปฏิบัติงาน	○	5	2	3		
กิจกรรม : เคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั่วคราว				เคลื่อนย้าย	⇒	2	1	1		
				ล่าช้า		▷	1	0	1	
						ตรวจสอบ	□	2	1	1
สถานที่ : คลังสินค้าชั่วคราวไปรษณีย์				เก็บ	▽	0	0	0		
ผู้รับผิดชอบ : วรรณिता			เวลา :	ระยะทาง		50	25	25	เมตร	
บันทึกโดย : วรรณिता			วันที่ :	เวลา		378.57	254.87	123.7	วินาที	
คำอธิบาย	ปริมาณ	ระยะทาง (เมตร)	เวลา (วินาที)	สัญลักษณ์						หมายเหตุ
				○	⇒	▷	□	▽		
1.QA final ตรวจเช็คสินค้า			120.08	○	⇒	▷	■	▽	ตาม AQL	
2.หยิบสินค้าวางบนสายพาน 6 ถุง			12.23	●	⇒	▷	□	▽		
3.สินค้าลำเลียงตามระบบสายพาน		25	72.12	○	⇒	▷	□	▽		
4.พนักงานเรียงสินค้าบนรถ			19.33	●	⇒	▷	□	▽		
5.Checker ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของสินค้า			31.11	○	⇒	▷	■	▽	ตามใบสั่ง	
รวม		25	254.87	2	1	0	1	0		

ภาพที่ 14 แผนภูมิกระบวนการไหลของกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากคลังสินค้าชั่วคราวไปยังบริเวณรถขนส่งหลังการปรับปรุง

ผลการเปรียบเทียบการใช้รถเข็น

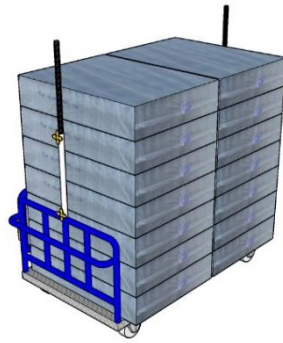
ตารางที่ 1 ตารางการเปรียบเทียบลักษณะของรถเข็น

รถเข็น	รถเข็นก่อนปรับปรุง	รถเข็นหลังปรับปรุง
ปัจจัย		
หน้ากว้าง	80 cm	80 cm
ปริมาณการขน	ไม่เกิน 7 ถุง	ไม่เกิน 14 ถุง
ก่อนการเคลื่อนย้าย	ต้องมีคนช่วยจับ	ไม่ต้องมีคนช่วยจับ
คอกกัน	ไม่มี	มี

จากตารางที่ 1

ปัจจัยด้านที่ 1 : รถเข็นหลังการปรับปรุงมีฐานด้านล่าง ซึ่งหน้ากว้างไม่เกิน 80 เซนติเมตร เนื่องจากบริเวณทางลงไปยังชั้นใต้ดินมีความกว้างที่จำกัด

ปัจจัยด้านที่ 2 : รถเข็นหลังการปรับปรุงสามารถขนสินค้าได้ครั้งละไม่เกิน 14 ถุง จากภาพที่ 15 เนื่องจากมีความยาวที่มากกว่าเดิมเพื่อให้สามารถขนสินค้าได้ในปริมาณมากขึ้นจากภาพที่ 16 ซึ่งเป็นรถเข็นก่อนการปรับปรุง

ภาพที่ 15 การขนสินค้าของรถเข็นหลังการปรับปรุง

ภาพที่ 16 การขนสินค้าของรถเข็นก่อนการปรับปรุง

ปัจจัยด้านที่ 3 : รถเข็นหลังการปรับปรุงไม่ต้องมีพนักงานคอยช่วยจับในตอนแรกก่อนการเคลื่อนย้ายสินค้า เนื่องจาก ไม่ต้องหยากรถเข็นสามารถนำสินค้ามาวางได้เลย

ปัจจัยด้านที่ 4 : รถเข็นหลังการปรับปรุงมีคอกกันทั้ง 3 ทางสำหรับกันสินค้าไม่ให้หล่นลงพื้นแล้วเกิดการบวม ทำให้เมื่อขณะเคลื่อนย้ายลดโอกาสในการเกิดปัญหาขูดบวมในการเคลื่อนย้ายได้
ผลจากการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายทางการยศาสตร์

ตารางแบบประเมินท่าทางการทำงานของพนักงาน REBA (Rapid Entire Body Assessment)						
ตำแหน่งงาน	พนักงานขนส่ง		รายละเอียดงาน		เคลื่อนย้ายสินค้า	
	ระยะเวลาทำงานต่อสัปดาห์	6 วัน	ระยะเวลาทำงานต่อวัน	10 ชั่วโมง	วันหยุดต่อสัปดาห์	1 วัน
หัวข้อ	ผลรวมคะแนน	ตารางอ้างอิง	เกณฑ์การสรุประดับความเสี่ยงโดยรวม			
1.คอ (Neck)	1	ตารางที่ 4.4	ระดับความเสี่ยงแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนในขั้นตอนที่ 15 ซึ่งเป็นคะแนนความเสี่ยงโดยรวม (Grand Score) คะแนนย่อย ๆ ในแต่ละขั้นตอนควรได้รับการพิจารณาและนำมาลดปัจจัยเสี่ยง			
2.ลำตัว (Trunk)	4	ตารางที่ 4.5				
3.ขา (legs)	2	ตารางที่ 4.6				
4.คะแนนรวมตาราง A	5	ตารางที่ 4.7				
5.แรงที่ใช้หรือภาระงาน (Force/Load)	0	ตารางที่ 4.8				
6.ผลรวมตาราง A + แรงที่ใช้	5+0=5					
7.แขนส่วนบน (Upper Arm)	1	ตารางที่ 4.9				
8.แขนส่วนล่าง (lower arm / Forearm)	2	ตารางที่ 4.10				
9.ข้อมือ (Wrist)	1	ตารางที่ 4.11				
10.คะแนนรวมตาราง B	1	ตารางที่ 4.12				
11.การจับยึดวัตถุ (Coupling)	2	ตารางที่ 4.13				
12.ผลรวมตาราง B + การจับยึดวัตถุ	1+2=3					
13.การเคลื่อนไหวร่างกาย (Body Movement)	1	ตารางที่ 4.14				
14.คะแนนจากตาราง C	4	ตารางที่ 4.15				
15.ผลรวมตาราง C + การเคลื่อนไหวร่างกาย	4+1=5					

ภาพที่ 17 แบบประเมินท่าทางการทำงานของพนักงานหลังการปรับปรุงด้วยวิธี REBA

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3
ความร่วมมือข้ามศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน: 5 กรกฎาคม 2567

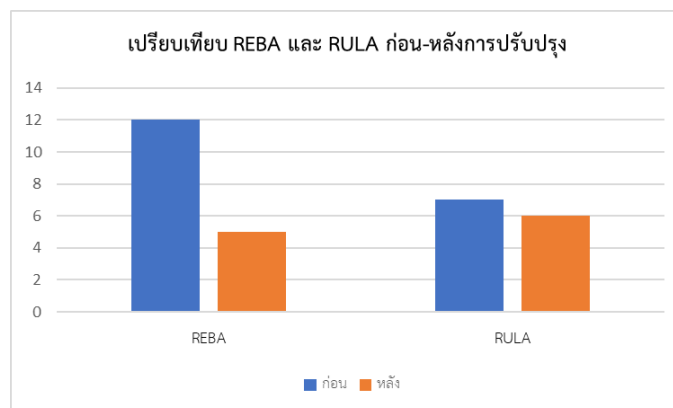
จากภาพที่ 17 คะแนนความเสี่ยงรวมเท่ากับ 5 คะแนนแปลผลความเสี่ยงปานกลาง ควรวิเคราะห์เพิ่มเติม และควรได้รับการปรับปรุง

ตารางแบบประเมินสภาพการทำงานจากพนักงาน RULA (Rapid Upper Limb Assessment)						
ตำแหน่งงาน	พนักงานขนส่ง		ระยะเวลาทำงานต่อสัปดาห์ 6 วัน	ระยะเวลาทำงานต่อวัน	เคลื่อนย้ายสินค้า	
					10 ชั่วโมง	วันหยุดสัปดาห์
หัวข้อ			ผลรวมคะแนน	ตารางอ้างอิง	เกณฑ์การสรุปผลระดับความเสี่ยงโดยรวม	
1. แขนส่วนบน	2	ตารางที่ 4.18	ระดับความเสี่ยงแบ่งเป็น 4 ระดับ โดยพิจารณาจากคะแนนในขั้นตอนที่ 16 ซึ่งเป็นคะแนนความเสี่ยงโดยรวม (Grand Score) คะแนนย่อย ๆ ในแต่ละขั้นตอนควรได้รับการพิจารณาและนำมาลดปัจจัยเสี่ยง ระดับ 1-2 ยอมรับได้แต่อาจจะมีปัญหาทางการยศาสตร์ได้ ถ้ามีการทำงานดังกล่าวซ้ำๆต่อเนื่องเป็นเวลานานกว่าเดิม ระดับ 3-4 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมและติดตามวัดผลอย่างต่อเนื่อง อาจจะต้องปรับเปลี่ยนการออกแบบงานใหม่ ระดับ 5-6 งานนั้นเริ่มเป็นปัญหา ควรทำการศึกษาเพิ่มเติม และควรปรับปรุง ระดับ 7 ขึ้นไป งานนั้นมีปัญหาทางการยศาสตร์ และต้องมีการปรับปรุงทันที			
2. แขนส่วนล่าง	1	ตารางที่ 4.19				
3. สวมมือละข้อ	1	ตารางที่ 4.20				
4. การหมุนข้อ	1	ตารางที่ 4.21				
5. ประเมินคะแนนกลุ่ม A	2	ตารางที่ 4.22				
6. การใช้กล้ามเนื้อแขนหรือมือในการทำงาน	1	ตารางที่ 4.23				
7. แรงหรือภาระงานในส่วนแขนหรือข้อ	2	ตารางที่ 4.24				
8. สรุปคะแนนรวมของส่วนแขนและข้อ	2+1+2=5					
9. ส่วนคอ	1	ตารางที่ 4.25				
10. ส่วนลำตัว	4	ตารางที่ 4.26				
11. ส่วนขา	1	ตารางที่ 4.27				
12. ประเมินคะแนนทางกลุ่ม B	5	ตารางที่ 4.28				
13. กล้ามเนื้อขาหรือเท้าในการทำงาน	0	ตารางที่ 4.29				
14. แรงหรือภาระงานในส่วนขาหรือเท้า	0	ตารางที่ 4.30				
15. สรุปคะแนนรวมส่วนขาและเท้า	5+0+0=5					
16. สรุปผลคะแนนความเสี่ยงโดยรวม ตาราง C	6	ตารางที่ 4.31				

ภาพที่ 18 แบบประเมินท่าทางการทำงานของพนักงานหลังการปรับปรุงด้วยวิธี RULA

จากภาพที่ 18 คะแนนความเสี่ยงรวมเท่ากับ 6 คะแนนแปลผลความเสี่ยงงานนั้นเริ่มเป็นปัญหา ควรทำการศึกษาเพิ่มเติม และควรปรับปรุง

เมื่อปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบ ประเมินและเปรียบเทียบกับวิธีการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบก่อนการปรับปรุงทางด้านการยศาสตร์ด้วยวิธี REBA และ RULA ดังภาพที่ 19 ของพนักงานขนส่ง

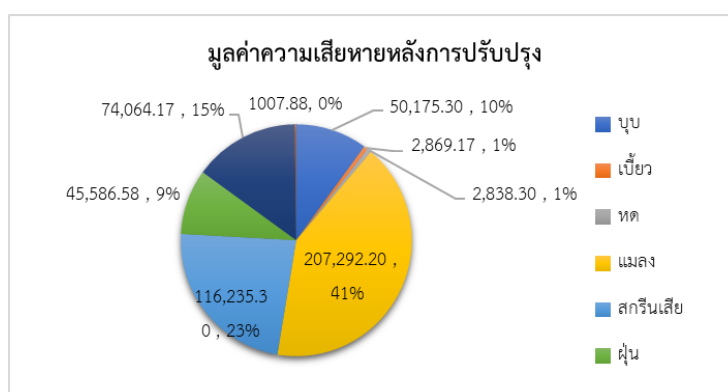

ภาพที่ 19 แผนภูมิแท่งเปรียบเทียบ REBA และ RULA ก่อน-หลังการปรับปรุง

- คะแนนความเสี่ยงในวิธี REBA ลดลงจาก 12 คะแนน เหลือ 5 คะแนน
- คะแนนความเสี่ยงในวิธี RULA ลดลงจาก 7 คะแนน เหลือ 6 คะแนน

ผลการคาดการณ์การลดมูลค่าของเสีย

จากการคาดการณ์เมื่อปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายโดยการออกแบบรถเข็นหลังการปรับปรุงและการใช้ระบบสายพานในการลำเลียงสินค้า ทำให้กระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าก่อนการส่งมอบมีคุณภาพมากขึ้น โดยใช้ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เป็นการลดของเสียที่เกิดจากการบุบในกระบวนการเคลื่อนย้าย จะส่งผลให้ลดข้อร้องเรียนและลดการส่งคืนจากลูกค้า จากภาพที่ 20 เป็นแผนภูมิวงกลมเปรียบเทียบมูลค่าความเสียหายหลังจากปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบ

ภาพที่ 20 แผนภูมิวงกลมแสดงมูลค่าความเสียหายหลังการปรับปรุง

จะเห็นได้ว่าหลังการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบ สามารถลดมูลค่าความเสียหายได้ จากเดิมร้อยละ 69 ลดลงเหลือร้อยละ 10 จากมูลค่าของเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมด คือจาก 1,003,506.00 บาท ลดลงเหลือ 50,175.30 บาท

ผลการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้าย จำแนกปัญหาตามทฤษฎีการกำจัดความสูญเสีย 7 ประการ (7 waste)

- การสูญเสียจากการขนส่ง (Transportation)

การออกแบบรถเข็นหลังการปรับปรุง มีการป้องกันการเกิดความสูญเสียจากปัจจัยที่ต้องควบคุม เช่น คอกกันของรถเข็น ทั้งยังใช้ระบบสายพานในการลำเลียงสินค้าขึ้นรถขนส่ง ซึ่งช่วยลดการกระแทก ลาก ดัน ขณะเรียงอยู่บนรถขนส่ง

- ความสูญเสียจากการเคลื่อนไหว (Motion)

สามารถลดการเคลื่อนไหวของพนักงานขนส่งได้ ทั้งท่าทางการทำงาน จากการเปรียบเทียบการศาสตร์ด้วยวิธีรีบา (REBA: Rapid Entire Body Assessment) และรูลา (RULA: Rapid Upper Limb Assessment) และลดระยะทางได้

- ความสูญเสียจากการรอคอย (Delay)

การใช้รถเข็นหลังการปรับปรุงและระบบสายพานลำเลียงสินค้าขึ้นบนรถขนส่งทำให้ไม่ต้องรอรอบบนฟ้าหรือพาเลท สามารถยกสินค้าขึ้นสายพานลำเลียงได้เลย ตามการวิเคราะห์ด้วยแผนภูมิกระบวนการไหล

- ความสูญเสียจากการผลิตของเสีย (Defect)

การลดขวดบัพได้ ซึ่งส่งผลให้ ลดต้นทุนวัตถุดิบ เครื่องจักร แรงงาน ที่สูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์ จากการแก้ไขของเสียจากสินค้าที่เกิดการบัพ ลดการทำงานซ้ำเพื่อแก้ไขงาน

ระยะคืนทุน

จากข้อมูลเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน 2566 สินค้าเกิดความเสียหายจากการบัพคิดเป็นมูลค่า 1,003,506.00 บาท

ในการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้า ที่คาดการณ์ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากมูลค่าความเสียหายของสินค้าจากกรณีขวดบัพ คิดเป็นเงิน 1,003,506 บาท/เดือน จากการใช้ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายแล้ว มูลค่าความเสียหายจากกรณีขวดบัพ จะเท่ากับ 953,330.7 บาท/6 เดือน

- $953,330.7 \text{ บาท/6 เดือน}$ คิดเป็น $953,330.7/6 = 158,888.45 \text{ บาท/เดือน}$

- ค่าอุปกรณ์ในการปรับปรุงกระบวนการทั้งหมด 1,759,100 บาท

- ระยะคืนทุน = $1,759,100/158,888.45 = 11.07 \text{ เดือน หรือ } 11 \text{ เดือน } 3 \text{ วัน}$

สรุปและอภิปรายผล

การปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบให้กับลูกค้าโดยการออกแบบรถเข็นหลังการปรับปรุง และใช้ระบบสายพานลำเลียงช่วยในการลำเลียงขึ้นรถขนส่ง เมื่อทำการประเมินด้วยแผนภูมิกระบวนการไหล (Flow Process Chart) ผลการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบจากคลังสินค้าใต้ดินไปยังรถขนส่ง ได้ผลคือ ขั้นตอนการทำงานลดลงจาก 9 ขั้นตอน ลดลงเหลือ 7 ขั้นตอน เวลาที่ใช้จากถังละ 75.65 วินาที ลดลงเหลือ 32.38 วินาที ระยะทางการเคลื่อนย้ายจาก 146 เมตร ลดลงเหลือ 75 เมตร ผลการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบจากคลังสินค้าใต้ดินไปยังรถขนส่ง ขั้นตอนการทำงานลดลงจาก 10 ขั้นตอน ลดลงเหลือ 5 ขั้นตอน เวลาที่ใช้จากถังละ 63.10 วินาที ลดลงเหลือ 42.48 วินาที ระยะทางการเคลื่อนย้ายจาก 50 เมตร ลดลงเหลือ 25 เมตร และไม่เหลือขั้นตอนการรอคอย

การเปรียบเทียบด้านคุณภาพการขนสินค้าของรถเข็นก่อนการปรับปรุงและรถเข็นหลังการปรับปรุง ได้ผลคือ รถเข็นหลังการปรับปรุงสามารถขนสินค้าได้มากที่สุด 14 ถัง จากเดิมมากที่สุด 7 ถัง สามารถลดจำนวนพนักงานขนส่งหรือรถรอบในการขนสินค้าไปยังรถขนส่งได้ รถเข็นหลังการปรับปรุงสามารถเคลื่อนย้ายได้โดยโดยไม่ต้องมีคนช่วยจับตอนแรก และมีคอกกันสำหรับกันสินค้าไม่ให้หล่นแล้วเกิดการบัพได้

การเปรียบเทียบทางด้านการยศาสตร์ เมื่อประเมินก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบแล้ว ในทฤษฎีรีบา (REBA: Rapid Entire Body Assessment) คะแนนความเสี่ยงลดลงจาก 12 คะแนน เหลือ 5 คะแนน การแปรผลจากความเสี่ยงสูงมาก เหลือความเสี่ยงปานกลาง ในทฤษฎีรูลา (RULA: Rapid Upper Limb Assessment) คะแนนความเสี่ยงลดลงจาก 7 คะแนน เหลือ 6 คะแนน การแปรผลจากงานนั้นมีปัญหาทางการยศาสตร์ เหลืองานนั้นเริ่มเป็นปัญหา

เมื่อการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบให้กับลูกค้า จากการคาดการณ์โดยใช้ค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ส่งผลให้ลดมูลค่าความเสียหายจากขูดบุงลดลงจากเดิมร้อยละ 69 เหลือร้อยละ 10 จากมูลค่าของเสียที่เกิดขึ้นทั้งหมด หรือ 1,003,506.00 บาท ลดลงเหลือ 50,175.30 บาท ต้นทุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายก่อนการส่งมอบมูลค่า 1,759,100 บาท ใช้ระยะคืนทุน 11 เดือน 3 วัน

ข้อเสนอแนะ

- ในการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายครั้งนี้ผลการประเมินทางด้านการยศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎี REBA-RULA แม้คะแนนความเสี่ยงจะลดลงแต่ก็ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นอีก เพราะการแปรผลคะแนนความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงเพิ่ม
- การใช้รถเข็นหลังการปรับปรุงและระบบสายพานควรมีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อควบคุมปัญหา และการทำงานที่ถูกต้องของพนักงานขนส่ง
- ในการปรับปรุงกระบวนการเคลื่อนย้ายยังมีความสูญเสียที่เกิดจากขั้นตอนการตรวจสอบที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ควรมีการวิเคราะห์และปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2566). การยศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2566, จาก <https://www.jorportoday.com/workplace-ergonomics-benefits/>
- กิตติ์วีวีเชียรประดิษฐ์. (2563). การเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตโดยประยุกต์ใช้แนวคิดแบบลีน กรณีศึกษาบริษัทผลิตไม้สักแปรรูป (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ไทยโพสต์. (2566). อุตสาหกรรมพลาสติก. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2566, จาก <https://www.thaipost.net/economy-news>
- ธนัญญา มีชำนาญ. (2563). การลดของเสียประเภทมีจุดดำในกระบวนการผลิตไม้แขวนพลาสติก กรณีศึกษา: บริษัท พลาสติกเวิลด์ จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- ปิยิลลฮาม. (2560). ทฤษฎีต้นทุนและต้นทุนการผลิต. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2566, จาก https://mim12bibiiilham.blogspot.com/2017/11/blog-post_96.html
- บุษบาวรรณ มะลิทอง. (2564). การออกแบบเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการสุ่มตัวอย่างเพื่อการยอมรับ กรณีศึกษา โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์ขวดพลาสติก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์).
- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). แนวคิดทฤษฎีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2566, จาก https://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blog-post_51.html

- วรรณชัย เจริญศรี. (2562). การศึกษาการลดข้อร้องเรียนลูกค้าและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อสุวรรณ ริเวอร์ไซด์รีสอร์ท. ใน *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ* (น.1640-1648). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- วิทยา อินทร์สอน. (2564). การขนถ่ายวัสดุ (material handling). สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2566, จาก <https://manuhub.asia/blog/material>
- วิภา เตชะ. (2563). การประยุกต์แนวคิดลีนเพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานในกระบวนการผลิต กรณีศึกษา บริษัทผลิตสายไฟ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ศิลปชัย วัฒนเสย และคณะ. (2562). การเพิ่มผลผลิตโดยการลดของเสียในอุตสาหกรรมการผลิตพลาเทไม้. ใน *งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562* (น.278-285). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต
- สมชาย เปரியพรม และ นภาพร ภาษาสุข. (2564). การลดความสูญเปล่าในการปฏิบัติงานของกระบวนการจ่ายสินค้า: กรณีศึกษา บริษัทอุตสาหกรรมผลิตเครื่องดื่มจำกัด. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*, 17(2). 69-86.
- เอซีเอ็น พาวเวอร์ แมชชีน. (2566). ระบบสายพานลำเลียง. สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.acn-power.com/portfolio/Detail/0-9-?fbclid>
- อภิญา ขนุนทอง. (2564). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564-2566: อุตสาหกรรมพลาสติก. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/petrochemicals/>
- Prosoft. (2563). ระบบลีน (LEAN). สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.prosoft.co.th/Article/Detail/>

การจำลองการผลิตไฮโดรเจนจากกากถั่วเหลืองด้วยกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันโดย โปรแกรม ASPEN PLUS SIMULATION OF GASIFICATION OF SOYMILK WASTE FOR HYDROGEN USING ASPEN PLUS

สุนิสา ขุนวัด

คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Corresponding author, E-mail: sunisa.khu@dome.tu.ac.th

บทคัดย่อ

การผลิตอาหารย่อมมีการกำเนิดของเสียในระหว่างกระบวนการ ผลิตภัณฑ์จากถั่วเหลืองก็เช่นกันย่อมทำให้เกิดกากถั่วเหลืองจำนวนมาก ดังนั้นเพื่อการส่งเสริมการจัดการของเสียจากกระบวนการผลิตอาหารและการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงได้ศึกษาการจำลองทางเคมีความร้อนด้วยกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันด้วยโปรแกรม Aspen Plus เพื่อวิเคราะห์โอกาสในการผลิตแก๊สไฮโดรเจนจากกากถั่วเหลืองจากการผลิตน้ำเต้าหู้ โดยมีตัวแปรในการศึกษา 1) อัตราส่วนอากาศต่อชีวมวล 2) อัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวล 3) อุณหภูมิ จากการจำลองกระบวนการพบว่า อัตราส่วนอากาศต่อชีวมวลเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเมื่อใช้อากาศเป็นตัวเร่งให้เกิดที่มีองค์ประกอบของโมเลเท่ากับ 0.5 เท่าของกากชีวมวล การศึกษาอัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวล พบว่า เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเมื่อใช้ไอน้ำที่อัตราส่วนสูงสุดเท่ากับ 1.5 เท่าของชีวมวลโดยไอน้ำเป็นตัวเร่งให้เกิดซึ่งทำให้เกิดไอน้ำเชื้อเพลิงผสม และอุณหภูมิของเตาปฏิริยาที่ 800 องศาเซลเซียสเป็นช่วงอุณหภูมิเหมาะสมที่สุดในการผลิตก๊าซไฮโดรเจน โดยสามารถผลิตได้ที่ 550 กก./ชม

คำสำคัญ: โปรแกรมจำลอง Aspen Plus แก๊สซิฟิเคชัน ไฮโดรเจน กากถั่วเหลือง

Abstract

Food processing produce a big amount of waste. Likewise, waste from soybean processing was studied for H_2 production through gasification using Aspen Plus software. In this study, three studied parameters are air-to-biomass ratio, steam-to-biomass ratio, and operating temperature. Simulation results indicated that the best outcome for the air-to-biomass ratio was achieved when air was used as the gasifying agent, yielding a gas mixture with a molar composition equivalent to 0.5 times the biomass residue. For the steam-to-biomass ratio, the best results were obtained when

steam was used at the highest ratio of 1.5 times the biomass. The optimal temperature for the reactor was found to be 800°C for the production of hydrogen gas. At this condition, about 500 kg/hr of H₂ could be produced.

Keywords: Aspen Plus, Gasification, Hydrogen, Soymilk waste, Okara

บทนำ

ในการผลิตนมถั่วเหลืองก่อให้เกิดผลพลอยได้ที่เรียกว่าโอคาระ (Okara) หรือกากถั่วเหลือง ในแต่ละปีมีการผลิตกากถั่วเหลืองปริมาณมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเอเชียที่มีการบริโภคถั่วเหลืองสูง ปริมาณกากถั่วเหลืองที่ผลิตจากการผลิตนมถั่วเหลืองและ/หรือเต้าหู้อยู่ที่ประมาณ 2,800,000 ตันในจีน 800,000 ตันในญี่ปุ่น และ 310,000 ตันในเกาหลี (Nile et al., 2020) ได้มีการสำรวจปริมาณขยะกากถั่วเหลืองจากการผลิตนมถั่วเหลืองบริเวณชุมชนเขตใกล้เคียงมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน 9 เขตพื้นที่พบว่ามีย่านค้าถั่วเหลืองหรือน้ำเต้าหู้จำนวน 68 ร้าน ที่มีการผลิตนมถั่วเหลืองเอง ซึ่งจากการสอบถามข้อมูลร้านค้าเป็นจำนวน 23 ร้าน โดยคละกำลังการผลิต สามารถคำนวณปริมาณขยะกากถั่วเหลืองที่เกิดขึ้นได้ประมาณ 22,953.6 กิโลกรัมต่อเดือน หรือประมาณ 275 ตันต่อปีจากปริมาณทั้งหมดของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2561 (อัญชลี อุษณาสวรรณกุล และ กัญญวรา ทองกระจ่าง, 2565) มีการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับศักยภาพในการใช้ประโยชน์จากกากถั่วเหลืองเพื่อเพิ่มคุณค่าทางอาหาร ในกระบวนการผลิตนมถั่วเหลืองใช้ ถั่วเหลือง 1 กิโลกรัมและน้ำ 10 ลิตร ส่งผลให้ได้โอคาระ 1.2 กิโลกรัม ดังนั้นโอคาระที่เกิดจากกระบวนการจึงเท่ากับร้อยละ 10.9 ของวัตถุดิบที่ใช้ และมักจะถูกทิ้งโดยไม่สร้างทรัพยากรทางการเงิน (Colletti et al., 2020) ในประเทศญี่ปุ่นกากถั่วเหลืองจากการผลิตเต้าหู้ ประมาณ 800,000 ตันต่อปีถูกกำจัดเป็นของเสีย ของเสียปริมาณมากนี้อาจก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เนื่องจากมีความอ่อนไหวต่อการเน่าเสียเป็นอย่างมาก ในขณะที่กากถั่วเหลืองส่วนใหญ่ทั่วโลกนิยมใช้เป็นอาหารสำหรับปศุสัตว์ โดยเฉพาะสุกรและโคนม ส่วนที่เหลือส่วนใหญ่ใช้เป็นปุ๋ยธรรมชาติหรือปุ๋ยหมักซึ่งมีไนโตรเจนค่อนข้างมาก และส่วนหนึ่งถูกนำไปใช้ในการปรุงอาหาร

กระบวนการแปรรูปชีวมวลเพื่อผลิตพลังงานโดยใช้วิธีทางเคมีความร้อนแบ่งออกเป็น 3 กระบวนการหลักคือ กระบวนการเผาไหม้โดยตรง (Direct Combustion) กระบวนการย่อยสลายด้วยความร้อน (Pyrolysis) และ กระบวนการแก๊สซิฟิเคชัน (Gasification) กระบวนการแก๊สซิฟิเคชันเป็นวิธีการผลิตพลังงานจากชีวมวลที่เหมาะสมเนื่องจากระบบไม่ซับซ้อน ก๊าซเชื้อเพลิงที่ผลิตได้ เช่น คาร์บอนมอนอกไซด์ ไฮโดรเจน ไนโตรเจน คาร์บอนไดออกไซด์ และไฮโดรคาร์บอนบางชนิด โดยกระบวนการเกิดขึ้นในเครื่องผลิตแก๊ส (Gasifier) ที่อุณหภูมิสูงหรือความดันโดยไม่มีการเผาไหม้

แก๊สซิฟิเคชันเป็นเทคโนโลยีต้นทุนต่ำ ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม ชีวมวลมาจากวัสดุลิกโนเซลลูโลส เช่น ชีวมวลปาล์มน้ำมัน ไม้ไผ่ ต้นตาล และไม้ รวมถึงเศษอาหาร เศษไม้ และขยะมูลฝอย

Nouh (2016) ศึกษาการสร้างแบบจำลองและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันของชีวมวลโดยใช้ซอฟต์แวร์ UniSim ซึ่งเป็นโปรแกรมจำลองกระบวนการที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบและจำลองทาง

เคมี ประสิทธิภาพของกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันถูกศึกษาด้วยการใช้เปลือกอัลมอนต์เป็นแหล่งชีวมวล โดยสร้างแบบจำลองสองแบบและทดสอบภายใต้สภาวะต่างๆ ได้แก่ อุณหภูมิ อัตราการไหลของชีวมวล อัตราการไหลของอากาศ และอัตราการไหลของไอน้ำ สำหรับแบบจำลองแรก พบว่าผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเกิดขึ้นเมื่อใช้ไอน้ำเป็นตัวเร่งให้เกิดก๊าซ ทำให้เกิดไอน้ำเชื้อเพลิงผสมที่มีองค์ประกอบโมลเท่ากับ 0.34 และ 0.5 สำหรับไฮโดรเจนและคาร์บอนมอนอกไซด์ ตามลำดับ ในแบบจำลองที่สอง สังเกตเห็นการเบี่ยงเบนเล็กน้อยของไฮโดรเจนและคาร์บอนมอนอกไซด์ในองค์ประกอบของแก๊สสังเคราะห์ อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดได้มาจากการใช้ไอน้ำเป็นสารช่วยให้เกิดปฏิกิริยา ซึ่งเกิดแก๊สสังเคราะห์ที่มีองค์ประกอบโมลเท่ากับ 0.45 และ 0.5 สำหรับไฮโดรเจนและคาร์บอนมอนอกไซด์ ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังมีการงานของ Tavares, Monteiro, Tabet, และ Rouboa (2019) ศึกษาวิธีการวิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองกระบวนการโปรแกรม Aspen Plus เพื่อแสดงการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของแก๊สซิฟิเคชันแบบ Downdraft จากเศษไม้ในป่าโปรตุเกส ผลการวิเคราะห์บ่งชี้ว่าอุณหภูมิที่สูงขึ้นเป็นผลดีต่อการผลิตก๊าซคือมีปริมาณไฮโดรเจนและค่าความร้อนสูงขึ้น ผลการจำลองยังแสดงให้เห็นว่าการใช้ไอน้ำเป็นตัวเร่งให้เกิดก๊าซไฮโดรเจนและค่าความร้อนเพิ่มสูงขึ้นกว่าการใช้อากาศเป็นตัวเร่ง อรัญกร สัมภาวะผล (2019) กล่าวว่า การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิส่งผลดีต่อการผลิตไฮโดรเจนและการเพิ่มขึ้นของแคลเซียมออกไซด์ที่ใช้เป็นตัวดูดซับมีบทบาทอย่างมากต่อการลดการผลิตคาร์บอนไดออกไซด์และสนับสนุนการผลิตไฮโดรเจนให้เพิ่มสูงขึ้น ความเข้มข้นของไฮโดรเจนที่สูงที่สุดคือร้อยละ 99 สามารถทำได้ภายใต้สภาวะอุณหภูมิของแก๊สซิฟิเคชันที่ 650 °C อัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวล เท่ากับ 1 อัตราส่วนแคลเซียมออกไซด์ต่อชีวมวล เท่ากับ 1.6 และอุณหภูมิไรเซอร์ เท่ากับ 550 °C

วิธีดำเนินการวิจัย

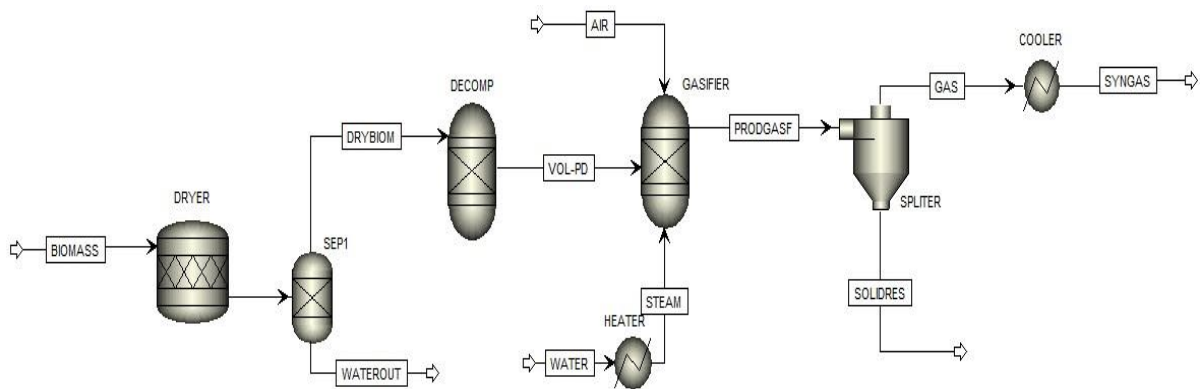
1) ศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบของกากถั่วเหลือง โดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Proximate Analysis) ได้แก่ ปริมาณความชื้น (Moisture Content) ปริมาณสารที่ระเหยได้ (Volatile Matter) ปริมาณคาร์บอนคงตัว (Fixed Carbon) และปริมาณเถ้า (Ash Content) เป็นต้น การวิเคราะห์อย่างละเอียด (Ultimate Analysis) ได้แก่ คาร์บอน ไฮโดรเจน ออกซิเจน ไนโตรเจน เป็นต้น และการวิเคราะห์ค่าความร้อนของกากถั่วเหลือง

2) ศึกษาการใช้งานโปรแกรม Aspen Plus สำหรับกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันและทำการสร้างแบบจำลองด้วยโปรแกรม Aspen Plus V12.1 กากถั่วเหลืองถูกกำหนดให้เป็นสารที่ไม่สามารถกำหนดสูตรโครงสร้างโมเลกุลได้ (Non – conventional component) ใช้แบบจำลอง HCOALGEN และ DCOALIGT สร้างหน่วยจำลอง (Flowsheet) ของกระบวนการดังภาพที่ 1 ประกอบด้วยแบบจำลองหลัก ได้แก่ RStoic (DRYER) ใช้ในการจำลองการแยกน้ำออกจากชีวมวล RYield (DECOMP) ใช้ในการจำลองการสลายตัวของชีวมวลไปเป็นสารประกอบ และ RGibbs (GASFIFER) ใช้จำลองการเกิดแก๊สซิฟิเคชัน จากนั้นหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ที่เหมาะสมต่อการผลิตแก๊สไฮโดรเจนจากกากถั่วเหลือง ดังนี้ อัตราส่วนอากาศต่อชีวมวลช่วง 0.1 - 1 เท่า อัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวลช่วง 0.5 - 1.5 เท่า และอุณหภูมิช่วง 500 - 1200 องศาเซลเซียส

ตารางที่ 1 ปฏิกิริยาเคมีที่เกิดขึ้นระหว่างแก๊สซิฟิเคชัน

Reaction Type	Reaction
Drying	$\text{Biomass} + \text{Heat} \rightarrow \text{Dry Biomass} + \text{H}_2\text{O}$
Pyrolysis	$\text{Dry Biomass} + \text{Heat} \rightarrow \text{Charcoal} + \text{Tar} + \text{Volatiles}$
Solid-gas reactions (Heterogeneous Reactions)	
Combustion	$\text{C} + \text{O}_2 \rightarrow \text{CO}_2$
Water-gas	$\text{C} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CO} + \text{H}_2$
Boudouard	$\text{C} + \text{CO}_2 \rightarrow 2\text{CO}$
Hydrogasification	$\text{C} + 2\text{H}_2 \rightarrow \text{CH}_4$
Gas-gas reactions (Homogeneous Reactions)	
Water gas shift reaction	$\text{CO} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CO}_2 + \text{H}_2$
Methanation reactions	$\text{CO} + \text{H}_2\text{O} \rightarrow \text{CO}_2 + \text{H}_2$

ที่มา: Havilah et al. (2022)

ภาพที่ 1 Flowsheet ของกระบวนการผลิตแก๊สไฮโดรเจนจากกากถั่วเหลืองด้วยโปรแกรม Aspen Plus

ผลการวิจัย และอภิปราย

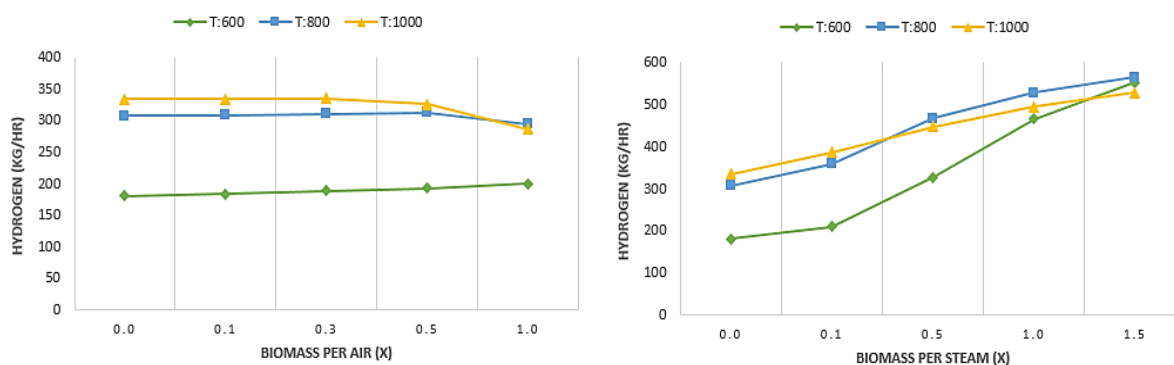
จากการวิเคราะห์หองค์ประกอบของกากถั่วเหลืองพบว่าการวิเคราะห์โดยประมาณ (Proximate Analysis) มีปริมาณความชื้นร้อยละ 3.13 ปริมาณสารระเหยได้อยู่ที่ร้อยละ 91.28 ปริมาณคาร์บอนคงตัวอยู่ที่ร้อยละ 2.27 และปริมาณเถ้าอยู่ที่ร้อยละ 3.32 สำหรับการวิเคราะห์อย่างละเอียด (Ultimate Analysis) มีคาร์บอนร้อยละ 40.95 ไฮโดรเจนร้อยละ 7.00 ออกซิเจนร้อยละ 47.03 และไนโตรเจนร้อยละ 1.69 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงละเอียดของกากถั่วเหลือง

ค่าวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Proximate Analysis)	% W/W
Moisture	3.13
Fixed carbon (FC)	2.27
Volatile matter (VM)	91.28
ASH	3.32
ค่าวิเคราะห์อย่างละเอียด (Ultimate Analysis)	% W/W
C	40.95
H	7.00
N	1.69
O	47.03

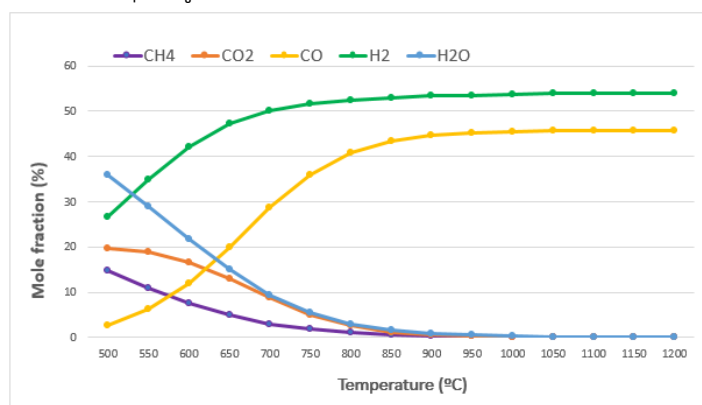
ที่มา: จากผลการวิเคราะห์ของผู้วิจัย

จากการศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนอากาศต่อชีวมวลเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเมื่อใช้อากาศเป็นตัวเร่งให้เกิดก๊าซที่มีองค์ประกอบของโมเลกุลเท่ากับ 0.5 เท่าของชีวมวล มีก๊าซไฮโดรเจนสังเคราะห์อยู่ที่ 326 kg/hr. ที่อุณหภูมิ 1000 องศาเซลเซียส และเมื่อทดลองเติมอากาศเพิ่มขึ้นที่ 1 เท่า กับพบว่าปริมาณก๊าซไฮโดรเจนมีค่าลดลง ดังภาพที่ 2 (ก.) ในระหว่างการศึกษผลกระทบของอัตราส่วนอากาศต่อชีวมวลได้มีการเติมน้ำค้างที่ 0.1 kg/hr. ในทางตรงกันข้ามสำหรับผลกระทบของอัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวลพบว่ายิ่งเติมน้ำมากขึ้นกับได้ปริมาณก๊าซไฮโดรเจนเพิ่มมากขึ้น โดยไอน้ำเป็นตัวเร่งให้เกิดก๊าซซึ่งทำให้เกิดไอน้ำเชื้อเพลิงผสมเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดเมื่อใช้ไอน้ำที่อัตราส่วนสูงสุดเท่ากับ 1.5 เท่าของชีวมวล มีก๊าซไฮโดรเจนสังเคราะห์อยู่ที่ 565 kg/hr. ที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส และเช่นเดียวกันในระหว่างการศึกษผลกระทบของอัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวลได้มีการเติมอากาศคงที่ที่ 0.1 kg/hr. ดังภาพที่ 2 (ข.)

ภาพที่ 2 (ก.) ปริมาณก๊าซไฮโดรเจนสังเคราะห์ต่ออัตราส่วนของอากาศ, (ข.) ปริมาณก๊าซไฮโดรเจนสังเคราะห์ต่ออัตราส่วนของไอน้ำ

ขณะที่การศึกษาอุณหภูมิที่เหมาะสมต่อการผลิตแก๊สไฮโดรเจนจากกากถั่วเหลือง พบว่าอุณหภูมิที่ 800 และ 1000 องศาเซลเซียส มีองค์ประกอบโมลของก๊าซไฮโดรเจนที่ผลิตได้ใกล้เคียงกันคือร้อยละ 52.47 และ 53.76 ตามลำดับ และพบว่าองค์ประกอบโมลของก๊าซไฮโดรเจนเริ่มมีค่าคงที่เมื่ออุณหภูมิสูงกว่า 800 องศาเซลเซียส เป็นต้นไป ดังนั้นที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียสจึงเป็นช่วงอุณหภูมิเหมาะสมที่สุดในการผลิตก๊าซไฮโดรเจน ดังภาพที่ 3 โดยระหว่างการศึกษาผลกระทบของอุณหภูมิได้มีการเติมอากาศและไอน้ำคงที่ที่ 0.1 kg/hr.

ภาพที่ 3 ผลของอุณหภูมิต่อองค์ประกอบของไฮโดรเจนในผลิตภัณฑ์

สรุปและข้อเสนอแนะ

กากถั่วเหลืองจากการทำน้ำเต้าหู้ถูกใช้ในการผลิตไฮโดรเจนด้วยกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันโดยใช้โปรแกรม Aspen Plus ตัวแปรในการศึกษา ดังนี้ 1) อัตราส่วนอากาศต่อชีวมวลช่วง 0.1 - 1 เท่า 2) อัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวลช่วง 0.5 - 1.5 เท่า และ 3) อุณหภูมิช่วง 500 - 1200 องศาเซลเซียส ซึ่งพบว่าอัตราส่วนอากาศต่อชีวมวลได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดคือ 0.5 เท่า เกิดก๊าซไฮโดรเจนสังเคราะห์อยู่ที่ 326 kg/hr. ที่อุณหภูมิ 1000 องศาเซลเซียส ส่วนอัตราส่วนไอน้ำต่อชีวมวลพบว่าเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดที่ 1.5 เท่า มีก๊าซไฮโดรเจนสังเคราะห์อยู่ที่ 565 kg/hr. ที่อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส และสำหรับอุณหภูมิของเตาปฏิกรณ์พบว่าที่ 800 องศาเซลเซียสเป็นช่วงอุณหภูมิที่เหมาะสมที่สุดในการผลิตก๊าซไฮโดรเจน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังไม่ครอบคลุมในเรื่องของความคุ้มค่าในการนำกากถั่วเหลืองทิ้งมาผลิตเป็นไฮโดรเจน ซึ่งควรมีการศึกษาต่อยอดต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- อัญชลี อุษณาสวรรณกุล, และ กัญญวรา ทองกระจาง. (2565). การใช้ประโยชน์จากกากถั่วเหลือง. *วารสารวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร*, 52(1), 24-36.
- อรัญกร สัมภาวะผล. (2019). *การจำลองกระบวนการการปรับปรุงแก๊สซิฟิเคชันชีวมวลร่วมกับการดักจับคาร์บอนไดออกไซด์ แบบแคลเซียมลูปีงสำหรับการผลิตไฮโดรเจน* (วิทยานิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Colletti, A., Attrovio, A., Boffa, L., & Mantegna, S. (2020). Valorisation of By-Products from soybean (*Glycine max* (L.) Merr.) processing. *Molecules*, 25(9), 1-33.

- Havilah, P. R., Sharma, A. K., Govindasamy, G., Matsakas, L., & Patel, A. (2022). Biomass gasification in downdraft gasifiers: a technical review on production, up-gradation and application of synthesis gas. *Energies*, 15(11), 1-19.
- Kombe, E. Y., Lang'at, N., Njogu, P., Malessa, R., Weber, C. T. (2022). Process modeling and evaluation of optimal operating conditions for production of hydrogen-rich syngas from air gasification of rice husks using aspen plus and response surface methodology. *Bioresource Technology*, 361. <https://doi.org/10.1016/j.biortech.2022.127734>
- Nile, S. H., Nile, A., Oh, J.-W., & Kai, G. (2020), Soybean processing waste: Potential antioxidant, cytotoxic and enzyme inhibitory activities. *Food Bioscience*, 38. <https://doi.org/10.1016/j.fbio.2020.100778>
- Nouh, A. H. (2016). Simulation of biomass gasification. Escola Superior de Tecnologia e Gestão Instituto Politécnico de Bragança. Retrieved from <https://core.ac.uk/download/pdf/153415265.pdf>
- Ohno, A., Ano, T., & Shoda, M. (1993). Production of the antifungal peptide antibiotic, iturin by *Bacillus subtilis* NB22 in solidstate fermentation. *Journal of Fermentation and Bioengineering*, 75(1), 23-27.
- Tavares R., Monteiro R., Tabet F., & Rouboa A. (2019). Numerical investigation of optimum operating conditions for syngas and hydrogen production from biomass gasification using Aspen Plus. *Renewable Energy*, 146, 1309-1314.

กลุ่มสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

การเปิดรับสื่อ การรับรู้ถึงประโยชน์ และ ทักษะที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง
ของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST
MEDIA EXPOSURE, PERCEIVED USEFULNESS,
AND ATTITUDES AFFECTING THE STANDARD PODCAST LISTENERS'
SELF-DEVELOPMENT

อภิสิทธิ์ นิธิกุลสนั่น^{1*}, อริชัย อรรถอุดม², วีรพงษ์ พวงเล็ก³

^{1,2,3}คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: apisara.king@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปิดรับสื่อ การรับรู้ถึงประโยชน์และทัศนคติของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง สำหรับผู้ฟัง The Standard Podcast อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 4 เดือน โดยกระจายแบบสอบถามไปยังแพลตฟอร์มต่าง ๆ ตามโซเชียลมีเดีย จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กับสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอาชีพเป็นนักเรียน / นักศึกษา ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท รับฟังรายการครั้งละ 31- 60 นาที โดยรู้จักด้วยตนเอง มีพฤติกรรมการกดติดตาม (Subscribe) และกดแจ้งเตือน (กดกระดิ่ง)พบว่า การทดสอบสมมติฐานในด้านทัศนคติของผู้ฟังส่งผลต่อการพัฒนาตนเอง และมีความสัมพันธ์ทางบวกปานกลาง โดยมีค่า r เท่ากับ .774 และมีค่า P-Value เท่ากับ .000 อย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .01 กล่าวคือ ผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST สามารถนำสิ่งที่ฟังไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง โดยเรียงตามลำดับ ได้ดังนี้ คือ 1) เนื้อหาของรายการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2) เนื้อหาของรายการทำให้เข้าใจตนเอง และ 3) เนื้อหาของรายการทำให้เข้าใจประเด็นสังคมในปัจจุบันได้ง่ายขึ้น

คำสำคัญ: การเปิดรับสื่อ เดอะสแตนดาร์ดพอดแคสต์ พอดแคสต์ การพัฒนาตนเอง แพลตฟอร์ม โซเชียลมีเดีย

Abstract

This research aims to study media exposure, perceived usefulness, and attitude affecting The Standard Podcast listeners' self-development. The study targeted listeners who had been following The Standard Podcast for at least four months. A questionnaire was distributed across various social media platforms to reach 400 listeners. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and Pearson's Product Moment Correlation, at a significance level of 0.05. The results showed that most listeners of THE STANDARD PODCAST were female students and studying the undergraduate level with a monthly income of less than 15,000 baht. These samples listened to the podcast for 31 to 60 minutes per session. These listeners discovered the podcast themselves and subscribed and enabled notifications (clicking the bell icon). The hypothesis testing indicated that the attitude of the listeners towards THE STANDARD PODCAST influenced on and had a moderately positive correlation with self-development, with an r-value of 0.774 and a P-Value of 0.000, which was significant at the 0.01 level. In summary, the listeners of THE STANDARD PODCAST could practically apply what they hear in their daily lives. The content's applicability could be ranked as follows 1) The content of the program could be applied to everyday life; 2) The content of the program provided the listeners a greater of self-understanding; and 3) The content of the program allowed the listeners to understand current social issues easier.

Keywords: Media Exposure, The Standard Podcast, Podcast, Self-development, Platform, Social Media

บทนำ

ปัจจุบัน เทคโนโลยีได้ก้าวเข้ามามีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเด็กจนกระทั่งถึงผู้สูงอายุ แม้แต่การประกอบอาชีพในแต่สายงานก็จำเป็นที่จะต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้จึงไม่ได้จำกัดแค่ในห้องเรียนดังในอดีต การเรียนรู้ในยุค5G สามารถเกิดขึ้นได้เพียงปลายนิ้วสัมผัสตามความต้องการของตัวเองจากการเปิดรับสื่อ จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ในทักษะในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาตนเอง (อุษคม เจริญจินดา, 2563)

การพัฒนาตนเอง เป็นการแสวงหาความรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวันจากการใช้งานของเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขตามความต้องการของตนเอง (อติพร เกิดเรือง , 2565)

สื่อมีหลากหลายประเภทให้เลือกเปิดรับ ซึ่งพอดแคสต์เป็นสื่อทางเลือกหนึ่งในการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตัวเอง เนื่องจากพอดแคสต์เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ผ่านเสียงจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อีกทั้งยังสามารถรับฟังได้อย่างสะดวกตามความต้องการของตัวเอง พอดแคสต์จึงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องในการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเอง (ชนินทร์ เพ็ญสูตร, 2561) เช่น รายการ The Standard Podcast

ในบรรดาพอดแคสต์ชั้นนำของประเทศไทย The Standard Podcast ถือว่าเป็นผู้ผลิตสื่อพอดแคสต์ระดับแถวหน้าที่มีชื่อเสียง รายการ The Standard Podcast มี Slogan ที่ว่า “Eye-Opening For Your Ears” ที่แปลว่า “เปิดหู เปิดตา เปิดใจ เปิดโลก” ปัจจุบัน The Standard Podcast มีรายการในเลือกรับฟังที่หลากหลาย จึงให้ผู้ฟังสามารถเลือกที่จะรับฟังตามที่ตนเองสนใจได้ เช่น รายการ SHORTCUT ปรัชญา ที่เป็นรายการเกี่ยวกับการตั้งคำถามหาเหตุผลและสาเหตุเพื่อที่จะเข้าใจปัญหาต่างๆ ได้ง่ายขึ้น รายการคำนี้ดี เป็นรายการเกี่ยวกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การฝึกออกเสียงอย่างถูกต้อง เป็นต้น

จะเห็นได้พอดแคสต์เป็นสื่อที่สามารถส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ฟังได้ วิจัยจึงศึกษาถึงการเปิดรับสื่อ การรับรู้ถึงประโยชน์และทัศนคติของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางประชากรของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST
2. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST
3. เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงประโยชน์จากการรับฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST
4. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้ฟังที่มีต่อรายการ THE STANDARD PODCAST ที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

การเปิดรับสื่อ (Media Exposure)

การเปิดรับสื่อ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้มนุษย์ซึ่งอาศัยการสื่อสารเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตและทำกิจกรรม โดยการเปิดรับสื่อออนไลน์เป็นช่องทางการสื่อสารที่ปัจจุบันได้รับความนิยมเพื่อแสวงหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ตามที่ตนเองให้ความสนใจ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองหรือเพื่อจุดประสงค์ความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่ง หากเปิดรับสื่อออนไลน์นานเท่าไร ยิ่งทำให้เกิดการรับรู้มากขึ้น ความบ่อยครั้งและระยะเวลาในการรับสื่อออนไลน์ ที่แตกต่างกันจึงเป็นตัวกำหนด ตัวชี้วัดพฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ มี 2 วิธีดังนี้

1) วัดได้จากช่วงเวลาและระยะเวลาในการเปิดรับสื่อออนไลน์ (Time Spent with a Media)

2) วัดจากความถี่ของการใช้สื่อแยกได้ตามประเภทของเนื้อหารายการที่แตกต่างกัน (Frequency of Use of Various Media Content Categories) Mcleod and O'Keefe (1972) เช่น วัตถุประสงค์ในการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่สนใจหรือใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเพิ่มพูนความรู้และการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ หรือเปิดรับสื่อออนไลน์เพื่อที่จะพัฒนาตนเอง

ในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาการเปิดรับสื่อใหม่ประเภทสื่อบรอดแคสต์ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อประเภทนี้คืองานวิจัยของ วชิรญาณ บังคคารา (2662) เรื่อง “ผลของการใช้พอดแคสต์แบบเคลื่อนที่ที่มีต่อการฟังเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาไทยในระดับมหาวิทยาลัยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ” มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการฟังของนักศึกษาเทคโนโลยีสุรนารีต่อการใช้พอดแคสต์เพื่อความเข้าใจ เนื่องจากเป็นงานวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า สื่อบรอดแคสต์มีผลต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างสามารถฟังและทำความเข้าใจโดยการเรียนรู้ออนไลน์ได้อย่างตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการฟังให้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลา

งานวิจัยของ กมลรัตน์ กิจถาวรรัตน์ (2664) เรื่อง “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการใช้พอดแคสต์ในประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยและปริมาณการใช้พอดแคสต์ในประเทศไทย และอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการใช้พอดแคสต์ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าผู้ฟังพอดแคสต์ส่วนใหญ่เลือกที่จะฟังในบ้านมากที่สุด รองลงมาคือเปิดฟังในรถส่วนตัว ฟังระหว่างใช้บริการขนส่งสาธารณะ ฟังระหว่างเดินเล่น ฟังในที่ทำงาน และฟัง

ระหว่างออกกำลังกาย ระยะเวลาในการรับฟังพอดแคสต์โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 31.69 นาที และมีจำนวนรายการที่ลงทะเบียนติดตามโดยเฉลี่ย 4.42 รายการ และผลวิจัยยังบอกอีกว่าปัจจัยด้านความบันเทิงมีผลต่อปริมาณการใช้พอดแคสต์อย่างมีนัยสำคัญ โดยประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการความบันเทิง ความรู้สึกผ่อนคลาย และความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน

งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาถึงปัจจัยและสาเหตุในการใช้พอดแคสต์เพื่อนำมาใช้ในการเรียน” (Merhi, 2015) ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ประโยชน์ของพอดแคสต์ มีผลลัพธ์ที่ดีเป็นอย่างมากต่อการรับรู้ความได้เปรียบเชิงสัมพัทธ์ อีกทั้งการรับรู้ประโยชน์ของพอดแคสต์ส่งผลดีอย่างมากต่อความตั้งใจที่จะใช้พอดแคสต์ นอกจากนี้ผลวิจัยยังบอกอีกว่าพอดแคสต์เป็นเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อนักเรียน นักศึกษาให้ประสบความสำเร็จทางวิชาการได้อีกด้วย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานของ Baturay and Yilmaz (2019) เรื่อง “การใช้งานพอดแคสต์เพื่อทักษะการฟังของนักเรียน EFL ในประเทศตุรกี” เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมีความต้องการในการพัฒนาในด้านทักษะการฟังภาษาอังกฤษสำหรับการใช้งานในชีวิตประจำวัน พบว่า การฟังพอดแคสต์ช่วยเพิ่มทักษะการฟังด้านภาษา โดยมีผลในเชิงบวกต่อการเรียนรู้ในด้านความเข้าใจและความจำของคำศัพท์ อีกทั้งช่วยเพิ่มความพึงพอใจต่อการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มความมั่นใจในการฟังภาษาอังกฤษ และช่วยลดความเครียดได้อีกด้วย ซึ่งงานวิจัยของ Park and Park (2021) ก็พบว่าการใช้งานพอดแคสต์ต่อผลการเรียนรู้ในวิชาภาษาอังกฤษเช่นกัน เนื่องจากช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนเพิ่มขึ้นเพราะเนื้อหาไม่มีความซับซ้อนและมีความยืดหยุ่น จากที่กล่าวมาทั้งหมดจึงมีข้อมูลที่สนับสนุนเพียงพอที่จะส่งผลให้เข้าใจเรื่องของการใช้พอดแคสต์เพื่อการพัฒนาตนเองได้

ทัศนคติ (Attitude)

ทัศนคติ เกิดจากความเชื่อ ที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับความรู้สึกจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่เลือกจะแสดงตอบโต้ออกมาผ่านพฤติกรรม โดยทัศนคติจะมีสองทิศทาง คือ ความชอบหรือไม่ชอบหรือพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของหรือสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของทัศนคติสามารถเกิดขึ้นได้ โดยอาศัยองค์ประกอบดังนี้ (Schiffman & Kanuk, 2010)

ทัศนคติด้านความเข้าใจ (Cognitive Component) การตระหนักรู้ถึงเรื่องนั้น ๆ ว่ามีความสำคัญอย่างไร มีที่มาอย่างไร เช่น มีความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร

ทัศนคติด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนสะท้อนถึงอารมณ์ (Emotion) และความรู้สึก (Feeling) เช่น รู้สึกชอบฟังพอดแคสต์เพราะทำให้ผ่อนคลาย

ทัศนคติด้านพฤติกรรม (Behavior Component) เป็นส่วนที่แสดงแนวโน้มของการกระทำหรือการชักจูงใจ

การรับรู้ประโยชน์ต่อการใช้งาน (Perceived Usefulness: PU)

การรับรู้ประโยชน์ต่อการใช้งานเป็นส่วนหนึ่งของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) หมายถึง แหล่งข้อมูลทางสังคมของผู้ที่ใช้งานได้ประโยชน์จากการเข้าใช้งานนั้นและสามารถนำประโยชน์จากการเข้าใช้งานและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (Constant, Sproull & Kiesler,

1996) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้คือการรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้งานเทคโนโลยี เช่น สื่อ สารสนเทศ ผู้ใช้งานจะเชื่อว่าการใช้งานมีประสิทธิภาพสามารถวัดได้จากในการใช้งาน เช่น การใช้งานง่าย ประหยัดเวลา สะดวก และ ไม่ยุ่งยากจนเกินไป (Wati, 2014) การรับรู้ถึงประโยชน์ สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการทำงานของผู้ใช้งานได้ เช่น การพัฒนาทักษะในการทำงานด้านต่างๆ ให้เข้ากับผู้ใช้งาน รวมทั้งการรับรู้ถึงประโยชน์จากการใช้งานทำให้เกิด ความพึงพอใจในการใช้งาน ก่อให้เกิดการกลับมาใช้งานซ้ำและเกิดการบอกต่อ (Liébana-Cabanillas et al., 2017) จากความหมายของการรับรู้ถึงประโยชน์ตามที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายสามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ถึง ประโยชน์ หมายถึง การเข้าใจในเทคโนโลยีและสามารถนำไปใช้งานได้จริง โดยผู้ใช้งานสามารถเห็นถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้จากการใช้งานจริง เช่นการอำนวยความสะดวกในการใช้งาน ความพึงพอใจในการใช้งาน เป็นต้น

การพัฒนาตนเอง (Self-development)

การพัฒนาตนเอง เป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่งจากการมีประสบการณ์ใหม่ๆ ตามที่ตนเองได้พบเจอ เนื่องจากการ ที่ได้เรียนรู้สามารถนำมาพัฒนาตนเองได้โดยการใช้อาศัยทักษะความสามารถในด้านต่าง ๆ ควบรวมด้วยกัน ซึ่งการ เรียนรู้จะส่งผลต่อผู้เปิดรับโดยตรงและจะสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของตนเอง อีกทั้งการพัฒนาที่ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับทักษะพื้นฐานและศักยภาพเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง เนื่องการพัฒนาตนเองสามารถนำมาประยุกต์ให้เกิด การพัฒนาตนเองได้อย่างหลากหลายในเวลาเดียวกัน (จิราภรณ์ พรหมทอง, 2559) ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง การเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านร่างกาย เช่น การกระตือรือร้น คล่องแคล่วต่อ การรับรู้และค้นคว้าหาความรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ให้แก่ตัวเอง
2. การพัฒนาทักษะด้านพื้นฐานในการเรียนรู้ (Basic Skills) ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการอ่าน ทักษะการคิด ทักษะการเขียน และทักษะในการลงมือปฏิบัติ
3. การพัฒนาทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากปัจจุบันนี้จะไปทางด้านนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ วิจารณ์ คติวิเคราะห์ ในการทำงานอย่างสร้างสรรค์
4. การพัฒนาทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยี มีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านหลากหลายช่องทางและทำให้เข้าถึงสื่อได้ง่าย
5. การพัฒนาทักษะด้านการดำรงชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) การมีความยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และสามารถแก้ปัญหาได้
6. การพัฒนาทักษะด้านทางปัญญา (Cognitive Skills) การมีสติทำให้มีสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ เนื่องจากทำให้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้และเกิดการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล
7. การพัฒนาทักษะการสื่อสารทางภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่สามารถใช้ในการสื่อสารถึงกันได้ทั่วโลก ดังนั้นทักษะการสื่อสารทางภาษาจึงมีความสำคัญมาก

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยของ ไพโรจน์ บุตรเพ็ง, วันชาติ สุพรรณพิทักษ์, ทศนีย์ บุตรเพ็ง, และ ภัทราภรณ์ เขียวทองสี (2562) เรื่อง “ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย” พบว่า ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองจะประกอบด้วย ความต้องการพัฒนาศักยภาพ

ตนเองด้านสังคม ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองด้านทัศนคติ และ ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองด้านความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ในขณะที่งานวิจัยของ พิรพันธ์ แสงเพชร (2562) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาตนเองของพนักงานสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมไฟฟ้าในจังหวัดระยอง” พบว่า พนักงานของธุรกิจอุตสาหกรรมไฟฟ้าในจังหวัดระยองให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก และพบว่าอายุเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การพัฒนาตนเองมีความแตกต่างกัน

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองและได้นำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นการหาคำตอบว่า ผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ฟังแล้ว มีทัศนคติอย่างไรต่อการรายการและผู้ฟังสามารถนำสิ่งที่ฟังมาพัฒนาตนเองในทักษะด้านต่าง ๆ ได้อย่างไร เนื่องจากในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นสื่อหรือตัวผู้เปิดรับสื่อเองก็ตาม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยชิ้นนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ฟังรายการ The Standard Podcast โดยต้องฟังอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 4 เดือน และมีแบบสอบถามคัดกรอง ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane มีความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างความน่าจะเป็น (Probability Sampling) แบบตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยการกระจายแบบสอบถามไปยังแพลตฟอร์มต่าง ๆ ตามโซเชียลมีเดีย

การวิจัยชิ้นนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Validity) และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ จากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของ Cronbach และนำแบบสอบถามที่ได้มาแบ่งแบบสอบถาม คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ฟัง 2. การเปิดรับสื่อของผู้ฟัง 3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการรับฟัง 4. ทัศนคติของผู้ฟังที่มีต่อรายการ THE STANDARD PODCAST กับการพัฒนาตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กับสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สามารถแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดช่วงระดับคะแนนเพื่อนำมาพิจารณาตีความหมายได้ 5 ระดับ ดังนี้

4.21-5.00	หมายถึง	ระดับมากที่สุด
3.41-4.20	หมายถึง	ระดับมาก
2.61-3.40	หมายถึง	ระดับปานกลาง
1.81-2.60	หมายถึง	ระดับน้อย
1.00-1.80	หมายถึง	ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของฟังรายการ THE STANDARD PODCAST

จากการเก็บข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST จำนวน 400 คน โดยจำแนกเป็นเพศหญิงมีจำนวน 298 คน (ร้อยละ 74.4) เพศชาย มีจำนวน 43 คน (ร้อยละ 10.8) และ LGBTQ+ มีจำนวน 59 คน (ร้อยละ 14.8) ซึ่งส่วนใหญ่มีอายุ 20 – 29 ปี จำนวน 276 คน (ร้อยละ 69.0) มากที่สุด อันดับสองเป็นผู้ฟังที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 77 คน (ร้อยละ 19.3) อันดับสาม 30 – 39 ปี มีจำนวน 38 คน (ร้อยละ 9.5) อันดับสี่ อายุ 40 – 49 ปี จำนวน 7 คน (ร้อยละ 1.8) และอันดับสุดท้าย อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.5)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 257 คน (ร้อยละ 64.3) อันดับสองระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 86 คน (ร้อยละ 21.5) และอันดับสุดท้ายมีระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 57 คน (ร้อยละ 14.2)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียน / นักศึกษา มีจำนวน 190 คน (ร้อยละ 47.5) อันดับที่สองเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 101 คน (ร้อยละ 25.3) อันดับที่สามประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 55 คน (ร้อยละ 13.8) อันดับสี่ประกอบอาชีพรับจ้างราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 7.3) และอันดับสุดท้ายประกอบอาชีพรับจ้างอิสระ (Freelance) จำนวน 25 คน (ร้อยละ 6.3)

รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 181 คน (ร้อยละ 45.3) มากที่สุด อันดับที่สองมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 149 คน (ร้อยละ 37.3) อันดับที่สามเป็นผู้ฟังที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 50,000 บาท มีจำนวน 42 คน (ร้อยละ 10.5) อันดับสี่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,001 – 80,000 บาท จำนวน 17 คน (ร้อยละ 4.3) และอันดับสุดท้ายมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 80,000 บาท จำนวน 11 คน (ร้อยละ 2.8)

จะเห็นว่าผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่มีอาชีพเป็นนักเรียน / นักศึกษาที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST เป็นนักเรียน / นักศึกษา คณะใดคณะหนึ่งมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ฟังพอดแคสต์โดยรวมหรือเจาะจงจากการเก็บข้อมูลการเปิดรับรายการ THE STANDARD PODCAST จำนวน 14 รายการ พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยการเปิดรับสื่ออยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 รายการ ดังนี้ รายการคำนี้ดี ($\bar{x} = 3.01$) รายการคูชีรีส์ให้ชีเรียส ($\bar{x} = 2.71$) รายการ 8 MINUTES HISTORY ($\bar{x} = 2.65$) ส่วนรายการอื่นๆ มีค่าเฉลี่ยการเปิดรับอยู่ในระดับที่น้อย ประกอบด้วย รายการโลกคือละคร ($\bar{x} = 2.42$) รายการโลกคือการ์ตูน ($\bar{x} = 2.43$) รายการ HEALTH HACKER ($\bar{x} = 2.51$) รายการ MORNING WEALTH ($\bar{x} = 2.53$) รายการ READERY ($\bar{x} = 2.57$) รายการ R U O K ($\bar{x} = 2.56$) รายการ THE SECRET SAUCE ($\bar{x} = 2.5$) รายการ STEP LIFES ($\bar{x} = 2.36$) รายการ THE POWER GAME ($\bar{x} = 2.29$) รายการ THE SME HANDBOOK ($\bar{x} = 2.28$) และ รายการ THE 100 YEARS SURVIVAL GUIDE ($\bar{x} = 2.28$)

จากกลุ่มผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST โดยแบ่งตามระยะเวลา ความถี่ในการเปิดรับ พบว่ากลุ่มผู้ฟังรายการมากที่สุด รับฟังครั้งละ 31 นาที – 60 นาที จำนวน 171 คน (ร้อยละ 42.7) อันดับที่สอง เป็นผู้ฟังที่ฟังน้อยกว่า 30 นาที จำนวน 141 คน (ร้อยละ 35.2) และอันดับสุดท้ายฟัง 60 นาที – 90 นาที จำนวน 31 คน (ร้อยละ 7.7)

ผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST รู้จักรายการด้วยตนเองมากที่สุด จำนวน 252 คน (ร้อยละ 63.0) อันดับที่สอง เพื่อนฝูงแนะนำจำนวน 140 คน (ร้อยละ 35.0) และอันดับสุดท้ายเป็นครอบครัวแนะนำจำนวน 8 คน (ร้อยละ 2.0)

การเข้าถึงของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการกดติดตาม (Subscribe) และกดแจ้งเตือน (กดกระดิ่ง) มากที่สุด จำนวน 176 คน (ร้อยละ 44.0) อันดับที่สองกดติดตาม (Subscribe) จำนวน 155 คน (ร้อยละ 33.8) และอันดับสุดท้าย รับฟังเพียงอย่างเดียว จำนวน 69 คน (ร้อยละ 17.3)

การรับรู้ถึงประโยชน์จากการรับฟัง พบว่าผู้ฟังมีการรับรู้ถึงประโยชน์ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ในส่วนของทัศนคติผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน พบว่า ผู้ฟังมีทัศนคติเกี่ยวกับด้านความเข้าใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.15$) อันดับที่สองเป็นทัศนคติด้านความรู้สึก ($\bar{x} = 4.08$) และอันดับสุดท้ายทัศนคติด้านพฤติกรรม ($\bar{x} = 3.58$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และ จากกลุ่มตัวอย่างผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีการรับรู้ถึงความต้องการพัฒนาตนเอง ($\bar{x} = 4.02$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

จะเห็นว่าผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ส่วนใหญ่รับฟังครั้งละ 31 นาที – 60 นาที โดยรู้จักรายการด้วยตนเอง มีพฤติกรรมการกดติดตาม (Subscribe) และกดแจ้งเตือน (กดกระดิ่ง) ซึ่งทำให้ผู้ฟังเกิดการรับรู้ถึงประโยชน์ในระดับมาก อีกทั้งผู้ฟังยังมีทัศนคติด้านความเข้าใจมากที่สุด ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีความสนใจในเนื้อหาสาระและเข้าใจในสิ่งที่รายการนำเสนอ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน โดยใช้สถิติ One-Way ANOVA

พบว่า มีเพียงตัวแปรรายได้เท่านั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยมีค่าสถิติทดสอบ $F = 2.435$ และค่า $P\text{-value} = .047$ และเมื่อได้ทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ด้วยวิธี LSD พบว่า มีอย่างน้อย 3 กลุ่มรายได้ที่มีการพัฒนาตนเองแตกต่างกัน ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท ($\bar{x} = 3.93$) กับผู้ที่มีรายได้มากกว่า 80,000 ($\bar{x} = 4.46$) ผู้ที่มีรายได้ 30,001 – 50,000 บาท ($\bar{x} = 4.03$) กับผู้ที่มีรายได้มากกว่า 80,000 บาท ($\bar{x} = 4.46$) และผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ($\bar{x} = 4.06$) กับผู้ที่มีรายได้มากกว่า 80,000 บาท ($\bar{x} = 4.46$)

ส่วนตัวแปรลักษณะทางประชากรอื่นที่นำมาทดสอบความแตกต่าง ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ อาชีพ พบว่า เมื่อเปิดรับสื่อจากการฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีระดับการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ บุคคลที่มีรายได้มากกว่า 80,000 บาท เป็นกลุ่มตัวอย่างที่นำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองมากที่สุด ที่มีอาชีพที่ไม่ใช่เป็นนักเรียน / นักศึกษา

สมมติฐานข้อ 2 การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

พบว่า การเปิดรับสื่อกับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีระดับความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($r = .104$, $P\text{-value} = .039$) กล่าวคือ ผู้ฟังมีความสนใจต่อการเปิดรับฟังรายการ THE STANDARD PODCAST

สมมติฐานข้อ 3 การรับรู้ถึงประโยชน์จากการรับฟังกับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีระดับความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r = .702$, $P\text{-value} = .000$) กล่าวคือ ผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST สามารถนำสิ่งที่ได้จากการรับฟังมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวันได้จริง

สมมติฐานข้อ 4 ทศนคติของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเอง โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันในการวิเคราะห์ข้อมูล

พบว่า ทศนคติของผู้ฟังรายการมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r = .774$, $P\text{-value} = .000$) กล่าวคือ ผู้ฟังมีทัศนคติไปในทิศทางที่ดีต่อการฟังรายการ THE STANDARD เปรียบเสมือนเป็นการเปิดมุมมองที่แตกต่างให้แก่ผู้ฟัง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาทางวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรลักษณะทางประชากร คือ ผู้ฟังรายการ The Standard Podcast โดยต้องฟังอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 4 เดือน ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพที่แตกต่างกันมีการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน พบว่าตัวแปรรายได้ของผู้ฟังรายการเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองที่แตกต่างกัน โดยเมื่อพิจารณารายได้แต่ละกลุ่มพบว่าผู้ฟังที่มีรายได้มากกว่า 80,000 บาทต่อเดือนเป็นผู้ฟังที่เอาความรู้ที่ได้จากการฟังนำไปใช้พัฒนาตนเองมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ Hango and Sági (2019) เนื่องจากบุคคลที่มีรายได้มากส่วนใหญ่มักจะมีความรู้ที่ดีและได้รับการสนับสนุนจากสังคมได้ดีกว่าบุคคลที่มีรายได้น้อย จึงทำให้บุคคลที่มีรายได้มากมีการพัฒนาตนเองได้ดีกว่าคนที่มีความรู้ได้น้อย อีกทั้งบุคคลที่มีรายได้มากมักมีโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่ตนเองให้ความสนใจมากกว่าคนที่มีความรู้ได้น้อย (Adamson & Doherty, 2000) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพงษ์ พวงเล็ก (2557) ได้กล่าวเกี่ยวกับรายได้ว่า บุคคลที่มีรายได้มากจะเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากกว่าบุคคลที่มีรายได้น้อยและมีโอกาสใช้อุปกรณ์ในการเข้าถึงการสื่อสารที่ทันสมัยมากกว่าบุคคลที่มีรายได้น้อย รายได้ที่แตกต่างกันจึงย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการเข้าถึงสื่อที่ต่างแตกต่างกันออกไปด้วย ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้สูงมักจะเป็นบุคคลที่แสวงหาความรู้ให้แก่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากบุคคลที่มีรายได้สูงอาจต้องมีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ สูงเช่นเดียวกัน เพื่อที่จะมีความก้าวหน้าในอนาคต อีกทั้งผู้ฟังที่มีรายได้สูงสามารถนำเนื้อหาที่ได้รับจากการฟังพอดแคสต์ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและประกอบอาชีพให้มีความทันสมัยและก้าวหน้าอยู่เสมอ จึงทำให้กลุ่ม

คนที่มีรายได้มากกว่า 80,000 บาท ขึ้นไป เป็นกลุ่มที่นำความรู้จากการเปิดรับฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ไปพัฒนาตนเองมากที่สุด

สำหรับกลุ่มผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ที่มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท ต่อเดือนเป็นผู้ที่เปิดรับสื่อน้อยที่สุด สอดคล้องกับค่ากล่าวที่ว่ารายได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต เนื่องจากบุคคลที่มีรายได้น้อยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองน้อยกว่าบุคคลที่มีรายได้มาก เพราะจะมีแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับ Defleur and Bell-Rokeach (1996) กล่าวว่า บุคคลที่มีความต้องการคล้ายคลึงกัน มักตอบสนองต่อการเปิดรับสื่อในแบบเดียวกันและหากเปิดรับสื่อที่แตกต่างข้อมูลข่าวสารที่ได้รับก็จะแตกต่างกันด้วย

เมื่อพิจารณาตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ พบว่าผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีการพัฒนาตนเองที่แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ ฐริชญา สะเจริญ (2562) ที่ศึกษาเรื่องการเปิดรับและความพึงพอใจที่มีต่อการรับฟังรายการเสียงที่รับฟังได้ผ่านอินเทอร์เน็ต (Podcast) ในประเทศไทยของกลุ่ม Millennials พบว่าตัวแปร เพศ การศึกษา และอาชีพ ไม่ส่งผลต่อตัวแปรตาม เช่นเดียวกัน กับผลการวิจัยของ ฐริชญา สะเจริญ (2562) พบว่า ตัวแปรอายุที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการรับฟัง กล่าวคือผู้วิจัยสนใจและเห็นถึงความแตกต่างกันในด้านลักษณะทางประชากรของผู้ฟังพอดแคสต์ เนื่องจากกลุ่ม Millennials อายุ ระหว่าง 24 - 39 ปี ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้ตัวแปรที่ส่งผลจะเป็นตัวแปรรายได้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองจึงทำให้ผลส่วนนี้แตกต่างกัน

การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังรายการ THE STANDARD PODCAST ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองของผู้ฟังมีระดับความสัมพันธ์ทางบวกในระดับน้อยมาก แต่อย่างไรก็ตามสามารถกล่าวได้ว่าผู้ฟังสามารถนำไปพัฒนาตนเองได้บ้าง แม้ว่าจะมีความสัมพันธ์ที่ไม่สูงมากนัก แต่การรับฟังเป็นการซึมซับสาระความรู้ ที่อาจมีการรับข้อมูลจากแหล่งอื่นร่วมด้วยจึงสามารถส่งผลต่อการพัฒนาตนเองได้ ในประเด็นนี้การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งสำคัญในการเนิ่นชีวิต McQuail (2000) กล่าวว่ามนุษย์จะเลือกเปิดรับสื่อที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของตนเอง และหลีกเลี่ยงการเปิดรับสิ่งที่ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยจะไม่ให้ความสนใจและความสำคัญกับสื่อนั้น อีกทั้งงานวิจัยของ Park and Park (2021) กล่าวว่า พอดแคสต์สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองไปพร้อมกันได้ เนื่องจากพอดแคสต์สามารถช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่มีความซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ทำให้มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้

นอกจากนี้ งานวิจัยของ ดวิษ ปรายยนต์ และ ปฐมา สตะเวทิน (2564) ที่ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคและรูปแบบการรับสื่อของกลุ่มผู้ฟัง Podcast เพื่อสร้างรูปแบบการนำเสนอและโปรโมทของรายการ Podcast ที่มีประสิทธิภาพบนแพลตฟอร์ม Facebook ในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ฟังพอดแคสต์ส่วนใหญ่รับฟังในช่วงเช้า และมีความถี่ในการรับฟังครั้งละไม่เกิน 40 นาที กลุ่มผู้ฟังมีความสนใจในหมวดหมู่ของสาระความรู้เป็นหลัก ในส่วนด้านทัศนคติผู้ฟังมีความพึงพอใจในการรับฟังพอดแคสต์อยู่ในระดับที่มาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ฟังพอดแคสต์ฟังเลือกรับฟังเนื้อหาที่มีสาระความรู้เป็นหลัก

จากการวิเคราะห์พบว่าการรับรู้ถึงประโยชน์จากการรับฟังรายการ THE STANDARD PODCAST มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเอง และมีระดับความสัมพันธ์ไปในทิศทางบวกสูง เนื่องจากกลุ่มผู้ฟังรายการสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง อีกทั้งพอดแคสต์เป็นสื่อที่ใช้งานได้ง่ายและสะดวกต่อการรับฟัง

ข้อมูลข่าวสารที่มีความทันสมัยกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยี (Wang, Bohmann, & Jasper, 2003) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัมพริกา ชี้อตรง (2556) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบจำลองการฟังภาษาอังกฤษด้วยพอดแคสต์ที่พบว่า กลุ่มนักศึกษามีความพึงพอใจมากกับการฝึกใช้พอดแคสต์และนำเนื้อหาจากการรับฟังมาประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน อีกทั้ง Kelly et al. (2022) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การทบทวนแนวโน้มการใช้ Podcast ในการศึกษาทางการแพทย์ ผลการวิจัยพบว่า การรับฟังพอดแคสต์สามารถช่วยให้ผู้ฟังเกิดการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในทักษะด้านอาชีพ

ประเด็นเรื่องทัศนคติของผู้ฟังที่มีต่อรายการ The Standard Podcast มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาตนเองทางบวกในระดับปานกลาง การฟังพอดแคสต์ทำให้เกิดทัศนคติในเชิงบวก เพราะรายการเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลความรู้หลากหลายประเภท ผู้ฟังได้รับรู้ถึงสาระความรู้ในหลากหลายมุมมอง ซึ่งสอดคล้องกับ Maio, Gregory, Haddock, and Verplanken (2018) ที่ได้กล่าวว่า ทัศนคติเป็นการแสดงออกถึงความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เป็นการแสดงความรู้สึกผ่านทางการแสดงความคิดเห็น อารมณ์ และ พฤติกรรม นอกจากนี้งานวิจัยของ วิภาวี วีระเสนีย์ (2564) ที่ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการให้พอดแคสต์เล่าเรื่องแบรนด์ กรณีศึกษารายการพอดแคสต์ mission to the moon พบว่า ผู้ฟังพอดแคสต์สามารถจดจำแบรนด์ได้ดี อีกทั้งยังส่งผลต่อทัศนคติในเชิงบวกกับแบรนด์อีกด้วย เนื่องจากผู้ดำเนินรายการมีความน่าเชื่อถือและรู้จักผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี จึงสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นจนไปสู่การซื้อผลิตภัณฑ์

อีกทั้งงานวิจัยของนฤมล เทพนวล และ เกียรติศักดิ์ พันธุ์สำเ็จิก ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการสอนอ่านแบบนำตนเองที่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาระดับปริญญา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวและจดจำประสบการณ์การอ่านได้ในระดับที่ดีมาก เมื่อเปรียบเทียบการเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ผ่านการฟังและการอ่าน จะเห็นได้ว่า ผลที่ได้ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเป็นอิสระ ที่ไม่ใช่แค่ในห้องเรียน อีกทั้งการพัฒนาตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้หลากหลายทักษะไม่ได้จำกัดแค่การฟังเพียงเท่านั้น

ปัจจัยที่ทำให้พอดแคสต์เป็นที่นิยมมากขึ้นและผู้ฟังเลือกที่นำไปพัฒนาตนเอง อาจเพราะพอดแคสต์บางส่วนถูกสร้างขึ้นโดยคำนึงและนึกถึงผู้เรียนรู้เป็นหลักจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ โดยผู้ฟังสามารถเลือกรับฟังตามหัวข้อที่ตนเองให้สนใจได้อย่างไม่ยุ่งยากและสะดวกสบาย (Shekhavtsova & Protopopova, 2019) นกตล รมโพธิ์ และ ศา กุน บุญอิต (2565) ได้อธิบายเกี่ยวกับ ความสบายส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ฟังพอดแคสต์ กลยุทธ์นี้มาจากความจริงที่ว่าหากลูกค้าจะพึงพอใจหรือไม่ขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่ลูกค้ามีก่อนหน้านี้ ในส่วนของแนวทางการส่งเสริมผู้ผลิตพอดแคสต์ พบว่า พอดแคสต์ไม่ได้มีปัจจัยในด้านใดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการรับฟัง เนื่องจากพอดแคสต์เป็นสื่อที่มีต้นทุนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพที่ได้รับ ในส่วนของโฆษณาส่วนใหญ่ก็ไม่ได้มีการโฆษณา แต่อย่างไรก็ตามผู้ผลิตอาจขยายฐานผู้ฟังไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่แค่กลุ่มผู้ฟังหลัก เช่น จัดการสัมภาษณ์สนทนาร่วมกับบุคคลในวงการอื่นเพิ่ม หรือจัดการสนทนาโต้ตอบซึ่งกัน เพื่อเป็นสร้างความใกล้ชิดและความผูกพันระหว่างผู้ฟังและผู้ผลิตพอดแคสต์ได้

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้ที่สนใจควรศึกษาเจาะจงในแต่ละรายการของ THE STANDARD PODCAST เพื่อทำการวัดและประเมินผลอันนำข้อมูลไปสู่การพัฒนารายการให้สอดคล้องกับความต้องการและการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกันในกลุ่มผู้ฟังมากขึ้น

ในอนาคตควรมีการศึกษาใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาเชิงลึกในการหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อที่จะพัฒนา เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มผู้ฟังที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 80,000 บาทจะมีการนำความรู้ไปปรับใช้เพื่อพัฒนาตนเองแตกต่างกับกลุ่มอื่น ดังนั้น การศึกษาในอนาคตอาจจะมีการสำรวจว่ากลุ่มเป้าหมายในแต่ละกลุ่มมีความต้องการที่จะรับฟังรายการอะไรเพิ่มเติม เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองยิ่งขึ้น

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสื่อพอดแคสต์เป็นที่รู้จักกันมากขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ผู้ผลิตรายการพอดแคสต์ผลิตเนื้อหาของรายการที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ฟังที่จะเปิดรับสื่อพอดแคสต์ ในงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาด้านของผู้ฟังรายการพอดแคสต์ ซึ่งมาจากการเปิดรับสื่อ การรับรู้ถึงประโยชน์และทัศนคติที่มีต่อรายการ และ เนื่องจากพอดแคสต์เป็นสื่อเสียงจึงทำให้ผู้ฟังพอดแคสต์เกิดการซึมซับสาระความรู้ระหว่างฟังได้ง่าย ผู้ผลิตสื่อพอดแคสต์สามารถผลิตเนื้อหาที่อิงตามสถานการณ์จริงในปัจจุบันได้รวดเร็ว เนื้อหาสาระที่ได้รับจึงมีความทันสมัยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างทันเหตุการณ์

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าพอดแคสต์กำเนิดมาจากการหลอมรวมสื่อวิทยุหลอมรวมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา เช่นเดียวกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สื่อเกิดการปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร ในอนาคตอาจจะมีรายการพอดแคสต์ที่มีเนื้อหาที่หลากหลายและส่งผลต่อการพัฒนาด้านของผู้ฟังมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ กิจถาวรรัตน์. (2564). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการใช้พอดแคสต์ในประเทศไทย (สารนิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- จิราภรณ์ พรหมทอง. (2559). การพัฒนาด้านเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์, 10(2), 63-72.
- ชนินทร เพ็ญสุตร. (2561). พอดแคสต์ สื่อทางเลือกใหม่: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสหรัฐอเมริกาและไทย. วารสารวิชาการ กสทช., 18(1), 271-289.
- ดวิษ ปรายยนต์ และ ปฐมา สตะเวทิน (2564). พฤติกรรมผู้บริโภคและรูปแบบการรับสื่อของกลุ่มผู้ฟัง Podcast เพื่อสร้างรูปแบบการนำเสนอและโปรโมตช่องรายการ Podcast ที่มีประสิทธิภาพบนแพลตฟอร์ม Facebook ในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 15(2), 251-265.
- นภดล รมโพธิ์ และศากุน บุญอิต.(2565). พ็อดคาสต์ในประเทศไทย: ปัจจัยต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของผู้ฟัง วารสารปัญญาวิวัฒน์, 14(1), 280-292.

- นฤมล เทพนวล และ เกียรติศักดิ์ พันธุ์ลำเจียก. (2562). ผลการเรียนรู้แบบยูนิควิตส์ด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองที่มีต่อผลการเรียนรู้และพฤติกรรมการอ่านของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 11, 124-138.
- พีรพันธ์ แสงเพชร. (2562). การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาตนเองของพนักงานสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจอุตสาหกรรมไฟฟ้าในจังหวัดระยอง. *วารสารบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 1(2), 69-81.
- ไพโรจน์ บุตรเพ็ง, วันชาติ สุพรรณพิทักษ์, ทศนีย์ บุตรเพ็ง, และ ภัทราภรณ์ เขียวทองสี. (2562). ความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 28(2), 52-61.
- ภูริชญา สะเจริญ. (2562). การเปิดรับและความพึงพอใจที่มีต่อการรับฟังพอดแคสต์ในประเทศไทยของกลุ่ม Millennials (การค้นคว้าอิสระวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ลงทุนแมน. (2562). Podcast สื่อที่กำลังมาแรง. สืบค้นจาก <https://www.longtunman.com/13779>
- วชิรญาณ บังคดารา. (2562). ผลของการใช้พอดแคสต์แบบเคลื่อนที่ที่มีผลต่อการฟังเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาไทยในระดับมหาวิทยาลัยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี).
- วิภาวี วีระเสนีย์. (2564). ให้พอดแคสต์เล่าเรื่องแบรนด์ กรณีศึกษาพอดแคสต์ mission to the moon (สารนิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2557). ปัจจัยเชิงเหตุของการเปิดรับเนื้อหาทางเพศบนสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีต่อทัศนคติทางเพศของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 5, 105-122.
- อติพร เกิดเรือง. (2565). การจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนไทยยุค 4.0. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(2), 164-185.
- อัมพิกา ชี้อตรง. (2556). การพัฒนาแบบจำลองการฟังภาษาอังกฤษด้วยเทคโนโลยีพอดแคสต์ (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี).
- อุษคม เจียรจินดา. (2563). เทคโนโลยีสารสนเทศกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 3(2), 55-70.
- Adamson, R. J., & Doherty, C. (2000). Socioeconomic status, school composition, and adolescent self-concept: The role of conceptual level. *Journal of Educational Psychology*, 92(3), 483-496.
- Baturay, M. H., & Yilmaz, R. M. (2019). The effect of podcasts on Turkish EFL students' listening comprehension skills. *International Journal of Listening*, 33(2), 81-98.
- Constant, D., Sproull, L., & Kiesler, S. (1996). The kindness of strangers: The usefulness of electronic weak ties for technical advice. *Organization Science*, 7(2), 119-135.
- DeFleur, M. L., & Bell-Rokeach, S. J. (1996). *Theories of mass communication*. London: Longman.

- Hango, J., & Sági, J. (2019). Income Inequality and Personal Development: Is there a positive Link. *Sustainability*, 11(16), 4276.
- Kelly, J. M., Perseghin, A., Dow A. W., Trivedi, S. P., Rodman, A. & Berk, J. (2022). Learning through listening: A scoping review of podcast use in medical education. *Academic Medicine*, 97(7), 1079-1085.
- Liébana-Cabanillas, F., Ramos de Luna, I., & Montoro-Rios, F. (2017). Intention to use new mobile payment systems: A comparative analysis of SMS and NFC payments. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 30(1), 892-910.
- Maio, G. R., Gregory, R. M., Haddock, G., & Verplanken, B. (2018). *The psychology of attitudes & attitude change*. London: Sage Publication.
- McLeod, J. M., & O'Keefe, G. J. (1972). *The socialization perspective; current perspectives in mass communication research*. London: Sage.
- McQuail, D. (2000). *Mass communication theory* (4th ed.). London: Sage.
- Merhi, M. I. (2015). Factors influencing higher education students to adopt podcast: An empirical study. *Computers & Education*, 83(1), 32-43.
- Park, S., & Park, E. J. (2021). The effects of podcast use on students' academic achievement and satisfaction in higher education. *Educational Technology Research and Development*, 69(2), 819-840.
- Schiffman, L., & Kanuk, L. (2010). *Consumer behavior*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Schramm, W. (1973). *Channels and audiences in handbook of communication*. Chicago: Rand McNelly Colledge.
- Shekhavtsova, S. O., & Protopopova, K.O. (2019) English-language podcasting as the most modern interactive and communicative technology. *Bulletin of Taras Shevchenko LNU*, 7(330), 170-180.
- Wang, M. C., Bohmann, D., & Jasper, H. (2003). JNK signaling confers tolerance to oxidative stress and extends lifespan in *Drosophila*. *Developmental Cell*, 5(5), 811-816.
- Wati, J. (2014). Influence of perceived usefulness, ease of use, risk on attitude and intention to shop online. *European Journal of Business and Management*, 6(27), 218-228.

EXPLORING THE CONSTRUCTION OF INFLUENCER CREDIBILITY AND BEAUTY PORTRAYALS IN DOUYIN SHORT CLIPS

การศึกษาการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือของอินฟลูเอนเซอร์ และ
การนำเสนอเนื้อหาด้านความงามในคลิปสั้นทางแอปพลิเคชันโต่วิน

Hui Tian^{1*}, Suwannamas Lekngam Wongwilatnurak²

^{1,2}School of Communication Arts, Bangkok University

*Corresponding author, E-mail: hui.tian@bumail.net

Abstract

This study investigates source credibility strategies employed by Chinese and non-Chinese beauty influencers in posting short-form contents on Douyin and explores the similarities and differences in their self-portrayals. This study combined content analysis and the textual analysis of 80 short videos on Douyin used by both groups of the beauty influencers. Content analysis was employed to categorize and count the number and frequency and textual analysis was used to analyze the meanings generated in the media texts. The results of the study revealed that the Chinese beauty influencers mainly adopted dependable, reliable, sincere and trustworthy to present their trustworthiness; expert and qualified to present their expertise; and body attractiveness to present their attractiveness. In contrast, the foreign beauty influencers mainly adopted trustworthy to present their trustworthiness; expert as the strategy to present their expertise; and beautiful, facial attractiveness and physical attractiveness as the strategy to present their attractiveness. Furthermore, the key differences between the Chinese and non-Chinese beauty influencers were found in the frequency and selection of credibility strategies, content themes (product reviews vs. fashion), and respects to cultural diversities (in the case of the foreign beauty influencers in China, but not the Chinese beauty influencers).

Keywords: Source Credibility, Beauty Influencers, Douyin, Short Video

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการประกอบสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งสารที่อินฟลูเอนเซอร์ด้านความงามชาวจีนและชาวต่างชาติได้นำมาใช้ในการนำเสนอคลิปสั้นทางแอปพลิเคชันโต่วอิน รวมถึงสำรวจความเหมือนและความแตกต่างในการนำเสนอภาพตนเองผ่านคลิปสั้นดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้ได้ผสมผสานการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ (content analysis) และการวิเคราะห์ด้วยบท (textual analysis) ของคลิปสั้น จำนวน 80 คลิปที่นำเสนอโดยอินฟลูเอนเซอร์ทั้งสองกลุ่ม โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อจัดหมวดหมู่ นับจำนวน และความถี่ และวิเคราะห์ด้วยบทเพื่อศึกษาความหมายที่บรรจุอยู่ในการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า อินฟลูเอนเซอร์ด้านความงามชาวจีนมุ่งนำเสนอคุณลักษณะด้านความน่าพึ่งพา (Dependable) ไว้ใจได้ (Reliable) จริงใจ (Sincere) และ คุ้มค่าแก่การเชื่อถือ (Trustworthy) ในการประกอบสร้างความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) ใช้คุณลักษณะความชำนาญ (Expert) และ มีคุณภาพ (Qualified) ในการประกอบสร้างความเชี่ยวชาญ (Expertise) และใช้ความน่าดึงดูดใจทางร่างกาย (Body Attractiveness) ในการประกอบสร้างความน่าดึงดูดใจ (Attractiveness) ในขณะที่อินฟลูเอนเซอร์ด้านความงามชาวต่างชาติมุ่งนำเสนอคุณลักษณะด้านคุ้มค่าแก่การเชื่อถือในการเสริมสร้างความน่าไว้วางใจ ใช้คุณลักษณะความชำนาญในการเสริมสร้างความเชี่ยวชาญ และ ใช้คุณลักษณะด้านความสวย (Beautiful) ความน่าดึงดูดใจทางใบหน้า (Facial Attractiveness) และความน่าดึงดูดใจทางร่างกาย (Body Attractiveness) ในการเสริมสร้างความน่าดึงดูดใจ นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบความแตกต่างในการนำเสนอภาพตนเองผ่านคลิปสั้นของอินฟลูเอนเซอร์ทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ ความถี่ของการใช้และการเลือกใช้กลยุทธ์การสร้างความน่าเชื่อถือ แก่นในการนำเสนอ (รีวิวนสินค้า และ แพชั่น) และการรวมความต่างทางวัฒนธรรมไว้ด้วยกัน (เฉพาะกรณีอินฟลูเอนเซอร์ชาวต่างชาติในประเทศไทย)

คำสำคัญ: ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร อินฟลูเอนเซอร์ด้านความงาม โต่วอิน วิดีโอสั้น

Introduction

The improvement of Chinese people's living standards and the cultivation of beauty product consumption habits have promoted the development of China's beauty product industry market (Zhao, 2020). Since the living standard of the Chinese people has improved, people are paying more and more attention to their quality of life, especially when it comes to beauty. Through the dissemination of the media and the popularity of the people around them, people have gradually cultivated the consumption habit of beauty products. Beauty influencers use social media to spread knowledge and information about beauty to their audiences. Therefore, more and more people follow and pay attention to beauty influencers to learn makeup skills, skincare knowledge, and get information to buy suitable cosmetics and skincare products.

Short videos are becoming increasingly popular on mobile terminals through social media (Wang, 2020). In 2020, short video platforms such as Douyin and Kwai are the main channels for

advertising media in the beauty industry, of which Douyin accounts for 24%, becoming the most popular and the largest advertising medium in China (CBNData, 2021). The use of short videos by influencers to promote products has also become an emerging market trend. Influencer marketing is a popular industry now, and the successful marketing and communication strategies used by influencers in the marketing process also play an important role. In the communication of online influencer marketing, the audience's purchase decision will be influenced not only by the credibility of the influencer but also by the credibility of the message expressed by the influencer. Additionally, numerous influencers from various countries have gained popularity on Douyin. Chinese and non-Chinese influencers employ distinct credibility strategies in their videos, offering insights that can assist other influencers in selecting suitable strategies for their content. We can learn more about this industry through research on influencers, so as to provide a deeper foundation and exemplary advice for researchers and influencers who are interested in this area.

Research objectives

1. To examine the core source credibility strategies Chinese beauty influencers adopt to present themselves as expert, trustworthy, and attractive through Douyin short videos.
2. To examine the core source credibility strategies foreign beauty influencers adopt to present themselves as expert, trustworthy, and attractive through Douyin short videos.
3. To analyze and compare the similarities and differences between portrayals of Chinese and foreign beauty influencers through Douyin short videos.

Literature review

Past studies examined the factors of beauty bloggers influencing consumers' purchasing intention after watching blogs using the source credibility scale. The results showed that beauty influencers' expertise, knowledge and content are the key factors affecting purchase intention (Kongpreecha, 2017). The impact of social media influencer endorsements on purchase intentions and the results show that attractiveness, trustworthiness and expertise positively impact consumers' purchase intentions (Weismueller, Harrigan, Wang, & Soutar, 2020). The study on the impact of eWOM and sponsored advertisements of beauty video influencers on followers who use Weibo shows that compared with traditional influencers, video influencers' direct advertisements that promote the convenience of product purchase are appreciated by followers (Ding, Henninger, Blazquez, & Boardman, 2019). Beauty video content is still a relatively new phenomenon in marketing communication, but it has experienced significant development in recent years,

contributing to the overall growth of the industry (Ding et al., 2019). Despite this progress, there remains a gap in understanding the strategies employed by Chinese beauty influencers in their videos. Consequently, the findings of this study represent a fresh perspective in this burgeoning field. Moreover, the research not only explores the self-presentation strategies of Chinese beauty influencers but also acknowledges that non-Chinese beauty influencers may exhibit cultural differences in their approaches.

Source credibility

Source Credibility refers to the perceivers' judgment of the communicator's credibility (Spence, Lin, Lachlan, & Hutter, 2020). The perceivers of this study are the audiences who watch the short videos on Douyin posted by beauty influencers. The communicators are the beauty influencers on Douyin. Ohanian (1990) defined source credibility as a term used for the positive characteristics of the receiver being influenced by the communicator to receive information. This means that beauty influencers have positive effects on audiences to receive information if they have source credibility. Credibility is considered as a perceptual state where the audiences form a judgment about its source (beauty influencer) when watching the video. Thus, audiences will decide whether a video is credible or not based on the credibility of the beauty influencer. Suppose the sources are not trusted by the receivers. In that case, the information dissemination will not be completed, so the result of communication cannot achieve the expected effect in terms of persuading and marketing (Hu, 2015). Therefore, source credibility plays an important role in communication.

This study mainly adopts the source credibility scale constructed and verified by Ohanian (1990). The source credibility scale was divided into three dimensions which are trustworthiness, attractiveness, and expertise (Ohanian, 1990); see Figure 1 Source credibility model.

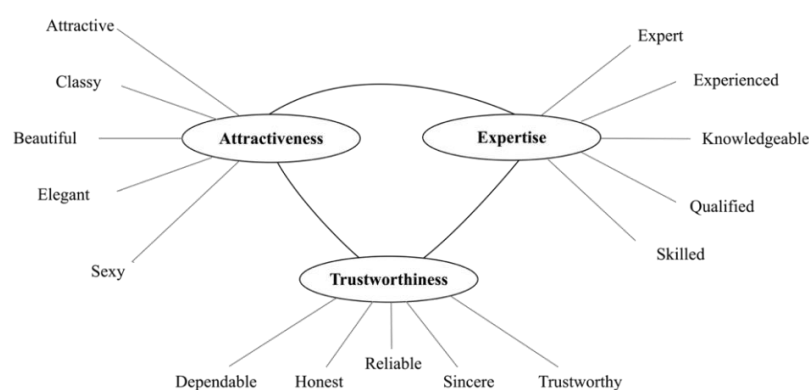

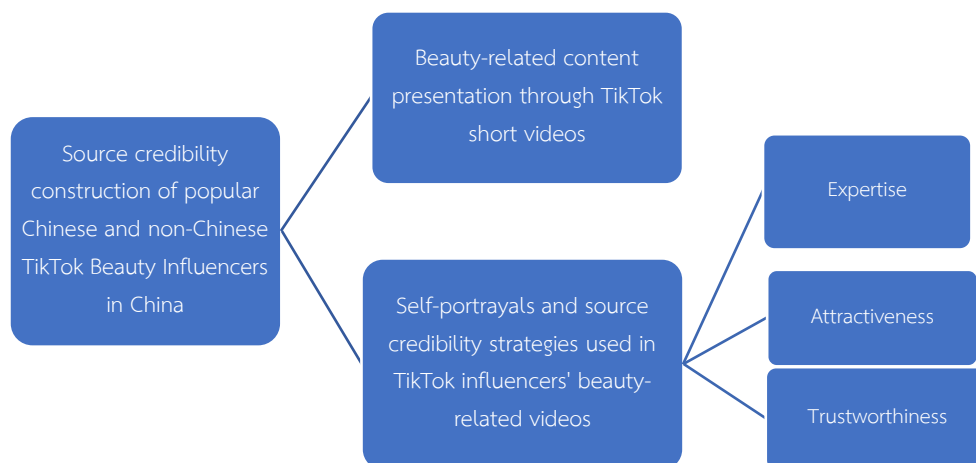
Figure 1 Source credibility model

Resource: Ohanian (1990)

The social construction of reality

The theoretical aspect of social construction of reality focuses on how realities are produced and experienced by people (Krippendorff, 2016). “Reality is socially constructed” (Berger & Luckmann, 1996 cited in Lekngam, 2019) and all human knowledge is created, shared, and maintained in social settings. These basic assumptions about "reality" and "knowledge" are fundamental to the social construction of reality (Lekngam, 2019). This study sees the portrayals and representations of beauty influencers on TikTok as a process of media construction of social reality regarding beauty, in which the credibility of the source/sender is vital. The rapid development of the Internet has given rise to a new online virtual society, which is a social state that mirrors real society. Media-constructed information and knowledge in virtual society have been essential in constructing people's perceptions and understanding of things. The unpredictability of media discourse leaves plenty of leeway for challengers such as social movements, to present opposing constructions of reality and gain support from readers whose everyday lives may drive them to construct meaning in ways that go beyond media visuals (Gamson, Croteau, Hoynes, & Sasson, 1992). The media construction of social reality is a process influenced by various factors. The important factors are the influence of media organization, media technology and the audience's stock of knowledge and experience.

Conceptual framework

Research methods

This study employs a mixed research method, blending both qualitative and quantitative approaches to address the research questions. Primarily utilizing qualitative methods, particularly textual analysis, the study analyzes data, followed by content analysis to conclude and derive answers to the research questions. Content analysis was employed to categorize and count the number and frequency of the strategies that influencers use, and textual analysis was used to analyze the meanings generated in the media texts and get the strategies that they used in their videos. This study applied a purposive sampling method. Purposive sampling is used because it better matches the sample to the research objectives and enhances the study's rigor and reliability of the data and findings (Campbell et al., 2020). This study focuses on the Douyin portrayals of top Chinese and foreign beauty influencers in Douyin because famous beauty influencers can be the representatives of overall beauty influencers (population).

In terms of sample selection, the top four most famous Chinese beauty influencers and the top four most famous foreign beauty influencers (see Table 1) were selected based on the criteria: being the beauty influencers with popularity, evidenced by the number of Douyin followers, netizen ratings, online attention index, and a combination of relevant data from internet platforms. The 10 short videos focusing on beauty content and with the highest likes released by each beauty influencer between November 2021 to November 2022 were chosen as samples to examine. The beauty content in the samples refers to beauty-related video content, such as make-up, skincare, beauty product recommendations, beauty product reviews, the different aspects of presenting beauty and so forth.

Term definition for data analysis

“Dependability” refers to influencers consistently delivering reliable and high-quality content.

“Honest” involves transparent communication about products and experiences avoiding deceptive practices.

“Reliability” pertains to influencers consistently meeting content creation commitments, posting schedules, and maintaining a trustworthy online presence.

“Sincerity” involves genuine and authentic interactions, reflecting a true passion for beauty and a sincere connection with followers.

“Expert” influencer is highly proficient in beauty-related topics, demonstrating advanced knowledge and skills.

"Experienced" influencers have a significant background in the beauty industry, showcasing a depth of practical involvement. "Knowledgeable" influencers possess a comprehensive understanding of beauty products and techniques.

"Qualified" influencers refer to the influencers having the necessary training or experience in the beauty field.

"Skilled" influencers refer to the influencers having ability to apply related knowledge in the beauty field.

"Attractive" refers to the influencer or the video having a visual appeal and the video contents appeal, encompassing physical features and presentation that capture attention positively. "Classy" reflects a refined and sophisticated style, emphasizing tasteful choices in fashion, makeup, and demeanor.

"Beautiful" refers to an overall pleasing and aesthetic, including facial features and grooming. "Elegant" signifies a polished and graceful demeanor, and the graceful outfits styles and kind expressions, often associated with a sense of sophistication and poise.

"Sexy" conveys an alluring and confident presence that exudes appeal and sensuality.

Table 1 Chinese and foreign beauty influencers sample in this study

Chinese Beauty Influencers	
Name/Nickname:	Cheng Shian
Name/Nickname:	Luo Wangyu
Name/Nickname:	Zhang Kaiyi
Name/Nickname:	Doudou
Foreign Beauty Influencers	
Name/Nickname:	Rossi Boni (Italian)
Name/Nickname:	Anna (Russian)
Name/Nickname:	Hyemin (Korean)
Name/Nickname:	Jenny (Korean)

Results

Table 2 The summary of trustworthiness for Chinese Beauty Influencers

	Sincere	Dependable	Reliable	Trustworthy	Honest
Cheng Shian	- Video contents - Audiences' comments - Interactions with audiences	Video contents	- Video contents - Audiences' comments.	- Video contents - Audiences' comments	-
Luo Wangyu	- Non-sponsored reviewer - Audiences' comments	- Audiences' comments	- Video contents	- Video contents. - Audiences' comments	Video contents
Zhang Kaiyi	Sincere with the audience	Audiences' comments	Video contents	- Truthful, sincere and outspokenly character in videos. - Audiences' comments	Video contents
Doudou	Video contents	Audiences' comments	- Video contents - Puts her heart and soul into making good videos and meeting the needs of her audiences.	- Video contents - Audiences' comments	-

The analysis results reveal that Chinese beauty influencers mainly adopt Dependable, Reliable, Sincere and Trustworthy to present themselves trustworthiness. Surprisingly, all Chinese beauty influencers apply these four strategies in their short videos. This shows that Chinese beauty influencers use similar strategies when they present themselves with trustworthiness. This also shows

that these four strategies have a positive effect on Chinese beauty influencers to present themselves with trustworthiness. Besides, different Chinese beauty influencers use different source credibility strategies. While Luo Wangyu and Zhang Kaiyi adopt all the strategies in their Douyin videos to show their trustworthiness, others use some of them.

Table 3 The summary of expertise for Chinese Beauty Influencers

	Skilled	Qualified	Experienced	Knowledgeable	Expert
Cheng Shian	- Video contents - Audiences' comments	Background. She has enrolled in a professional makeup training institute named Dongtian Styling School to study the makeup knowledge and thus improve her professionalism and beauty skills.	-	- Video contents - Audiences' comments	- Video contents - Audiences' comments
Luo Wangyu	-	- Working and training background. - Qualified in beauty and skincare.	- Background Working experience in TomFord. - Video contents	- Video contents - Audiences' comments	- Background Working experiences in beauty filed and learning experiences in professional make-up institute.

					- The professionalism of beauty product. - Professional editing and production of his videos.
Zhang Kaiyi	Video contents	- Learned makeup techniques from many famous makeup artists - Audiences' comments	- She has accumulated relevant experience after a long time of product trials and reviews. - Video contents	-	The makeup techniques taught by the celebrity's makeup artists themselves are very professional in the eyes of the audience, which also side-by-side reflects that Zhang Kaiyi is an expert in sharing makeup tutorials.

Doudou	Video contents	Enough knowledge in beauty field.	- Video contents - Audiences' comments	Video contents	Video quality is high in editing, and the content are also very professional
--------	----------------	-----------------------------------	---	----------------	--

Chinese beauty influencers mainly adopt Expert and Qualified to present themselves as expertise. Every Chinese beauty influencer uses more than one strategy to demonstrate their expertise. And expert is basic, the audiences have a feeling of conviction when they see someone is an expert. Audiences will trust what the expert people say and recommend. Experts are usually backed by specialized knowledge and skills, and their claims about products become factors that increase consumer persuasion (Sari, Hayu, & Salim, 2021). Being qualified is also an important factor of expertise, audiences trust qualified people and are attracted to what they have said in videos. All the strategies are used by Chinese beauty influencers. Moreover, Doudou adopts all the strategies to show her expertise.

Table 4 The summary of attractiveness for Chinese Beauty Influencers

	Cheng Shian	Luo Wangyu	Zhang Kaiyi	Doudou
Beautiful	- Beautiful appearance in videos - Audiences' comments	-	-	- Beautiful and cute looking - Audiences' comments
Elegant	- Video contents - Audiences' comments	- Soft tone - Video contents - Audiences' comments	-	- Personality in videos speaks in a very gentle and affectionate tone in the video

				- Audiences' comments
Facial attractive	- Good looking and good skill for make-up - Audiences' comments	- Good appearance - Audiences' comments	-	- Good looking - Good make-up skills
Body attractive	- Video contents - Body language in the videos	- Video contents - Body language in the videos. - Audiences' comments	Body language used in the videos	- Body language used in the videos
Posture attractive	-	-	Posture used in videos	-
Dress attractive	-	-	- Video contents. The daily wear sharing - Outfits in videos	-
Classy	-	-	-	Classy by her personality and behaviors.
Sexy	-	-	-	-

Chinese beauty influencers mainly adopt Body Attractiveness to present themselves with attractiveness. All the Chinese beauty influencers have a lot of body language expressions in the video. The expression of body language not only allows audiences to better understand and follow the video content but also has a positive impact on their attractiveness. Although all Chinese beauty influencers use not only one strategy to show their attractiveness, there is no Chinese beauty influencers use sexy as a strategy to present themselves as attractive. Perhaps for Chinese beauty influencers, being sexy does not help for their attractiveness. And the way they attract audiences is more from their video content.

Table 5 The summary of trustworthiness for Foreign Beauty Influencers

	Sincere	Dependable	Reliable	Trustworthy	Honest
Rossi Boni	- Video contents - Friendly treats audiences	-	Video contents	- Video contents - Audiences' comments.	- Video contents - Audiences' comments
Anna	- Video contents	Video contents	Video contents	- Video contents - Audiences' comments.	-
Hyemin	-	- Video contents - Audiences' comments.	Video contents	- Video contents - Audiences' comments.	-
Jenny	- Video contents -She is sincere with audiences. - Audiences' comments.	-	-	Video contents	- Video contents - Audiences' comments

Foreign beauty influencers mainly adopt Trustworthy to present their trustworthiness. All the foreign influencers use this strategy in their video, which shows Trustworthy plays a vital role in portraying foreign beauty influencers. It's worth mentioning that three out of four foreign beauty influencers use these two strategies in their videos, which shows Sincere and Reliable are also important for foreign beauty influencers to present their trustworthiness. Most of the foreign beauty influencers used at least three strategies to show their trustworthiness, only Hyemin used two strategies. Compared with Chinese influencers, Chinese beauty influencers used more strategies especially Dependable. This is maybe because of nationality and cultural differences; Chinese influencers are more dependable by Chinese audiences.

Table 6 The summary of expertise for Foreign Beauty Influencers

	Skilled	Qualified	Experienced	Knowledgeable	Expert
Rossi Boni	- Video contents - She has knowledge about beauty product ingredient analysis	-	- Video contents - She used to be an international supermodel, and her profession gives her the basis to be a beauty influencer	Video contents	Video contents
Anna	Video contents	-	- Her model profession can indicate her beauty experience. - Good make-up skills and experience.	-	- Videos are professional in production, editing, picture quality and video style. - Video contents
Hyemin	-	-	- Her long experience in running Korean cosmetics shop. - Experiences in beauty field	Video contents	- Video contents - Expertise in Korean beauty products.

Jenny	-	Her major in university was character styling makeup and skincare.	-	- Video contents - The learning background makes she has enough beauty knowledge.	Video contents
-------	---	--	---	--	----------------

Foreign beauty influencers mainly adopt Expert as the strategy to present themselves with expertise. All foreign beauty influencers used this strategy in their videos, making their video content more convincing to audiences. All the foreign beauty influencer uses at least three strategies to demonstrate their expertise. Surprisingly, all Chinese beauty influencers used Qualified to show their expertise while for foreign beauty influencers only 1 out of 4 people used these strategies. This may be caused by cultural differences and the different ways to demonstrate in the video, as Chinese beauty influencers may understand Chinese people's thoughts more and have better Chinese language skills.

Table 7 The summary of attractiveness for Foreign Beauty Influencers

	Rossi Boni	Anna	Hyemin	Jenny
Beautiful	- Physical appearance makes her particularly beautiful and attractive. - Audiences' comments	- Her physical appearance makes her attractive. - Audiences' comments	- Looks very beautiful - Audiences' comments	- Cute and beautiful in videos. - Audiences' comments
Elegant	-	- Western beauty looks with white skin and brown curly hair, which makes her look very elegant.	-	-

		- Looks like a high-end brand ambassador.		
Facial attractive	- Good looking - Facial expressions used in the video - Good make-up skills	- High-end looking. - Facial expressions used in the video.	- Good looking.	- Good looking - She is attractive to audiences in terms of physical appearance
Body attractive	Body language used in the videos.	Body language used in the video	Body language used in the video	- Body language used in the video.
Posture attractive	-	Posture used in the videos	-	-
Dress attractive	-	Dressing styles in the video	-	-
Classy	-	- Video contents - Looks like a high-end brand ambassador.	-	-
Sexy	-	- Video contents. - Audiences' comments	-	-

Foreign beauty influencers mainly adopt Beautiful, Facial Attractiveness and Body Attractiveness as the strategy to present themselves with attractiveness. All the attractive strategies are used by foreign beauty influencers. Only one influencer uses all the strategies in her video presentation. All the foreign influencers adopt Beautiful, Facial Attractiveness and Body Attractiveness to present their attractiveness. In contrast, all other strategies for demonstrating attractiveness were used by only one out of four foreign influencers.

Conclusion and discussion

Chinese beauty influencers mainly use Dependable, Reliable, Sincere and Trustworthy to demonstrate their Trustworthiness, while foreign beauty influencers use Trustworthy to demonstrate

their Trustworthiness. Chinese beauty influencers mainly adopt expert and qualified to demonstrate their expertise, while foreign beauty influencers mainly adopt expert to establish their Attractiveness. Chinese beauty influencers mainly adopt body attractiveness to demonstrate their Attractiveness, while foreign beauty influencers mainly adopt Beautiful, Facial Attractive and Body Attractive to establish their Attractiveness.

There are four main similarities between Chinese influencers and foreign influencers found in the research:

Table 8 The similarities between Chinese and Foreign Influencers

Use multiple strategies to present their source credibility
Use some same main strategies: use Trustworthy to present themselves with Trustworthiness; use Expert to present themselves as Expertise and use Body Attractive to present themselves as Attractiveness.
Similar topic selection: almost focus on product reviews, product recommendations and knowledge sharing on beauty transformation.
Use Chinese as the primary language in the videos.

There are three main differences between Chinese influencers and foreign influencers found in the research:

Table 9 The differences between Chinese and Foreign Influencers

Chinese influencers	Foreign influencers
The main source credibility strategies they use to present themselves are different in terms of the uses of strategies and the frequency of using the strategies.	
Focus more on products and beauty knowledge sharing.	Put more cloth-wearing and hairstyle into their creations.
Do not typically address such cultural distinctions in their content.	Live in China, incorporating cultural differences such as language and the challenges unique to their experiences in the country into their videos.

An exploration of the credibility of the beauty influencer shows that the most important determining factor of credibility is Trustworthiness (Djafarova & Matson, 2021). Although this research did not focus on the study of the most important factors regarding credibility, the results of this study show that Trustworthy is the most frequently used feature in both Chinese and foreign beauty influencers to demonstrate their Trustworthiness. From this, it can be inferred that Trustworthy is a crucial factor in determining credibility. This is consistent with the results of Djafarva and Matson (2021). However, there also are some different findings for beauty influencers to present their trustworthiness. Chinese and foreign beauty influencers use multiple strategies to present their trustworthiness, and they both frequently use trustworthy as the trustworthiness strategy. Credibility and purchase intent are positively correlated. Thus loyal followers of reputable influencers who show concern for their audiences and possess expert knowledge are more likely to buy the advertised products (Sokolova & Kefi, 2020). Trustworthy and expert influencers can attract audiences to buy the products they recommend.

The previous study from Huang (2021) studied China's top eight YouTube foreign influencers. The primary language used in the videos published by American, British and German influencers is Chinese, and Korean is the primary language used by Korean influencers (Huang, 2021). Part of the findings of this study are consistent with Huang's (2021) results in the sense that the primary language used by foreign influencers in China is Chinese. However, the difference is that the Korean influencers studied by Huang (2021) used Korean. Although the Korean influencers in this study mainly used Chinese, they inserted a few sentences of Korean into the Chinese language or used part of the Korean language on the cover of the videos. This study, combined with Huang's research, reveals that using the Chinese language is important in developing foreign influencers in China.

Suggestions

The exploration of source credibility among Chinese and foreign beauty influencers holds valuable implications for communication scholars and researchers in various ways. By examining and comparing the primary source credibility strategies employed by these influencers, this study provides insights into the nuanced construction of credibility in different cultural contexts. Communication scholars can leverage these findings to enhance their understanding of the source credibility model, particularly in the realm of beauty influencers. This study serves as a foundational resource for researchers interested in scrutinizing the credibility dynamics specific to influencers, offering a basis for identifying gaps in existing research. Furthermore, it opens avenues for deeper

investigation and expansion into more nuanced and relevant topics within the evolving landscape of influencer communication.

This study is constrained by its small sample size, comprising only a limited number of short videos from Chinese and foreign beauty influencers. Additionally, it does not explore potential differences between genders or specific nationalities that could influence the findings. Furthermore, the study lacks triangulation, which involves utilizing multiple methods or data sources to enhance the credibility of qualitative findings. Thus, the recommendation for future studies is to take more samples for more profound research, which can deepen the results. Moreover, future studies could employ more research methods, such as doing a focus group with audiences and in-depth interviews with the influencers as key informants.

In addition, influencers may use different source credibility strategies to present themselves. There may be some differences between other types of influencers. Further research can, therefore, examine other types of influencers to do more research. Further research can use this study as a reference to find more strategies for source credibility from influencers' videos and analyze with more strategies and more populations and samples. Besides, the audiences' perspectives are also exciting points to investigate more. Moreover, future research may combine quantitative and qualitative methods to understand this field better.

References

- Campbell, S., Greenwood, M., Prior, S., Shearer, T., Walkem, K., Young, S., ... Walker, K. (2020). Purposive sampling: Complex or simple? Research case examples. *Journal of Research in Nursing*, 25(8), 652-661.
- CBNData. (2021). 2021美妆市场明星营销观察报告 [2021 Beauty market star marketing observation report]. Retrieved from https://pdf.dfcfw.com/pdf/H3_AP202106111497316828_1.pdf?1623423501000.pdf
- Ding, W., Henninger, C. E., Blazquez, M., & Boardman, R. (2019). Effects of beauty vloggers' eWOM and sponsored advertising on Weibo. In R. Boardman, M. Blazquez, C. E. Henninger, & D. Ryding (Eds.), *Social commerce* (pp. 235-253). Cham: Palgrave Macmillan.
- Djafarova, E., & Matson, N. (2021). Credibility of digital influencers on YouTube and Instagram. *International Journal of Internet Marketing and Advertising*, 15(2), 131-148.
- Gamson, W. A., Croteau, D., Hoynes, W., & Sasson, T. (1992). Media images and the social construction of reality. *Annual Review of Sociology*, 18, 373-393.
- Hu, X. (2015). *Assessing source credibility on social media—An electronic word-of-mouth*

- communication perspective* (Dissertation, Bowling Green State University).
- Huang, Z. (2021). *Media content and online audience engagement practices on Youtube: Content analysis of videos by top eight Youtube foreign Influencers in China* (Independent study, Bangkok University).
- Krippendorff, K. (2016). Social construction of reality. *The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy*, 1-9.
<https://doi.org/10.1002/9781118766804.wbiect105>
- Lekngam, S. (2019). The discursive construction of nostalgic Thai identity through Thai television programmes (Doctoral dissertation, Newcastle University).
- Ohanian, R. (1990). Construction and validation of a scale to measure celebrity endorsers' perceived expertise, trustworthiness, and attractiveness. *Journal of Advertising*, 19(3) , 39- 52.
<https://doi.org/10.1080/00913367.1990.10673191>
- Sokolova, K., & Kefi, H. (2020). Instagram and YouTube bloggers promote it, why should I buy? How credibility and parasocial interaction influence purchase intentions. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 53, 101742. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2019.01.011>
- Wang, Y. (2020). Humor and camera view on mobile short-form video apps influence user experience and technology-adoption intent, an example of TikTok (DouYin). *Computers in Human Behavior*, 110, 106373. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106373>
- Spence, P. R., Lin, X., Lachlan, K. A., & Hutter, E. (2020). Listen up, I've done this before: The impact of self-disclosure on source credibility and risk message responses. *Progress in Disaster Science*, 7, 100108. <https://doi.org/10.1016/j.pdisas.2020.100108>
- Weismueller, J., Harrigan, P., Wang, S., & Soutar, G. N. (2020). Influencer endorsements: How advertising disclosure and source credibility affect consumer purchase intention on social media. *Australasian Marketing Journal*, 28(4), 160-170.
- Zhao, W. (2020). 2020年中国化妆品行业深度报告 [China cosmetics industry in-depth report in 2020]. Retrieved from
<http://qccdata.qichacha.com/ReportData/PDF/597b0624e66b766837ad469480a1e34e.pdf>

THE RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL EXPECTATION AND GOOD
WISHES: INFLUENCE ON VIETNAMESE GREETINGS DURING TET HOLIDAY
ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังทางสังคมและคำอวยพร: อิทธิพลที่มีต่อการ
ทักทายและอวยพรแบบเวียดนามในเทศกาลเต๋ต

Nguyen Trang Dai^{1*}, Suwannamas Lekngam Wongwilatnurak²

^{1,2}School of Communication Arts, Bangkok University

*Corresponding author, E-mail: nguyen.dai1@bumail.net

Abstract

Tet, the Vietnamese New Year, is a time for celebration, reunion, and expressing good wishes. This study explores how diverse interpretations of Tet wishes contribute to both positive and negative influences. In the first phase, this study employed the (quantitative) content analysis and (qualitative) textual analysis of popular Tet songs (1953-2013) to analyze the portrayal of good wishes and attachment of social expectations embedded in the lyrics. Then, semi-structured focus group discussions with Vietnamese people (at least 18 years old) and observations during the discussions were also employed to understand the participants' perspectives, perceptions, and experiences towards giving and receiving expected/unexpected wishes. The results revealed four key findings as follows. First, while themes of wishes like happiness, health, and peace remained constant, their messages shifted over time. Second, the analysis of the Tet wishes from both song lyrics samples and focus group discussions indicated that the guidance of Tet wishes was a one-sided focus on the sender's message construction, neglecting the receiver's response and feedback. The similarities in the guidance from the song lyrics sample and focus group discussions also highlighted the influence of songs in shaping Tet wishes-giving behaviors. Third, there were three key influences on Tet wishes: Individual characteristics (personality, age), relational factors (closeness), and context factors (stereotypes, expectations, rumors) that shaped the content and interpretation of Tet's wishes. Tet wishes not only played the role of greeting in general relationships but also conveyed insightful meaning in close relationships. Fourth, most participants (80 percent) shared that they received unexpected wishes, often driven by social expectations. These violation expectations could have

both positive and negative influences, but interestingly, most people tended to avoid responding or expressing gratitude, mirroring the lack of feedback observed in song lyrics.

Keywords: Good Wishes, Social Expectations, Expectancy Violation, Songs, YouTube

บทคัดย่อ

เด็ด (วันปีใหม่เวียดนาม) เป็นเทศกาลแห่งการเฉลิมฉลอง การกลับมาารวมตัวกัน และการมอบคำอวยพร งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงอิทธิพลเชิงบวกและเชิงลบของการตีความคำอวยพรปีใหม่เวียดนามที่แตกต่างกัน งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณ (content analysis) ผสมผสานกับการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ในการวิเคราะห์เพลงเทศกาลเด็ด (ช่วงปี ค.ศ. 1953-2013) เพื่อสำรวจการนำเสนอคำอวยพรและการแนบความคาดหวังทางสังคมในเนื้อเพลงดังกล่าว จากนั้นจึงทำการสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured focus group discussions) กับชาวเวียดนาม อายุ 18 ปีขึ้นไป พร้อมกับการสังเกต (observation) ระหว่างการสนทนากลุ่ม เพื่อศึกษามุมมอง การรับรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการมอบคำอวยพรและการได้รับคำอวยพร (ที่คาดหวังและไม่คาดหวัง) ผลการวิจัยพบว่า 1) แม้แก่นของคำอวยพรจะยังคงเหมือนเดิม เช่น แก่นเรื่องความสุข สุขภาพ และความสงบสุข แต่ข้อความที่ใช้ในการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา 2) ผลการวิเคราะห์เนื้อเพลงและการสัมภาษณ์กลุ่มชี้ว่า การชี้แนะแนวทางอวยพรนั้นมักมุ่งไปที่การสร้างข้อความจากผู้ส่งสารเพียงด้านเดียว โดยละเลยประเด็นด้านการตอบกลับของผู้รับสาร นอกจากนี้ ความคล้ายคลึงของการชี้แนะทางกล่าวคำอวยพรทั้งในเนื้อเพลงและในการสนทนากลุ่ม ได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของเพลงต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมการมอบคำอวยพรด้วย 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงคำอวยพรในเทศกาลเด็ดประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล (บุคลิกภาพและอายุ) ปัจจัยเชิงความสัมพันธ์ (ความใกล้ชิดสนิทสนม) และปัจจัยด้านบริบท (ภาพเหมารวม ความคาดหวัง และข่าวลือ) อันส่งผลต่อเนื้อหาและการตีความคำอวยพรในเทศกาลเด็ด โดยคำอวยพรในเทศกาลเด็ดไม่ได้มีบทบาทเป็นเพียงการทักทายในความสัมพันธ์โดยทั่วไปของผู้คน แต่ยังบรรจุความหมายที่ลึกซึ้งในความสัมพันธ์แบบใกล้ชิดด้วย และ 4) ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) เคยผ่านประสบการณ์ได้รับคำอวยพรที่ตนเองไม่ได้คาดหวัง (โดยเป็นคำอวยพรที่มาจากความคาดหวังทางสังคม) ทั้งนี้ แม้การคาดหวังเหล่านี้จะสามารถส่งผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบก็ตาม ผู้ร่วมการสนทนากลุ่มส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงการตอบกลับหรือแสดงความรู้สึกขอบคุณกลับไป

คำสำคัญ: คำอวยพร ความคาดหวังทางสังคม การละเมิดความคาดหวัง เพลง ยูทูบ

Introduction

Meaning is what people take away from messages and it “is central to our definition of communication” (West & Turner, 2014). However, meaning (in the same conversation) can be interpreted differently (West and Turner, 2014; Burgoon, 1993). Thus, different people can interpret one word to different meanings. The violation of meaning is the field of many prior theories and

communication processes. In the Expectancy Violation Theory of Judee Burgoon in 1978 as cited by West & Turner (2014) explained:

In communication, people not randomly interpret the messages. Instead, they paint a mental picture of things "should" be for themselves and who they communicate with. Expectancies can be defined as the cognitions and behaviors anticipated and prescribed in a conversation with another person.

Based on personal experiences, people usually “paint a mental picture” about what should happen, not only for themselves but also for who they communicate with. Different people may have different expectations about the same message and it is brought to their conversation. These expectations influence how communicators both send and interpret messages, leading to potential disparities in meaning even when using the same words. Expectation violation is a widespread phenomenon when people usually use metaphors. That expectation can have power in both positive and negative ways (Lemay & Venaglia, 2016).

According to Phan (2018), compared to other nations, Vietnamese have a rich language system about the emotional state between relationships and behavior related to agriculture life. However, Vietnamese is an imprecise language. In return, it is a very literary and poetic language. It requires communicators to feel, rather than perceive information (Phan, 2018). From one phrase, people can come up with different beautiful imaginations. Also, it causes uncertain meaning interpretation (Phan, 2018). In the context of the New Year holiday such as Tet, giving good wishes is considered a ritual in greetings (Sophana, 2005). According to Phan (2018), in Vietnam, children are taught to greet and welcome every person they meet. Vietnamese children are expected to give others good wishes at a very young age, for example in a way to respect their elderly (Gelfand, 2001).

There are attempts to describe giving good wishes in Tet holiday as a ritual in the study of Phan (2018), Gelfand (2001), Sophana (2005) or Bourhis, El-Geledi and Sachdev (2007). However, there is rarely research exploring the receiver's perspectives in the conversation about good wishes, or what the good wishes people want to receive. Until 2005, there had been no research directly working on greeting in Southeast Asian languages distinctively except being a part of any particular language teaching materials (Sophana, 2005). Vietnamese greetings by giving good wishes have been underscored in different filters such as culture, psychology, linguistics, and so on as cited in the books of Phan (2018) and Bureau of Documents and State Archives, National Archives Center I (2023). This research project takes a closer look at the role of expectation in good wishes at Vietnamese

greetings. In detail, the study focuses on the violation meaning in interpersonal communication and the factors that influence the violation via the expectancy approach.

The research is conducted to suggest solutions for people to communicate more empathetic and minimize negative unexpected violations but also keep the beauty of Vietnamese greeting culture. According to the theoretical field, the study is expected to explore new contributions to the theory as the minor research using the framework of the Expectancy Violation Theory. Moreover, the research results may give cultural studies scholars, psychologists, and sociologists a helpful understanding of Vietnamese behaviors related to giving good wishes.

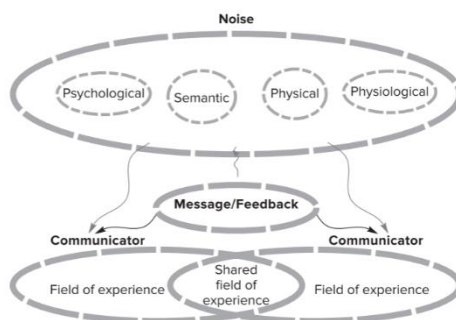
Research Objectives

1. To analyze the social expectations reflected in the lyrics about good wishes in Tet popular songs in Vietnam?
2. To explore how the social expectation in the lyrics of Tet song samples influence Vietnamese give and interpret good wishes during the New Year holiday in Vietnam (Tet holiday)?
3. To examine how communicators, as sender and receiver, perceive and interpret the exact good wishes in particular Vietnamese greetings and what factors affect their interpretation.
4. To explore the influence of expectancy violation on Vietnamese communicators, as sender and receiver in their greetings during the New Year holiday in Vietnam (Tet holiday).

Literature Review

Noise in the Communication Models

In the field of communication, noise is a topic that has been studied constantly. "During communication, various external factors not intended by the sender, known as noise, can add distortions and impact the message's understanding." (Narula, 2006; West & Turner, 2014). Noise is concluded in many Communication Models such as Linear Model, The Interaction Model and The Transaction Model (Nguyen, 2024). In conversation related to Tet wish, this study explores noise as distortions that impact messages from good wishes.

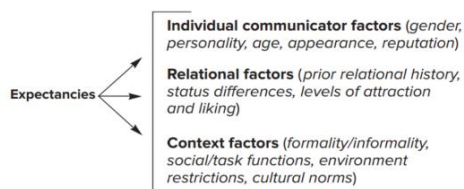
Picture 1 The Transaction Model

Resource: West and Turner (2014)

Expectation in meaning violation as a noise and the Expectancy violation theory

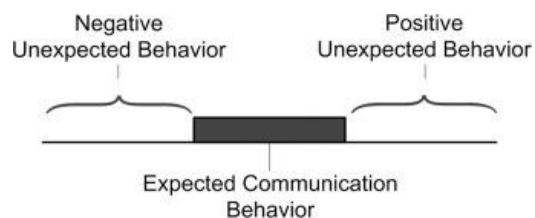
In the Expectancy Violations Theory (EVT) (West & Turner, 2014) mentioned the key concept of EVT: (1) Expectations drive human interaction. Individuals approach communication with preconceived notions of how it should unfold, influenced by cultural norms, personal experiences, and prior interactions. (2) Human behavior expectations are learned: These expectations are shaped by our cultural upbringing, social interactions, and individual experiences.

In this research, EVT is used as the main approach to interpreting the research issue which is how making a good wish in Vietnamese greeting shapes communicator perceptions. The center of the theory is expectation. In this context, making wishes for others is concerned with putting expectations (good wishes) on others. Burgoon as cited in West & Turner (2014) notes that the expectation is influenced by many factors such as individual communicator factors (gender, personality, age), relational factors (social norm, stereotypes, hearsay), and context factors (formality/informality, culture norm).

Picture 2 Influences on Expectancies

Resource: West and Turner (2014)

Picture 3 Communicator reward valence

Resource: Burgoon et al. (2016)

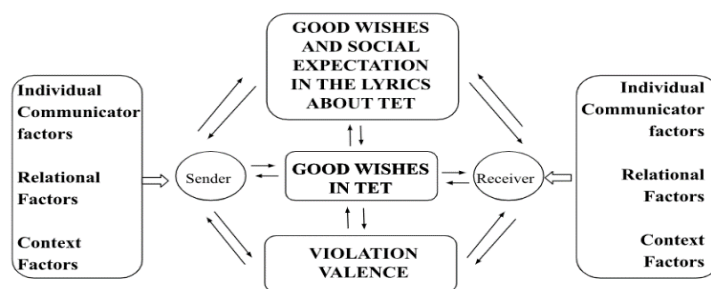
In addition, the concept of EVT is also used to indicate whether wishes violate receiver's perception. EVT distinguishes between two types of expectancy violations (Burgoon, 1993; Burgoon & et al, 2016) as follows:

(1) Positive violations: When unexpected good wishes exceed expectations favorably, they can evoke surprise, delight, and enhanced emotional connection.

(2) Negative violations: When good wishes violate expectations in an undesirable way, they can cause discomfort, disappointment, or even conflict.

Finally, the social expectation from the lyrics and Tet's greetings is also evaluated which are the negative and positive sides of making wishes with others in Vietnamese greeting via communicators' perceptions.

Conceptual framework:

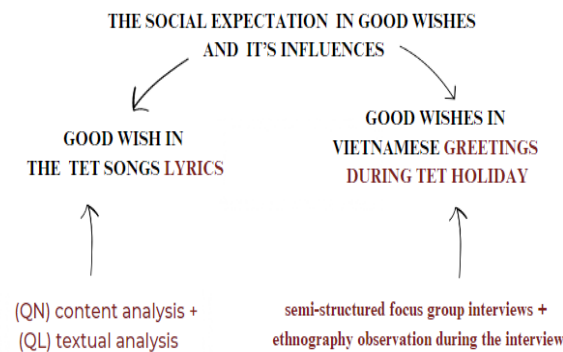

Picture 4 Conceptual framework

Resource: Nguyen (2024)

Research methods

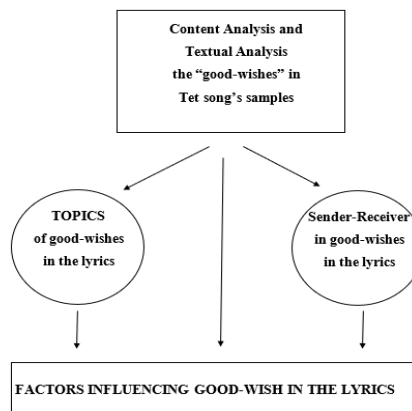
The study employs a qualitative approach as the main method to collect data and answer research questions. In the first phase, content analysis and textual analysis are used to examine social expectations in Tet songs and how Vietnamese is influenced by the songs. In the second phase, semi- structured focus group interviews and ethnography observation during the interview are used to describe people's interaction about good wishes and ethnography participant observation is used to observe the interaction between people in the focus group interviews context.

Picture 5 The two phases of research method

Resource: Nguyen (2024)

Content analysis is usually used with “counting textual elements serves as a tool for identifying, organizing, and retrieving data, ultimately aiming at a deeper understanding of the content” (Berelson, 1952; Berg, 2009; & Schreier, 2014, as cited in Lekngam, 2019). This study employs content analysis to explore how Vietnamese audiences engage with Tet songs on YouTube.

Picture 6 Content and Textual analysis

Resource: Nguyen (2024)

While qualitative textual analysis allows researcher to gather information about how individuals in specific contexts make sense of the world around them. (Smith, 2017) This qualitative layer allows for a richer understanding of the nuanced social expectations embedded within the songs.

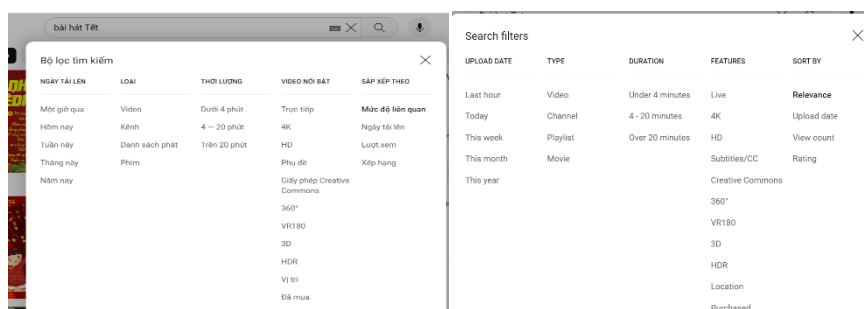
10 Tet song samples: First, to ensure a diverse and representative sample of Tet songs for the research, a convenience sampling technique was initially used to gather suggestions from various sources, including newspapers, academic research, and social media platforms. Second, following the collection of these suggestion lists, 10 songs were selectively chosen based on pre-established criteria detailed within the sampling section of this research. In detail, these songs chosen based on the criteria guide selection:

Content explicitly tied to Tet celebrations well-wishes: lyrics include a guide for good wishes: and no branded collaborated to avoid brand leading message.

High popularity during Tet season: highest view, written more than at least 10 years to ensure it has gone viral to participants in different generations (Z, Y, X), repeated Tet's shows such as "Paris by Night" and "Gap nhau cuối năm", and other Tet song's playlist in YouTube.

Tet songs are chosen in YouTube with key words "Bài hát" "Tết" (Tet's song): Tet songs are chosen by using filters provided by YouTube such as: before 5 minutes (only single video music) and arranged in the order from highest to lowest view.

Filter in YouTube:

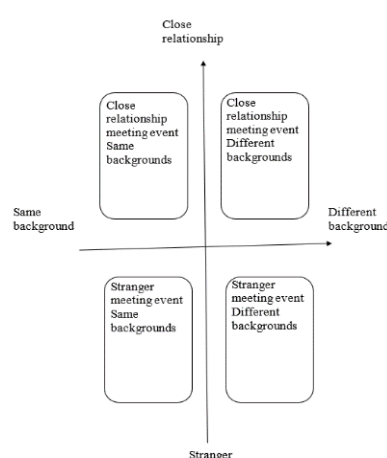
Picture 7 The filters that YouTube gives in Vietnamese and English language.

Resource: Nguyen (2024)

Songs were written in different time: 10 Tet songs are chosen across periods from 1953 to after 2000s, along with Vietnamese history, to ensure its popularity of participants in generations X, Y and Z. As cited in Doan (2017), Vietnamese experienced the French War (1887 – 1945). After this period, North Vietnam started to focus on developing and helping the South Vietnam in the American War (1954-1975). These historical shifts, including migration waves, urbanization, and the rise of the internet, are demonstrably reflected in the themes, lyrics, and genres of Tet songs.

Lyrics included Tet wishes in 10 Tet song samples then were collected, analyzed to explore its guidance about topics, messages, communicators, etc. and participants' perspectives about these wishes.

Focus Group interviews: The purposive snowball sampling method is used to select and open the sample size of participants in both close relationship and strangers. In the research context, a close-relationship is defined as people who have known and gained the same experiences as family members, friends, co-workers with other participants for at least 5 years (Nguyen, 2024). Participants are all 18 years old and above. The sample size of this research is not assigned in the first phase, the minimal size is at least 24 people. All participants from familiar and different demographic backgrounds and groups are divided into 4 groups, with at least 6 persons in each group.

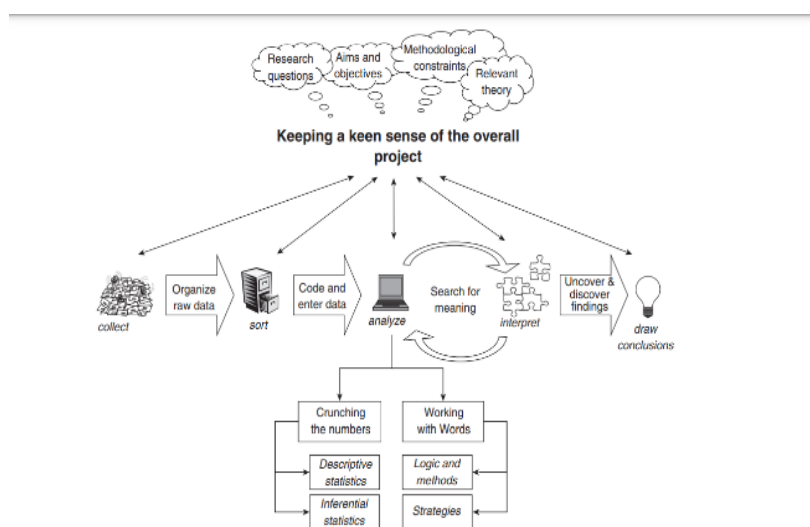
Picture 8 Focus groups setting according to close relationship and background

Resources: Nguyen (2024)

The backgrounds of participant are concerned with criteria including: (1) Where family root: (the North, the South, or Vietnamese - Chinese, etc.) (2) Where people are born and raised (as rural, urban or suburban) (3) Jobs or the field that participants are working in and (4) the generation X/Y/Z.

Research Instruments: To ensure effectiveness in using content and textual analysis with in-depth data exploration, it's crucial to work with a manageable amount of information (Silverman, 2010 as cited in Lekngam, 2019). Therefore, this analysis of Tet songs employed a coding sheet as a research tool. Besides, transcription of interview data was also made in Vietnamese to foster a deeper understanding of participants personal experiences and perspectives on Tet wishes. In addition, the write-down exercise and pop-up questions were also employed to encourage communicators and avoid groupthink effects.

Data collection and analysis procedure: The research process is structured in two phases as mentioned in Picture 5. All interviews took place at participant's houses during the Vietnamese Tet holiday (February 2024). Before the interview, all participants were asked about their good wishes for themselves to avoid the domination by members in focus group. It was also used to analyze and compare with their wish they received from others during the interview and the social context they have experienced. Then, the data analysis followed the process in Picture 9.

Picture 9 The process of reflective analysis

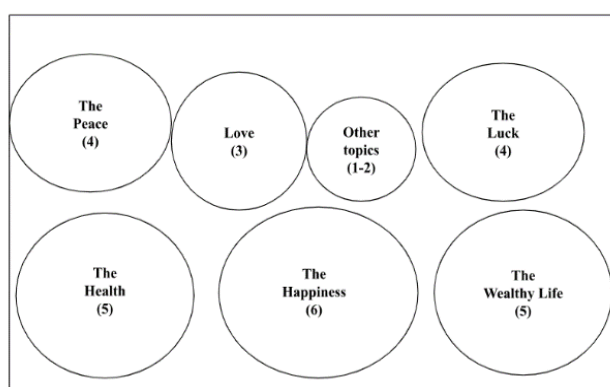
Resources: O'Leary (2004)

Validity and Reliability: To ensure robust findings, a multifaceted approach will be employed. As Flick (2018) points out, triangulation - the use of multiple types of method and data sources - is a research strategy to enhance the strength of the research findings (credibility of research findings). In addition, member checking will be involved to refine and confirm the study's understanding. Besides, to ensure consistent analysis across the data, clear and consistent coding guidelines will be established for both song lyrics and interview transcripts. Finally, pilot testing of the interview guide and observation protocols with a small group will refine these tools and ensure reliable data collection.

Results

How do the lyrics of Vietnamese Tet songs reflect social expectations toward good wishes?

Social expectations are reflected through Tet's wish by the unchanged expectations. It is shown by the repeated topics of Tet's wish. The main topics of Tet's wishes in the Tet songs samples during the period when the songs “were written” from 1953 and 2013 mostly remain similar. The topics about happiness, wealth, luck, and health are repeated across the mentioned periods.

Picture 10 The main topics of good wishes in Tet songs and their frequency in the Tet song samples

Resource: Nguyen (2024)

However, the key messages are different. The lyrics about Tet's wish in Tet's song samples not only deliver "good wishes" but also subtly reflect and shape social expectations throughout different historical periods. During wartime, Tet's wishes resonated with the collective yearning for peace and reunification. For example, lyrics in the song “Cánh Thiệp Đầu Xuân” (*Spring Card*, written in war time in 1960s mentions the wish that “Glorious and peaceful land (*Non nước vinh quang trong tia nắng thanh bình*) or “the soldier can return to his family” (*Để người anh lính chiến quay về gia đình*). In contrast, periods of peace emphasized the topic of happiness, the healthy, wealthy, success, peace in mind. For instance, wishes about peace usually have the messages such as “peace in mind” (*an lành*). These ideals were frequently embedded within the lyrics, acting as implicit guides for wish-giving.

Table 1 Topics and key messages of Tet song lyrics that reflect social aspirations in historical periods.

Topic	Key Messages				
	Folk Literature	Before 1954	1954 to 1975	1975 to 2000	2000 to 2013
Happiness		Sorrow will fade	The soldier can return to his family to feel joy by the warm fire	Have a year of prosperity and happiness. All households with much peace and happiness	More joy than sorrow The joy in an elated life. Parents always be happy
Health	The elderly live longer Lives to be 105 years old	The live long	The good health for elderly	Grandparents have good health and longevity	Grandparents and Parents have the good health The elderly live longer
Wealthy life	Hope for a bountiful harvest and a prosperous year. Prosperity to home and community		Having a happy and prosperous New Year days	Farmers have a bountiful harvest. Merchants prosper soon The blessings come to all households More luck next year	Wealth and prosperity life The success in business Money everyone everywhere be well-off
Fulfilled life	The wife give birth a healthy baby		May the wind bring good conditional		

			(duyên) of love to the young girl to have a wedding invitation card		
Peace		Yearning for a peaceful spring. The peace in country	The reunion in country Glorious and peaceful in the country	All households with much peace and happiness	The inner peace The safe The carefree mind Peace in love
Luck	Referring good luck		Meeting many good condition		Bring luck into house
Other topics		People love people	People can wish	Wishing my siblings love me (little brother/sister) a lot. Wishing all people's wishes would come true	Abundant gifts

What influence do the lyrics of Vietnamese Tet song have on Vietnamese greetings?

As the result of this study, Tet songs are not only entertainment, but have also shaped and guided the practice of exchanging Tet wishes in the current Vietnamese context, especially for children. Participants learn how to give Tet's wishes for family members and general relationships through Tet's song as one of the "templates" which are the unchanged and repeated wishes by participants in different generations. Interestingly, the research from focus group interviews, participants shared that although they have not intentionally listened to Tet songs, they still can remember and practice Tet wish as the guidance from lyrics by active listening from television,

Youtube, etc. It is shown that Tet's songs provide the guide for people to give Tet wishes. Remaining topics of the lyrics about wishes through different periods such as health, happiness, wealth, luck, etc. are used by Vietnamese until now.

What are the perceptions of communicators as senders and receivers about the expectation of good wishes in particular Vietnamese greetings?

According to findings from focus groups, showing the expectation of goodwill is regarded as a part of the greeting ritual in Vietnamese. For closed relationships such as close friends or family members, it means the sender cares about the receiver's needs and wishes for senders. For general relationships (relatives, customers) or closed relationships (such as family members, close friends, etc.), giving Tet's wish is a tradition, to connect people, to greet and start the conversation during Tet.

According to the analysis, based on the Expectancy Violation, three main sources influence the decision to give Tet's wish and how Vietnamese tailor their wish for others.

These sources include: (1) relational factors, (2) individual factors and (3) *context factors*.

The influences of relational factors: The relational factors are defined as the level of intimacy of a relationship. Informant divides there are two kinds of relationship which are general relationship and closed relationships.

As the sender, all participants shared that the level of intimacy and liking directly affects their decision whether to give Tet's wish and how they give the Tet's wish for any people. In a group of strangers, people choose to give Tet's wish to people based on their liking. Besides, relational factors also influence the way people create the wish for each receiver. People tend to give the general wishes for general relationships. A general wish is a wish from the "template" or popular wish that people learn from their childhood. With closed relationships, participants spend more time to think and tailor the wish to fit the receiver's needs well.

As a receiver, people tend to show more of their perceptions to the receiver who they feel close to. Participants also shared that they feel more emotional with the same wish when receiving it from those they feel close to or who share more understanding.

The influence of individual factors: According to results of this research, individual factors are usually concerned with age, gender, and personality.

As the sender, most participants give wishes about health for the elderly and "eat well, grow up soon" for children. Other topics of wish such as happiness, the wealthy, the fulfilled life are usually wished for young adults or adults. Besides, senders in older generations tend to spend more time tailoring wishes and giving them in traditional ways such as talking face to face, handwriting or

an email while younger generations tend to give wishes as the greetings, as a simple wish or icon in social media such as Zalo or Messenger. Interestingly, women tend to express their personal wishes more than men. Men choose to give Tet's wish by an action such as giving money or talking, updating with who they feel close to. Informants also inform that they tend to tailor Tet's wishes for other based on their understanding of the receiver's personality. For example, introverted people usually do not give Tet's wishes to others other than extroverts.

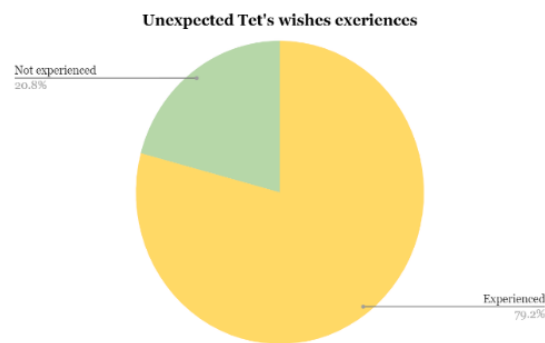
As receivers, participants show that they feel happier when they receive wishes that fit their individual lives, such as those about personality and needs. Personality also influences the way people perceive the meaning of Tet's wish

The influence of context factors: Based on the Expectancy Violation Theory, the context factor is explained as social norms, stereotypes, and hearsay. According to the result of this study, the context factors include (1) Stereotypes and Social expectations (2) Hearsay from Tet songs, and learning from family and school. In detail, older generation (gen X) often wish for academic success, marriage, and children, reflecting their vision of a "fulfilled life." However, younger (gen Z) express different concerns, prioritizing mental well-being and body positivity in their wishes, beauty standards. In addition, while these factors lead to expected wishes aligned with cultural norms, unexpected ones also arise, reflecting individual values and challenging traditional stereotypes. It shows that the context surrounding Tet wish-giving creates a dynamic interplay between tradition and personal expression, resulting in a diversity of wishes shared during the Tet holiday.

Interestingly, the songs offer explicit guidance for the recipients of these wishes. The absence might suggest an expectation of gracious acceptance and appreciation for the well-wishes expressed, highlighting the inherent social value placed on positive intentions during Tet. Moreover, unlike the guidance offered in some Tet songs, Vietnamese participants also reported a lack of specific instruction on how to respond to Tet wishes. To reply to Tet's wishes or communication with older generations is mostly learned from their observations. The most common responses observed were simply "Thank you" or a smile accompanied by silence. It emphasizes the unspoken struggles between different generations in Tet's wish during the New Year communication.

How does expectancy violation influence the communication of Vietnamese people as senders and receivers of good wishes during the Tet holiday?

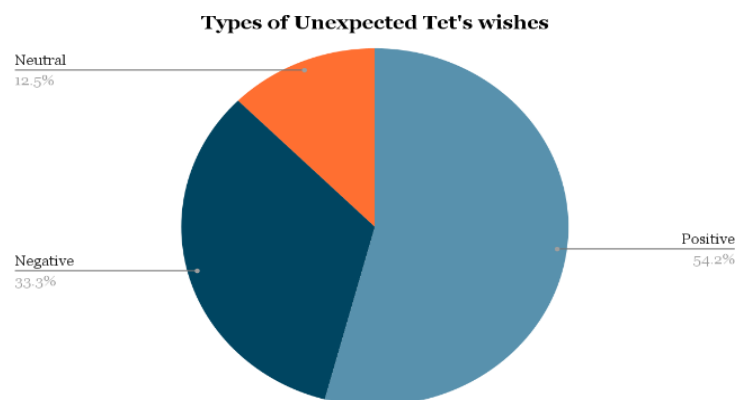
The findings of this study show that unexpected Tet's wish is a popular phenomenon in Tet's conversation. 80% participants say they experienced the unexpected Tet's wish, 20% participants have not received that wish is also people rarely join Tet's communication.

Picture 11 The proportion of participants who have experienced unexpected Tet's wishes.

Resource: Nguyen (2024)

Compared to Tet's expected wish, unexpected wishes bring more influences on communicators in both positive and negative ways. The findings also show that there are different perspectives associated with unexpected wishes in the focus group interviews. In detail, there are 3 main perspectives about the influences of unexpected wishes on communicators which are negative, positive, and neutral.

Picture 12 Three types of Unexpected Tet's wishes

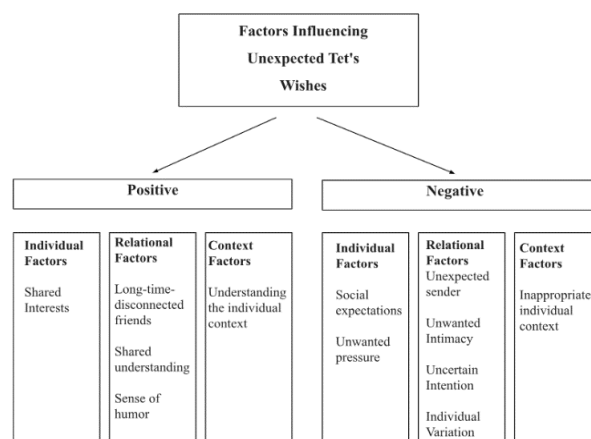
Resource: Nguyen (2024)

While 13 respondents recounted positive experiences, 8 expressed negative feelings, and interestingly, 3 found them more neutral than positive or negative. It suggests that the impact of this practice is multifaceted. The results also show that participants' reply similarly with both positive and negative Tet wishes-unexpected to the senders.

Table 2 Communicator respond according to negative and positive- unexpected Tet's wish.

POSITIVE- UNEXPECTED WISHES		NEGATIVE- UNEXPECTED WISHES	
Unspoken feelings of receivers	Receiver's reply	Receiver's reply	Unspoken feelings of receivers
• Feel they are cared • Feel surprised and happy • Feel there is a new chapter is opening	• Thank you • Smile • Silence	• Thank you • Reply in the way between jest and earnest • Say "I am not sure"	• Feel confuse • Feel angry • Feel under the pressure • Feel disappointed

The two kinds of Tet's wishes influence participants differently in unspoken communication. While positive-unexpected wishes bring the most memorable and joyful by surprise to the receiver, negative-unexpected wishes make them confused, disappointed. According to the result of qualitative data from the focus group, the sources of both positive and negative unexpected are described in the Picture 13.

Picture 13 Factors influence positive and negative unexpected Tet's wishes

Resource: Nguyen (2024)

Conclusion and discussion

As mentioned in Expectancy Violation Theory (EVT) in Picture 4, there are three main factors that may guide the expectation: individual factors, relational factors and context factors. It is also the source of noise in communication. The results in focus group interviews confirm these influences, factors and noises by pointing to the influences from teaching in school and family, age, characters, liking, etc. However, the qualitative data from this study also show other influences on expectation in Tet wishes such as the unique characteristic of Vietnamese language use, culture, observation from surrounding relationships and listening to repeated messages. Younger generations exhibit this dynamism most prominently, incorporating newer influences alongside traditional practices. In addition, different from EVT, the violation valences which are the negative or positive. This study shows that its influences of unexpected violation have changed over time and it can be the neutral influences. Besides, as mentioned in three communication models, feedback is engaged as an important element in effective conversation. Interestingly, it is not encouraged in Tet wishes conversation, especially with receivers as children. Most participants shared that receivers are not encouraged to show their feedback or raise their saying in traditional context as Tet holiday. However, in the limits of this study, these norms about expectations for children are not focused to analyze.

Suggestions: Ultimately, bridging the intergenerational communication gap during Tet requires conscious effort, empathy, and a willingness to adapt. action's challenges. Thus, there is a need for a catalyst to break this unspoken barrier. This research identifies two key catalysts for improved intergenerational communication:

- Active Listening: Both generations must engage in non-judgmental listening, creating a safe space for sharing unvoiced experiences and fostering deeper understanding.
- Feedback: Openly sharing experiences of "negative expectancy violation" – when expectations go unfulfilled – is crucial. Feedback, delivered in a way that resonates with the recipient, allows both sides to adjust their communication and gain insights into each other's perspectives.

Recommendation for further research: In communication research in the Vietnamese context, there are also limits in exploring the same issues under globalization and technological Influence. Further study can analyze the impact of globalization on the content and delivery of Tet greetings like how traditional Tet greetings adapt to incorporate influences from other cultures or languages, particularly in diaspora communities, or how online platforms and social media impact the way people exchange Tet wishes. Vietnam is experiencing the change and huge impacts of social media. These changes may lead to many impacts on both culture and the way locals

communicate. It also raises the need for other research in new situations. Follow research may need more understanding to suggest useful strategies for communications such as exploring the role of emerging technologies in shaping Tet communication practices. Moreover, research can provide more understanding of the interplay between traditional and digital forms of Tet communication. For example, further research can dive into the evolving role of digital platforms like e-wallets and social media in the act of giving money during Tet. Understand the motivations behind these changes and their impact on the tradition.

Limitation: The first limitation of this research is the small sample size which included Tet Song's samples and the participants in the focus group. (1) **Tet Song Samples:** This study focuses on lyrics, however, haven't analyzed music videos or imagery limits the understanding of how multimedia elements shape meaning and impact. Additionally, analyzing only pre-2013 songs may overlook potential shifts in wish construction in recent years. (2) **Focus Group Participants:** The small sample size, particularly the limited representation of Generation X participants (only 2 participants) and participants in the Baby Boomer generation, restricts the generalizability of findings related to their experiences with negative expectancy violation. While the focus group discussion provided insights into this generation's experiences, further research with a larger and more diverse sample is needed for stronger findings.

References

- Bourhis, R. Y., El-Geledi, S., & Sachdev, I. (2007). Language, ethnicity, and intergroup relations. In A. Weatherall, B. Watson, & C. Gallois (Eds.), *Language, discourse and social psychology* (pp. 15-50). New York: Palgrave Macmillan.
- Bureau of Documents and State Archives, National Archives Center I. (2023). *Nước Nam một thuở* [Vietnam in the Past] [Brochure]. n.p.: Fine Arts Publishing House.
- Burgoon, J. K. (1993). Interpersonal expectations, expectancy violations, and emotional communication. *Journal of Language and Social Psychology, 12*, 30-48.
- Burgoon, J. K., Bonito, J. A., Lowry, P. B., Humpherys, S. L., Moody, G. D., Gaskin, J. E., & Giboney, J. S. (2016). Application of expectancy violations theory to communication with and judgments about embodied agents during a decision-making task. *International Journal of Human-Computer Studies, 91*, 24-36.
- Doan, B. C. (2017). Evaluating the impact of a social change catalyst on urban community development: A case study of LIN Center for Community Development in Ho Chi Minh City, Vietnam. Retrieved from

- https://www.academia.edu/33786788/Evaluating_the_impact_of_a_social_change_catalyst_on_urban_community_development_A_case_study_of_LIN_Center_for_Community_Development_in_Ho_Chi_Minh_City_Vietnam
- Flick, U. (2018). Triangulation in data collection. In U. Flick (Ed.), *The SAGE handbook of qualitative data collection* (pp. 527–544). London: Sage.
- Gelfand, D. E. (2001). *Age through ethnic lenses: Caring for the elderly in a multicultural society*. Oxford: Rowman & Littlefield.
- Lekngam, S. (2019). *The discursive construction of nostalgic Thai identity through Thai television programmes* (Doctoral dissertation, Newcastle University).
- Lemay Jr, E. P., & Venaglia, R. B. (2016). Relationship expectations and relationship quality. *Review of General Psychology*, 20(1), 57-70.
- Narula, U. (2006). *Communication models*. New Delhi: Atlantic Publishers & Distributors.
- Nguyen, T. D. (2024), *The attachment of social expectation to good wishes and its influence on Vietnamese greeting during the Tet holiday* (Unpublished master's independent study). Bangkok University, Bangkok, Thailand.
- O'leary, Z. (2004). *The essential guide to doing research*. London: Sage.
- Phan, C. T. (2018). *Văn minh vật chất của người Việt* [Material civilization of Vietnamese people]. Ho Chi Minh: Nhà xuất bản Thế giới.
- Sophana, S. (2005). Comparison of greetings in Vietnamese dialects of Ha Noi and Ho Chi Minh City. *Mon-Khmer Studies*, 35, 83-99.
- West, R. L., & Turner, L. H. (2014). *Introducing communication theory: Analysis and application* (4th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.

กรอบแนวคิดความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม:
กรณีศึกษาโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม
CONCEPTUAL FRAMEWORK OF HOLISTIC CROSS-DISCIPLINARY
COLLABORATION: A CASE STUDY OF THE SOCIAL CHANGE LEADERS
PROGRAM

พีรยา หาญพงศ์พันธุ์^{1*}, อัญญ์ ภู่งษ์ศักดิ์², นุชนารถ สุพิชญางกูร³, รัตนติกา เพชรทองมา⁴

¹สายกิจการนักศึกษา, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*

²คณะนิเทศศาสตร์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

³สายกิจการนักศึกษา, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

⁴บริษัท เพื่อนกระบวนกร จำกัด

*Corresponding author, E-mail: peeraya.h@bu.ac.th

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายมิติ สถานการณ์ดังกล่าวได้เพิ่มแรงกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยมีส่วนร่วมในการระดมสมองหาทางออกหรือการปฏิรูปประเทศไทย โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษา การฟื้นตัวของการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานต้องร่วมกันดำเนินการอย่างเร่งด่วน การเปลี่ยนแปลงทุกมิติในสังคมยุคหลังโควิด (Post-COVID Society) ได้ก่อให้เกิดกระแสความต้องการในการพัฒนาทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับระบบนิเวศใหม่ (New Ecosystem) ในความปกติถัดไป (Next Normal) ดังนั้น การเตรียมความพร้อมสำหรับบัณฑิตในการก้าวสู่เวทีการทำงานและการแข่งขันในโลกปัจจุบันและอนาคต จึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาและการพัฒนาศักยภาพความรู้เชิงลึก และความรอบด้านเชิงกว้าง ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้เชื่อมศาสตร์และศิลป์แขนงต่างๆ ที่มีความแตกต่างเข้าด้วยกัน นับเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองตื่นรู้ยุคหลังโควิด (Post-COVID Citizens) ที่มีพลังปัญญา (Head) ทักษะ (Hand) สุขภาพ (Health) และจิตใจ (Heart) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน (Maesincee, 2020)

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนา (1) กรอบแนวคิด (2) การจัดการเรียนรู้ และ (3) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือข้ามศาสตร์ (Cross-Disciplinary Collaboration) โดยใช้การวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ในการศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษา “โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders)” ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการเรียนรู้

ด้วยการร่วมมือข้ามศาสตร์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2564-2566 เพื่อให้ผู้เรียนที่มาจากหลากหลายคณะวิชา ได้มีความรู้และทักษะที่สร้างสรรค์ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อม ผ่าน กระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงที่เน้นโครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการฯ ปี 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการ เก็บรวบรวมข้อมูล คือ ทีมผู้วิจัยและทีมผู้ให้ข้อมูลที่มาจากการข้ามศาสตร์ เอกสารต่างๆ เช่น ข้อเสนอโครงการ แบบ บันทึกร่วมกันการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม แบบบันทึกการสะท้อนการเรียนรู้ แบบวัดประเมินผล เอกสารสรุปผลการดำเนิน โครงการของนักศึกษา แบบบันทึกการวิเคราะห์และประเมินตนเอง เป็นต้น งานวิจัยชิ้นนี้ได้พัฒนารอบแนวคิดใน การเตรียมความพร้อมและติดอาวุธให้กับผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความ ร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration)” เพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางใน การศึกษาวิจัยต่อยอดให้เกิดแนวปฏิบัติในบริบทที่ใกล้เคียงและเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์, การเรียนรู้แบบองค์รวม, ทฤษฎีฐานราก, พลเมืองตื่นรู้ยุคหลังโควิด, ผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม, การร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม

Abstract

The COVID-19 pandemic has caused a multi-dimensional impact onto the Thai economy. This situation has urged all sectors in the Thai society to work together toward decoding the country's reforming process, especially in education. The recovery of the educational sector from this negative impact needs to be urgently tackled by all concerns. This multi-dimensional change in the post COVID-19 society has created a stream of demands for skill development to cope with the New Ecosystem in the Next Normal. Therefore, the preparedness of the new graduates before stepping into the highly competitive job arena at present and in the future should be directed toward building up their intellectual immunity and the development of their in-depth and broad learning potentials. The integration of all multilateral and multisectoral knowledge bases will provide the required preparedness to the Post-COVID citizens through embedding them with the 4 H's - Head, Hand, Health and Heart that are applicable to attaining the maximum and sustainable benefits for all individuals, communities, societies and the nation as a whole (Maesincee, 2020).

This is a qualitative research that aims at developing (1) the conceptual framework, (2) the learning management, and (3) the learning outcomes of the Cross-Disciplinary Collaboration, using the Grounded Theory in studying and analyzing the Bangkok University's case study on "Social Change Leaders" with the emphasis on developing the learning process through incessant multi-disciplinary collaboration between 2021 and 2023. The expected outcome of the research is for BU

students from the various faculties to gain creative knowledge and skills in economics, social, politics, governance and environment, through the process of project-based learning from what actually happens in collaboration with stakeholders from the various sectors including institutional, organizational, governmental, private and civil society levels. Purposive sampling is used as a tool for key informant selection from the group of stakeholders of the SCL 2022 Project. Tools for data collection are research team and informant team from cross-disciplinary and various documents such as project proposals, participatory observation recording form, learning reflection recording form, evaluation form, document summarizing the results of student project implementation, self-analysis and evaluation records, etc. This research proposes to set a conceptual framework and guideline for the preparedness and the empowerment of the students towards enabling them to become creative citizens under the new concept of “Holistic Cross-Disciplinary Collaboration” which is expected to bring about guidelines for future research and development with new contexts of similar nature in the future.

Keywords: Cross-Disciplinary Learning, Holistic Learning, Grounded Theory, Post-Pandemic Citizenship, Social Change Leader, Holistic Cross-Disciplinary Collaboration

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคโควิด19 ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายมิติ ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวอย่างก้าวกระโดดภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่พลิกผัน (Disruptive Change) สถานการณ์ดังกล่าวได้เพิ่มแรงกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยมีส่วนร่วมในการระดมสมองหาทางออกหรือการปฏิรูปประเทศไทย โดยเฉพาะการปฏิรูปการศึกษา การฟื้นตัวของการศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ทุกหน่วยงานต้องร่วมกันดำเนินการอย่างเร่งด่วน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) การเปลี่ยนแปลงทุกมิติในสังคมยุคหลังโควิด (Post-COVID Society) ได้ก่อให้เกิดกระแสความต้องการในการพัฒนาทักษะเพื่อปรับเปลี่ยนตนเองให้สอดคล้องกับระบบนิเวศใหม่ (New Ecosystem) ในความปกติถัดไป (Next Normal) ดังนั้น การเตรียมความพร้อมสำหรับบัณฑิตในการก้าวสู่เวทีการทำงานและการแข่งขันในโลกปัจจุบันและอนาคต จึงจำเป็นต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาและการพัฒนาศักยภาพ ความรอบรู้เชิงลึก และความรอบด้านเชิงกว้าง ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้เชื่อมศาสตร์และศิลป์แขนงต่างๆ ที่มีความแตกต่างเข้าด้วยกัน (Hanpongpanth, 2016) นับเป็นการเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองต้นรู้ยุคหลังโควิด (Post-COVID Citizens) ที่มีพลังปัญญา (Head) ทักษะ (Hand) สุขภาพ (Health) และจิตใจ (Heart) เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน

กระแสการขนานรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ภายใต้เป้าหมาย “การพลิกโฉมประเทศไทย สู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน” ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การพัฒนา “คน” ที่เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของ

สังคมอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ การพัฒนาดังกล่าวนับเป็นการพัฒนาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนช่วยในการสร้างพลังครอบครัว ชุมชน และสังคมที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศโดยรวม เพื่อก่อให้เกิดสันติกับสังคม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และนานาชาติในโลกอย่างแท้จริง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

“การศึกษา” นับเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ “คน” ในสังคมได้เรียนรู้วิธีการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดช่วงชีวิต (Lifelong Learning Development) ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆ ทางสังคม ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่ช่วยให้เราสามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพพร้อมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงสามารถกล่าวได้ว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนบนรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง คือ การพัฒนาคุณภาพของ “คน” จากพื้นฐาน “การศึกษาที่ดี” ที่เหมาะสมกับ “บริบทของสังคม” นั้นๆ อย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในสังคมยุคหลังโควิด ส่งผลให้เกิดพลวัตทางสังคมและวัฒนธรรมที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนและความหลากหลาย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทุกภาคส่วนในสังคมไทยต้องหันมาสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยและพัฒนาศักยภาพของสถาบันอุดมศึกษาไทยในการพัฒนาบัณฑิตให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถพร้อมที่จะก้าวสู่เวทีการทำงานและการแข่งขันในประชาคมโลกได้อย่างมีคุณภาพ สามารถปรับตัวเพื่อรองรับงานและอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนานิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (พ.ศ. 2560-2564) ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในเรื่องรณรงค์ในความพยายามที่จะบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรภาครัฐ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย และหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาด้วยการมุ่งเน้นการเสริมสร้างทุนทางปัญญาและภูมิคุ้มกันทางปัญญาที่บูรณาการทักษะความสามารถทั้งด้านวิชาการ (Foundational Academic Skills หรือ Hard Skills) และด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Skills หรือ Soft Skills) ให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้เชิงลึกในสาขาวิชาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และสามารถนำไปต่อยอดสู่การพัฒนาวัตกรรม และมีความรอบรู้เชิงกว้างจากการบูรณาการองค์ความรู้ของศาสตร์และศิลป์แขนงต่างๆ ที่มีความแตกต่างที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน การบูรณาการดังกล่าวทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning) เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ รู้เท่าทัน รู้จักแยกแยะสิ่งที่เป็นประโยชน์และโทษ รู้รับผิดชอบชั่วดี (Hanpongpanth, 2016) ซึ่งนำไปสู่ความมีจิตใจที่ดีงาม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสามารถปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ความท้าทายที่สำคัญสำหรับสถาบันอุดมศึกษา คือ การบูรณาการเชื่อมต่อผลลัพธ์ความสำเร็จระหว่างงานด้านการสอน (Teaching) งานด้านวิจัยและการสร้างผลงานวิชาการ (Scholarship) งานสร้างสรรค์ (Creative Work) และงานบริการวิชาการสู่สังคม (Service) อย่างเป็นองค์รวม อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันอาจารย์ระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ยังทำงานแยกส่วน ขาดการบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม (Dailey & Hauschild-Mork, 2017) ยิ่งไปกว่านั้น อาจารย์ในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา Hard Skills มากกว่า Soft Skills เนื่องจาก Hard Skills เป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ได้จากกระบวนการเรียนการสอนและการฝึกฝน วัดผลได้ง่ายกว่า และการนำไปใช้ใน

อุตสาหกรรมใดๆ อาจจะไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก ในขณะที่ Soft Skills เป็นทักษะที่สอนยาก ต้องใช้เวลาบ่มเพาะ สังคมประสบการณ์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่วัดผลลำบาก รวมทั้งการนำไปใช้อาจยุ่งยากกว่าเนื่องจากขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละองค์กร และคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเร่งปรับตัวให้ทันต่อโลกใบใหม่ที่ขับเคลื่อนด้วยดิจิทัลเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงทุกมิติของสังคมโลก ความเคลื่อนไหวใหม่นี้เปลี่ยนวิถีชีวิตที่เคยเรียบง่ายกลายเป็นความซับซ้อน ความต้องการและความท้าทายใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (สาลีการ, 2564)

ประเด็นปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างอุตสาหกรรมกับสถาบันอุดมศึกษา ในยุคหลังโควิด เมื่อต้องเลือกผู้สมัครที่เหมาะสม ผู้เชี่ยวชาญด้านทรัพยากรบุคคลส่วนใหญ่มุ่งให้ความสำคัญกับ Soft Skill มากกว่า แต่ผู้ใช้บัณฑิตและองค์กรส่วนใหญ่พบว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดแคลนทักษะด้าน Soft Skills เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการบูรณาการการทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา ความสามารถในการเจรจาต่อรอง การจัดการเวลา การเป็นผู้นำที่มีความเข้าใจและใส่ใจกับความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น การออกแบบและสร้างสรรค์ ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่น การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ การคิดเชิงนวัตกรรม การรู้เท่าทันสื่อ รวมไปถึงจริยธรรมและคุณธรรม เป็นต้น (Succi & Canovi, 2019) ผนวกกับแนวโน้มการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่าง ๆ ของเยาวชนไทยในยุคสังคมหลังโควิด มีสัญญาณชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านการหางานในอนาคตที่แตกต่างจากปัจจุบันเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการทำงานโดยมีหลายอาชีพทั้งตลอดช่วงอายุ อาชีพรับจ้างอิสระ (Freelance) ที่มีความเสี่ยงต่อรายได้ไม่แน่นอน ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกัน (Mismatch) ระหว่างการศึกษาและทักษะอาชีพที่พึงประสงค์ในอนาคต (จีอบติปี, 2556)

การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนจากกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานเชื่อมโยงความรู้จากสาขาวิชาที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น นับเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อความอยู่รอดและพัฒนาการที่เติบโตได้อย่างยั่งยืน นักวิชาการหลายคนพบว่าการสร้างและพัฒนา “นวัตกรรม (Innovation)” ไม่ว่าจะเป็น แนวคิด ผลิตภัณฑ์ บริการ เทคโนโลยี ตลอดจนกระบวนการใหม่ๆ หรือการพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ก่อนหน้านี้ให้ดียิ่งขึ้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งเปิดกว้างให้มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสาขาวิชาที่มีความแตกต่างกัน (Star & Griesemer, 1989; Edenius, Keller & Lindblad, 2010; Cummings and Kiesler, 2005; Maaninen-Olsson, Wismen & Carlsson, 2008; Carlile, 2004)

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรเพิ่มพื้นที่การทำงานร่วมกันในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์สำหรับเยาวชนและนักศึกษาที่บูรณาการทักษะชีวิต ทักษะสังคม (Socialization) สมรรถนะหลัก (Core Competencies) ที่ข้ามพ้นความรู้เชิงวิชาการที่ทำงานแบบแยกส่วน สู่ความรู้และความสามารถเชิงบูรณาการที่ฝังตัว (Tacit knowledge and ability) ซึ่งหาไม่ได้จากการเรียนการสอนในห้องที่ขาดการปฏิสัมพันธ์ เป็นพื้นที่ที่สร้างความพร้อมต่อการเปิดโลกทัศน์ด้านภาษาและวัฒนธรรม รู้และเห็นคุณค่าของพหุลักษณะ พหุวัฒนธรรม เพิ่มความคล่องตัว (Mobility) และความหลากหลาย (Diversity) ของนักศึกษา จึงอาจกล่าวได้ว่า ความท้าทายที่สถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ต้องเผชิญ คือ สถานการณ์ที่มีลักษณะสหสาขาวิทยาการโดยธรรมชาติ ซึ่งความท้าทายดังกล่าวไม่สามารถบรรลุได้โดยง่ายโดยบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร และสาขาวิชาหนึ่งวิชาใด ดังนั้น การดำเนินงาน

ร่วมกันแบบข้ามขอบเขตสาขาวิชาจึงได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ (Sumner & Tribe, 2007; Haythornthwaite, 2006; Cummings & Kiesler, 2005)

คณะผู้วิจัย เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและพัฒนาโครงการความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration) จึงได้มีแนวคิดที่จะศึกษานำร่องด้วยงานเชิงกรณีศึกษา เพื่อให้ทราบเบื้องต้นถึงรายละเอียดเฉพาะเรื่องอย่างลึกซึ้งในเชิงคุณภาพ สู่การพัฒนารอบแนวคิด ปัจจัยเงื่อนไขผลลัพธ์ แนวทางการจัดการเรียนรู้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่บูรณาการองค์ความรู้ของศาสตร์และศิลป์ซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลายเข้าด้วยกัน โดยได้เลือก “โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders)” ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากโครงการดังกล่าว เป็นโครงการที่มุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยการร่วมมือข้ามศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2564-2566 เพื่อให้ผู้เรียนที่มาจากหลากหลายคณะวิชาได้มีความรู้และทักษะที่สร้างสรรค์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงที่เน้นโครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วน (University-Stakeholder Collaboration) สู่การประสานการทำงานร่วมกันเพื่อเชื่อมต่อให้เกิดความรู้และทักษะแบบสหวิทยาการ เช่น ความรอบรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพ (Academic and Professional Knowledge) ทักษะด้านคนและสังคม (Human and Social Skill) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และจิตวิญญาณผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Spirit) ที่จะตอบโจทย์การผลิตสร้างบัณฑิตที่มีคุณลักษณะเหมาะสมในสังคมแบบพหุมิติในศตวรรษที่ 21

1. ความเป็นมาของโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders หรือ SCL) มุ่งเน้นการพัฒนาผู้นำนักศึกษารุ่นใหม่ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะชีวิต เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับสังคม ด้วยการเป็นพลเมืองในยุคหลังโควิดที่มีคุณภาพ (Post COVID Citizen) โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบความร่วมมือข้ามศาสตร์ (Cross-Disciplinary Collaboration) และการเรียนรู้ที่ควบคู่กับการบริการและการพัฒนาสังคม (Service Learning Model) ผ่านกระบวนการเรียนรู้โดยมีโครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) โดยผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถจากการปฏิบัติจริง พัฒนาตนเองด้านความคิด จิตใจ อารมณ์ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ได้จากการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีทักษะการจัดการทีม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมที่เกิดจากการสัมผัสกับปัญหาของชุมชนในสังคม

เป้าหมายหลักของโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (SCL) คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการความร่วมมือแบบข้ามศาสตร์ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาทักษะชีวิต (Life Skills) ซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นในสถานการณ์จริงที่มีความแตกต่างและหลากหลาย

2. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย (BU DNAs : Passion, Curiosity, Collaboration, Creativity และ Street Smart) ที่สะท้อนเจตคติ ความแตกต่าง และความโดดเด่นในแบบฉบับของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

3. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาทักษะอนาคตที่ (Future Skills) สอดคล้องกับเป้าหมาย ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ของ World Economic Forum (WEF) และรายวิชาศึกษาทั่วไป (General Education: GE) ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีโครงการเป็นฐาน เพื่อนำสู่การพัฒนาทักษะการคิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพลเมืองที่มีความพร้อมในยุคหลังโควิด (Post COVID Citizen) การเป็นผู้นำเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่ออนาคต สนับสนุนภาพกับสุขภาวะเพื่อชีวิต พันธมิตรทางสังคมและประเด็นเกิดใหม่ของโลก การพัฒนาอย่างยั่งยืน จิตวิญญาณความเป็นผู้นำประกอบการ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ

โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders - SCL) เริ่มดำเนินการตั้งแต่การปีการศึกษา 2564 - 2566 ด้วยการบูรณาการความร่วมมือข้ามศาสตร์ระหว่างคณะที่มีอาจารย์สายกิจกรรม นักศึกษา และอาจารย์สายวิชาการ ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ร่วมกับ บริษัท เพื่อนกระบวนกร จำกัด และพันธมิตรจากองค์กรต่างๆ รวมทั้งเครือข่ายศิษย์เก่า ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพตลอดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่มหลัก คือ (1) **กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ผู้ที่ได้รับทุนการศึกษาจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ** แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มย่อย ได้แก่ (ก) นักศึกษาทุนกีฬา (ข) นักศึกษาทุนประกายเพชร (ค) นักศึกษาทุนเพชรในชัยพฤกษ์ (ง) นักศึกษาทุน BU CREATIVE และ (จ) นักศึกษาทุนผู้นำทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (2) **กลุ่มนักศึกษาทั่วไปที่สนใจ** และ (3) **กลุ่มนักศึกษาพี่เลี้ยงชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป** ซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านกระบวนการบ่มเพาะของโครงการ SCL ในปีการศึกษาที่ผ่านมา รวมจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 200 คนต่อปีการศึกษา

โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) โดยพัฒนา 5 คุณลักษณะและการเรียนรู้ของนักศึกษาที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (5 BU DNAs) คือ Passion, Curiosity, Collaboration, Creativity และ Street Smart ดังคำอธิบายใน ภาพที่ 1 และนำทักษะความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิด SMART+C คือ Self & Social Awareness, Morality, Adaptability, Responsiveness, Teamwork Management และ Creative Thinking ซึ่งพัฒนามาจากทักษะอนาคต (10 Life Skills) และทักษะการเป็นพลเมืองหลังโควิด (Post Covid Citizen) (ภาพที่ 2) มาเป็นกรอบในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีโครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) ดังนี้

ภาพที่ 1 BU DNA

ภาพที่ 2 ความเชื่อมโยงของ SMART+C กับการพัฒนาทักษะชีวิตและการเป็น Post Covid Citizen เพื่อใช้เป็นกรอบในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยมีโครงการเป็นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

คณะวิจัยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการวิจัย ดังนี้

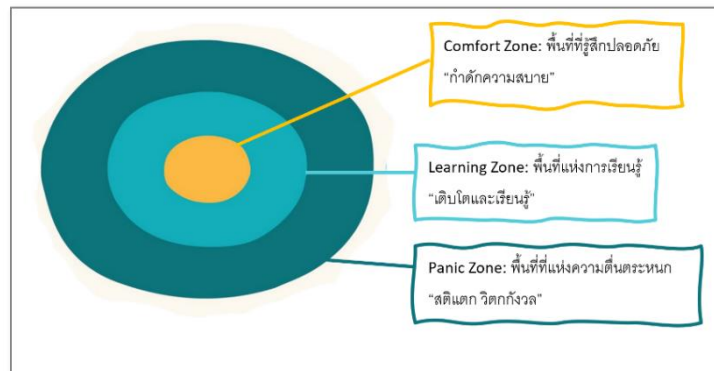
- 1) เพื่อศึกษาภาพรวมของการดำเนินงานโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (SCL) อันจะนำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดที่อธิบายกระบวนการจัดการความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวมได้อย่างเหมาะสมและลึกซึ้งในเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับบริบทจากข้อมูลฐานรากที่เกี่ยวข้อง
- 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์ ปัจจัยดังกล่าวมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไร และมีเงื่อนไขเชิงบริบทอย่างไร
- 3) เพื่อศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้ของศาสตร์และศิลป์ซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลาย

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้ด้วยการบูรณาการข้ามศาสตร์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้เนื้อหาต่างๆ ที่หลากหลาย สามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน ช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา (กุลิสรา จิตรชญาณิช, 2562) อีกทั้ง ยังนับเป็นการเรียนรู้ที่จะฝึกทักษะการทำงานร่วมกับนักศึกษาและคณาจารย์ต่างคณะ รวมทั้ง การทำงานร่วมกับพี่เลี้ยง ศิษย์เก่า และหน่วยงานต่างๆ ตามบริบทที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงานโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ดังนี้

1. โมเดลการเรียนรู้ Senninger คือ แนวคิดเกี่ยวกับการขยายพื้นที่ปลอดภัย (Comfort Zone) เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ (Senninger, 2000) สู่การปรับเปลี่ยนและการพัฒนาตนเอง โดยเริ่มต้นที่ (1) การก้าวออกจากพื้นที่ปลอดภัย (Comfort Zone) ซึ่งเป็นพื้นที่กักตุนของความสบายที่คุ้นชินจนไม่กล้าเสี่ยงที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ (2) กระโดดข้ามพื้นที่แห่งความตื่นตระหนก (Panic Zone) ซึ่งอาจมีส่วนที่จะทำให้ผู้เรียนมีอาการ “สติแตก วิดกกังวล” จนทำให้เกิดโอกาสถอยกลับไปอยู่ในพื้นที่ปลอดภัยเหมือนเดิม เพราะกลัวไม่กล้าเสี่ยงและกลัวที่จะเผชิญความท้าทาย ในขณะที่คนที่มีวิธีคิดที่เติบโต (Growth Mindset) และความพยายามจะสามารถก้าวข้ามผ่านไปได้ค้นพบ (3) พื้นที่แห่งการเรียนรู้ (Learning Zone หรือ Growth Zone) ที่เปิดโอกาสให้เกิด “การเติบโตและเรียนรู้” จากการส่งเสริมพลังกายและพลังใจจากการทำงานร่วมกันแบบข้ามศาสตร์ระหว่าง โค้ช พี่เลี้ยง เพื่อนร่วมเรียนรู้ พร้อมกับการลงมือทำบ่อยๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ และสามารถพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม (ภาพที่ 3)

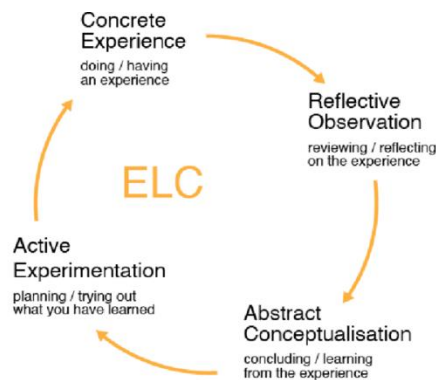
ภาพที่ 3 โมเดลการเรียนรู้ Senninger

ที่มา: Senninger (2000)

2. Experiential Learning คือ กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ ด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ผ่านวงจร 4 ขั้น ที่มีชื่อว่า Experiential Learning Cycle: ELT Cycle (Kolb, 2015) (ภาพที่ 4) ซึ่งประกอบไปด้วย

- การเผชิญหน้ากับประสบการณ์หรือสถานการณ์ใหม่ (Concrete Experience) ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกันระหว่างความเข้าใจที่มีอยู่เดิม กับประสบการณ์ใหม่
- การสังเกตและสะท้อนความคิดเห็นด้วยวิธีการตั้งคำถาม เปิดกว้างสู่การเรียนรู้ ลองทบทวนให้เกิดการตกผลึกทางความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ (Reflective Observation of the New Experience)
- การพัฒนาแนวคิดใหม่ หรือการดัดแปลงแนวคิดเชิงนามธรรมที่มีอยู่ ซึ่งหมายความว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้และตกผลึกทางความคิดจากประสบการณ์ของตนเอง (Abstract Conceptualization)
- การได้ทดลองใช้ความคิดวางแผนและลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้มา กับบริบทรอบตัวของตัวเอง เพื่อเกิดการเรียนรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น (Active Experimentation)

ทั้งนี้ หากในอนาคต ผู้เรียนได้เข้าไปรับประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มเข้ามาอีก การหมุนของวงจรจะกลับไปที่ยุ่้นแรก และทำต่อไปจนขั้นที่ 4 อีกครั้ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง

ภาพที่ 4 วงจรการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning Theory Model)

ที่มา: Kolb, D. A. (2015)

3. Service Learning Project คือ กระบวนการเรียนรู้ผ่านการทำโครงการ Project-based Learning เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับชุมชนและสังคม เกิดผลลัพธ์แบบสะท้อนกลับสู่การพัฒนาตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจในบทบาทและความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม และเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ของชุมชน (ภาพที่ 5)

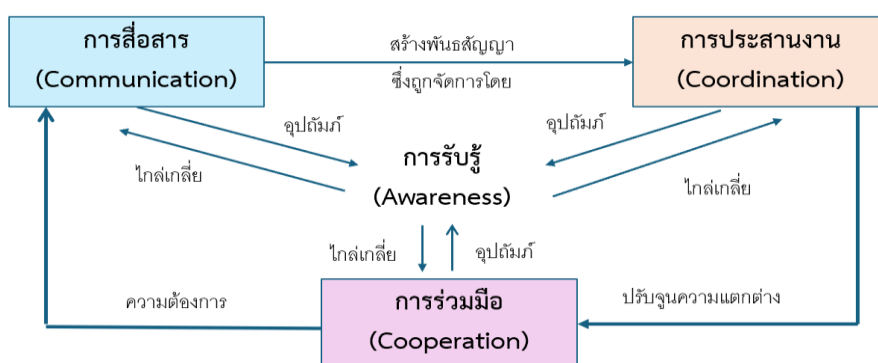
ภาพที่ 5 หลักคิด Service Learning Project

ที่มา: เพื่อนกระบวนการ (2563)

กรอบแนวคิดความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration)

การพัฒนากรอบแนวคิดความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม ได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นมาบูรณาการผ่าน “โมเดลการทำงานร่วมกัน (Model of Collaboration)” (ภาพที่ 6) ตามคำนิยามของ Mamykina, Candy และ Edmonds (2002) ซึ่งประกอบด้วย กรอบแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Conceptualization) กระบวนการเรียนรู้เพื่อตระหนักรู้ หรือการดำเนินการ (Realization or Implementation) และการประเมินผลลัพธ์ (Evaluation) โดยที่ผู้ร่วมกระบวนการแต่ละคนมีบทบาทเฉพาะตามศักยภาพและความถนัด ในการเติมเต็ม

โครงการความร่วมมือเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ (Creative Collaboration) สามารถเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่ได้รับความนิยมและมีการนำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง คือ โมเดลการทำงานร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย 3C คือ การสื่อสาร (Communication) คือ การสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การประสานงาน (Coordination) คือ การบริหารจัดการคน กิจกรรม ทรัพยากร และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการร่วมมือ (Cooperation) คือ กระบวนการดำเนินการการผลิตผลลัพธ์บนพื้นที่ของการทำงานร่วมกัน (Fuks, Raposo, Gerosa, Pimental & Lucena, 2007) จากโมเดล 3C ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการทำงานร่วมกัน คือ การสื่อสารที่เปิดกว้างให้พื้นที่ในการถกประเด็นปัญหารับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ (Extensive and Creative Discussion) เพื่อสร้างความเข้าใจบนเป้าหมายร่วมกัน ด้วยการแสดงเจตนาารมณ์และบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนอย่างชัดเจน และทำไปสู่ผลลัพธ์ที่ตอบโจทย์ร่วมกัน

ภาพที่ 6 โมเดลการทำงานร่วมกัน

ที่มา: (Fuks, Raposo, Gerosa, Pimental & Lucena, 2007)

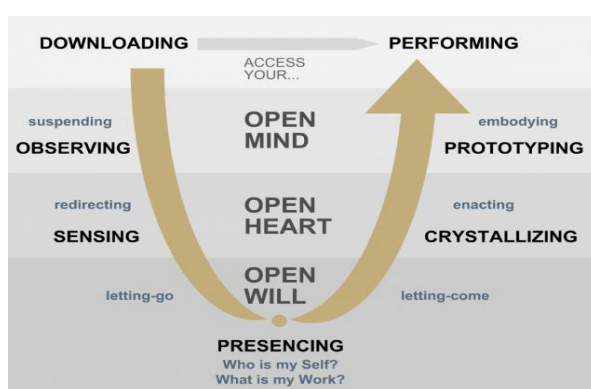
โมเดล 3C สะท้อนให้เห็นถึงการสอดประสานกันระหว่างการสื่อสาร (Communication) การประสานงาน (Coordination) และการร่วมมือ (Cooperation) โดยในระหว่างการสื่อสารผู้เรียนจะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อการเจรจาต่อรองและการตัดสินใจ ในขณะที่การประสานงาน คือ ขั้นที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ที่จะจัดการความแตกต่างและความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ด้วยการหาวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดพื้นที่ให้มีการสื่อสารระหว่างกันและกระตุ้นให้เกิดความพยายามที่จะนำไปสู่การร่วมมือกัน โดยที่การร่วมมือกันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกในกลุ่มทุกคนร่วมออกแบบและดำเนินการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อมุ่งสู่ผลลัพธ์ที่กำหนดร่วมกัน ซึ่งระหว่างการร่วมมือดำเนินการอาจต้องเจอกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเจรจาต่อรองใหม่และตัดสินใจเลือกวิธีการใหม่ นั่นหมายความว่า กระบวนการจะกลับไปสู่การสื่อสารใหม่อีกรอบและจำเป็นต้องประสานงานในการจัดระเบียบงานใหม่อีกครั้ง

นอกเหนือจากการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยการทำงานร่วมกันแล้ว โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (SCL) ยังได้วางกระบวนการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ระหว่าง (1) การเรียนในห้องเรียน (Onsite Learning) (2) การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ (Online

Leaning) และ (3) การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง (Experience-Based Learning) ร่วมกับการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ใน 6 รูปแบบ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

- 1) การเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมหรือโครงการ กระบวนการทำโครงการ การประชาสัมพันธ์ การหาทุน และการผลิตสื่อ มีการประชุมติดตามงาน
- 2) การเรียนรู้ประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เช่น การทำธุรกิจ เทคโนโลยี วันแห่งความรัก ธรรมะ การเลือกตั้ง และสถานการณ์ Covid-19
- 3) การเรียนรู้จากบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจ จากคณะต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยกรุงเทพ นักศึกษาที่มีผลงานโดดเด่น อาจารย์ที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ องค์กรภายนอก
- 4) การเรียนรู้ในรูปแบบการทำงาน มีงานกลุ่ม และงานเดี่ยว พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษา
- 5) การเรียนรู้ในรูปแบบของการอบรมเชิงปฏิบัติการจากวิทยากรมืออาชีพ
- 6) การเรียนรู้จากอาจารย์ที่ปรึกษา โค้ช และรุ่นพี่ ให้คำแนะนำ

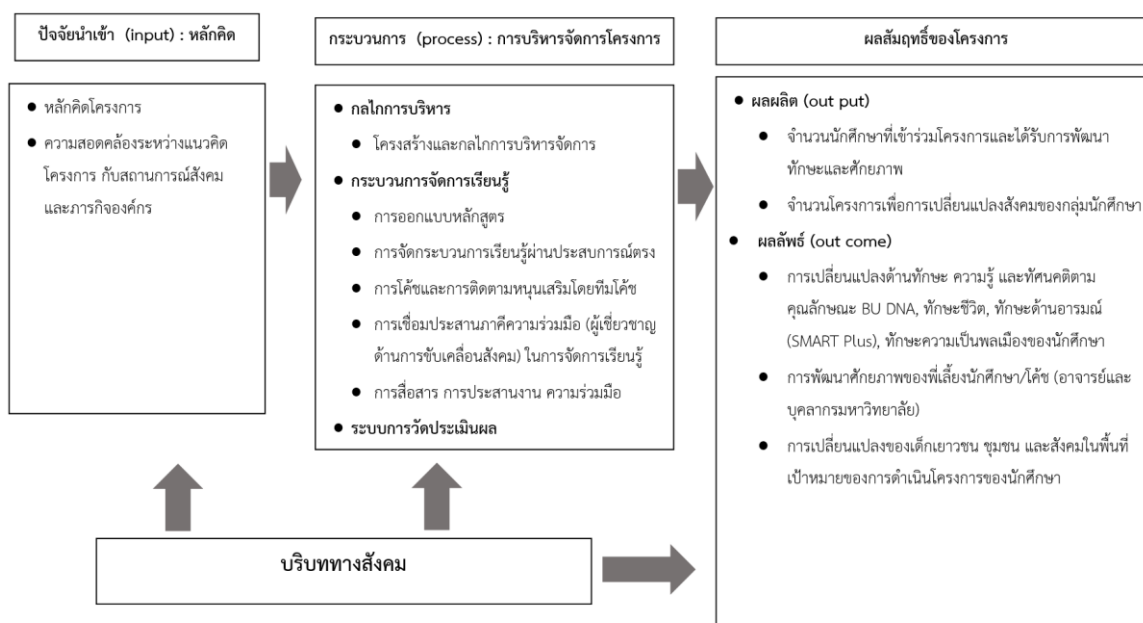
การบูรณาการกระบวนการเรียนรู้เชิงผสมผสานข้ามศาสตร์ใน 6 รูปแบบการเรียนรู้ของโครงการ SCL มีเป้าประสงค์สู่การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Curve : TLC) ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างลึกซึ้ง ผ่านประสบการณ์สร้างสำนึกใหม่ และเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ให้เกิดความเข้าใจในตนเอง เข้าใจโลก และความสัมพันธ์ทางสังคม มีทักษะในการค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ สะท้อนคิด สร้างสรรค์ ผ่านการตั้งคำถามกับตัวเองว่า “ทำอะไร อย่างไร เกิดการเรียนรู้อะไร” (Reflection) ก่อนเข้าสู่กระบวนการแลกเปลี่ยนพูดคุยเพื่อตกผลึกทางความคิดร่วมกันและคิดวิเคราะห์แยกแยะ “ความรู้ การเรียน ประสบการณ์” และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยนำทฤษฎีการฟัง 4 ระดับ หรือ Theory U (Scharmer, 2007) (ภาพที่ 7) มาเป็นเครื่องมือเชื่อมการเรียนรู้และพัฒนาไปสู่ทักษะการเรียนรู้ที่กำหนด

ภาพที่ 7 Theory U ทฤษฎีการฟัง 4 ระดับ
ที่มา: (Scharmer, 2007)

สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีเบื้องต้น ทีมผู้วิจัยได้นำมาพัฒนากรอบแนวคิดที่เป็นไปได้เบื้องต้น (Tentative Conceptual Framework) สำหรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการจัดการความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวมที่สอดคล้องกับบริบทตามขอบเขตที่กำหนด โดยกรอบแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วย (1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งประกอบด้วย หลักคิดของโครงการ และสถานการณ์สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร (2) กระบวนการ (Process) ซึ่งประกอบด้วย กลไกการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และระบบการวัดผล (3) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ (Output & Outcome) ซึ่งประกอบด้วย ผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการ และ (4) บริบททางสังคม ซึ่งสะท้อนความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ ของสังคมโดยรอบที่จะส่งผลกระทบต่อระบบการบริหารจัดการความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวมตามขอบเขตพื้นที่ที่ต้องการศึกษา ดังแสดงไว้ในรูปข้างล่างนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนากรอบแนวคิดที่ได้จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration) โดยใช้การวิจัยทฤษฎีฐานราก (Ground Theory) ในการศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษา “โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders)” ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นจะต้องเข้าใจให้ถึงกระบวนการที่แต่ละคนได้สร้างความหมายให้กับสิ่งต่างๆ รอบตัว ไม่ว่าจะเป็น บุคคล วัตถุ เหตุการณ์ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ฯลฯ จากนั้น จึงนำข้อมูลที่ได้มาสร้างกรอบแนวคิดเพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยมีแนวทางในการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1) แหล่งข้อมูล (Sources of Data)

ทีมวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเพื่อสะท้อนผลการวิจัยในด้านหลักคิดและการบริหารจัดการโครงการ รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ซึ่งประกอบด้วยแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ SCL 2565 ได้แก่

1.1) เอกสารต่างๆ ได้แก่ ข้อเสนอโครงการ แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ แบบวัดประเมินผล เอกสารสรุปผลการดำเนินโครงการของนักศึกษา ฯลฯ

1.2) นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 222 คน (ซึ่งเป็นจำนวนยอดสะสมของทั้ง 3 ภาคการศึกษา แบบไม่นับซ้ำ)

1.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 24 คน ได้แก่ ผู้รับผิดชอบโครงการ 1 คน ผู้ออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ 2 คน พี่เลี้ยง 5 คน โค้ช 5 คน ผู้แทนนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ 10 คน และผู้แทนพันธมิตรร่วมโครงการ 1 คน

1.4) แบบบันทึกการวิเคราะห์และประเมินตนเองด้านต่างๆ ดังนี้

- ด้านการเรียนรู้ของตนเองตามหลักเกณฑ์คุณลักษณะ BU DNA โดยการใช้การประเมินผลจากแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้หลังคาเรียนและแบบประเมินตนเองหลังจบหลักสูตรของโครงการ

- ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม

- ด้านความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและผลงาน โดยคณะทีมอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการเป็นการให้คะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ตลอดภาคการเรียน โดยมีเกณฑ์การประเมินผล ประกอบด้วย

(1) นักศึกษาพร้อมที่จะเรียนรู้ แก้ไขปัญหาอุปสรรค อย่างไม่ย่อท้อ

(2) นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ และทักษะในด้านต่างๆ

(3) นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อการนำเสนอผลงานที่เป็นโจทย์/แบบทดสอบฝึกปฏิบัติ

(4) นักศึกษาสร้างสรรค์ผลงานเดี่ยว “แผนที่ชีวิต”

2) การพิทักษ์สิทธิ

ทีมวิจัยพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัว โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาของการวิจัยโดยให้สิทธิในการปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยจะเก็บเป็นความลับ นำเสนอในภาพรวม ไม่เปิดเผยชื่อ และนามสกุลจริง

3) เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ มีแหล่งข้อมูลและกลุ่มเป้าหมายที่จะให้ข้อมูลที่หลากหลาย ทีมวิจัยจึงออกแบบเครื่องมือรวบรวมข้อมูลตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

3.1) แบบวิเคราะห์เอกสาร เช่น เอกสารข้อมูลโครงการ แบบจัดบันทึกภาคสนาม แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ แบบวัดประเมินผล และเอกสารสรุปผลการดำเนินโครงการของนักศึกษา เป็นต้น

3.2) แบบสอบถาม/แบบประเมินตามกรอบและตัวชี้วัดการประเมิน โดยสอบถามนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ พี่เลี้ยงนักศึกษา และโค้ช

3.3) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเฉพาะเจาะจง (In-depth interview) โดยสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ออกแบบหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ พี่เลี้ยง โค้ช และนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

4) การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ทีมผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ดังนี้

4.1) ตรวจสอบสามเส้าของแหล่งข้อมูล (Data Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ในมิติที่ต่างกัน เช่น แหล่งบุคคลผู้ให้ข้อมูล แหล่งเวลา แหล่งสถานที่

4.2) ตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigation Triangulation) คือ การตรวจสอบจากผู้วิจัย/ผู้เก็บข้อมูล ที่ต่างบุคคลกัน

4.3) ตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การตรวจสอบหลากหลายวิธีที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน

5) การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องด้วยลักษณะข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายแหล่งที่มา รูปแบบของการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ ทฤษฎีฐานราก (Ground Theory) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมแบบเป็นองค์รวมทุกมิติ (Holistic) ค้นหาความรู้ มุมมอง และการให้ความหมายของผู้คนตามมุมมองของตนเอง ในปรากฏการณ์นั้นๆ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) และหาความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ที่มีหรือน่าจะเป็น จากแนวคิด มโนทัศน์ หรือชุดของมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีสำหรับอธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์ตามทฤษฎีฐานราก มีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล (2) การหาแก่นของรหัสเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของข้อมูล (3) การเลือกข้อมูลเพื่อนำข้อมูลจากการจัดหมวดหมู่มาแปลความหมายให้สอดคล้องกับบริบทและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และ (4) การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลหรือแผนภาพของทฤษฎี เพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Framework) ที่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงข้อมูลกับแนวคิด ทฤษฎี โดยอาศัยการตีความ (Interpretation) แล้วกำหนด (Construct) ข้อเสนอของกรอบแนวคิดใหม่ที่สะท้อนลักษณะของปรากฏการณ์ และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเงื่อนไขที่นำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (Strauss & Corbin, 1990; สุรศักดิ์ วงศ์ษา, 2563) โดยในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยครั้งนี้ได้จำแนกตามลักษณะข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อความบรรยาย (Descriptive Data) ที่ได้จากการสังเกตสัมภาษณ์แล้วจัดบันทึกไว้

3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกแบบสอบถาม และเอกสารของโครงการ

3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยการเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า และใช้การแปลผลตามหลักของการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ตามเกณฑ์ของ Best (1977)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เรื่อง “กรอบแนวคิดความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม : กรณีศึกษาโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders – SCL)” แบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วนตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์

จากการสัมภาษณ์นักศึกษา คณาจารย์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมโครงการ ได้สะท้อนถึงปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาทักษะของนักศึกษา ดังนี้

1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง บรรยากาศที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น นโยบาย โครงสร้างการบริหารและการจัดการ อาจารย์ผู้สอน/ทีมงาน พี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุน เพื่อนร่วมห้องเรียนที่มีคุณภาพ สถานที่ ความพร้อมของนักศึกษาที่อยากพัฒนาตนเอง ทำให้รู้สึกสบายใจเป็นพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้

1.1) นโยบายและการบริหารที่เห็นความสำคัญของโครงการ โดยมีผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนส่งเสริมการสร้างคุณค่าร่วม (Shared Value) และใกล้ชิดกับนักศึกษา ทั้งการให้ทุนสนับสนุนการดำเนินโครงการ การจัดให้มีวงความร่วมมือข้ามศาสตร์อย่างเป็นองค์รวม (Holistic Cross-disciplinary Collaboration) อย่างเป็นรูปธรรม เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีม และการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ร่วมแก้ไขปัญหา และติดตามประเมินผลตลอดเส้นทางดำเนินงาน ส่งผลต่อการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกด้านการจัดการสอนแนวใหม่ของทีมอาจารย์

1.2) โครงสร้างและการบริหารงานที่ให้ความสำคัญกับพลังความร่วมมือ (Collaborative Partnership) ที่มีความแตกต่างและหลากหลาย จึงทำให้เอื้อต่อการพัฒนาแนวคิดใหม่ที่สร้างสรรค์และยืดหยุ่น (Creative and Flexible Process and Structure) สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงตลอดเวลาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและทำให้ผู้ได้ฝึกฝนทักษะอย่างต่อเนื่อง มีแผนปฏิบัติการในแต่ละสัปดาห์ที่มีความชัดเจนมีขั้นตอนเชื่อมโยงกันในแต่ละสัปดาห์ ทำให้นักศึกษาสามารถพัฒนาโครงการและดำเนินงานภายใต้โครงการของกลุ่มได้สำเร็จ อีกทั้งยังสามารถช่วยพัฒนาทักษะใหม่ให้กับบุคลากรของมหาวิทยาลัย

1.3) ความเป็นมืออาชีพ ความเชี่ยวชาญ และทัศนคติของทีมจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Designers, Facilitators, Coach, Mentors) เช่น มีทัศนคติเชิงบวกต่อนักศึกษา มีความใส่ใจและความเข้าใจในตัวผู้เรียน คอยกระตุ้นและอธิบายให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ โดยมีกระบวนการโค้ชต่อเนื่อง และพร้อมให้คำปรึกษาตลอดเวลา มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์หลากหลาย การถ่ายทอดความรู้/เทคนิคการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ง่าย สามารถนำประสบการณ์และถ่ายทอดไปสู่การปฏิบัติการได้อย่างชัดเจน

1.4) บรรยากาศในห้องเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัย (Comfort Zone) สำหรับการเรียนรู้ มีบรรยากาศการเรียนรู้เป็นกันเอง สนุก ไม่กดดัน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขระหว่างเรียนรู้ และลักษณะทางกายภาพที่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ เช่น การจัดรูปแบบและองค์ประกอบของห้องเรียน แสง สี เสียง เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ หมายรวมถึง เนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษา การได้ลงมือทำ เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงการพูดคุยแลกเปลี่ยน ตั้งคำถาม การสร้างการมีส่วนร่วม การจัดกระบวนการเรียนรู้ อุปกรณ์ประกอบการสอน ช่วงเวลาเรียนและระยะเวลาเรียนที่เหมาะสม

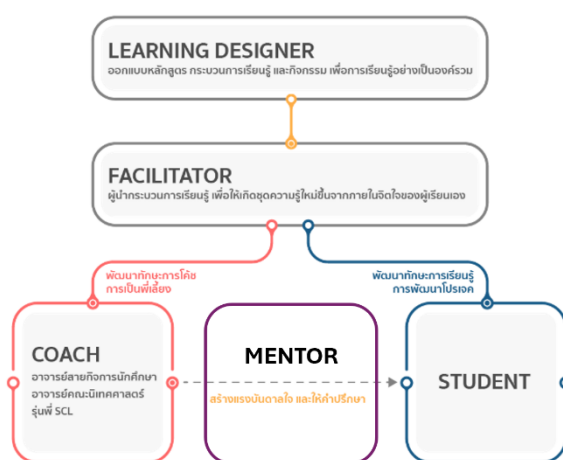
2.1) การเรียนรู้บนพื้นที่ปลอดภัยและสบายใจที่มีการกระตุ้นให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วม และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงร่วมกับกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ผ่าน Project-Based Learning ช่วยให้นักศึกษาได้กำหนดเป้าหมายและออกแบบงาน แก้ปัญหา ตัดสินใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากบทเรียนความสำเร็จ-ล้มเหลวและประสบการณ์ร่วมกับคนอื่น ทำให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะ Life Skills อีกทั้งกระบวนการหนุนเสริมการเรียนรู้ตลอดโครงการ ทั้งการให้คำปรึกษา/การตั้งคำถามชวนคิดวิเคราะห์ของ ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ โค้ช และพี่เลี้ยงนักศึกษา ยังที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความกล้าแสดงออก และกล้าลงมือทำสิ่งใหม่ๆ ด้วยตัวเอง

2.2) การเปิดพื้นที่เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ทั้งการลงมือทำจริง ลงพื้นที่จริง การได้ฝึกทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักศึกษา รวมทั้งกระบวนการเรียนที่มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีการ reflect หลังจากเรียน ทำกิจกรรม หลังกิจกรรม ทำให้ได้รู้จักตัวเองมากขึ้น ทั้งข้อเสียข้อดี ได้ปลดล็อกปัญหาบางอย่างในตัว ความคิดมุมมองใหม่ที่เกิดขึ้นทำให้มองโลกอย่างกว้างมากขึ้น

2.3) เนื้อหาที่ครอบคลุมครบถ้วน ข้อมูลละเอียดชัดเจน มีเนื้อหาสาระตอบโจทย์ความสนใจและความต้องการการพัฒนาตนเองของนักศึกษา นำไปสู่การมองเห็นตัวเอง พัฒนาตนเองด้านต่างๆ เช่น เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต มองเห็นสิ่งที่อยากทำในอนาคต การออกแบบวางแผนการใช้ชีวิต เกิดแรงบันดาลใจ เป็นต้น อีกทั้งยังทำให้นักศึกษาสามารถสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อาทิ การตั้งเป้าหมายชีวิต การวางแผนการพัฒนาตนเอง

ส่วนที่ 2 : การบริหารจัดการการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์

2.1) โครงสร้างและกลไกสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์ ประกอบด้วย 4 ทีมหลัก โดยมีการแบ่งบทบาทที่แตกต่างกัน ในหลักสูตร SCL (ภาพที่ 8) ดังนี้

ภาพที่ 8 โครงสร้างการจัดการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์

2.1.1) ผู้รับผิดชอบโครงการจากสายกิจการนักศึกษา ทำหน้าที่เป็น “**ทีมอำนวยการกลาง (Project Coordinators)**” ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง สนับสนุนระบบในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการ เช่น งบประมาณ อุปกรณ์ และสถานที่ให้กับนักศึกษา

2.1.2) กลุ่มเพื่อนกระบวนการ¹ ทำหน้าที่เป็น “**ทีมกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ (Learning Designers)**” ทำงานร่วมกับทีมอำนวยการและทีมโค้ชในการกำหนดคุณค่าและเป้าหมายร่วม ร่วมออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นทางจนครบกระบวนการ เพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่คาดหวังของโครงการ ทีมกระบวนการให้ความสำคัญกับการกำหนดบทบาทของผู้ที่ทำงานร่วมกัน (Collaborators) ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งตามความเชี่ยวชาญ และทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพทีมโค้ชและทีมพี่เลี้ยงให้มีทักษะในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งเป้าการพัฒนานักศึกษาสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมในอนาคต บน งบประมาณ อุปกรณ์ และสถานที่ให้กับนักศึกษา

2.1.3) วิทยากรรับเชิญจากเครือข่ายพันธมิตร ทำหน้าที่เป็น “**ผู้นำกระบวนการเรียนรู้ หรือวิทยากรกระบวนการ (Facilitators)**” เพื่อช่วยเติมเต็มความรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้เรียน โดยวิทยากรรับเชิญถือเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆ ในสังคม ซึ่งในการดำเนินโครงการปี 2565 นี้ มีภาคีเครือข่ายเข้าร่วม 13 กลุ่ม/องค์กร ประกอบด้วย (1) มูลนิธิส่งเสริมคุณภาพชีวิตแรงงาน (2) มูลนิธิโลกสีเขียว (3) มูลนิธิวันแรก (4) ห้องสมุดแมวมหากินส์ (5) ชุมชนกรุณาใจ (6) มูลนิธิสถาบันราชพฤกษ์ (7) มูลนิธิเก๋อฝันเด็ก (8) กลุ่มรักษ์บางสะพาน (9) กลุ่มไม้ขีดไฟ (10) ศูนย์วิจัยนวัตกรรมการศึกษาแม่ฮ่องสอน (11) กลุ่มปิ่นดิน (12) กลุ่มเพจ Monature และ (13) ศูนย์เรียนรู้การปฐมพยาบาลฉุกเฉินฯ มูลนิธิสว่างเบญจธรรม

2.1.4) คณาจารย์จากสายวิชาการและสายกิจการนักศึกษา ทำหน้าที่เป็น “**ทีมโค้ช (Coach)**” ประจำกลุ่มย่อยในการเรียนการสอนในห้องเรียน ช่วยสะท้อนให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อ ความคิด ของผู้เรียนต่อเป้าหมายของตัวเอง และช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นภาพหรือศักยภาพของตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมองเห็นมุมมองที่เป็นบวกหรือลบที่เป็นข้อจำกัดหรือสิ่งที่สามารถพัฒนาต่อไปได้ โดยให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละกลุ่ม คอยชี้แนะแนวทางการสร้างพลังคำถาม (Power of Inquiry) กระตุ้นให้เกิดการสะท้อนคิด (Reflection) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง

2.1.5) ทีมนักศึกษา SCL รุ่นพี่ ชั้นปี 2 ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการผู้นำ มาแล้ว ทำหน้าที่เป็น “**ทีมพี่เลี้ยง (Mentors)**” ผู้ช่วยโค้ช ในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และด้วยวัยที่ใกล้เคียงกันจึงทำให้มีบทบาทสำคัญในการนัดหมาย พูดคุย เป็นพี่เลี้ยง เป็นไปได้อย่างใกล้ชิด

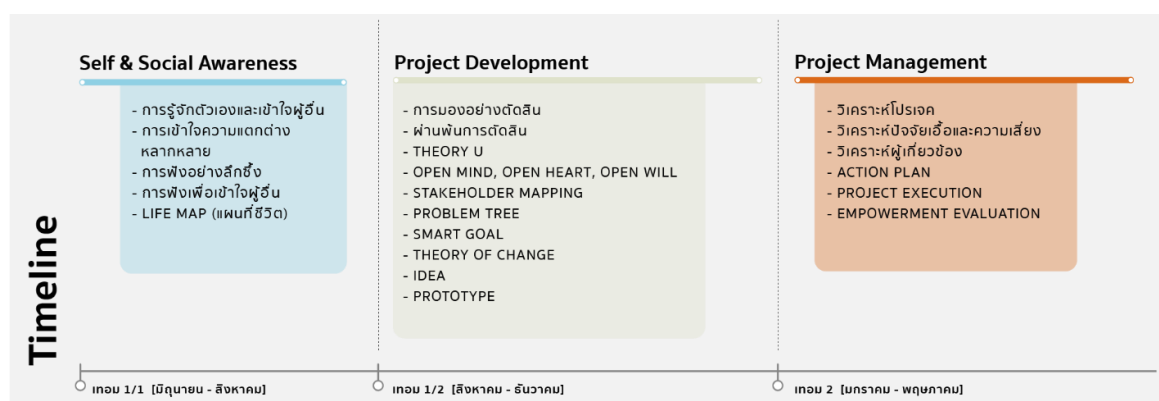
โครงสร้างและกลไกการสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์ ของโครงการ SCL นับเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ปรับเปลี่ยนบทบาทของอาจารย์ผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) และเป็นโค้ช (Coach) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Learning) ผสมผสานกับการ

¹ กลุ่มเพื่อนกระบวนการ (Friend of Facilitator) เป็นทีมวิทยากรกระบวนการ ที่มีประสบการณ์การทำงานในองค์กรเอกชนด้านการพัฒนาสังคม และงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) และได้ผ่านการเรียนรู้ร่วมกันจากสมาชิกแล้ว นำมากลับมาปรับ/ประยุกต์กับการทำงานในประเด็นทางสังคมที่แตกต่างหลากหลาย เช่น การศึกษา สิ่งแวดล้อม การพัฒนาเยาวชน งานอาสาสมัคร ความปลอดภัยบนท้องถนน ฯลฯ

เรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน (Project-Based Learning) ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้และเข้าใจตนเอง กำหนดเป้าหมายการพัฒนาตนเอง วางแผนการพัฒนาและดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนตรวจสอบ ประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเอง

2.2 หลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้

โครงการ SCL มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษาให้เป็นไปตามอัตลักษณ์ของ มหาวิทยาลัย (BU DNA) ทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์ (SMART+C Skills) โดยปรับมาจากทักษะอนาคต (Future Skills) และทักษะพลเมืองยุคหลังโควิด (Post-Covid Citizenship) นำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดเพื่อการ เรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีวิชา General Education เป็นฐานวิชา ด้วยการเรียนรู้ผ่าน Project-Based Learning โดยมี โจทย์ที่มาจากประเด็นปัญหาและสถานการณ์สังคมเป็นที่ตั้ง การออกแบบหลักสูตร Social Change Leader (SCL) ใช้หลักการการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ที่เน้นรูปแบบการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์หลัก ภายใต้หลักคิดการ “เปลี่ยนแปลงตัวเอง เท่ากับเปลี่ยนแปลงสังคม” และออกแบบหลักสูตรให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้แบบ ขั้นบันได² ห้องเรียนที่เปิดตลอดเวลาให้สอดคล้องกับความพร้อมของผู้เรียน โดยแบ่งการออกแบบเป็น 3 ส่วน (ภาพที่ 9) ดังนี้

ภาพที่ 9 การจัดกระบวนการเรียนรู้ของโครงการ SCL

ส่วนที่ 1 : Self and Social Awareness เป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจยอมรับความแตกต่างหลากหลาย โดยใช้ทักษะการรับฟังเป็นพื้นฐาน การเตรียมความพร้อมนักศึกษา สำหรับการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัย การสร้างพื้นที่เรียนรู้ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักศึกษารวมไปถึงคณะอาจารย์อีกด้วย เนื้อหาการเรียนรู้หลัก ประกอบไปด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ คือ (1) การเรียนรู้และเข้าใจตัวเอง (2) การเรียนรู้และเข้าใจคนอื่น การเข้าใจความแตกต่างและความหลากหลาย (3) การฟังอย่างลึกซึ้ง (4) การฟังเพื่อเข้าใจผู้อื่น และ (5) การวางแผนการจัดการชีวิต โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านการทบทวน

² การพัฒนาแบบขั้นบันได เป็นกระบวนการพัฒนาให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะจำเป็นพื้นฐาน เพื่อเป็นทักษะการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้และนำไปสู่การพัฒนาทักษะอื่นๆ ในลักษณะเหมือนขั้นบันได

ตัวเอง ใคร่ครวญสะท้อนคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน/อาจารย์ ตลอดจนการเติมเต็มวิธีคิดและเครื่องมือที่จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

ส่วนที่ 2 : Project Development การพัฒนาโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการ Project-based Learning เพื่อตอบโจทย์ประเด็นปัญหาและกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง หลักคิดสำคัญของกระบวนการพัฒนาโครงการ คือ (1) ออกแบบให้นักศึกษาได้มีมุมมองที่กว้างขวาง มีโอกาสเรียนรู้สถานการณ์ปัญหาสังคมที่หลากหลาย (2) เติมเต็มวิธีคิดในการเรียนรู้และวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหา ที่ไม่ใช่ประสบการณ์เดิม และการเข้าถึงสถานการณ์ในทุกมิติอย่างรอบด้าน (3) เลือกเครื่องมือการวิเคราะห์ปัญหาที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมาย และความสนใจของนักศึกษา (4) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้นักศึกษาสามารถออกแบบโครงการที่ตอบโจทย์และมีประโยชน์

ส่วนที่ 3 : Project Management การวางแผนการบริหารจัดการอย่างรอบด้าน เพื่อลดความเสี่ยง และเพิ่มความเป็นไปได้ในการลงมือปฏิบัติจริง เพราะในระหว่างกระบวนการพัฒนาโครงการอาจมีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ พื้นที่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นวัตถุประสงค์ของหลักสูตรคือ โดยมีเนื้อหาหลักประเด็นสำคัญ คือ (1) การทบทวนแนวคิดหลักการ เป้าหมาย และรายละเอียดของโครงการ (2) การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ (3) การวางแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง (4) นำเสนอโครงการต่อผู้ทรงคุณวุฒิ (5) การลงมือปฏิบัติการดำเนินโครงการให้บรรลุตามเป้าหมาย (6) นำเสนอผลระหว่างการทำงาน (7) สรุปบทเรียนการดำเนินงานโครงการและการเรียนรู้แบบเสริมพลัง เป็นกระบวนการสกัดข้อมูล ความรู้หรือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การปฏิบัติ และนำเสนอผลการเรียนรู้ร่วมกัน

2.3) การเชื่อมประสานภาคีความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวมในการจัดการเรียนรู้

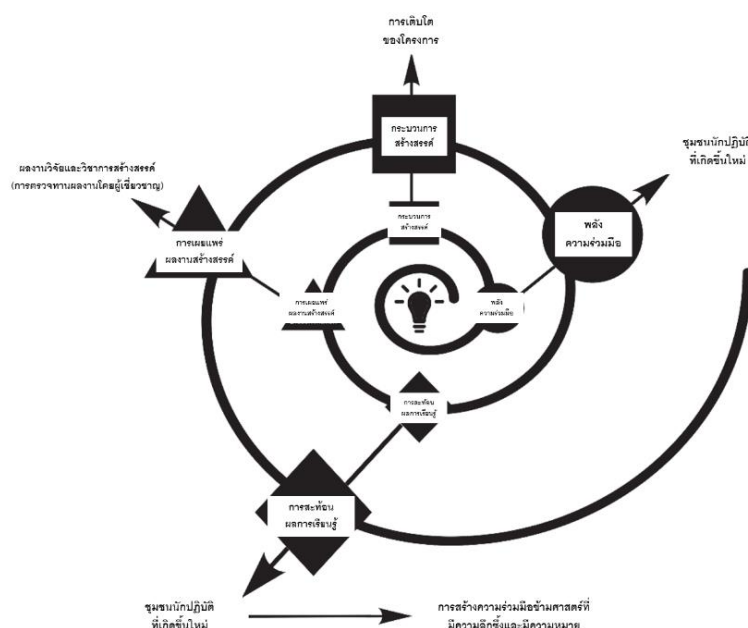
โมเดลที่ 1 พลังความร่วมมือข้ามศาสตร์ระหว่างคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยทีมคณาจารย์ มหาวิทยาลัย กลุ่มเพื่อนกระบวนการ และผู้เชี่ยวชาญด้านการขับเคลื่อนสังคม ซึ่งเป็นพลังความร่วมมือ (Collaborative Partnership) ที่ทำให้คณะทำงาน (Collaborators) ได้เรียนรู้และมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองอย่างชัดเจน โดยคณะทำงานได้ร่วมกันกำหนดคุณค่าและเป้าหมายร่วม (Shared Value and Goal) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ (Creative Learning Process) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง อาทิ การเป็นที่ปรึกษาให้กับนักศึกษา ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองและสังคม และยังได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำคัญการเป็นกระบวนการและการเป็นโค้ช เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการจับประเด็น ทักษะการให้คำปรึกษา ทักษะการสร้างแรงบันดาลใจในการทำและเผยแพร่โครงการ/ผลงาน (Product Dissemination) ทักษะการวิเคราะห์/สังเคราะห์/สะท้อนการเรียนรู้ (Feedback and Reflection) ทักษะการประเมินผลการเรียนรู้ และทักษะการถอดบทเรียนเพื่อต่อยอดสู่การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (New Community of Practice) ที่เข้าใจการทำงานร่วมกันได้อย่างมีลึกซึ้งและมีความหมาย (Deep and Meaningful Collaborative Partnership) (ภาพที่ 10)

การเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นโค้ช ทำให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมจาก “ผู้ตัดสิน” เป็น “ผู้ให้แนวทาง” ให้นักศึกษาได้คิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการให้คำปรึกษาเปลี่ยนไปเป็นเปิดใจรับฟัง ตั้งคำถามและกระตุ้นให้นักศึกษาได้คิดและตัดสินใจด้วยตนเองบนหลักเหตุและผล และ

พร้อมที่จะเรียนรู้ไปกับนักศึกษา กระบวนการพัฒนาโค้ชของโครงการและทีม Project Mentors ทำให้โค้ชเกิดความตระหนักถึงบทบาทสำคัญของโค้ชที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ของนักศึกษามากขึ้น

“วิชาที่ทำรายการด้านโทรทัศน์ นักศึกษาจะทำมา 3 แบบ เพื่อให้อาจารย์เป็นผู้ตัดสินใจเลือกแบบไหน เราไม่เลือก แต่ให้นักศึกษาแต่ละคนคิดและพูดคุยกัน สุดท้ายนักศึกษาก็ตัดสินใจกันเอง ทำให้เรารู้ว่าบางสิ่งบางอย่าง นักศึกษารู้มากกว่าเรา นักศึกษามีความคิดมากกว่าเรา เป้าหมายของเรา คือ ต้องการให้นักศึกษาตัดสินใจเอง การทำบทบาทโค้ชในโครงการนี้ทำให้เราเปลี่ยนไป....สิ่งที่นักศึกษาได้เรียนรู้ เราก็ได้เรียนรู้ ได้มากกว่านักศึกษาด้วยซ้ำ มองว่าสิ่งนี้เป็นโอกาสที่จะได้พัฒนาตัวเองเช่นกัน จากการมาเป็นโค้ชในโครงการนี้ทำให้ตนเองสนใจกระบวนการโค้ชมากขึ้น” เสียงสะท้อนจากทีมโค้ช

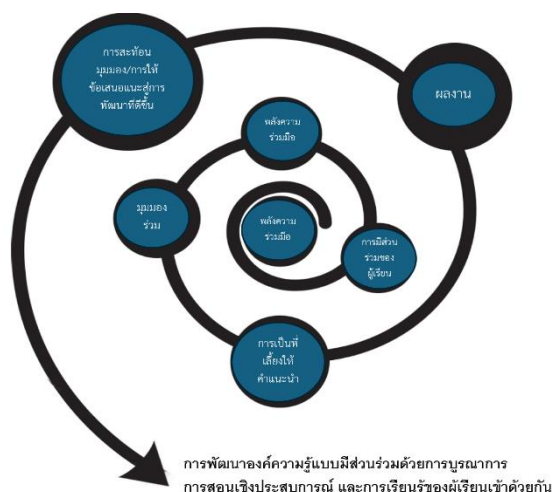
โดยมีปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่เอื้อให้โค้ชทำหน้าที่ได้ดีและเกิดการเรียนรู้ คือ (1) ความมั่นใจในตนเอง มุมมอง/ทัศนคติเชิงบวกของโค้ช ศักยภาพในการมองเห็นโอกาส กล้าที่จะเรียนรู้และปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (2) เปิดรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (3) กล้าสื่อสาร การสื่อสารในสิ่งที่ตนเองต้องการ และข้อจำกัดที่เป็นประโยชน์ต่อการหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน (4) การประสานงานและการร่วมมือระหว่างทีมโค้ชอย่างสร้างสรรค์ (5) การรับผิดชอบต่อนหน้าที่บทบาทที่ได้รับ มีการเตรียมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและบทบาทโค้ช และการจัดการเวลากับภารกิจประจำ และ (6) การติดตามประเมินผล เช่น การประชุมทีมโค้ช เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน อัปเดตความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง

ภาพที่ 10 โมเดลพลังความร่วมมือข้ามศาสตร์ระหว่างคณะทำงาน

ที่มา: ได้แนวคิดมาจาก Artistic & Academic Collaboration Model ของ Dailey & Hauschild-Mork (2017)

โมเดลที่ 2 พลังความร่วมมือข้ามศาสตร์ระหว่างนักศึกษาและคณะทำงานร่วม (ผู้ออกแบบกระบวนการ วิทยากรกระบวนการ โค้ช และพี่เลี้ยง) โมเดลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (Student Engagement) และการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ (Experiential Teaching and Learning) โดยวงจรความร่วมมือของโมเดลนี้ พัฒนาโดยมีแนวทางของโมเดลที่ 1 เป็นฐาน และเพิ่มขั้นตอนการมีส่วนร่วมของนักศึกษา การร่วมแบ่งปันมุมมองและความคิดเห็น และการให้คำปรึกษาด้วยระบบพี่เลี้ยง (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 11 โมเดลพลังความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบมีส่วนร่วมระหว่างนักศึกษากับคณะทำงาน
ที่มา: ได้แนวคิดมาจาก Student & Faculty Engagement Model ของ Dailey & Hauschild-Mork (2017)

การเรียนรู้จากพลังความร่วมมือข้ามศาสตร์ผ่านโครงการ SCL ได้สร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ โดยสะท้อนจากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

- **การปรับตัว “โครงการ SCL ทำให้พบเจอคนหลายประเภท ซึ่งอาจเกิดปัญหาความคิดเห็นที่แตกต่างภายในกลุ่ม ทำให้ต้องเรียนรู้ที่จะปรับความเข้าใจกัน และพูดคุยกัน”**
- **การรับฟังความคิดเห็น “เห็นความสำคัญของเพื่อนร่วมทีมและใส่ใจความรู้สึกของเพื่อนร่วมทีม ไม่ละเลยความคิดเห็นที่เพื่อนร่วมทีมแสดงออกนำมาปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมในการดำเนินโครงการให้สมบูรณ์ตรงตามความต้องการในทุกๆ ส่วน และทุกๆ คน”**
- **เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น เรียนรู้ความสามารถของบุคคลในทีม “เพื่อนๆ ช่วยกันมากขึ้น ต่างคนต่างยอมรับกัน ไม่มีใครเก่งกว่าใคร ไม่มีใครเบียดเบียนใคร”**
- **การสื่อสารการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมความคิดเห็นกับผู้อื่นมากขึ้น “การพูดคุยสื่อสารสำคัญที่สุดต่อการทำงานร่วมกันเป็นทีม เมื่อก่อนไม่ค่อยพูดแต่การที่เราไม่พูดก่อนอาจจะทำให้ทำงานยาก เพราะฉะนั้นหนูได้เปลี่ยนแปลงส่วนนี้ไปเยอะเลยคะ” และ “แม้ว่าตอนแรกที่มีปัญหากันในกลุ่มหนูไม่กล้าที่จะบอกเพื่อน และตัวหนูเองก็รู้สึกว่าจะไม่สามารถร่วมงานกับเพื่อนคนนั้นได้เลย ทำให้การทำงานเป็นไปอย่างยากลำบาก แต่เมื่อเรากล้าที่จะเปิดใจคุยกันเพื่อให้งานมันทำได้อย่างราบรื่นมากยิ่งขึ้น มันก็ทำให้เรามีการทำงานที่เป็นทีมมากยิ่งขึ้น”**

● **ความรับผิดชอบ ให้ความสำคัญต่อหน้าที่** “การรู้จักหน้าที่ตัวเองและพยายามเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย ไม่ทำให้ตัวเองเป็นภาระกับเพื่อนๆ”

● **การวางแผนการทำงานร่วมกับผู้อื่น** “เห็นถึงความสำคัญในการทำงานร่วมกันมากขึ้น ฟังรู้ว่าการที่ช่วยกันคิดหลายหัวดีกว่าคิดหัวเดียว ทักษะการเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีมมีมากขึ้น รู้จักฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย การบริหารเวลาแบ่งเวลา รับฟังข้อโต้แย้ง ช่วยกันคิดช่วยกันทำกิจกรรมให้สำเร็จรู้สึกว่าการได้ลองทำอย่างจริงจังแล้วทักษะนี้สำคัญกับชีวิตมากๆ”

โดยนักศึกษาผู้แทนได้สะท้อนภาพรวมของการเรียนรู้จากการร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม ดังนี้

“จากวันแรกที่เราได้เริ่มเรียนในโครงการ รู้สึกประทับใจตั้งแต่ครั้งแรก ทั้งอาจารย์ผู้สอน โค้ช พี่ๆ วิทยากร กระบวนการ รวมถึงเรื่องใส่ใจเกณฑ์การให้คะแนนที่พิจารณาถึงการพัฒนาของตัวนักศึกษาเป็นหลัก ชอบกิจกรรมต่างๆ งานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ทำ ทุกๆ กิจกรรมทำให้เราได้พัฒนาตัวเองขึ้นมาก หรือบางทีก็ได้ **ทบทวนเรื่องราวที่ผ่านมา** มา อาทิ กิจกรรมไผ่รุ่ง เพราะได้ทำทุกวัน ได้ผ่อนคลายกับกิจกรรมนี้ ไม่ต้องคิดเยอะ ไม่ต้องกังวล นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น เป็นกิจกรรมที่บ่งบอกตัวตนว่าเราเป็นคนประเภทไหน มีจุดอ่อนจุดแข็งคืออะไร แล้วเพื่อนๆ เป็นคนแบบไหน ต่างกับเราอย่างไร ทำให้เราได้สังเกตตัวเองมากขึ้น สนใจตัวเองในสิ่งที่เราเป็นมากขึ้น รวมทั้ง กิจกรรมการฟังอย่างลึกซึ้ง ทำให้เราใส่ใจคำพูดมากขึ้น ทั้งคำพูดที่ออกจากปากของเรา คำพูดที่ออกจากปากของคนอื่น ทำให้เรามีมารยาทมากขึ้น สนใจ ใส่ใจในแต่ละคำมากขึ้น ได้เข้าใจ **ความรู้สึกของคนอื่นๆ** เพราะการฟังเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต เราจึงจำเป็นต้องใส่ใจกับสิ่งๆ นี้ให้มาก”

“โครงการ SCL คือ Project-based learning ผมได้ค่อยๆ แลกเปลี่ยนความคิดกับที่ปรึกษา พี่เลี้ยง เพื่อนๆ และอาจารย์โค้ชเยอะมาก กว่าที่จะคิดและผลิตโครงการออกมาเผยแพร่ ทำให้ผมได้ย้อนคิด ทบทวนทั้งตัวเอง โครงการและความสามารถของเพื่อนร่วมทีม อย่างถ้อยคำตัวอย่างคือ โครงการตอนแรกที่ผมคิดผมก็คิดว่าเราพัฒนาและแก้ปัญหาสังคมอย่างเดียว แต่พอได้คุยกับอาจารย์ ก็ทำให้ได้ความคิดมุมมองใหม่คือ ถ้าเราแก้ปัญหาสังคม ทำ workshop กับเด็กแค่กลุ่มนี้ เด็กกลุ่มนี้ก็รู้จักตัวเองจริง และเด็กกลุ่มอื่นๆ ละ ปัญหามันก็จะวนเวียนแบบนี้ไปตลอด เราจะทำยังไงให้เกิดความยั่งยืนที่สามารถแก้ปัญหาได้ในระยะยาวโดยที่ไม่มีเราโครงการก็ยังไม่ไปต่อก็เลยทำให้จุดประกายความคิดผมให้คิดโครงการเพื่อความยั่งยืน”

2.4) แนวทางการวัดประเมินผลการเรียนรู้

โครงการได้กำหนดแนวทางการวัดประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ไว้ดังนี้

1) การประเมินพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์คุณลักษณะ BU DNA โดยใช้การประเมินผลจากแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้หลังคาบเรียน และแบบประเมินตนเอง หลังจบหลักสูตรของโครงการใน 1 ภาคการศึกษา

2) การประเมินการมีส่วนร่วมในการทำงานจากเพื่อนร่วมทีม

3) การประเมินกระบวนการทำงานและผลงานโดยคณะที่อาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการ เช่น ทีมกระบวนการออกแบบการเรียนรู้ ทีมผู้นำกระบวนการเรียนรู้หรือวิทยากรกระบวนการ ทีมโค้ช เป็นการให้คะแนนผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ตลอดโครงการ ดังนี้

- (1) นักศึกษาพร้อมที่จะเรียนรู้ แก้ไขปัญหาอุปสรรค อย่างไม่ย่อท้อ
- (2) นักศึกษามีพัฒนาการในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะในด้านต่างๆ
- (3) นักศึกษามีการคิด นำเสนอไอเดียใหม่ และสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
- (4) นักศึกษาสร้างสรรค์ผลงานเดี่ยวและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์งานกลุ่ม

ส่วนที่ 3 : ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

3.1) ผลผลิตของโครงการ (Output)

1) จำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย (1) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก/กลุ่มผู้เรียนรู้ที่จะเข้าเรียนรู้ในหลักสูตรของโครงการ และ (2) นักศึกษาทุนชั้นปีที่ 2 เป็นกลุ่มเป้าหมายรอง เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพในบทบาท “นักศึกษาพี่เลี้ยง” และการพัฒนาทักษะการโค้ช นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีความหลากหลายทั้งประเภททุน และคณะที่กำลังศึกษา เช่น บัญชี บริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว เศรษฐศาสตร์และการลงทุน นิติศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ศิลปกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ดิจิทัลมีเดียและศิลปะภาพยนตร์ และการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ

1.1) กลุ่มเป้าหมายหลัก: นักศึกษาชั้นปีที่ 1

นักศึกษาทุนและนักศึกษาทั่วไป ชั้นปีที่ 1 สนใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leader Incubation Program) ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 222 คน ซึ่งเกินกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ของโครงการ คิดเป็นร้อยละ 185 ของค่าเป้าหมาย (100-120 คน) โดยมีสัดส่วนจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในทั้ง 3 ภาควิชา ค่อนข้างไม่แตกต่างกันมากนัก แต่กลับมีจำนวนที่มากกว่าจำนวนค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ และมีจำนวนเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับปี 2564 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 147 คน

1.2) กลุ่มนักศึกษาพี่เลี้ยง (นักศึกษาชั้นปีที่ 2)

นักศึกษาทุนชั้นปีที่ 2 สนใจเข้าร่วมเป็น “พี่เลี้ยงนักศึกษา” จำนวน 15 คน และได้รับการพัฒนาทักษะการเป็นโค้ช โดยมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกแลกเปลี่ยน กระตุ้น แนะนำ และช่วยหนุนเสริมกระบวนการการเรียนรู้และการทำโครงการ (Project) ให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมกลุ่มย่อยในห้องเรียน และเป็นทีมพี่เลี้ยงดูแลโครงการระดับกลุ่ม Clusters (4 โครงการ/Cluster)

2) จำนวนโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ของนักศึกษา

ผลผลิตของโครงการด้านจำนวนโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้และปฏิบัติของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 14 โครงการ จึงถือได้ว่าโครงการที่ถูกพัฒนาขึ้น ได้ถูกนำมาขับเคลื่อนดำเนินงานให้เกิดผลลัพธ์ตามเป้าหมาย ร้อยละ 100 โดยสามารถจัดแบ่งกลุ่มตามประเด็นสถานการณ์ในสังคมใน 7 ประเด็น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมแบ่งตามกลุ่มประเด็นทางสังคม

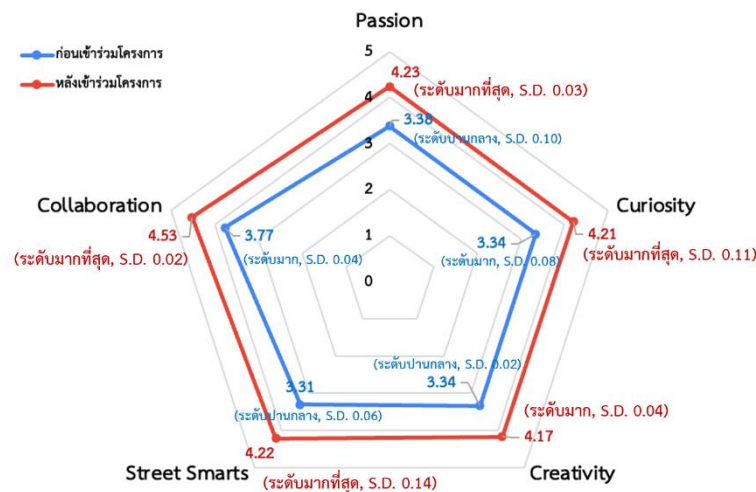
กลุ่มประเด็น/สถานการณ์ในสังคม	โครงการ
1. สุขภาพจิต (ความเครียด โรคซึมเศร้า การจัดการอารมณ์)	SCL_01: การอยู่อย่างมีความหมายและตายดี SCL_06: การใช้ธรรมชาติบำบัดความเครียดและการให้ความสำคัญกับธรรมชาติ (นิทรรศการ) SCL_12: การป้องกันโรคซึมเศร้า
2. การลดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	SCL_09: การสื่อสารภายในครอบครัว SCL_13: Beauty Standard ภายในครอบครัว
3. การศึกษาและการเรียนรู้ของเยาวชน	SCL_07: ระบบการศึกษาไทยไม่ได้ซัพพอร์ตความถนัดหรือความชอบของเด็กมากพอ SCL_08: การศึกษานอกห้องเรียน SCL_10: EMC (Education Media & Community)
4. การเลี้ยงดูเด็ก	SCL_04: ดูเด็กให้ดูดี SCL_11: เด็กกำพร้า
5. การบูลลี่	SCL_02: Cyber bullying
6. การคุกคามทางเพศ	SCL_05: Sexual Harassment
7. ประเด็นทั่วไป	SCL_03: อนาคตไกล หัวใจสร้างสรรค์ SCL_14: การทำงานเกินเวลาของคนในกองถ่าย

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเรียนรู้ในโครงการ เป็นกลุ่มเด็กเยาวชนในระดับประถมและมัธยมศึกษา (อายุ 6-18 ปี) เด็กในสถานสงเคราะห์เด็ก นักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ คณะครูในโรงเรียน และผู้ปกครอง ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในโครงการของนักศึกษา จำนวน 400 คน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อผลกระทบจากปัญหาเหล่านั้น (มากกว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเรียนรู้) มีทักษะการรับมือกับปัญหามากขึ้น และ/หรือมีการเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก (มากกว่าร้อยละ 30 ของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเรียนรู้)

3.2) ผลลัพธ์ (Outcomes)

1) ความเปลี่ยนแปลงทักษะตามคุณลักษณะ BU DNA ที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา

จากผลการประเมินตนเองของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการถึงความเปลี่ยนแปลงด้านทักษะการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ พบว่า การเปลี่ยนแปลงด้านทักษะการเรียนรู้ตามคุณลักษณะ BU DNA ทั้ง 5 ทักษะ ได้แก่ 1) Passion 2) Curiosity 3) Collaboration 4) Creativity และ 5) Street Smart มีการพัฒนาขึ้นจากเดิมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดในทุกทักษะ (ภาพ 12)

ภาพที่ 12 ระดับการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะการเรียนรู้ตามคุณลักษณะ BU DNA ที่เกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาการพัฒนาทักษะการเรียนรู้รายด้าน พบว่า

(1) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ/แรงผลักดัน (Passion) พบว่า ก่อนที่นักศึกษาจะเข้าร่วมโครงการมี Passion อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก และเมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโครงการทำให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกฝน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก รู้จักและเข้าใจตนเอง มองเห็นศักยภาพและรู้คุณค่าของตนเอง ปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองที่กว้างขึ้น จุดประกายความคิด รู้เป้าหมายของตนเองและวิธีการไปสู่เป้าหมาย และมีความมุ่งมั่น ตั้งเป้าหมาย ตั้งใจทำในสิ่งที่ต้องการ ชอบ รัก ได้ ส่งผลให้การพัฒนา Passion ในทุกคุณลักษณะตามที่กำหนด เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ตาราง 2 การประเมินผลลัพธ์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้าน Passion

คุณลักษณะปัจจัยของทักษะ (Skill)	ก่อนเข้าร่วมโครงการ			หลังเข้าร่วมโครงการ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
(1) รู้จักและเข้าใจตนเอง	3.41	0.96	มาก	4.22	0.86	มากที่สุด
(2) มองเห็นคุณค่าของตนเอง	3.49	1.04	มาก	4.23	0.88	มากที่สุด
(3) จุดประกายความคิด	3.24	1.07	ปานกลาง	4.20	0.90	มาก
(4) มีความมุ่งมั่น ตั้งเป้าหมาย ตั้งใจทำในสิ่งที่ต้องการ/ชอบ/รัก	3.37	1.01	ปานกลาง	4.28	0.91	มากที่สุด

(2) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านความอยากรู้/ความใคร่รู้ (Curiosity) พบว่า ก่อนที่นักศึกษาจะเข้าร่วมโครงการมีทักษะ Curiosity อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโครงการทำให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกฝน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก สนใจ ใคร่รู้ มีความคิดสงสัย ช่วงสังเกต สำรวจ ตั้ง

คำถาม รับฟัง และแสดงความคิดเห็น และมีความกล้าที่จะเปิดโอกาสให้ตนเองได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ส่งผลให้การพัฒนา Curiosity ในทุกคุณลักษณะตามที่กำหนด เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ตาราง 3 การประเมินผลลัพธ์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้าน Curiosity

คุณลักษณะบ่งชี้ของทักษะ (Skill)	ก่อนเข้าร่วมโครงการ			หลังเข้าร่วมโครงการ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
(1) สนใจ ใครรู้ มีความคิดสงสัย	3.28	1.011	ปานกลาง	4.09	0.85	มาก
(2) ช่างสังเกต สำนวญ	3.30	0.89	ปานกลาง	4.14	0.86	มาก
(3) ตั้งคำถาม-รับฟัง และแสดง ข้อคิดเห็น	3.41	1.01	มาก	4.29	0.84	มากที่สุด
(4) กล้าเปิดโอกาสเรียนรู้สิ่งใหม่	3.38	1.15	ปานกลาง	4.31	0.85	มากที่สุด

(3) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) พบว่า ก่อนที่นักศึกษาจะเข้าร่วมโครงการมีทักษะ Creativity อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโครงการทำให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกฝน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก มีการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ความคิดยืดหยุ่น สามารถสังเคราะห์และเชื่อมโยงความแตกต่างหลากหลาย มีมุมมองใหม่ๆ มีความคิดเชิงบวก และคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้การพัฒนาทักษะ Creativity ในทุกคุณลักษณะตามที่กำหนด เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเปลี่ยนมุมมองใหม่ๆ และการคิดสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับทักษะอื่นๆ

ตาราง 4 การประเมินผลลัพธ์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้าน Creativity

คุณลักษณะบ่งชี้ของทักษะ (Skill)	ก่อนเข้าร่วมโครงการ			หลังเข้าร่วมโครงการ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
(1) คิดวิเคราะห์ แยกแยะ	3.37	0.90	ปานกลาง	4.16	0.82	มาก
(2) มีความคิดยืดหยุ่น	3.33	0.88	ปานกลาง	4.19	0.83	มาก
(3) สังเคราะห์และสามารถเชื่อมโยงความ แตกต่างและหลากหลายได้	3.35	1.00	ปานกลาง	4.12	0.84	มาก
(4) มีมุมมองใหม่ๆ คิดสร้างสรรค์	3.32	0.99	ปานกลาง	4.22	0.91	มากที่สุด

(4) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านไหวพริบและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในสังคม (Street Smarts) พบว่า ก่อนที่นักศึกษาจะเข้าร่วมโครงการมีทักษะ Street Smarts อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโครงการทำให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกฝน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก มีความกล้าที่จะรับมือกับปัญหา และสามารถหาวิธีการที่ดีและเหมาะสมในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เกิดความเข้าใจสถานการณ์ของสังคมประเทศมากขึ้น รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน และพร้อมที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์และ

การลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้การพัฒนา Street Smarts ในทุกคุณลักษณะตามที่กำหนด เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดมากที่สุด

ตาราง 5 การประเมินผลลัพธ์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้าน Street Smarts

คุณลักษณะบ่งชี้ของทักษะ (Skill)	ก่อนเข้าร่วมโครงการ			หลังเข้าร่วมโครงการ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
(1) กล้าที่จะรับมือกับปัญหา และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้	3.25	1.03	ปานกลาง	4.25	0.82	มากที่สุด
(2) ความเข้าใจสถานการณ์ของสังคมประเทศ	3.27	0.98	ปานกลาง	4.05	0.91	มาก
(3) พร้อมที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์และการลงมือปฏิบัติจริง	3.38	1.09	ปานกลาง	4.38	0.83	มากที่สุด
(4) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน	3.35	1.039	ปานกลาง	4.20	0.89	มาก

(5) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration) พบว่า ก่อนที่นักศึกษาจะเข้าร่วมโครงการมีทักษะ Collaboration อยู่ในระดับมากที่สุดตาม แต่เมื่อผ่านกระบวนการเรียนรู้ในโครงการทำให้เกิดการเรียนรู้ การฝึกฝน และลงมือปฏิบัติจริง สามารถบริหารจัดการงานและทีมได้ มองเห็นความสำคัญของความร่วมมือ เพื่อทำงานไปสู่ความสำเร็จ พร้อมที่จะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รับฟังเหตุผลของคนอื่น และมีส่วนร่วมในการทำโครงการไปสู่เป้าหมาย ส่งผลให้การพัฒนาทักษะ Collaboration ในทุกคุณลักษณะตามที่กำหนด เพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการทำโครงการเพื่อสังคม นักศึกษาส่วนใหญ่มองเห็นความสำคัญของเพื่อนในทีมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ตาราง 6 การประเมินผลลัพธ์การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้าน Collaboration

คุณลักษณะบ่งชี้ของทักษะ (Skill)	ก่อนเข้าร่วมโครงการ			หลังเข้าร่วมโครงการ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
(1) มองเห็นความสำคัญของเพื่อนในทีม	3.74	0.98	มาก	4.55	0.76	มากที่สุด
(2) เห็นความสำคัญของความร่วมมือ เพื่อทำงานไปสู่ความสำเร็จ	3.81	1.04	มาก	4.52	0.78	มากที่สุด
(3) รับรู้และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม	3.81	1.01	มาก	4.52	0.75	มากที่สุด
(4) มีส่วนช่วยส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติภารกิจของโครงการให้สำเร็จตามเป้าหมาย	3.73	0.97	มาก	4.51	0.83	มากที่สุด

การพัฒนาทักษะ DNA ในภาพรวม จะเห็นได้ว่า การพัฒนาทักษะด้านการทำงานร่วมกัน (Collaboration) มีการพัฒนามากกว่าทักษะอื่นๆ ส่งผลให้นักศึกษามองเห็นความสำคัญของเพื่อนในทีม เห็นความสำคัญของความร่วมมือ เพื่อทำงานไปสู่ความสำเร็จ รับรู้และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม และมีส่วนช่วยส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมลงมือทำปฏิบัติการกิจของโครงการให้สำเร็จตามเป้าหมาย “ได้ฝึกทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน ได้มีมุมมองของการตั้งใจที่จะทำเพื่อคนอื่นในสังคม และที่สำคัญในการทำงาน คือ ไม่เอาความคิดของตัวเองมาเป็นจุดศูนย์กลาง หนูได้มุมมองที่ดีเลยคือ ในสังคมการทำงานเราไม่สามารถทำทุกอย่างคนเดียวได้ การรับฟังความเห็น มุมมองใหม่ ๆ ของคนในทีมเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการทำงานร่วมกันจริง ๆ เพราะเมื่อในทีมเรามีแนวความคิดและมุมมองไปในทางเดียวกันแล้วงานที่ออกมาถึงมันอาจจะไม่สมบูรณ์แบบแต่มันก็จะเป็นที่น่าพึงพอใจสำหรับทุกคนอย่างแน่นอน” เสียงสะท้อนจากนักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการ

“การทำโครงการในครั้งนี้ทำให้หนูได้อะไรใหม่ๆ เยอะมาก เพราะเพื่อนๆ ในกลุ่มก็มาจากคนละคณะเลยทำให้ความถนัดแตกต่างกัน มันก็เลยทำให้หนูได้ลองเรียนรู้และหาข้อมูลกิจกรรมฐานต่างๆ ที่เพื่อนๆ ต่างคณะต่างความถนัดเป็นคนรับผิดชอบ เป็นการเรียนรู้และหาข้อมูลในสิ่งที่เราไม่เคยทำเพื่อให้ภาพรวมงานมันออกมาดีที่สุด โครงการนี้เลยเป็นโครงการที่ทำให้เราได้ทั้งความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่แปลกใหม่มาก ๆ”

2) ความเปลี่ยนแปลงทางด้านสถานะการเป็นผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

จากผลการประเมิน พบว่า นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสถานะการเป็นผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม จากเดิมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 5.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.04) มีการพัฒนาสถานะการเป็นผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมเพิ่มมากขึ้นภายหลังเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 7.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.08)

นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการยังได้สะท้อนถึง **บทเรียนและการเรียนรู้สำคัญ** ที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้ในโครงการ คือ **1) การทำงานเป็นทีม** ที่ต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันอย่างชัดเจน การเข้าใจเพื่อนร่วมทีม และต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง สร้างความร่วมมือในการทำงาน ร่วมกำหนดแผนการจัดการงานให้ชัดเจน และเข้าใจตรงกัน จะนำไปสู่การทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมาย และ **2) การเผชิญหน้ากับปัญหาและหาทางแก้ไข** ที่ต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจปัญหา เพราะปัญหาไม่ได้มีแค่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่ถ้าลองมองในหลายๆ มุมก็จะเข้าใจปัญหานั้นจริงๆ ควรใช้รอบคอบในการแก้ปัญหา ไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคและเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถทำได้และผ่านมันไปได้เสมอ และการวางแผนเป็นสิ่งสำคัญ แต่บางทีเมื่อเราอยู่หน้างานจริงเราต้องปรับเปลี่ยนทุกอย่าง เมื่อมีสถานการณ์ที่ผิดพลาดเกิดขึ้น อย่าซีเรียสเมื่อเกิดข้อผิดพลาดมันเป็นเรื่องปกติมากๆ เวลาที่คิดอะไรไม่ออกอย่าดันทุรังคิดต่อไป เพราะสุดท้ายมันก็จะไม่ได้อะไรขึ้นมาและมันทำให้เสียเวลามาก ๆ อีกทั้งเกิดการค้นพบตนเอง ทั้งด้าน **ทักษะและความสามารถของตนเอง** เห็นถึงทักษะที่ตนเองไม่เคยรู้มาก่อน ค้นพบว่าตัวเองสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ทำให้เกิดการ **เปิดใจรับสิ่งใหม่ๆ** กล้าลองในสิ่งที่ไม่เคยทำ การเรียนรู้ทักษะใหม่ๆ หรือความรู้ใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

“ผมเอาทักษะการทำโครงการและ Passion ที่อยากที่จะพัฒนาสังคมจากโครงการ SCL รวมกับทุนเดิม ไปต่อยอดคือผมได้ไปสมัครเป็น Staff ค่ายบุญชี ซึ่งเป็นค่ายที่ทำให้เด็กๆ ได้ลงมือทำ เรียนรู้กับโลกบุญชี ของค่าย

Double Learn และได้ไปเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องผู้พิการทางสายตา ว่าเราจะมีวิธีการช่วยเหลือผู้พิการทางสายตาอย่างไร และมีอะไรที่จะช่วยเหลือเขาได้บ้าง เป็นค่ายจิตอาสาออนไลน์ ของ Uncommon Volunteers ซึ่งค่ายทั้งหมดที่ผมได้เล่ามาแล้วเป็นค่ายที่เกี่ยวกับการให้คุณค่ากับสังคมทั้งหมดเลย ภูมิใจในตัวเองและขอบคุณอาจารย์ที่สอนการทำงานเยอะมากๆ เลยครับ” เสียงสะท้อนจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1

หนึ่งในนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ SCL หลังจากจบโครงการได้แรงบันดาลใจในการจัดกิจกรรมต่อยอดและได้รับเลือกให้จัดกิจกรรมในงาน Bangkok Design Week 2024 ให้สัมภาษณ์ว่า “การได้เข้าร่วมคอร์สเรียน Social Change Leaders ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ทำให้ได้ฝึกการเป็นผู้นำทางสังคมและต้องลงมือทำจริง โดยหนูได้จัดทำกิจกรรมพูดคุยในหัวข้อ การอยู่อย่างมีความหมายและตายดี เห็นว่ากิจกรรมประเภทพูดคุยน่าสนใจเลยนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการจัดกิจกรรม To Every Breather เป็นกิจกรรมเปิดใจพูดคุยกับคนแปลกหน้า ส่วนหนึ่งก็มาจากการประสบการณ์ตรงของตัวเอง อย่างบางเรื่องไม่ได้อยากเล่าให้คนใกล้ตัวฟัง หรือบางครั้งคนใกล้ตัวอาจจะไม่พร้อมรับฟังเลยอยากมีพื้นที่เล็กๆ สำหรับคนที่พร้อมจะเล่าและคนที่พร้อมจะฟังมาอยู่ร่วมกัน คิดว่าน่าจะดีต่อใจทั้งคู่ค่ะ ลงมือทำสิ่งใหม่ ค้นเจอคำตอบที่ไม่คาดฝัน เมื่อรู้ว่ามีโอกาสได้รับเลือกจัดกิจกรรมในงาน Bangkok Design Week 2024 เลยจัดรอบก่อนเรียนในมหาวิทยาลัยก่อน ตอนแรกคิดว่าคนที่เข้าร่วมต้องกำลังพบเจอปัญหาหรือความทุกข์ แต่กลับพบว่าคนที่กำลังมีความสุขหรือมีเรื่องดี ๆ เกิดขึ้น ก็อยากจะเล่าเรื่องราวเหล่านั้นให้ใครสักคนฟังเช่นกันค่ะ ส่วนในงาน Bangkok Design Week 2024 แตกต่างกับที่มหาวิทยาลัยมาก ได้เจอผู้คนที่มีความหลากหลาย ได้เรียนรู้การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จากจุดเริ่มต้น เราต้องการสร้างแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิต แต่กลับพบว่าจริงๆ แล้ว เรากำลังสร้างพื้นที่ให้ผู้คนมาเชื่อมโยงกัน แค่เพียงการได้ถูกรับฟังก็ทำให้ความทุกข์เบาลง สร้างความเข้าใจว่าจริงๆ แล้วเราทุกคนต่างพบเรื่องราวคล้ายๆ กันและสามารถเข้าใจกันได้ โดยที่ไม่ต้องรู้จักกันมาก่อน”

บทเรียนและข้อค้นพบ

1) โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders) เป็นกระบวนการจัดการที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนานักศึกษาแบบขั้นบันได เน้นปฐกฐานทักษะชีวิตที่สำคัญ อาทิ ทักษะการรับฟัง ยอมรับความแตกต่าง ไม่ด่วนตัดสิน และคิดวิเคราะห์อย่างรอบด้าน เป็นต้น ที่จะนำไปสู่การก่อร่างเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมที่มีคุณภาพในอนาคต ด้วยรูปแบบและการจัดกระบวนการเรียนรู้สร้างการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดเวลา เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การฝึกปฏิบัติภายใต้โจทย์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงในปัจจุบัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเรียนรู้ผ่านสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย ก่อนนำเข้าสู่การเรียนรู้ทฤษฎีต่างๆ ช่วยให้นักศึกษาเกิดความเข้าใจเนื้อหาผ่านประสบการณ์ตรงและการฝึกฝนทักษะการเรียนรู้ในทุกกิจกรรมที่ถูกออกแบบตามหลักทฤษฎี Transformation Learning Curve (TLC) อีกทั้งการออกแบบให้มีการหนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาตลอดเวลา ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนที่นักศึกษาสามารถเข้ามาเรียนรู้กับทีมโค้ชได้ตลอดเวลาตามพร้อมของผู้เรียน

2) โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change Leaders) ถือว่าเป็นความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยกรุงเทพและภาคีเครือข่ายที่ขับเคลื่อนงานพัฒนาเยาวชนและสังคม เพื่อมุ่งเป้าหมายการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงสังคมในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการสร้างเครือข่ายการพัฒนาผู้นำนักศึกษาจากองค์กรภาคีและเครือข่ายที่มีประสบการณ์และมีเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้มีคุณภาพ และยังเป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาในการทำโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม

3) การประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ที่มีความเชี่ยวชาญ/มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมในประเด็นต่างๆ เข้ามาร่วมสร้างการเรียนรู้/แบ่งปันประสบการณ์การขับเคลื่อนสังคม เอื้อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ได้แลกเปลี่ยนซักถาม และเป็นส่วนสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ในเชิงลึกกับประเด็นสังคมนั้น และเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

4) การให้ความสำคัญกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ ทำให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สร้างชุดความรู้ใหม่ของตนเอง เกิดการเรียนรู้กับตัวเอง และได้ฝึกฝนทักษะ ความฉลาดทางอารมณ์ (Soft Skills) โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อลดข้อจำกัดกับการเรียนรู้ในรูปแบบ Online เอื้อให้นักศึกษามีความสนใจและความพร้อมที่จะเรียนรู้ และการเชื่อมการเรียนรู้ผ่าน 3 ฐาน (หัว กาย ใจ) ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพที่มีประสิทธิภาพ และทำให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ในโครงการ “ช่วยลดช่องว่างระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาให้แคบลง” ด้วยมีองค์ประกอบของทีมโค้ชและพี่เลี้ยงเข้ามาสนับสนุนกระบวนการ เอื้อให้เกิดพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้อย่างมีความสุข

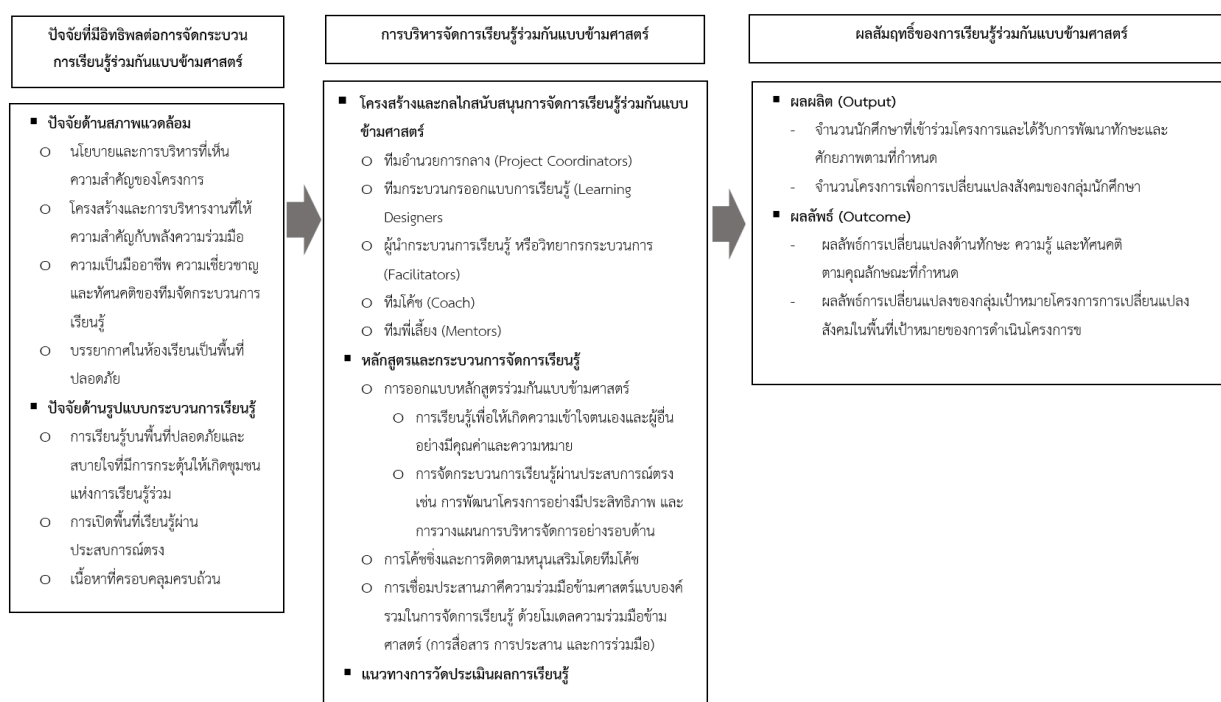
6) บทบาทสำคัญของพี่เลี้ยง/โค้ช คือ ชี้แนะแต่ไม่ชี้นำ รับฟัง จับประเด็น ตั้งคำถามให้คิด ชวนคุยชวนแลกเปลี่ยน สะท้อนกลับให้เห็นจุดสำคัญ และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญการจัดการเรียนรู้ในโครงการ ทำให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการและมีส่วนร่วม ร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น เป็นพื้นที่ปลอดภัยลำดับแรกๆ สำหรับนักศึกษา และเป็นตัวกลางในการประสานสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งจะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เปิดกว้างตลอดเวลาให้นักศึกษาสามารถเข้ามาเรียนรู้ผ่านการโค้ชซึ่ง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถรองรับการเข้าร่วมเรียนรู้ของนักศึกษาจำนวนมากได้

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยในรูปแบบกรณีศึกษาที่ใช้ทฤษฎีฐานราก เป็นการศึกษาในแนวลึก มุ่งให้ความสำคัญกับรายละเอียดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลึกซึ้ง มีประโยชน์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพและเป็นการศึกษาเพื่อการพัฒนาคน โดยศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมของกรณีเฉพาะที่เลือกมาศึกษาอย่างรอบด้าน จากมุมมองและการให้ความหมายของผู้คนตามมุมมองของตนเองในปรากฏการณ์นั้นๆ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) และหาความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ที่มีหรือน่าจะเป็น จากแนวคิด มโนทัศน์ หรือชุด

ของมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีสำหรับอธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานรากจึงเป็นกระบวนการศึกษาที่มีความท้าทายและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างองค์ความรู้ใหม่หรือขยายองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว (Glaser, 1967; Strauss & Corbin, 1998; Charmaz, 2000; Leedy & Ormrod, 2001; กัญญา โพธิ์วัฒน์, 2548)

ทีมวิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และได้นำผลของการวิจัยมาพัฒนาเป็น **กรอบแนวคิดการจัดการความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม : กรณีศึกษาโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม** (ภาพที่ 13) และจากผลการวิจัยทำให้ได้ทราบถึงภาพรวมในการดำเนินงานโครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (SCL) และนำมาอธิบายกระบวนการจัดการความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวมในเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับบริบทจากข้อมูลฐานรากที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์ และผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ซึ่งมีความแตกต่างและหลากหลายได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 13 กรอบแนวคิดความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration)

โดยกรอบแนวคิดความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration) สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

1) ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันแบบข้ามศาสตร์

โครงการพัฒนาผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ยังคงยึดโยงกับแนวคิดที่เชื่อว่า ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะเป็นพลเมืองที่ดีได้ ถ้าได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับพลังความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวมอย่างต่อเนื่อง โครงการมุ่งเป้าหมายพัฒนานักศึกษาชั้นปีที่ 1 ตั้งแต่

เริ่มต้นให้มีทักษะซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตามคุณลักษณะของ BU DNA (Passion, Curiosity, Collaboration, Creativity และ Street Smart) และ SMART+C (Self & Social Awareness Skill, Moral Skill, Adaptive Skill, Responsive Skill, Team Management Skill + Creative Thinking) ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสำคัญต่างๆ ดังนี้

1.1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คือ บรรยากาศที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น นโยบาย โครงสร้างการบริหารและการจัดการ ความเป็นมืออาชีพ ความเชี่ยวชาญ และทัศนคติของทีมจัดกระบวนการเรียนรู้ อาจารย์ผู้สอน/ทีมงาน พี่เลี้ยงที่คอยสนับสนุน เพื่อนร่วมห้องเรียนที่มีคุณภาพ สถานที่ ความพร้อมของนักศึกษาที่อยากพัฒนาตนเอง ทำให้รู้สึกสบายใจ เป็นพื้นที่ปลอดภัยในการเรียนรู้

1.2) ปัจจัยด้านรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้บนพื้นที่ปลอดภัยและสบายใจที่มีการกระตุ้นให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วม และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการจริงร่วมกับกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลาย การเปิดพื้นที่เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง ทั้งการลงมือทำจริง ลงพื้นที่จริง การได้ฝึกทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักศึกษา เนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของนักศึกษา ครอบคลุมครบถ้วน ข้อมูลละเอียดชัดเจน มีเนื้อหาสาระตอบโจทย์ความสนใจและความต้องการพัฒนาตนเองของนักศึกษา นำไปสู่การมองเห็นตัวเอง พัฒนาตนเองด้านต่างๆ เช่น เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น การอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต มองเห็นสิ่งที่อยากทำในอนาคต การออกแบบวางแผนการใช้ชีวิต เกิดแรงบันดาลใจ เป็นต้น อีกทั้งยังทำให้นักศึกษาสามารถสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อาทิ การตั้งเป้าหมายชีวิต การวางแผนการพัฒนาตนเอง

2) ด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้

โครงการผู้นำนักศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (SCL) มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน มีกลไกสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 5 ส่วนสำคัญ คือ (1) Project Coordinators (2) Learning Designers (3) Facilitator (4) Coach (5) Mentors มีหลักสูตรและแนวทางการวัดประเมินผลที่ชัดเจน รวมทั้งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายของโครงการได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสูตร SCL ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ คือ **Part I: Self and Social Awareness** เป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจยอมรับความแตกต่างหลากหลาย โดยใช้ทักษะการรับฟังเป็นพื้นที่ฐาน **Part II: Project Development** และ **Part III : Project Management** การบ่มเพาะ การทำงานกับคน ผ่าน Project-Based Learning เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติการเพื่อใช้ทักษะและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมกับสังคมในรูปแบบการทำโครงการเพื่อสังคม และนำไปสู่การพัฒนาทักษะเดิมและทักษะใหม่

การดำเนินงานดังกล่าว พัฒนามาจาก ทฤษฎีการเรียนรู้ Senninger แนวคิดเรื่อง Experiential Learning และ Service Learning Project และนำมาออกแบบกระบวนการเรียนรู้ Blended Learning ใน 3 พื้นที่ คือ 1) Learning On Site การเรียนในห้องเรียนมหาวิทยาลัย 2) Online Learning การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ และ 3) Experience-based learning การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง มาใช้เป็นพื้นที่สร้างการเรียนรู้ที่สำคัญให้สอดคล้องกับรูปแบบห้องเรียนในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ด้วย

กระบวนการเรียนรู้ 6 รูปแบบการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนรู้จากการจัดกิจกรรมหรือโครงการ การเรียนรู้ประเด็นทางสังคม การเรียนรู้จากบุคคลที่สร้างแรงบันดาลใจ รูปแบบการทำงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการจากวิทยากรมืออาชีพ และการโค้ช (Coaching) ผสมผสานกับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning Curve) และทฤษฎีวงจรการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ มาออกแบบเนื้อหาหลักสูตร และนำทฤษฎี Theory U มาเป็นเครื่องมือเชื่อมการเรียนรู้และพัฒนาไปสู่ทักษะการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ที่กำหนด

3) ด้านผลลัพธ์ของโครงการ

นักศึกษาทุน และนักศึกษาทั่วไปสนใจเข้าร่วมโครงการประมาณ 222 คน ซึ่งเกินกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ของโครงการ คิดเป็นร้อยละ 185 ของค่าเป้าหมาย (100-120 คน) และแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องในช่วง 2 ปี ทั้งนี้ นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้มีการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ตามคุณลักษณะของ BU DNA เพิ่มขึ้นจากเดิมอยู่ในระดับมากที่สุด ใน 4 ทักษะ ได้แก่ (1) Passion (2) Curiosity (3) Collaboration และ (4) Street Smart และอยู่ในระดับมาก คือ Creativity โดยมีการพัฒนาด้าน Collaboration การทำงานร่วมกันมากกว่าด้านอื่นๆ โดยนักศึกษาส่วนใหญ่จะมองเห็นความสำคัญของเพื่อนในทีม เห็นความสำคัญของความร่วมมือเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จรับรู้และให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม และพร้อมในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือเสริม สนับสนุน กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติการกิจโครงการให้สำเร็จตามเป้าหมาย

นอกจากนี้จากกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ยังส่งผลให้กลุ่มนักศึกษาสามารถพัฒนาโครงการเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ทำให้กลุ่มเยาวชน นักศึกษา และคนในชุมชนและสังคม จำนวนไม่น้อยกว่า 400 คน ได้เข้าร่วมเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัญหาตามประเด็นที่เข้าร่วมเรียนรู้นั้น ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อผลกระทบจากปัญหาเหล่านั้น มีทักษะการรับมือกับปัญหามากขึ้น และ/หรือมีการเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงบวก อาทิ การบูลลี่บนโลกโซเชียล การคุกคามทางเพศ การจัดการอารมณ์และความเครียด เป็นต้น

ทั้งนี้ กระบวนการสร้างกรอบแนวคิดจากทฤษฎีฐานรากมุ่งเน้นการเข้าถึงข้อมูล การเก็บข้อมูล การตีความข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีที่เหมาะสมและต้องตรงกับปรากฏการณ์และบริบททางสังคมที่ศึกษา อาจจะยังไม่สามารถนำไปอ้างอิงในวงกว้างได้ โดยเฉพาะในบริบทที่มีความแตกต่างกันอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตาม ทีมผู้วิจัยหวังว่า กรอบแนวคิดในการเตรียมความพร้อมและติดอาวุธให้กับผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ ภายใต้แนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความร่วมมือข้ามศาสตร์แบบองค์รวม (Holistic Cross-Disciplinary Collaboration)” จะเป็นประโยชน์และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อยอดให้เกิดแนวปฏิบัติในบริบทที่ใกล้เคียงและเป็นประโยชน์ต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรชนวนิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญา โพธิ์วัฒน์. (2548). *ทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษา: การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- จีอิตบี. (2566). *ลับทักษะทางอาชีพให้เฉียบคม พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต. สืบค้นเมื่อ*

- 3 มีนาคม 2567, จาก [https://th.jobsdb.com/th/career-advice/article/ทักษะทางอาชีพ-อนาคตเพื่อนกระบวนกร.\(2563\).](https://th.jobsdb.com/th/career-advice/article/ทักษะทางอาชีพ-อนาคตเพื่อนกระบวนกร.(2563).) หลักคิด service learning project. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2567
<https://www.pueankrabuankon.co.th/>
- สาธิตา. (2564). Soft Skills ที่โลกต้องการคือปัจจัยเร่งให้สถาบันการศึกษาต้องรีบปรับตัว. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2567 <https://www.salika.co/2021/01/22/soft-skill-in-21st-century-education/>
- สุรศักดิ์ วงศ์ษา. (2563). การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีทฤษฎีฐานราก: แนวความคิด วิธีการ และข้อพึงระวัง. *ศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 15(1), 117-130.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570)*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). Open-D: ฐานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อสนับสนุนการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://opendata.nesdc.go.th/en/dataset/research-0305-2564-9>
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall, Inc.
- Carlile, P. R. (2004). Transferring, translating, and transforming: An integrative framework for managing knowledge across boundaries. *Organization Science*, 15(5), 555-568.
- Charmaz, K. (2000). Grounded theory: Objectivist and constructivist methods. In N. K. Denzin and Y. Lincoln (Ed.), *The Handbook of Qualitative Research* (pp.509-535). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Cummings, J. N., & Kiesler, S. (2005). Collaborative research across disciplinary and organizational boundaries. *Social Studies of Science*, 35(5), 703-722.
- Dailey, R., & Hauschild-Mork, M. (2017). Making it all count: A cross-disciplinary collaboration model incorporating scholarship, creative activity, and student engagement. *InSight: A Journal of Scholarly Teaching*, 12, 64-78.
- Edenius, M., Keller, C., & Lindblad, S. (2010). Managing knowledge across boundaries in healthcare when innovation is desired. *Knowledge Management & E-Learning an International Journal*, 2(2), 133-153.
- Fuks, H., Raposo, A., Gerosa, M., Pimental, M., & Lucena, C. J. P. (2007). The 3C collaboration model. In Ned Nock (Ed.), *Encyclopedia of E-Collaboration* (pp. 637-644). New York: Information Science Reference.
- Hanpongpanth, P., & Kanokchaisakul, S. (2016). The holistic development through co-curricular activities in education: A case study of BU 360° leadership program. In *The 15th APSSA International Conference 2016* (pp.1-7) Chiang Mai: Office of the Higher Education Commission

- Haythornthwaite, C. (2006). Learning and knowledge networks in interdisciplinary collaborations. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 57(8), 1079-1092
- Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (2nd ed.). Publisher: Pearson Education.
- Leedy, P., & Ormrod, J. (2001). *Practical research: Planning and design* (7th ed.). Thousand Oaks, CA: Merrill Prentice Hall and SAGE Publications.
- Maaninen-Olsson, E., Wismen, M., & Carlsson, S. (2008). Permanent and temporary work practices: knowledge integration and the meaning of boundary activities. *Knowledge Management Research & Practice*, 6, 260-273.
- Maesincee, S. (2020). *The seven shifts' - How 'we' can thrive in the post-COVID-19 world*. Bangkok: Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation.
- Mamykina, L., Candy, L., & Edmonds, E. A. (2002). Collaborative creativity. *Communications of the ACM*, 45(10), 96-99.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Scharmer, C. O. (2007) *Theory U: Leading from the future as it emerges*. Cambridge: The Society for Organizational Learning, Inc.
- Senninger, T. (2000). *Abenteuer leiten in Abenteuern lernen (Facilitating adventures-learning in adventures)*. Münster: Okotopia Verlag.
- Star, S. L., & Griesemer, J. R. (1989). Institutional ecology, 'translations' and boundary objects: amateurs and professionals in Berkeley's Museum of Vertebrate Zoology, 1907-39. *Social Studies of Science*, 19, 387-420.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. (1990). *Basic of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, Inc.
- Succi, C., & Canovi, M. (2019). Soft skills to enhance graduate employability: comparing students and employers' perceptions. *Studies in Higher Education*, 45(11), 1-14.
- Sumner, A., & Tribe, M. (2007). Doing cross-disciplinary development research: What, how, when? Retrieved February 15, 2024, from https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/cross-disciplinary-collaboration/

กลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ

ปัจจัยทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตรา
ผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

หมวดธุรกิจอุตสาหกรรมเทคโนโลยี

RELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL FACTORS TO THE RATE OF
RETURN ON ASSETS AND THE RATE OF RETURN ON EQUITY OF
LISTED COMPANIES IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND IN THE
TECHNOLOGY BUSINESS INDUSTRY SECTOR, INFORMATION
AND COMMUNICATION TECHNOLOGY (ICT) CATEGORY

ยศพล บุญยพรพงศ์^{1*}, รพีสร เพ็ญเกษม²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: yosapol.boon@bumail.net

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเป็นกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) จำนวน 22 บริษัท ใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2565 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) มากที่สุด ได้แก่ ขนาดของบริษัท คิดเป็นร้อยละ 86.0 รองลงมา ได้แก่ ความเสี่ยงทางการเงิน คิดเป็นร้อยละ 59.0 และอันดับสุดท้ายคือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ตามลำดับ เปรียบเทียบกับ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยปัจจัยทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มากที่สุด ได้แก่ ขนาดของบริษัท คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา ได้แก่ ความเสี่ยงทางการเงิน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และอันดับสุดท้ายคือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 22.0 ตามลำดับ ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปในทิศทางลบ

คำสำคัญ: ขนาดของบริษัท ความสามารถในการทำกำไร เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

Abstract

The purpose of this study was to study the relationships between financial factors to the rate of return on assets (ROA) and the rate of return on equity (ROE) of listed companies on the Stock Exchange of Thailand. The 22 Information and Communication Technology (ICT) companies were used as the study's samples. The companies' data between 2013 and 2022 was analyzed by using multiple regression analysis.

In terms of the relationships between financial factors and ROA, it was found that company size was the most vital factor at 86.0 per cent. It was followed by financial risks (DFL) at 59.0 per cent and cash flows of operation activities (CFO) at 50.0 per cent, accordingly. So did the relationship between financial factors and ROE. Company size was the most important variable affecting the change in ROE at 45.0 per cent. It was followed by DFL at 40.0 per cent and CFO at 22.0 per cent, respectively. All these three variables had a significant effect on the ROA, ROE in a negative direction.

Keywords: Size, Profitability, Information and Communication Technology

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือไอซีที (Information and Communication Technology: ICT) ได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้เป็นสังคมดิจิทัลมากขึ้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งตอบสนองต่อการดำรงชีวิตของประชาชน มีการใช้คอมพิวเตอร์ในการทำงาน ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูล หรือรับส่งข้อมูลระหว่างกันตลอด มีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Phone) หรือโทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสารกัน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้งานในทุกระดับ ชั้นขององค์กรคงปฏิเสธไม่ได้ว่าไอซีทีมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน จากอดีตจนถึงปัจจุบันพิสูจน์ได้แล้วว่าในทุก ๆ วันก็ได้มีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกิดขึ้นและเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตอยู่เสมอ อาจกล่าวได้ว่าพัฒนาการทางด้านไอซีทีมีความก้าวหน้าและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ให้สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ทุกหน ทุกแห่ง อย่างไร้พรมแดน ระยะทางและเวลาไม่ถูกจำกัด และมีรูปแบบการให้บริการที่รองรับปัจเจกบุคคลมากยิ่งขึ้นและเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันอย่างไม่รู้ตัว (สุขุม เฉลยทรัพย์, 2555)

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมที่กล่าวมาเป็กลุ่มอุตสาหกรรมที่โดดเด่น และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้ใช้งบการเงินที่สนใจในอุตสาหกรรมนี้สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อทำให้การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์และอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

การทบทวนวรรณกรรม

งบกระแสเงินสด

เบญจพร โมกษะเวส (2565) งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) เป็นส่วนหนึ่งของรายงานทางการเงินที่ทำหน้าที่แสดงการไหลของเงินสดที่เข้ามาและเงินสดที่ไหลออกไปของธุรกิจ รวมทั้งรายการเทียบเท่าเงินสดที่สะท้อนสถานะการเงินในระหว่างช่วงเวลาที่กำหนดงบกระแสเงินสดมีความสำคัญมากต่อผู้ใช้งานทางการเงินเนื่องจากสามารถบอกถึงความสามารถในการจัดหาเงิน การลงทุนและกิจกรรมดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างชัดเจน โดยปกติแบ่งเป็นสามส่วนหลัก

1) กิจกรรมดำเนินงาน (Operating Activities)

รายได้จากการขาย (Cash Inflows from Operating Activities)

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Cash Outflows from Operating Activities)

2) กิจกรรมลงทุน (Investing Activities)

เงินสดจากการลงทุน (Cash Inflows from Investing Activities)

เงินสดในการลงทุน (Cash Outflows from Investing Activities)

3) กิจกรรมจัดหาเงิน (Financing Activities)

เงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Cash Inflows from Financing Activities)

เงินสดในกิจกรรมจัดหาเงิน (Cash Outflows from Financing Activities)

งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) เป็นรายงานการเงินที่แสดงผลของกิจกรรมหลัก 3 ประการของธุรกิจ คือ การดำเนินงาน (Operating) การลงทุน (Investing) และการจัดหาเงินทุน (Financing) ต่อสถานะเงินสดในหนึ่งรอบเวลา การนำเสนอข้อมูลนี้ช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรมทั้งสาม ทำให้การดำเนินกิจการเป็นไปอย่างราบรื่น ถ้ากิจการไม่สามารถมีเงินสดได้ในปริมาณที่เพียงพอ ภายในเวลาที่ต้องการ เช่น มีเงินสดไม่เพียงพอจ่ายเงินเดือนพนักงานหรือจ่ายชำระเจ้าหนี้การค้าเป็นต้น กิจการอาจจะประสบปัญหาทางการเงินจนถึงขั้นล้มละลายได้ (พรรณภา ชูนิมิตรกุล, 2553)

ผลตอบแทนจากการลงทุน หมายถึง รายได้จากการลงทุนในการหลักทรัพย์นั้นตลอดช่วงระยะเวลาลงทุน สามารถได้ผลลัพธ์เป็นทั้ง อัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง (Realized Return) และอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง (Expected Return) โดยที่อัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงเกิดจากรายได้ที่เกิดขึ้นหลังจากลงทุนในหลักทรัพย์นั้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าในช่วงระยะเวลาการถือครองหลักทรัพย์

ที่ผ่านมาได้รับผลตอบแทนจริงจากการลงทุนมากน้อยเพียงใด ส่วนอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง คือ ผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตจากการลงทุนในหลักทรัพย์ซึ่งมีความไม่แน่นอนของผลตอบแทน ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงความเป็นไปและความไม่แน่นอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

แนวคิดอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA)

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เป็นอัตราส่วนที่แสดงถึงกำไรสุทธิจากการลงทุนในสินทรัพย์รวม เป็นการพิจารณาถึงอัตรากำไรที่กิจการได้จากการลงทุนทั้งหมดในงวด อัตราส่วนนี้แสดงถึงประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนทั้งหมดของผู้บริหารกิจการ และผู้ลงทุนสามารถใช้พิจารณาเปรียบเทียบเพื่อใช้ตัดสินใจลงทุนในเบื้องต้นได้ โดยสูตรของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์มีดังต่อไปนี้

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์} = (\text{กำไรสุทธิ} / \text{สินทรัพย์รวม}) \times 100$$

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ เป็นอีกหนึ่งอัตราส่วนสำคัญพื้นฐานที่จะใช้หาค่า อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น บริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ไม่ดีย่อมเป็นไปได้ที่อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นจะดี (ธนิยน์ มงคลสวัสดิ์, 2560)

แนวคิดอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Assets: ROE)

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นอัตราส่วนที่วัดประสิทธิภาพของบริษัทในการใช้ทุนทรัพย์ทางการเงินของตนเพื่อทำกำไร และมุ่งหวังที่จะบ่งบอกถึงความสามารถในการสร้างผลกำไรสูงจากทุนที่ผู้ถือหุ้นลงทุนให้ โดยมีสูตรคำนวณดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = (\text{กำไรสุทธิ} / \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}) \times 100$$

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นนั้นมีความสำคัญมากต่อการเงินของกิจการ เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จเมื่อกิจการมีอัตราผลตอบแทนที่ดี จะทำให้หาเงินทุนเพิ่มในอนาคตได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น นั่นแสดงว่ากิจการมีการเติบโตได้ดี สามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้น และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ถือหุ้น (ธนิยน์ มงคลสวัสดิ์, 2560)

ขนาดของบริษัท (Size)

บริษัทขนาดใหญ่จะมีความเสี่ยงที่จะล้มละลายได้ยากกว่าบริษัทขนาดเล็ก ทำให้มีโอกาสกู้ยืมเงินได้มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก และมีต้นทุนจากการกู้ยืมเงินน้อยกว่าบริษัทขนาดเล็ก ดังนั้น บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีแนวโน้ม ที่มีอัตราส่วนหนี้สินสูงกว่าบริษัทขนาดเล็ก ซึ่งจากงานวิจัยของ Rajan and Zingales (1995) และ Frank and Goyal (2009) พบว่า ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับอัตราส่วนหนี้สิน โดยพบว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากหนี้สินได้มากกว่าบริษัทขนาดเล็ก เนื่องจาก Credit Rating ของบริษัทขนาดใหญ่ มักมีอันดับ ที่ดีกว่าบริษัทขนาดเล็ก ทำให้การก่อหนี้สามารถทำได้ง่ายกว่า ดังนั้น บริษัทขนาดใหญ่จะมีแนวโน้มอัตราส่วนหนี้สินสูงกว่า บริษัทขนาดเล็ก ในขณะที่ผลการศึกษาของ Mazur (2007) พบว่า ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอัตราส่วนหนี้สิน โดยพบว่า บริษัทขนาดเล็กมักจะมีปัญหาในเรื่องต้นทุนจากการออกหุ้น มากกว่าบริษัทขนาดใหญ่ทำให้บริษัทขนาดเล็กนิยมกู้เงินมากกว่า การออกหุ้น

ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage)

ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากโครงสร้างของแหล่งเงินทุนของธุรกิจ โดยหากแหล่งเงินทุนที่ธุรกิจนำมาใช้มีค่าใช้จ่ายคงที่ความเสี่ยงทางการเงินจะเพิ่มขึ้นเนื่องจากธุรกิจได้จัดหาเงินทุนโดยการกู้ยืม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับส่วนของผู้ถือหุ้น ธุรกิจที่มีความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้นแสดงว่าค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น จุดคุ้มทุนก็ย่อมเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งความเสี่ยงทางการเงิน พิจารณาจากอัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของกำไรต่อหุ้นที่เกิดจากอัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงกำไรก่อนหักภาษีและดอกเบี้ยจ่าย มีรูปแบบสมการดังนี้ (อรรถปริยา ศิริมงคล, 2549)

$$DFL = \frac{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงใน } NI}{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงใน } EBIT}$$

โดยที่ NI คือ กำไรสุทธิ

EBIT คือ กำไรจากการดำเนินงาน หรือกำไรก่อนการหักภาษีและดอกเบี้ยจ่าย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

อริยา กะภูพันธ์ และศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของกองทุนรวมตราสารหนี้กรณีศึกษาธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนในการลงทุนกองทุนรวมตราสารหนี้ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) โดยใช้มูลค่าการลงทุนสุทธิของกองทุนรวมตราสารหนี้ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) คือ กองทุนเปิดกรุงไทยตราสารหนี้ระยะ 1 ถึง 3 ปี ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปริมาณเงินในความหมายกว้าง ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ดัชนีฟองเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ และดัชนีพันธบัตรรัฐบาลสมาคมตราสารหนี้ไทย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิอนุกรมเวลาแบบรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 67 เดือน โดยใช้วิธีประมวลผลข้อมูลด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Multiple Regression Model) ผลจากการศึกษาการทดสอบความนิ่งของข้อมูล (Unit Root) พบว่า อัตราดอกเบี้ยนโยบายมีลักษณะนิ่งที่ระดับ First Difference ในขณะที่ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปริมาณเงินในความหมายกว้าง ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ดัชนีฟองเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ และดัชนีพันธบัตรรัฐบาลสมาคมตราสารหนี้ไทยมีลักษณะนิ่งที่ระดับ 1% Level จากการศึกษพบว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายมีผลกระทบในเชิงลบต่อกองทุนรวมตราสารหนี้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในทิศทางตรงกันข้ามที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ส่วนอัตราเงินเฟ้อ ดัชนีพันธบัตรรัฐบาลสมาคมตราสารหนี้ไทยส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อกองทุนรวมตราสารหนี้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 ขณะที่ปัจจัยอื่น ๆ คือ ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปริมาณเงินในความหมายกว้างดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ดัชนีฟองเศรษฐกิจ ไม่ส่งผลกระทบต่อกองทุนรวมตราสารหนี้ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

ฐาปนกร เจียรนนทพิสุทธิ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรกับการประเมินมูลค่าหุ้น ของบริษัทกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิเคราะห์งบกระแสเงินสดเพื่อแสดงแหล่งที่มาและการใช้เงินสดในรูปของกระแสเงินสด กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากการลงทุน และกระแสเงินสดจากการจัดหาเงินทุน เป็นองค์ประกอบสำคัญของการวิเคราะห์หลักทรัพย์ขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม หากธุรกิจไม่ได้เตรียมแผนเงินทุน และกระแสเงินสดให้เพียงพอต่อการขยายตัวในอนาคต ก็มักจะเป็นผลเสียต่อคู่แข่งที่ได้เตรียมแผนและสามารถคว้าส่วนแบ่งตลาดได้ก่อน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและสภาพคล่องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 การวิจัยเชิงปริมาณ รวบรวมข้อมูลจากแบบรายงานประจำปี (แบบ 56-1) และจากฐานข้อมูล SETSMART ในระหว่างปี 2560-2562 รวม 93 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุน และกระแสเงินสดกิจกรรมจัดหาเงิน มีความสัมพันธ์ต่อสภาพคล่อง อัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อสินทรัพย์รวมที่สัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนสภาพคล่องในทิศทางตรงกันข้าม แสดงว่ากระแสเงินสดเท่ากับ ตัวเลขที่สามารถสะท้อนและติดตามสภาพคล่องของธุรกิจรวมถึงความสามารถในการชำระหนี้และความสามารถในการขยายธุรกิจหรือเปิดโครงการใหม่

Chiu, Lonner, Matsumoto, and Ward (2013) ได้ศึกษาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กับอัตราส่วนกระแสเงินสดอิสระ โดยใช้ตัวแปรอิสระ 5 ตัว ในการอธิบายอัตราผลตอบแทนจากหลักทรัพย์ซึ่งพัฒนาจาก Model ของ Fama and French ได้แก่ อัตราเติบโตขององค์กร (Corporate Growth Rate) อัตรากระแสเงินสดอิสระ (Free Cash Flow Rate) อัตราสินทรัพย์ถาวร (Fixed Asset Rate) และอัตราหนี้สินระยะยาว (Long-Term Liability Rate) มูลค่าของขนาดองค์กร (Log Value of Corporation Size) โดยใช้ Regression Analysis ในการทดสอบ ผลพบว่าอัตราส่วนกระแสเงินสดอิสระ Free Cash Flow (FCF) มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับราคาหลักทรัพย์ โดย Free Cash Flow (FCF) ที่สูงจะบ่งชี้ว่าราคาหุ้นที่สูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี หมวดเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT) รวมทั้งหมด 22 บริษัท โดยใช้ข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม ปี พ.ศ. 2556-พ.ศ. 2566 ในรูปแบบอนุกรมเวลา เป็นชุดข้อมูลรายไตรมาส มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี หมวดเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

ลำดับ	ชื่อย่อ	ชื่อบริษัท
1	ADVANC	บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)
2	AIT	บริษัท แอ็ดวานซ์ อินฟอร์เมชั่น เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)
3	BLISS	บริษัท บลิส อินเทลลิเจนซ์ จำกัด (มหาชน)
4	FORTH	บริษัท ฟอर्थ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
5	ILINK	บริษัท อินเทอร์เน็ต คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)
6	INET	บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
7	INTUCH	บริษัท อินทัช โฮลดิ้งส์ จำกัด (มหาชน)
8	JAS	บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)
9	JMART	บริษัท เจมาร์ท กรุ๊ป โฮลดิ้งส์ จำกัด (มหาชน)
10	JTS	บริษัท จัสมิน เทคโนโลยี โซลูชั่น จำกัด (มหาชน)
11	MFEC	บริษัท เอ็ม เอฟ อี ซี จำกัด (มหาชน)
12	MSC	บริษัท เมโทรซิสเต็มส์คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
13	PT	บริษัท พรีเมียร์ เทคโนโลยี จำกัด (มหาชน)
14	SAMART	บริษัท สามารถคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
15	SAMTEL	บริษัท สามารถเทลคอม จำกัด (มหาชน)
16	SDC	บริษัท สามารถ ดิจิตอล จำกัด (มหาชน)
17	SIS	บริษัท เอสไอเอส ดิสทริบิวชั่น (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
18	SVOA	บริษัท เอสวีโอเอ จำกัด (มหาชน)
19	SYMC	บริษัท ซิมโฟนี คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)
20	SYNEX	บริษัท ซินเน็ค (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
21	THCOM	บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน)
22	TWZ	บริษัท ทีดับบลิวแซด คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Source) จำนวน 22 บริษัทที่มีผลการดำเนินงานย้อนหลังเกิน 10 ปี จากทั้งสิ้น 37 บริษัท โดยใช้ข้อมูลของผลการดำเนินงานย้อนหลังรายไตรมาสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2566 รวม 41 ไตรมาส

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยเป็นการสรุปถึงลักษณะของข้อมูลในรูปของการแจกแจงความถี่ การหาค่า สัดส่วนหรือร้อยละ ค่าต่ำสุดของตัวแปร ค่าสูงสุดสุดของตัวแปร และค่าเฉลี่ยของตัวแปร

2 การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

แบบจำลองที่ 1

$$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 DFL_{it} + \varepsilon_{it}$$

แบบจำลองที่ 2

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 DFL_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

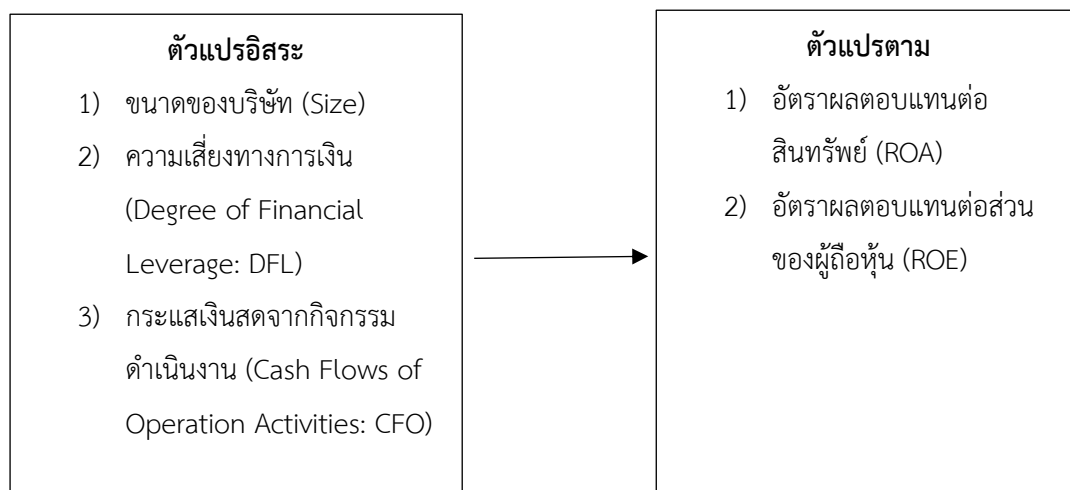
ROA	=	อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์
ROE	=	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
CFO	=	กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
SIZE	=	ขนาดของบริษัท
DFL	=	ความเสี่ยงทางการเงิน
ε	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

สมมติฐานที่ 2 ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

บริษัท	สมการ	R-squared
ADVANC	$ROE = 1441.597 - 0.0000000137 \text{ CFO} - 82.3014 \text{ SIZE}^{***} + 276.2637 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.968308
	$ROA = 588.8591 - 0.0000000206 \text{ CFO} - 29.3998 \text{ SIZE}^{***} + 0.416891 \text{ DFL} + \epsilon$	0.973962
AIT	$ROE = 399.6363 + 0.00000507 \text{ CFO}^{***} - 26.7201 \text{ SIZE}^{***} + 67.5796 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.527243
	$ROA = 239.8023 + 0.00000239 \text{ CFO}^{***} - 15.3521 \text{ SIZE}^{***} + 20.23227 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.521742
BLISS	$ROE = 202.7092 - 0.0000367 \text{ CFO}^{**} - 12.1837 \text{ SIZE}^{***} - 146.992 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.80566
	$ROA = 147.9555 - 0.000012 \text{ CFO} - 9.59226 \text{ SIZE}^{***} - 56.6612 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.698707
FORTH	$ROE = -435.361 - 0.00000125 \text{ CFO} + 29.04211 \text{ SIZE}^{***} + 6.096445 \text{ DFL} + \epsilon$	0.390775
	$ROA = -111.73 + 0.000000251 \text{ CFO} + 9.082286 \text{ SIZE}^{***} - 30.6815 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.579306
ILINK	$ROE = 102.5558 + 0.0000038 \text{ CFO}^* - 6.31897 \text{ SIZE}^{***} + 12.16071 \text{ DFL} + \epsilon$	0.524382
	$ROA = 75.42305 + 0.00000191 \text{ CFO}^* - 4.38351 \text{ SIZE}^{***} + 1.093227 \text{ DFL} + \epsilon$	0.764601
INET	$ROE = -91.986 - 0.00000597 \text{ CFO} + 8.384435 \text{ SIZE}^{***} - 41.4065 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.390185
	$ROA = -40.9718 + 0.000000313 \text{ CFO} + 3.921549 \text{ SIZE}^{***} - 19.8532 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.290822
INTUCH	$ROE = 57.80699 + 0.000000703 \text{ CFO}^{***} - 3.44028 \text{ SIZE} + 157.6398 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.890525
	$ROA = 29.52838 + 0.000000433 \text{ CFO}^{***} - 1.12329 \text{ SIZE} + 43.20263 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.728652
JAS	$ROE = -982.289 - 0.00000782 \text{ CFO}^{***} + 70.11096 \text{ SIZE}^{***} - 312.516 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.61558
	$ROA = -323.905 - 0.00000206 \text{ CFO}^{***} + 23.03657 \text{ SIZE}^{**} - 90.2197 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.357368
JMART	$ROE = 102.368 - 0.00000158 \text{ CFO} - 4.0646 \text{ SIZE}^{**} - 31.0107 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.31717
	$ROA = 62.60151 - 0.000000249 \text{ CFO} - 2.55224 \text{ SIZE}^{***} - 18.3205 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.632428
JTS	$ROE = 292.756 + 0.0000321 \text{ CFO}^{***} - 21.1475 \text{ SIZE}^* - 21.1475 \text{ DFL} + \epsilon$	0.275284
	$ROA = 276.4868 + 0.0000164 \text{ CFO}^{**} - 20.1582 \text{ SIZE}^{***} + 31.23516 \text{ DFL}^{**} + \epsilon$	0.486568
MFEC	$ROE = -754.571 + 0.00000566 \text{ CFO}^* + 53.47485 \text{ SIZE}^{***} - 92.5782 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.423662
	$ROA = -364.081 + 0.00000348 \text{ CFO}^* + 26.25587 \text{ SIZE}^{***} - 55.3078 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.300187
MSC	$ROE = 88.10016 - 0.0000016 \text{ CFO} - 5.98105 \text{ SIZE}^{**} + 31.05972 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.451012
	$ROA = 48.73969 - 0.00000127 \text{ CFO}^* - 2.97905 \text{ SIZE}^* + 10.34684 \text{ DFL}^{**} + \epsilon$	0.279792
PT	$ROE = 159.459 + 0.00000158 \text{ CFO} - 11.2842 \text{ SIZE}^* + 44.00727 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.309817
	$ROA = 44.12365 + 0.000000983 \text{ CFO} - 2.04421 \text{ SIZE} - 4.47268 \text{ DFL} + \epsilon$	0.060274
SAMART	$ROE = 49.00672 - 0.00000217 \text{ CFO}^* + 8.863172 \text{ SIZE} - 276.059 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.718431
	$ROA = 84.92649 - 0.00000116 \text{ CFO}^{**} - 1.16418 \text{ SIZE} - 85.093 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.629259

บริษัท	สมการ	R-squared
SAMTEL	$ROE = -609.038 + 0.000000746 \text{ CFO} + 37.39435 \text{ SIZE} + 31.67065 \text{ DFL} + \epsilon$	0.71028
	$ROA = -414.015 + 0.000000265 \text{ CFO} + 26.98315 \text{ SIZE}^{**} - 22.4217 \text{ DFL} + \epsilon$	0.684052
SDC	$ROE = 20.32089 - 0.0000223 \text{ CFO} + 13.28126 \text{ SIZE} - 374.849 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.556887
	$ROA = 247.2247 - 0.00000773 \text{ CFO}^{***} - 12.6672 \text{ SIZE}^* - 69.1687 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.531244
SIS	$ROE = 10.35976 - 0.00000581 \text{ CFO}^{**} + 17.06547 \text{ SIZE}^{***} - 382.605 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.68582
	$ROA = -4.85563 - 0.00000142 \text{ CFO}^{**} + 4.717504 \text{ SIZE}^{***} - 89.6552 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.755919
SVOA	$ROE = -94.7177 - 0.00000091 \text{ CFO} + 6.983389 \text{ SIZE}^{***} - 13.0059 \text{ DFL} + \epsilon$	0.348122
	$ROA = 8.854027 + 0.000000141 \text{ CFO} - 0.51949 \text{ SIZE} + 5.04493 \text{ DFL} + \epsilon$	0.043322
SYMC	$ROE = 363.4062 + 0.00000264 \text{ CFO} - 24.1106 \text{ SIZE}^{***} + 15.12675 \text{ DFL}^{***} + \epsilon$	0.766371
	$ROA = 279.433 + 0.00000093 \text{ CFO} - 18.1818 \text{ SIZE}^{***} + 3.609339 \text{ DFL} + \epsilon$	0.889332
SYNEX	$ROE = -158.315 - 0.0000000192 \text{ CFO} + 10.75038 \text{ SIZE}^{***} + 7.625962 \text{ DFL} + \epsilon$	0.515772
	$ROA = -50.0386 - 0.000000276 \text{ CFO} + 4.12445 \text{ SIZE}^{***} - 11.8123 \text{ DFL} + \epsilon$	0.279442
THCOM	$ROE = -489.98 + 0.00000172 \text{ CFO} + 30.92092 \text{ SIZE}^{**} - 93.7019 \text{ DFL}^* + \epsilon$	0.388583
	$ROA = -270.729 + 0.00000134 \text{ CFO} + 17.11136 \text{ SIZE}^{**} - 49.9234 \text{ DFL} + \epsilon$	0.338312
TWZ	$ROE = 137.1448 - 0.00000118 \text{ CFO} - 8.65809 \text{ SIZE}^{***} - 3.9244 \text{ DFL} + \epsilon$	0.428379
	$ROA = 98.24102 + 0.000000116 \text{ CFO} - 6.06416 \text{ SIZE}^{***} - 2.59678 \text{ DFL} + \epsilon$	0.652398

หมายเหตุ: ระดับความเชื่อมั่นที่ส่งผลกระทบต่อตัวแปร ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

- + หมายถึง ปัจจัยที่มีผลกระทบกับอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน
- หมายถึง ปัจจัยที่มีผลกระทบกับอัตราการเติบโตของสินทรัพย์ในทิศทางตรงกันข้าม

จากตารางที่ 2 พบว่า

- บริษัท ADVANC พบว่า ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน(Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท AIT พบว่า ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROE ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน(CFO) ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท BLISS พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) ความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROA

- [illegible]

- บริษัท SAMTEL พบว่า ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) ขนาดของบริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ไม่มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท SDC พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์กับ ROE กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท SIS พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROE กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท SVOA พบว่า ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROE กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท SYMC พบว่า ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท SYNEX พบว่า ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท THCOM พบว่า ขนาดของบริษัท ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROA
- บริษัท TWZ พบว่า ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์กับ ROA

สรุปและอภิปรายผล

จากสมมติฐานที่ 1 ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

ผลการวิเคราะห์อัตราถดถอยของขนาดของบริษัท (SIZE) พบว่าบริษัท FORTH INET JAS MFEC SIS SVOA SYNEX และ THCOM จำนวนทั้งหมด 8 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90.0 โดยมีค่าความผันผวนน้อยที่สุดที่ร้อยละ 28.0 คือ SYNEX และมากที่สุดที่คือ SIS ที่ร้อยละ 69.0 นอกจากนี้บริษัท ADVANC AIT BLISS ILINK JMART JTS MSC PT SYMC และ TWZ จำนวนทั้งหมด 10 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90.0 โดยมีค่าความผันผวนน้อยที่สุดที่ร้อยละ 43.0 คือ TWZ และมากที่สุดที่คือ ADVANCE ที่ร้อยละ 97.0

สมมติฐานที่ 2 ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ผลการวิเคราะห์อัตราถดถอยของขนาดของบริษัท (SIZE) พบว่า บริษัท FORTH INET JAS MFEC SAMTEL SIS SYNEX และ THCOM จำนวนทั้งหมด 8 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง

เดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ ร้อยละ 90.0 โดยมีค่าความผันผวนน้อยที่สุดที่ร้อยละ 28.0 คือ SYNEX และมากที่สุดที่คือ SIS ที่ร้อยละ 76.0 นอกจากนี้บริษัท ADVANC AIT BLISS ILINK JMART JTS MSC SDC SYMC และ TWZ จำนวนทั้งหมด 10 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90.0 โดยมีค่าความผันผวน น้อยที่สุดที่ร้อยละ 49.0 คือ JTS และมากที่สุดที่คือ ADVANCE ที่ร้อยละ 97.0

อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน (ROE) กับ ขนาด ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) พบว่า ร้อยละ 45.0 จากกลุ่มตัวอย่างของบริษัททั้งหมดขนาดมีอทธิพลในเชิงลบต่อ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อริยา กะภูพันธ์ และศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล (2563) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของกองทุนรวมตราสารหนี้กรณีศึกษา ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ระบุว่าขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์กับ ROE ในทิศทางตรงกันข้าม

เอกสารอ้างอิง

- ฐาปกรณ์ เจียรนนทพิสุทธ์. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรกับการ ประเมินมูลค่าหุ้น ของบริษัทกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ธันยรัตน์ มงคลสวัสดิ์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเปลี่ยนแปลงของอัตราส่วนทางการเงินและอัตรา ผลตอบแทนราคาหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จดทะเบียนในตลาด หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- เบญจพร โมกขะเวส. (2565). *อิทธิพลของโครงสร้างคณะกรรมการบริษัทและการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อ สังคมที่มีต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พรธนา ชวนมิตรกุล. (2553). *การเงินธุรกิจ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุขุม เฉลยทรัพย์. (2555). *เทคโนโลยีสารสนเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อริยา กะภูพันธ์ และศิริขวัญ เจริญวิริยะกุล. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของกองทุนรวมตราสาร หนี้. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ประจำปี พ.ศ. 2563* (หน้า 262-271). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- อรปรียา ศิริมงคล. (2549). *การลงทุนในหลักทรัพย์ของนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Amuzu, M. S. (2010). *Cash flow ratio as a measure of performance of listed companies in emerging economies: The Ghana example*. Retrieved from <http://stclements.edu/grad/gradmaxw.pdf>.
- Chiu, C. Y., Lonner, W. J., Matsumoto, D., & Ward, C. (2013). Cross-cultural competence: Theory, research, and application. *Journal of cross-cultural psychology*, 44(6), 843-848.

- Frank, M. Z., & Goyal, V. K. (2009). Capital structure decisions: Which factors are reliably important? *Financial management*, 38(1), 1-37.
- Mazur, K. (2007). The determinants of capital structure choice: Evidence from Polish companies. *International Advances in Economic Research*, 13, 495-514.
- Rajan, R. G., & Zingales, L. (1995). What do we know about capital structure? Some evidence from international data. *The Journal of Finance*, 50(5), 1421-1460.

ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการและกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี
ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย หลักฐานจากบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

THE RELATIONSHIP BETWEEN EBITDA AND ENTERPRISE VALUE:
EVIDENCE FROM HEALTH SECTOR, THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ณัฐกานต์ จันทร์ทอง^{1*}, รพีพร เพื่องเกษม²

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: nattakan.jans@bumail.net

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการและกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย หลักฐานจากบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2566 จำนวน 15 บริษัท จากทั้งหมด 25 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจำนวนข้อมูล (Observation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า EBITDA ส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ จำนวน 7 บริษัท ขนาดของบริษัทส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรฯ จำนวน 13 บริษัท กระแสเงินสดในการบริหารองค์กรส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรฯ จำนวน 8 บริษัท และโครงสร้างทางการเงิน ส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรฯ จำนวน 7 บริษัท

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมบริการหมวดทางการแพทย์ EBITDA ขนาดขององค์กร กระแสเงินสด โครงสร้างทางการเงิน

Abstract

The objective of this independent study was to the relationship between EBITDA and enterprise value: Evidence from Health Sector, The Stock Exchange of Thailand. Data from 2013 to 2023 of 15 companies in the medical services industry group were analyzed using descriptive statistics in the form of mean, median, maximum, minimum, standard deviation, observation, and multiple regression analysis. The findings revealed that EBITDA affected enterprise value of seven companies in the medical service industry group. Size of organizations affected enterprise value of 13 companies. Cash flow affected enterprise value of eight companies while financial structure affected enterprise value of seven companies.

Keywords: Medical Services Industry, EBITDA, Size of Organization, Cash Flow, Financial Structure

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย หรือสังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10.00 ของประชากรทั้งหมด ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 ผู้สูงอายุทั่วโลกมีจำนวนร้อยละ 13.00 ของประชากรทั้งหมด หรือประมาณ 1,000 ล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต สำหรับประเทศไทย ในปัจจุบันเริ่มเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์” ซึ่งหมายถึงสังคมที่มีประชากรอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20.00 ของประชากรทั้งประเทศ โดยจากข้อมูลรายงานสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร ประจำเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด 3,474,974 คน คิดเป็นร้อยละ 20.18 ของประชากรในประเทศ จึงถือได้ว่าประเทศไทยมีสัดส่วนของกลุ่มประชากรในช่วงวัยผู้สูงอายุที่มากและยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จนอาจกลายเป็นกลุ่มประชากรหลักของประเทศในอนาคต

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน โดยเฉพาะการเสื่อมถอยของร่างกายตามธรรมชาติ ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพต่างๆ ตามมา จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2562 พบว่า ประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีการเจ็บป่วยและมีโรคประจำตัวสูงกว่าช่วงวัยอื่น โดยพบว่า ผู้สูงอายุ 1 คน มีจำนวนโรคประจำตัวเฉลี่ยประมาณ 5 โรค ผู้สูงอายุจึงเป็นช่วงวัยที่ต้องเข้ารับบริการทางสุขภาพจากสถานบริการทางสุขภาพหรือโรงพยาบาลมากที่สุด การให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ ดูแลและพึ่งพาตนเองได้ ไม่เกิดการเจ็บป่วยจนเกิดเป็นภาระให้แก่บุตรหลานหรือสังคม จึงเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ภาคประชาชนและภาครัฐควรให้ความสำคัญ โดยการดูแลสุขภาพดังกล่าว ต้องได้รับคำแนะนำจากบุคลากรทางการแพทย์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้บริการทางสุขภาพ เพื่อการพิจารณาการรักษาและป้องกันปัญหาสุขภาพอย่างเหมาะสม ดังนั้นสถานบริการทางสุขภาพหรือโรงพยาบาล จึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญและถือเป็นหน่วยงานหลัก ที่จะดูแลสุขภาพ ไม่เพียงแต่ประชากรวัยผู้สูงอายุ แต่ยังรวมถึงประชากรในช่วงวัยอื่นๆ ร่วมด้วย

สถานบริการทางการแพทย์เป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในรูปแบบการให้บริการโดยตรงรายบุคคล เพื่อการเสริมสร้างสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัย การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการบริการแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ สถานบริการทางการแพทย์ในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ สถานบริการทางการแพทย์โดยหน่วยงานรัฐบาลและหน่วยงานเอกชน โดยในแต่ละรูปแบบมีข้อดีและข้อควรปรับปรุงแตกต่างกันไป ทั้งนี้หากพิจารณาเฉพาะด้านความสะดวกและรวดเร็ว สำหรับผู้รับบริการที่มีทุนทรัพย์หรือมีประกันสุขภาพต่างๆ สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการรักษา สถานบริการทางการแพทย์โดยหน่วยงานเอกชนมักเป็นตัวเลือกลำดับแรกและเป็นที่ไว้วางใจในการเข้ารับบริการทางการแพทย์ จากข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าสถานบริการทางการแพทย์ที่บริหารโดยหน่วยงานเอกชน หรือโรงพยาบาลเอกชน จำนวนหนึ่ง มีการจดทะเบียนเป็นองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ โดยโรงพยาบาลเหล่านี้ มีการเติบโตทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง และเป็นหนึ่งในธุรกิจจำนวนเพียงเล็กน้อยที่ยังคงมีการเติบโต แม้ว่าสถานะเศรษฐกิจในระดับโลกหรือระดับประเทศจะหยุดชะงักจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโควิด 19 จึงทำให้สถานบริการทางการแพทย์โดยหน่วยงานเอกชนที่เป็นองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้รับความสนใจต่อนักลงทุนอย่างมากในปัจจุบัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในอนาคต

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียน ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับนักลงทุนในการสร้างผลตอบแทนการลงทุน ทำให้นักลงทุนมีโอกาสได้รับผลตอบแทนจากส่วนต่างจากการซื้อขายหลักทรัพย์ (Capital Gain) และส่วนของเงินปันผล (Dividend) ในอนาคต ดังนั้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจึงถือเป็นพื้นที่เพียงชิ้นสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยการระดมเงินทุนในระดับประเทศ อย่างไรก็ตามการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ แม้ว่าหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือแต่ทุกการลงทุนย่อมมีความเสี่ยงเพราะ หากศึกษาข้อมูลไม่เพียงพอและครอบคลุมรอบด้าน ก็อาจจะทำให้นักลงทุนไม่ได้ผลตอบแทนตามที่คาดหวัง ดังนั้นการศึกษารายละเอียดของบริษัทและทำความเข้าใจในการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นๆ โดยพิจารณาได้จากงบการเงินของบริษัท จึงเป็นสิ่งที่นักลงทุนต้องศึกษาก่อนการลงทุนเป็นลำดับแรก โดยงบการเงินจะแสดงให้เห็นถึงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของบริษัท ตั้งแต่งบกำไรไปจนถึงขาดทุน แสดงให้เห็นถึงผลประกอบการและผลการดำเนินงานของบริษัท

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งสนใจศึกษาผลกระทบของตัวชี้วัดทางการเงินที่ปรากฏเป็นข้อมูลงบการเงิน ซึ่งถูกจัดทำเป็นข้อมูลตามมาตรฐานทางบัญชีและหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ได้แก่ กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย ขนาดองค์กร กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร และโครงสร้างทางการเงิน โดยผู้วิจัยจะศึกษาผลกระทบของตัวชี้วัดทางการเงินทั้ง 4 ชนิดต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในหมวดอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ จำนวน 15 แห่ง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนักวิเคราะห์และนักลงทุนในการประกอบการตัดสินใจลงทุนในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการและกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย หลักฐานจากบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการและกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย หลักฐานจากบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

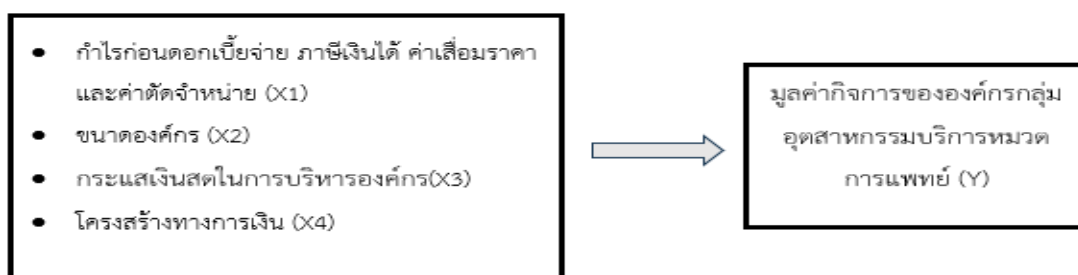
ช่วยให้นักวิเคราะห์ และนักลงทุนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจลงทุน ในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

สมมติฐานการวิจัย

H₀: กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย ขนาดขององค์กร กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร หรือโครงสร้างทางการเงิน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

H₁: กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย ขนาดขององค์กร กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร หรือโครงสร้างทางการเงิน มีความสัมพันธ์ต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คารานาถ พรหมอินทร์ (2560) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพทางธุรกิจและคุณภาพกำไรของบริษัทในกลุ่มธุรกิจด้านเทคโนโลยีที่มีการศึกษาอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากข้อมูลทางการเงินในรายงานทางการเงินระยะ 4 ไตรมาส ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2014 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและคุณภาพกำไรกับราคาหุ้นบนตลาดหลักทรัพย์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 มีบริษัทจำนวน 12 บริษัทที่ได้รับการศึกษา พบว่า อัตราผลตอบแทนต่อทุนเงินทุน (ROE) และกำไรก่อนการหักค่าใช้จ่ายทางการเงิน ภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้นบนตลาดหลักทรัพย์

พุทธิมน เพชรคง (2559) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีการเงินของ 125 บริษัทที่เข้าตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (MAI) ระหว่างปี ค.ศ. 2012-2016 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทุนกับมูลค่าของกิจการและความสามารถในการทำกำไร ผลการศึกษาพบว่า โดยใช้อัตราส่วนหนี้ต่อสินทรัพย์เป็นตัววัดของโครงสร้างทุนมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับมูลค่าของกิจการในทิศทางบวก นอกจากนี้ยังพบว่ามีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการทำกำไรในทิศทางลบ กล่าวคือการเพิ่มหนี้สินส่งผลให้บริษัทได้รับประโยชน์จากการลดภาระภาษี (Tax Shield) ซึ่งทำให้ภาระการเงินลดลง และส่งผลให้มูลค่าทางธุรกิจเพิ่มขึ้น ดังนั้นการเพิ่มหนี้สินไปสามารถสร้างมูลค่าทางธุรกิจได้

ลิขิต มณีสาตร์ (2565) ใช้ข้อมูลของ 23 บริษัทในกลุ่มธุรกิจบริการ (Service) และกลุ่มธุรกิจด้านสุขภาพ (Health) จากปี ค.ศ. 2017 ถึงปี ค.ศ. 2021 เพื่อศึกษาทางการเงินของบริษัทเหล่านี้ พบว่าอัตราส่วนการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัทที่เป็นข้อมูลของบริษัททางการเงินที่มีการศึกษาอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยดังนี้

1) อัตราส่วนการเงินที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น ด้วยความมั่นใจที่ระดับ 99% ระดับของความน่าเชื่อถือ ตัวบ่งชี้ที่สำคัญประกอบด้วย กำไรต่อหุ้น (EPS) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (AT) อัตราส่วนหนี้ต่อทุน (D/E) และอัตราส่วนการได้รับดอกเบี้ยจากการจ่ายเงินปันผล (DY)

2) อัตราส่วนการเงินที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับราคาหุ้น ที่สังเกตได้มากคือ ระดับความมั่นใจที่ระดับ 95% โดยมี Market Price-to-Earnings Ratio (P/E) ซึ่งประกอบด้วย

3) อัตราส่วนการเงินที่ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น รวมถึง Return on Assets (ROA) Return on Equity (ROE) Current Ratio (CR) และ Price-to-Book Value (P/BV) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับราคาหุ้น

Aggarwal and Padhan (2017) พบว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัท รวมถึง อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ความสามารถในการทำกำไร และมูลค่ากิจการ ซึ่งอาจเป็นเพราะขนาดของกิจการที่ใหญ่มีส่วนในการช่วยลดความเสี่ยงทางการเงิน และความน่าจะเป็นในการล้มละลายลงได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมจากงบการเงินของแต่ละบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 15 แห่ง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดอุตสาหกรรมบริการทางการแพทย์ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชน จำนวน 15 แห่ง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลงบการเงินย้อนหลัง ระยะเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ณ วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2566

อักษรย่อ	ชื่อบริษัท	สัญลักษณ์
1. AHC	บริษัท โรงพยาบาลเอกชล จำกัด (มหาชน)	 โรงพยาบาลเอกชล AIKCHOL HOSPITAL
2. BCH	บริษัท บางกอก เซน ฮอสปิเทล จำกัด (มหาชน)	 BCH BANGKOK CHAM HOSPITAL PUBLIC COMPANY LIMITED
3. BDMS	บริษัท กรุงเทพดุสิตเวชการ จำกัด(มหาชน)	 BDMS Bangkok Dusit Medical Services
4. BH	บริษัท โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ จำกัด (มหาชน)	 Bumrungrad International โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์
5. CHG	บริษัท โรงพยาบาลจุฬารัตน์ จำกัด (มหาชน)	 CHG กลุ่มโรงพยาบาลจุฬารัตน์ CHULALERT HOSPITAL GROUP
6. CMR	บริษัท เชียงใหม่รามธุรกิจการแพทย์ จำกัด (มหาชน)	 CMR เชียงใหม่รามธุรกิจการแพทย์
7. KDH	บริษัท ธนบุรี เมดิคอล เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)	 KDH ธนบุรี เมดิคอล เซ็นเตอร์
8. M-CHAI	บริษัท โรงพยาบาลมหาชัย จำกัด (มหาชน)	 M-CHAI HOSPITAL MAHA CHAI CENTER MAHA CHAI HOSPITAL
9. NEW	บริษัท วัฒนาการแพทย์ จำกัด (มหาชน)	 NEW WATTANA HOSPITAL GROUP
10. NTV	บริษัท โรงพยาบาลนนทเวช จำกัด (มหาชน)	 NTV นนทเวช
11. PRINC	บริษัท พรินซิเพิล แคปิตอล จำกัด (มหาชน)	 PRINCIPAL CAPITAL
12. RAM	บริษัท โรงพยาบาลรามคำแหง จำกัด (มหาชน)	 RAM โรงพยาบาลรามคำแหง
13. SKR	บริษัท ศิครินทร์ จำกัด (มหาชน)	 ศิครินทร์ SIKARIN
14. VIBHA	บริษัท โรงพยาบาลวิภาวดี จำกัด (มหาชน)	 Vibhavadi HOSPITAL
15. VIH	บริษัท ศรีวิชัยเวชวิวัฒน์ จำกัด (มหาชน)	 ศรีวิชัยเวชวิวัฒน์ VIH

วิธีการทางสถิติ

ในส่วนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) นั้น เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรหลายตัว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าปัจจัยหรือตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2552) ในที่นี้จะนำมาใช้ สำหรับวิเคราะห์เพื่อวัดระดับอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อมูลค่าทางการตลาดที่จดทะเบียนหลักทรัพ์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ ได้แก่ กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย ขนาดขององค์กร กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร และโครงสร้างทางการเงิน ที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการที่จดทะเบียนหลักทรัพ์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

กำหนดค่าตัวแปรในสมการ ดังนี้

$$Y = b_0 + X_1b_1 + X_2b_2 + X_3b_3 + X_4b_4$$

เมื่อ

Y = มูลค่าทางกิจการที่จดทะเบียนหลักทรัพ์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

b_0 = ค่าคงที่

b_1, b_2, b_3, b_4 = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) ของตัวแปร X_1, X_2, X_3, X_4 ,

X_1 = ปัจจัยด้านกำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย (EBITDA)

X_2 = ปัจจัยด้านขนาดขององค์กร

X_3 = ปัจจัยด้านกระแสเงินสดในการบริหารองค์กร

X_4 = ปัจจัยด้านโครงสร้างทางการเงิน

ผลการวิจัย

ในส่วนของการสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละด้าน ในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ และ 2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการและกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย หลักฐานจากบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ตลาดหลักทรัพ์แห่งประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ มูลค่ากิจการ (Enterprise Value: EV) กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) ขนาดขององค์กร (Size) กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร (Operating Cash Flow) และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) จาก 15 องค์กร หลักฐานจากหลักทรัพ์กลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรแต่ละด้านขององค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

บริษัท	ค่าเฉลี่ย				
	EV (ล้านบาท)	EBITDA	Size	OCF	Leverage
1. AHC	3,410	68,711.71	14.38	118,311.50	0.16
2. BCH	41,200	768,130.50	16.39	1,253,099	0.50
3. BDMS	380,000	4,556,807	18.54	7,767,884	0.41
4. BH	121,000	1,300,343	16.91	2,672,296	0.30
5. CHG	28,500	450,027.40	15.50	677,794.50	0.27
6. CMR	15,800	231,290.40	15.93	423,325.80	0.43
7. KDH	1,740	15,714.32	13.32	43,225.26	0.24
8. M-CHAI	7,510	129,749.40	15.32	10,382.40	0.58
9. NEW	732	14,149.85	13.09	24,065.47	0.30
10. NTV	6,780	128,357.10	14.56	266,465.10	0.17
11. PRINC	14,600	94,893.71	15.77	29,928.26	0.27
12. RAM	43,000	614,102	16.64	648,331.10	0.32
13. SKR	12,900	216,839.30	15.34	361,639.20	0.35
14. VIBHA	35,700	451,693.50	16.58	753,349.10	0.42
15. VIH	4,660	128,784.10	14.47	216,929	0.36

จากตารางพบว่า ผลการวิเคราะห์ของมูลค่ากิจการ (Enterprise Value) องค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บมจ. กรุงเทพดุสิตเวชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 380,000 ล้านบาท รองลงมา คือ บมจ. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 121,000 ล้านบาท และองค์กรที่มีค่าเฉลี่ยของมูลค่ากิจการ (Enterprise Value) น้อยที่สุด คือ บมจ. วัฒนาการแพทย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 732 ล้านบาท

EBITDA องค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บมจ.กรุงเทพดุสิตเวชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4,556,807 บาท รองลงมา คือ บมจ. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1,300,343 บาท และ องค์กรที่มีค่าเฉลี่ย EBITDA น้อยที่สุด คือ บริษัท วัฒนาการแพทย์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 14,149.85 บาท

ขนาดของบริษัท (Size) องค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บมจ. กรุงเทพดุสิตเวชการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.54 รองลงมา คือ บมจ. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.91 และองค์กรที่มีค่าเฉลี่ย ขนาดของบริษัท (Size) น้อยที่สุด คือ บมจ. วัฒนาการแพทย์ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.09

กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร (Operating Cash Flow) องค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บมจ. กรุงเทพดุสิตเวชการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 7,767,884 บาท รองลงมา คือ บมจ. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2,672,296 บาท และองค์กรที่มีค่าเฉลี่ย กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร (Operating Cash Flow) น้อยที่สุด คือ บมจ. โรงพยาบาลมหาชัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10,382.40 บาท

โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) องค์กรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บมจ. โรงพยาบาลมหาชัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.58 รองลงมา คือ บมจ. บางกอก เซน ฮอสปิทอล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.50 และองค์กรที่มีค่าเฉลี่ย โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) น้อยที่สุด คือ บมจ. โรงพยาบาลเอกชล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 0.16

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของ กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย ขนาดขององค์กร กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร และโครงสร้างทางการเงิน ที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการ ในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

บริษัท	EBITDA	Size	OPC	Leverage
1. AHC	-	0.0006***	-	-
2. BCH	-	0.0001***	-	-
3. BDMS	-	0.0000***	0.094*	-
4. BH	0.0000***	0.0679*	-	-
5. CHG	-	0.0001***	-	-
6. CMR	-	0.0000***	0.0389**	0.0000***
7. KDH	-	0.0055***	-	0.0000***
8. M-CHAI	0.0011***	0.0000***	0.0116**	0.0000***
9. NEW	0.0377**	-	0.0891*	0.0015***
10. NTV	0.0076***	-	0.0724*	0.0059***
11. PRINC	0.0891*	0.0000***	0.0007***	-
12. RAM	0.0161**	0.0000***	0.0039***	-
13. SKR	0.0050***	0.0045***	-	-
14. VIBHA	-	0.0000***	-	0.0000***

บริษัท	EBITDA	Size	OPC	Leverage
15. VIH	-	0.0031***	0.0708*	0.0009***
รวม	7	13	8	7

หมายเหตุ ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ และ - หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางพบว่า EBITDA มีความผลกับมูลค่ากิจการ โดยมีผลเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญใน 7 องค์กร ได้แก่ บมจ. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์, บมจ. โรงพยาบาลมหาชัย, บมจ. วัฒนาการแพทย์, บมจ. โรงพยาบาลนนทเวช, บมจ. พรินซิเพิล แคปิตอล, บมจ. โรงพยาบาลรามคำแหง และบมจ. ศิครินทร์ ทั้งนี้มีองค์กรจำนวนทั้งหมด 8 องค์กร ที่ผลการวิเคราะห์พบว่า EBITDA ไม่มีผลต่อมูลค่ากิจการอย่างมีนัยสำคัญ

ขนาดของบริษัทมีผลต่อมูลค่ากิจการ โดยมีผลเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญใน 13 องค์กร ได้แก่ บมจ. โรงพยาบาลเอกชน, บมจ. บางกอก เซน ฮอสปิเทล, บมจ. กรุงเทพดุสิตเวชการ, บมจ. โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์, บมจ. โรงพยาบาลจุฬารัตน์, บมจ. เชียงใหม่รามธุรกิจการแพทย์, บมจ. ธนบุรี เมดิเคิล เซ็นเตอร์, บมจ. โรงพยาบาลมหาชัย, บมจ. พรินซิเพิล แคปิตอล, บมจ. โรงพยาบาลรามคำแหง, บมจ. ศิครินทร์, บริษัท โรงพยาบาลวิภาวดี และบมจ. ศรีวิชัยเวชวิวัฒน์ ทั้งนี้มีองค์กรจำนวนทั้งหมด 2 องค์กร ที่ผลการวิเคราะห์พบว่า ขนาดของบริษัท ไม่มีผลต่อมูลค่ากิจการอย่างมีนัยสำคัญ

กระแสเงินสดในการบริหารองค์กรมีผลต่อมูลค่ากิจการ โดยมีผลเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญใน 8 องค์กร ได้แก่ บมจ. กรุงเทพดุสิตเวชการ, บมจ. เชียงใหม่รามธุรกิจการแพทย์, บมจ. โรงพยาบาลมหาชัย, บมจ. วัฒนาการแพทย์, บมจ. โรงพยาบาลนนทเวช, บมจ. พรินซิเพิล แคปิตอล, บมจ. โรงพยาบาลรามคำแหง และบมจ. ศรีวิชัยเวชวิวัฒน์ ทั้งนี้มีองค์กรจำนวนทั้งหมด 7 องค์กร ที่ผลการวิเคราะห์พบว่า กระแสเงินสดในการบริหารองค์กรไม่มีผลต่อมูลค่ากิจการอย่างมีนัยสำคัญ

โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) มีผลต่อมูลค่ากิจการ โดยมีผลเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญใน 7 องค์กร ได้แก่ บมจ. เชียงใหม่รามธุรกิจการแพทย์, บมจ. ธนบุรี เมดิเคิล เซ็นเตอร์, บมจ. โรงพยาบาลมหาชัย, บมจ. วัฒนาการแพทย์, บมจ. โรงพยาบาลนนทเวช, บริษัท โรงพยาบาลวิภาวดี และบมจ. ศรีวิชัยเวชวิวัฒน์ ทั้งนี้มีองค์กรจำนวนทั้งหมด 8 องค์กร ที่ผลการวิเคราะห์พบว่า โครงสร้างทางการเงินไม่มีผลต่อมูลค่ากิจการอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

จากการวิจัย พบว่า สมมติฐานที่ผลการศึกษาในครั้งนี้สนับสนุน คือ กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย ขนาดขององค์กร กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร หรือโครงสร้างทางการเงิน มีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลตามตัวแปรทำนายและสมมติฐาน ดังนี้

1. กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) ส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า EBITDA ส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ จำนวน 7 บริษัท จากทั้งหมด 15 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ที่ 0.01, 0.05, 0.10 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนาภัทร สำราญสุข (2563) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหัวข้อสารนิพนธ์ความสัมพันธ์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่า หลักทรัพย์ตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง ผลการวิจัยพบว่า กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคา ค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) และกำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษี (EBIT) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าหลักทรัพย์ตาม ราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ขนาดของบริษัทส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ขนาดของบริษัทส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ จำนวน 13 บริษัท จากทั้งหมด 15 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ที่ 0.01, 0.10 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99% และ 90% ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ ชูพูล (2562) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนหลักในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01)

3. กระแสเงินสดในการบริหารองค์กรส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร (Operating Cash Flow) ส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ จำนวน 8 บริษัท จากทั้งหมด 15 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ที่ 0.01, 0.05, 0.10 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิตประพาฬ มีชนะ (2561) ซึ่งทำการศึกษา อิทธิพลของกระแสเงินสดกับโครงสร้างทางการเงินในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุนและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการจัดการเงินกับโครงสร้างทางการเงินไม่มีอิทธิพลต่อกันอย่างมีนัยสำคัญ

4. โครงสร้างทางการเงินส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า โครงสร้างทางการเงิน ส่งผลต่อมูลค่ากิจการในองค์กรกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดการแพทย์ จำนวน 7 บริษัท จากทั้งหมด 15 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ทั้งหมดที่ 0.01 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99% ในทุกบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราวดี สิงห์สุพรรณ (2562) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 (ก่อสร้าง) ผลการวิจัยพบว่า อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่ากิจการและกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย หลักฐานจากบริษัทในหมวดธุรกิจการแพทย์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนี้

1. EBITDA ส่งผลต่อมูลค่ากิจการ เนื่องจากนักลงทุนสามารถประเมินสถานการณ์การสร้างกำไร โดยอิงจากการตัดสินใจเชิงการเงิน กลยุทธ์ภาษี และค่าเสื่อมได้
2. ขนาดของบริษัท ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ ทำให้นักลงทุน สามารถทราบถึงขนาดของบริษัท หากบริษัทที่มีขนาดใหญ่และมีหลากหลายทำเลที่ตั้ง ยังมีผลต่อมูลค่ากิจการทำให้บริษัทมีความเชื่อถือ
3. กระแสเงินสดในการบริหารองค์กร (Operating Cash Flow) ส่งผลต่อมูลค่ากิจการ แสดงถึงการได้มาและการใช้ไปของเงินสดและรายการเทียบเงินสด เป็นตัวบ่งชี้ถึงสภาพคล่องของกิจการ
4. โครงสร้างทางการเงิน ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ ทำให้นักลงทุนทราบถึงแหล่งเงินทุนทั้งหมดที่ธุรกิจจัดหามาเพื่อใช้ในการดำเนินงานทั้งแหล่งเงินทุนระยะสั้นและแหล่งเงินทุนระยะยาว การให้ข้อมูลแสดงเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลดำเนินงานในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2552). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย Excel*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตประพาฬ มีชนะ. (2561). *การศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดกับโครงสร้างทางการเงินในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์).
- จิราภรณ์ ชูพล. (2562). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ดารานาถ พรหมอินทร์. (2560). *ความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานและคุณภาพกำไรต่อราคาตลาด หลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

- พุทธิมน เพชรคง. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทุนต่อมูลค่ากิจการและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ภัทราวดี สิงห์สุพรรณ. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงด้านโครงสร้างทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- ลิขิต มณีสาร. (2565). อัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่อราคาของหุ้นกลุ่มธุรกิจการแพทย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก <http://www.ba-abstract.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1044.ru>
- สุทิน ชนะบุญ. (2560). *สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยด้านสุขภาพเบื้องต้น*. ขอนแก่น: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น.
- Aggarwal, D., & Padhan, P. C. (2017). Impact of capital structure on firm value: Evidence from Indian hospitality industry. *Theoretical Economics Letters*, 7(4), 982-1000.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ ของผู้บริโภค ในประเทศไทย

Factors Affecting Consumer Loyalty to Chili Paste Brands Through Online Channels in Thailand

ชนิษฐา ทองจาด^{1*}, คมสัน ต้นสกุล²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: kanitta.thon@bumail.net

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภค ในประเทศไทย ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และความไว้วางใจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยในประเทศไทยและเคยซื้อน้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ จำนวน 400 คน โดยใช้การวิเคราะห์ด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์การถดถอย พหุคูณที่ระดับ นัยสำคัญ 0.05 ผลการศึกษพบว่า คุณภาพบริการออนไลน์ และการรับรู้คุณภาพสินค้า ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์ น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ด้านความไว้วางใจไม่ส่งผล ต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

คำสำคัญ: คุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า ความไว้วางใจ ความภักดีในแบรนด์

Abstract

This research investigated factors influencing consumer loyalty to chili paste brands through online channels in Thailand, including online service quality, perceived quality, and trust. The research sample was 400 of those who lived in Thailand and had purchased chili paste through online channels. Descriptive statistics including percentages, means, and standard deviations were used to analyze the data. Multiple regression analysis was applied to test the hypotheses at a significance level of 0.05. The findings revealed that online service quality and perceived quality significantly affected the loyalty of the chili paste brand through online channels of consumers in Thailand. However, no statistically significant relation between consumer loyalty to chili paste brand through online channels and trust was found.

Keywords: Online Service Quality, Perceived Quality, Trust, Brand Loyalty

บทนำ

“น้ำพริก” เป็นอาหารที่อยู่คู่คนไทยมาอย่างยาวนาน โดยคนไทยนิยมบริโภคน้ำพริกเป็นอาหารประจำวัน และคงอยู่ในสำรับกับข้าว ซึ่งเป็นอาหารที่ทุกครัวเรือนตั้งแต่บ้านสามัญชนไปจนถึงสำรับชาววัง สอดคล้องกับผลการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคและความปลอดภัยทางอาหารของน้ำพริก โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563) พบว่า คนไทยนิยมบริโภคน้ำพริก ถึงร้อยละ 98 และจัดให้น้ำพริกเป็นอาหารประจำครอบครัวที่ขาดไม่ได้ ร้อยละ 64.1 นอกจากนี้ น้ำพริกยังเป็นศูนย์กลางของสำรับ ในอดีตกับข้าวที่รับประทานจะมีน้ำพริกอยู่ตรงกลางประกอบสำรับกับข้าวอื่นๆ โดยชนิดของกับข้าวก็ต้องมีความสอดคล้องกับน้ำพริก จะเห็นได้ว่าน้ำพริกเป็นกับข้าวพื้นฐานของคนไทย (สิริมนต์ ชายเกตุ, 2553)

ปัจจุบันจากการรับประทานน้ำพริกแคภายในบ้านถูกขยายขยายกลายเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่า การบริโภค จากเดิมที่น้ำพริกมีไม่กี่ชนิดตอนนี้มีการคิดค้นตำรับน้ำพริกใหม่ๆ ขึ้นมาอีกหลากหลายชนิดเพื่อจำหน่ายแข่งกันมากขึ้น (Workpoint TODAY, 2564) อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ในการปรับเปลี่ยนของช่องทางการซื้อสินค้า ทำให้ทุกแบรนด์ต้องปรับตัว จากที่เคยจำหน่ายเพียงช่องทางออฟไลน์ ก็จำเป็นต้องเพิ่มช่องทางการจำหน่ายเป็นช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับการสำรวจปี พ.ศ. 2566 พบว่า คนไทยมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต 61.2 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2566 เพิ่มขึ้น 13.7 ล้านคน จาก 47.5 ล้านคน ในช่วง 5 ปีก่อนหน้า โดยมีแรงผลักดันทั้งจากการดำเนินงาน ของผู้ให้บริการและการส่งเสริมของภาครัฐ โดย ในปัจจุบันประชากรไทยสามารถเข้าถึงและใช้งานอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น สะท้อนจากสัดส่วนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากรทั้งหมดที่ขยายตัวจาก ร้อยละ 67 ในปี พ.ศ. 2562 ขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ ในปี พ.ศ. 2566 ด้วยพฤติกรรมของคนไทยคนนิยมใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้ผู้ประกอบการหันมาทำการตลาดผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น (We Are Social, 2023) โดย ข้อมูลจาก eCommerce-Thailand (2023) ตลาดอีคอมเมิร์ซ (E-Commerce) ยังคงได้รับความนิยมจากคนไทยอย่างต่อเนื่องสะท้อนจากค่าใช้จ่ายในการ ซื้อสินค้าผ่านตลาดอีคอมเมิร์ซที่สูงขึ้นเกือบ 3 เท่าตัว จากปีละ 2,970 บาทต่อคนในปี พ.ศ. 2562 ขึ้นมาอยู่ที่ 8,840 บาท ต่อคน ในปี พ.ศ. 2566 (eCommerce-Thailand, 2023) ส่งผลให้ธุรกิจต่างๆ ให้ความสำคัญกับช่องทางออนไลน์มากขึ้น

ความภักดีเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจ เนื่องด้วยเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่จะทำให้สินค้าภายใต้แบรนด์ของธุรกิจเป็นที่รู้จักในวงกว้างและเป็นที่จดจำได้ โดยเมื่อลูกค้ารู้สึกว่าคุณค่าภายใต้แบรนด์สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ ทั้งด้านคุณภาพของสินค้า รูปลักษณ์ หรือความรู้สึกภาคภูมิใจ เมื่อได้สินค้านั้นมาครอบครอง ล้วนมีผลทำให้ลูกค้าจดจำแบรนด์และเลือกซื้อสินค้าของแบรนด์นั้นเสมอ โดยที่ผู้ประกอบการไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามในการเสนอขายสินค้ามากเท่ากับในครั้งแรก แต่ก็สามารถทำให้ลูกค้าสนใจและตัดสินใจซื้อสินค้าได้ (ดำรง ศักดิ์ชัยสนิท, 2547) เห็นได้ว่า ความภักดีต่อแบรนด์ คือการที่ลูกค้ายังคงซื้อจาก แบรนด์เดียวกันซ้ำอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าคู่แข่งจะนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการที่คล้ายกันก็ตาม ลูกค้าไม่เพียงแต่มีส่วน ร่วมและซื้อจากแบรนด์ แต่ยังเชื่อมโยงความรู้สึกเชิงบวกกับแบรนด์ด้วย ความภักดีต่อแบรนด์จึงมีผลอย่างมากกับการ ที่ลูกค้ารับรู้ถึงแบรนด์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลกับความภักดี ได้แก่ ปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และความไว้วางใจ เพื่อศึกษาปัจจัยคุณภาพการบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และความไว้วางใจ ว่ามีผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์มากน้อยเพียงใด เพื่อที่ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์น้ำพริก และผู้ที่สนใจนำผลการศึกษาที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์ ปรับปรุง และพัฒนา เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันทางธุรกิจต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่า ปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และความไว้วางใจ ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพบริการออนไลน์ (Online Service Quality)

Parasuraman, et al. (2005) อธิบายไว้ว่า คุณภาพการบริการออนไลน์นั้น ขึ้นอยู่กับช่องว่างระหว่าง การคาดหวัง และการรับรู้ของผู้รับบริการที่ได้รับจริง ซึ่งถ้าการบริการที่ได้รับจริงดีกว่าหรือเท่ากับ ความคาดหวังถือว่า บริการนั้นมีคุณภาพ โดย จะถูกประเมินผ่านคุณภาพการบริการที่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยจะต้องคำนึงถึง ประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

1) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง ความน่าเชื่อถือของกระบวนการในแต่ละขั้นตอนของการสั่งซื้อ สินค้า เช่น ความถูกต้องของกระบวนการการสั่งซื้อสินค้าหรือบริการ (Correctness of Order Fulfilment) และ ความตรงต่อเวลาในการจัดส่ง เป็นต้น

2) การตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง การที่เจ้าของร้านค้าออนไลน์หรือผู้ดูแลร้านค้า สามารถ พุดคุยและตอบสนองลูกค้าได้รวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจในคุณภาพการให้บริการบนเว็บไซต์ เช่น ความพร้อมใน การตอบข้อสงสัยของลูกค้า (Prompt Responses to Customer's Enquiries) เป็นต้น

3) การปกป้องความเป็นส่วนตัว (Privacy) หมายถึง การบริการที่ส่งให้กับลูกค้าไม่มีอันตราย ความเสี่ยงและ ปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลความเป็นส่วนตัวของลูกค้า

4) การเข้าถึงการให้บริการ (Access) หมายถึง ความยากง่ายในการเข้าถึงผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย จะรวมไป ถึงความง่ายในการใช้งาน (Ease of Use) คือ ความยากง่ายในการใช้งานของหน้าเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์ม จัดจำหน่าย สินค้าหรือบริการ

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้คุณภาพสินค้า (Perceived Quality)

Kotler and Keller (2016) อธิบายไว้ว่า การรับรู้คุณภาพของสินค้า เป็นการตอบสนองความต้องการ ของ ลูกค้าตามที่เสนอไปเป็นไปตามที่ลูกค้าคิดไว้ตั้งแต่ต้น และส่งผลให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจหลังมีประสบการณ์ ร่วม

Kau and Loh (2006) กล่าวว่า การรับรู้ด้านคุณภาพเป็นสิ่งที่สามารถชี้วัดความชอบของลูกค้าซึ่งมีความสัมพันธ์กันแบบ กระบวนการ ซึ่งจะส่งผลให้มีปริมาณของการตั้งใจซื้อสินค้าซ้ำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ 1) คุณภาพของผลิตภัณฑ์ สามารถพิจารณาคุณสมบัติ 8 ด้าน คือ สมรรถนะ ลักษณะเฉพาะ ความเชื่อถือได้ ความสอดคล้อง ความ ทนทาน การให้บริการ ความสวยงาม การรับรู้คุณภาพหรือชื่อเสียงของสินค้า และ 2) คุณภาพของการบริการ ประกอบด้วยคุณสมบัติ 10 ด้าน คือ ความเชื่อถือได้การตอบสนองความต้องการ ความสามารถ การเข้าถึงได้ ความ สุภาพ การสื่อสาร ความน่าเชื่อถือ ความปลอดภัย ความเข้าใจลูกค้า และสามารถรู้สึกได้ในการบริการ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความไว้วางใจ (Trust)

Anwar, Gulzar, Sohail, and Akram (2011) ให้ความหมายของความไว้วางใจในแบรนด์ หมายถึง ความเต็ม ใจของผู้บริโภคที่จะเผชิญความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับแบรนด์ เป็นความเชื่อถือ คาดหวังในแง่บวกของบุคคลที่เชื่อมั่นต่อ บุคคลอื่นหรือแบรนด์นั้นๆ

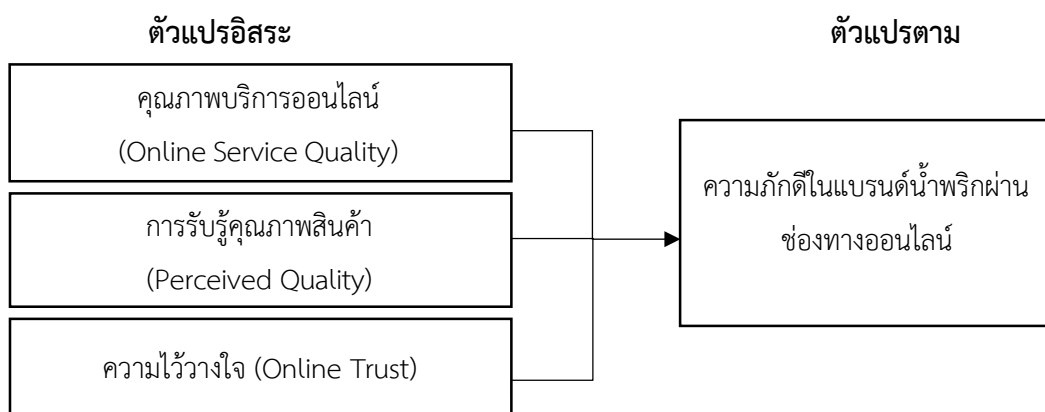
Lassoued and Hobbs (2015) กล่าวว่าความไว้วางใจเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความกังวลใจ เมื่อต้องตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์และจะส่งผลให้ความตั้งใจซื้อสินค้าในช่องทางนี้ลดลง ซึ่งความไว้วางใจในแบรนด์มี ความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในแบรนด์ที่มีคุณภาพและความปลอดภัย นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในด้าน คุณลักษณะแสดงให้เห็นว่าจะนำไปสู่ความภักดีต่อแบรนด์ทั้งนี้แนวโน้มความไว้วางใจในแบรนด์จะขึ้นอยู่กับบริบท ได้แก่ 1) ความสามารถของแบรนด์ (Brand Competence) 2) ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Credibility) เป็น ความเลื่อมใสศรัทธาที่มีอยู่ในแบรนด์ 3) ความเอื้อเฟื้อของแบรนด์ (Brand Benevolence) เป็น สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง ความเอื้อเฟื้อขององค์กร และ 4) ความมีชื่อเสียงของแบรนด์ (Brand Reputation) คือ ชื่อเสียงของแบรนด์ที่มาจาก ความคิดเห็นและสามารถเชื่อถือได้ไว้วางใจได้

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความภักดีในแบรนด์ (Brand Loyalty)

Giddens (2002 อ้างถึงใน พนิดา วรธรรมธนภัทร, 2562) ให้ความหมายไว้ว่าความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) เป็นความชอบ ความพึงพอใจในสินค้า และส่งผลให้มีพฤติกรรมซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง และเกิดเป็นความภักดี ขึ้น ซึ่งความภักดีที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้น และยังสามารถตั้งราคาขายได้มากขึ้น และสุดท้ายคือ ความ ภักดีของผู้บริโภคจะเป็นกำแพงที่จะช่วยป้องกันการแข่งขันจากคู่แข่งรายอื่น ๆ ได้

Ansari and Riasi (2016) อธิบายแนวคิดความภักดีในแบรนด์ (Brand Loyalty) คือ การที่ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อร้านค้าเดิมจากความเชื่อมั่น โดยที่ร้านค้าจะเป็นตัวเลือกแรก หรือวางใจของผู้บริโภคและเกิดการซื้อซ้ำอีกครั้ง อีกทั้งยังมีการบอกต่อให้บุคคลอื่นในแง่ของประสบการณ์เชิงบวกในการซื้อสินค้า เพื่อสนับสนุนช่วยให้เกิดการซื้อ โดยผู้วิจัยจึงนำมาประยุกต์ใช้เป็นตัวแปรในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดข้างต้น แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามคือความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งตัวแปรอิสระนี้ ผู้วิจัยได้จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ได้แก่ คุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และความไว้วางใจ ซึ่งสมมติฐานมี ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 คุณภาพบริการออนไลน์ ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

สมมติฐานข้อที่ 2 การรับรู้คุณภาพสินค้า ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

สมมติฐานข้อที่ 3 ความไว้วางใจ ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บ ข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้ คือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยในประเทศไทยและเคยซื้อน้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่ง ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงทำการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ Cochran (1977) โดย กำหนดความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษา คือ 400 คน และเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างขึ้นจาก Google Form กระจายผ่าน Social Media ทาง Facebook Group อาทิ กลุ่มคนรักอาหาร, กลุ่มซื้อ-ขาย อาหารของกินของอร่อย ทั่วไทย ซึ่งเป็นแหล่งรวมตัวของกลุ่มเป้าหมาย โดยมีคำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามว่าเคยซื้อแบรนด์น้ำพริกผ่าน ช่องทางออนไลน์หรือไม่ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามวัตถุประสงค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มี 5 ส่วน ดังต่อไปนี้ คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดย

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบตามความเป็นจริง ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เคยซื้อน้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ ประเภทของน้ำพริก เหตุผลที่เลือกซื้อ ช่องทางออนไลน์ที่เลือกซื้อ ช่วงเวลาที่ซื้อ ความถี่ของการซื้อ บุคคลที่มีผลต่อการเลือกซื้อ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และความไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความภักดี ในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ และส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ โดยส่วนที่ 3 - 4 เป็นลักษณะข้อคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดถึงมากที่สุด แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (ศิริพงศ์ พงษ์ธิพันธุ์, 2553) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) และส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับข้อคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

การตรวจสอบความถูกต้องเพียงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาแบบสอบถาม จากนั้นการทดสอบใช้ (Try Out) จำนวน 40 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัย พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนแบ็คอัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยค่าความเชื่อมั่นของ แบบสอบถามรวมทุกข้อคำถามมีค่าเท่ากับ 0.948 ซึ่งมีความมากกว่า 0.7 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2548) หรือกล่าวได้ว่ามี ผลความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ จึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 74.8) มีอายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 77.8) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 76.5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 97.8) ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 84.3) และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 25,001 – 35,000 บาท (ร้อยละ 74.8)

พฤติกรรมของกลุ่มที่เคยซื้อน้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ส่วนใหญ่เลือกซื้อน้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ เพราะว่าราคาสมเหตุสมผล (ร้อยละ 37.8) เลือกซื้อน้ำพริกจากช่องทาง Lazada (ร้อยละ 56.8) มีความถี่ในการเลือกซื้อน้ำพริกน้อยกว่า 1-2 ครั้ง ต่อเดือน (ร้อยละ 54.5) มีบุคคลที่มีผลต่อการเลือกซื้อคือตนเอง (ร้อยละ 90.8) และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อน้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ เฉลี่ย 201 – 400 บาท (ร้อยละ 66.5)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ ประกอบด้วย คุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และการรับรู้ความไว้วางใจ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์

ปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านความน่าเชื่อถือ	4.13	0.324	มาก
ด้านการตอบสนอง	3.99	0.349	มาก
ด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัว	3.98	0.352	มาก
ด้านการเข้าถึงการให้บริการ	3.90	0.419	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ด้านคุณภาพบริการออนไลน์โดยรวม ผู้บริโภคเห็นด้วยในระดับมาก ซึ่งผลเรียงลำดับจากมากไปน้อย สรุปผลได้ว่า คุณภาพบริการออนไลน์ ด้านความน่าเชื่อถือ รองมาคือด้านการตอบสนอง ด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัว และ ด้านการเข้าถึงการให้บริการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความน่าเชื่อถือ พบว่า ผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดคือแบรนด์น้ำพริกออนไลน์ที่เลือกซื้อให้บริการจัดส่งตรงตามเวลาที่สัญญา และแบรนด์น้ำพริกออนไลน์ที่เลือกซื้อให้บริการลูกค้าอย่างถูกต้อง

ด้านการตอบสนอง พบว่า ผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดคือแบรนด์น้ำพริกออนไลน์ที่เลือกซื้อให้บริการด้วยความรวดเร็ว และแบรนด์น้ำพริกออนไลน์ที่เลือกซื้อมีความพร้อมในการตอบสนอง

ด้านการปกป้องความเป็นส่วนตัว พบว่า ผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดคือคิดว่าข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่ถูกเปิดเผย เมื่อซื้อน้ำพริกทางออนไลน์ และข้อมูลบัตรเครดิต/บัตรเดบิตจะปลอดภัย

ด้านการเข้าถึงการให้บริการ พบว่า ผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดคือคิดว่าการซื้อน้ำพริกทางออนไลน์มีความสะดวก และการซื้อน้ำพริกทางออนไลน์มีความชัดเจน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการรับรู้คุณภาพสินค้า

ปัจจัยการรับรู้คุณภาพสินค้า	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่เลือกซื้อคุณภาพดี	4.15	0.593	มาก
2. แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่เลือกซื้อสะอาดและได้มาตรฐาน	4.24	0.544	มากที่สุด
3. แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่เลือกซื้อมีความน่าเชื่อถือ เปิดร้านมายาวนาน	4.03	0.713	มาก
4. แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่เลือกซื้อบรรจุภัณฑ์มีความแน่นหนาคงทน	3.89	0.783	มาก
รวม	4.08	0.336	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านการรับรู้คุณภาพสินค้าในภาพรวม ผู้บริโภคเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องแบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่ซื้อ สะอาดและได้มาตรฐาน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการรับรู้ด้านความไว้วางใจ

ปัจจัยการรับรู้ด้านความไว้วางใจ	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริโภคคิดว่าการซื้อน้ำพริกทางออนไลน์มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้	4.09	0.604	มาก
2. ผู้บริโภคคิดว่าการซื้อน้ำพริกทางออนไลน์มีคำอธิบายผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนถูกต้อง	4.30	0.600	มากที่สุด
3. ผู้บริโภคคิดว่าการซื้อน้ำพริกทางออนไลน์มีเงื่อนไขการรับประกันในการสั่งซื้อที่ชัดเจน	3.89	0.768	มาก
4. ความมีชื่อเสียงที่ดีของร้านทำให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจในแบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์	3.85	0.741	มาก
รวม	4.03	0.340	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการรับรู้ความไว้วางใจในภาพรวม ผู้บริโภคเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องการซื้อน้ำพริกทางออนไลน์มีคำอธิบายผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนถูกต้อง

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์

ความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ผู้บริโภคชอบแบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์มากกว่าที่อื่น	4.06	0.636	มาก
2. ผู้บริโภคจะบอกต่อให้ผู้อื่นหันมาซื้อน้ำพริกทางออนไลน์	4.15	0.670	มาก
3. ผู้บริโภคได้บอกถึงแง่มุมดี ๆ ของแบรนด์น้ำพริก ทางออนไลน์ให้ผู้อื่นได้รับทราบ	3.99	0.762	มาก
4. แม้ว่าร้านอื่น ๆ จะจำหน่ายน้ำพริกชนิดเดียวกันในราคาถูกกว่ายังคงจะเลือกซื้อน้ำพริกจากร้านแห่งนี้	3.77	0.725	มาก
5. ผู้บริโภคคิดว่าจะเลือกซื้อน้ำพริกร้านเดิมทางออนไลน์อีกในครั้งต่อไป	3.98	0.681	มาก
รวม	3.99	0.307	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ในภาพรวม ผู้บริโภคเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริโภคเห็นด้วยมากที่สุดในเรื่องผู้บริโภคจะบอกต่อให้ผู้อื่นหันมาซื้อน้ำพริกทางออนไลน์

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	0.081	0.086		0.940	0.348		
คุณภาพบริการออนไลน์(X_1)	0.892	0.034	0.853	26.070	0.000*	0.326	3.067
การรับรู้คุณภาพสินค้า(X_2)	0.126	0.029	0.134	4.395	0.000*	0.374	2.671
การรับรู้ความไว้วางใจ(X_3)	-0.039	0.022	-0.047	-1.750	0.081	0.485	2.060
$R^2 = 0.862$, Adjusted $R^2 = 0.861$ F = 823.070, Sig. < 0.01							

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ * Sig < 0.05

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงอนุมานโดยสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ด้วยวิธี Enter พบว่า ผลการวิเคราะห์ ได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 แสดงว่า คุณภาพบริการออนไลน์ ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ ได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.000 มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2 แสดงว่า การรับรู้คุณภาพสินค้า ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์ ได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.081 มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่า ปฏิเสธสมมติฐานที่ 3 แสดงว่า การรับรู้ความไว้วางใจ ไม่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

เมื่อวิเคราะห์ค่า Beta ที่มีอิทธิพลมากไปน้อยของตัวแปรอิสระ พบว่า ปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์ (Beta = 0.853) รองมาคือการรับรู้คุณภาพสินค้า (Beta = 0.134) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.862 สามารถอธิบายได้ความว่า ปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และการรับรู้ความไว้วางใจ ส่งผลต่อตัวแปรตาม คือความภักดีในแบรนด์น้ำพริก ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ร้อยละ 86.2 และส่วนที่เหลือเป็นผลมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ได้นำมา พิจารณา ร้อยละ 13.8 โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$Y = 0.081 + 0.892 (X_1) + 0.126 (X_2)$$

โดยที่ X_1 = คุณภาพบริการออนไลน์

X_2 = การรับรู้คุณภาพสินค้า

Y = ความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยคุณภาพบริการออนไลน์ การรับรู้คุณภาพสินค้า และความไว้วางใจ ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย จากการทดสอบสมมติฐานสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.คุณภาพบริการออนไลน์ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับ อรุมา จันทนคร (2561) ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า คุณภาพการบริการ การรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า และความไว้วางใจในสื่อสังคมส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการร้านอ็อปแอนด์บอยในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วัชร เวชประสิทธิ์ (2564) ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่าคุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้จำหน่ายสินค้าออนไลน์มีผลต่อความภักดีของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.การรับรู้คุณภาพสินค้าส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่ซื้อสะอาดและได้มาตรฐาน แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่ซื้อมีคุณภาพดี แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่ผู้บริโภคซื้อมีความน่าเชื่อถือ เปิดร้านมายาวนาน และ แบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ที่ซื้อบรรจุภัณฑ์มีความแน่นหนาคงทน ข้อต่าง ๆ ข้างต้นส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์ น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วลัยลิกา จาตุประยูร (2559) ผลการศึกษามีข้อค้นพบว่าการรับรู้คุณภาพสินค้า มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตบนมือถือ ในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้สอดคล้องกับผลการวิจัย โชติชญาณ์ พลดี (2564) ผลการศึกษามี ข้อค้นพบว่าความไว้วางใจต่อแบรนด์ การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า และการสื่อสารทางการตลาดของแบรนด์ส่งผล ต่อความภักดีต่อแบรนด์ของอาหารเพื่อสุขภาพ

3.การรับรู้ความไว้วางใจไม่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 กล่าวคือ การซื้อน้ำพริกทางออนไลน์มีคำอธิบายผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนถูกต้องแบรนด์น้ำพริกออนไลน์มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ ข้อต่าง ๆ ข้างต้นไม่ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย อาจเพราะว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพและรสชาติของน้ำพริก มากกว่าแบรนด์ดังหรือแบรนด์ที่น่าเชื่อถือ แต่อย่างไรก็ตาม ซึ่งงานวิจัยของ มณัชยา อำพันดี (2565) ศึกษาอิทธิพลของ การรับรู้คุณค่าและความไว้วางใจที่มีผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารสดผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและ ปริมณฑล พบว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อ แต่ทั้งนี้ ความไว้วางใจมักส่งอิทธิพลใน รูปแบบที่แปรผกผันกัน กล่าวคือ หากผู้บริโภครู้สึกถึงความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ก็จะทำให้ความไว้วางใจของผู้บริโภคลดลง อาทิ คุณค่าของการสั่งซื้ออาหารสด เป็นต้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากการวิจัยคุณภาพบริการออนไลน์ส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในประเทศไทย ผู้ประกอบแบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ควรให้ความสำคัญกับการจัดส่งสินค้าได้อย่างถูกต้องและตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ให้กับลูกค้า ให้บริการลูกค้าด้วยความรวดเร็ว นอกจากนี้ด้วยการเลือกซื้อผ่านทางออนไลน์ทำให้ลูกค้าไม่เห็นหรือรับรู้รสชาติกับน้ำพริก ฉะนั้น ผู้ขายผ่านออนไลน์ควรมีความพร้อมในการตอบสนองถึง การตอบสนองต่อลูกค้า เมื่อลูกค้าเกิดปัญหาด้านการทานเมื่อส่งไปแล้ว นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับการรักษาปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภค โดยไม่เปิดเผย ให้ผู้อื่นได้รับทราบ การพยายามที่จะทำให้ระบบการซื้อ ของแบรนด์น้ำพริกมีความสะดวกต่อผู้บริโภค ซึ่งเป็นสิ่งที่จะมีผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ ของผู้บริโภคได้

2. จากการวิจัยการรับรู้คุณภาพสินค้าส่งผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภค ในประเทศไทย ผู้ประกอบแบรนด์น้ำพริกทางออนไลน์ควรให้ความสำคัญกับการรักษาคุณภาพน้ำพริก โดยอาจฟัง ความเห็นของลูกค้าเพื่อหารสชาติที่เป็นที่ชื่นชอบมากที่สุด และคงคุณภาพและรักษาความสะอาดให้ได้มาตรฐาน มี คุณภาพดี สร้างภาพลักษณ์ที่มีความน่าเชื่อถือ พัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้มีความแน่นหนาคงทน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคออนไลน์ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะมีผลต่อความภักดีในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งถัดไป ควรทำการเลือกศึกษาโดยจำกัดขอบเขตผู้บริโภคนั้นด้านประชากรให้แคบลง เพื่อให้ผลการวิจัยมีความหลากหลายมากขึ้น และแตกต่างกันยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลการศึกษาในครั้งนี้กลุ่มที่เคยซื้อน้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จึงควรกำหนดการศึกษาเช่น การเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มทำงาน เพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อหลักเพื่อให้มีประโยชน์ในหลายมุมมองมากยิ่งขึ้น

2. จากข้อค้นพบด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เคยซื้อแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทางออนไลน์ในครั้งนี้พบว่าช่องทางออนไลน์ที่เลือกซื้อน้ำพริกของผู้บริโภคนั้นส่วนใหญ่ใช้ช่องทาง Lazada การศึกษาในครั้งต่อไป ควรเลือกศึกษาเฉพาะเจาะจง เช่น ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคในประเทศไทยในแบรนด์น้ำพริกผ่านช่องทาง Lazada เพื่อให้ผลการศึกษาที่ประโยชน์ต่อการสร้างการซื้อต่อเนื่องกับผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2563). พฤติกรรมที่พึงประสงค์สำนักโภชนาการ. สืบค้นจาก

<https://nutrition2.anamai.moph.go.th/web.pdf>

โชติชญาณ์ พลดี. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ดำรง ศักดิ์ชัยสนธิ. (2547). ความรู้เกี่ยวกับสินค้า. กรุงเทพฯ: วังอักษร.

พนิดา วรรตมณัฏฐ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจและความจงรักภักดีในการใช้บริการ ร้านค้าปลีก เพื่อสุขภาพและความงามรูปแบบเครือข่ายในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (สารนิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

วัชร เวชประสิทธิ์. (2564). คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ของผู้จำหน่ายสินค้าออนไลน์ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 11(1), 115-123.

วัลย์ลิกา จาตุประยูร. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตบนมือถือในเขต กรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์).

ศิริพงศ์ พงษ์พันธ์ุ. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ฮาซันพรีนติ้ง.

มณียา อัมพันดี. (2565). อิทธิพลของการรับรู้คุณค่าและความไว้วางใจที่มีผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารสดผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล (สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

สิริมนต์ ขายเกตุ (2553). การบริโภคน้ำพริกของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. *Journal of Srinakharinwirot University (Journal of Science and Technology)*, 2(3), 64–79.

อรอุมา จันทรนคร. (2561). คุณภาพการบริการ การสื่อสารแบบปากต่อปาก การรับรู้ถึงคุณภาพของสินค้า ความไว้วางใจในสื่อสังคม และคุณลักษณะของร้านที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการร้านอีฟ แอนด์บอย ใน กรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).

Ansari, A., & Riasi, A. (2016). Modelling and evaluating customer loyalty using neural networks: Evidence from startup insurance companies. *Future Business Journal*, 2(1), 15–30.

Anwar, A., Gulzar, A., Sohail, F. B., & Akram, S. N. (2011). Impact of brand image, trust, and effect on consumer brand extension attitude: The mediating role of brand loyalty. *International Journal of Economics and Management Sciences*, 1(5), 73-79.

Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (2nd ed.). New York: John Wiley and Sons, Inc.

eCommerce-Thailand. (2023). E-Commerce in Thailand - outlook & retail trends in 2023. Retrieved from <https://oosga.com/e-commerce/tha/>

Kau, A., & Loh, E. W. (2006). The effects of service recovery on consumer satisfaction: A comparison between complainants and non-complainants. *Journal of Services Marketing*, 20(2), 101- 111.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed). Edinburgh: Pearson Education.

Lassoued, R., & Hobbs, J. E. (2015). Consumer confidence in credence attributes: The role of brand trust. *Food Policy*, 52(1), 99–107.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Malhotra, A. (2005). E-S-QUAL: A multiple-item scale for assessing electronic service quality. *Journal of Service Research*, 7(3), 213–234.

We Are Social. (2023). DIGITAL 2023: THAILAND. Retrieved from

<https://datareportal.com/reports/digital-2023-thailand>

Workpoint Today. (2564). ทำความรู้จัก 'น้ำพริกนิตยา' ตำนานเครื่องแกงไทย คู่ครัว 57 ปี. สืบค้นจาก

<https://workpointtoday.com/chili-sauce/>

ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับความสามารถในการทำกำไรของ
บริษัทในหมวดธุรกิจธนาคาร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

THE RELATIONSHIP BETWEEN SIZE AND PROFITABILITY RATIOS:
EVIDENCE FROM BANK SECTOR, THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

อมลรัตน์ มรุเศรษฐ์^{1*}, รพีสร เพื่องเกษม²

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: amolrat.maru@bumail.net

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flows of Operation Activities: CFO) 2) ขนาดของบริษัท (Company size) และ 3) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) และ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ บริษัทในช่วงรอบระยะเวลาในปี พ.ศ. 2556-2566 จำนวน 10 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ธนาคารทหารไทยธนชาติ จำกัด (มหาชน) ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์กับ ROA 2) ธนาคารทีเอสบี จำกัด (มหาชน) ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์กับ ROA 3) ธนาคารทหารไทยธนชาติ จำกัด (มหาชน) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) และ ขนาดของบริษัท (Size) ไม่มีความสัมพันธ์กับ ROE ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROA 4) ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) และ ขนาดของบริษัท (Size) ไม่มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROA 5) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ขนาดของบริษัท (Size) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

(CFO) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROA 6) ธนาคารเกียรตินาคินภัทร จำกัด (มหาชน) ขนาดของบริษัท (Size) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROA 7) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROA 8) ธนาคารซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) ขนาดของบริษัท (Size) ไม่มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROA 9) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROA และ 10) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาดของบริษัท (Size) ไม่มีความสัมพันธ์กับ ROE ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับ ROA

คำสำคัญ: กระแสเงินสด ผลการดำเนินงานทางการเงิน หมวดธนาคาร

Abstract

The purpose of this study was to study the relationships between company size and financial performance of listed companies in the Stock Exchange of Thailand (SET) Financial Industry Sector, Bank Category. The study's independent variables were 1) Cash Flows of Operation Activities (Cash Flows of Operation Activities: CFO) 2) Company size (Size) and 3) The Group of financial risks (Degree of Financial Leverage: DFL). The variables used in the study were return on assets (ROA) and return on equity (ROE). The sampled companies used in this research during the period of 2013 – 2016 were 10 companies. Multiple regression analysis was employed to test the relationship between the independent and dependent variables.

The research findings indicated that 1) TMB Thanachart Bank PLC (TMB) size was associated with ROE while the company size and CFO was associated with ROA; 2) TISCO Bank PLC (TISCO) size was associated with ROE whereas the company size, DFL, and CFO were related to ROA; 3) TMB Bank Public Company Limited's DFL, CFO, and company size were not related to ROE, in contrast, DFL was associated with ROA; 4) Bank Land and Houses's DFL, CFO, and the company size were not related to ROE while the company size was related to ROA; 5) Krung Thai Bank Public Company Limited size, CFO, and DFL were related to ROE and ROA; 6) Kiatnakinapat Bank PCL size and DFL were related to ROE, on the contrary, the company size was associated with ROA; 7) KASIKORNBANK PLC had a relationship with ROE and ROA, in terms of its company size; 8) CIMB Thai Bank PLC's CFO, DFL, and size were not associated with ROE, but this was not a case of the company size having

the relationship with ROA; 9) Bangkok Bank's size was related to ROE and ROA; and 10) Bank of Ayudhya Public Company Limited's DFL, CFO, and the company size was not related to ROE, however, the company size gave the relationship with ROA.

Keywords: Cash Flow, Financial Performance, Banking Sector

บทนำ

กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจทางการเงิน เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันที่สูง เนื่องจากพฤติกรรมของผู้คนในสังคมส่วนใหญ่ในการจัดสรรรายได้ในปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพต่อวัน ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพต่อเดือน และเงินออม เพื่อให้เงินออมงอกเงยเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผู้คนเกิดความสนใจออมเงินในรูปแบบต่างๆ ซึ่งการออมเงินที่ทำให้เงินออมเพิ่มขึ้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ภายหลังจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อ หรือแม้แต่ภาวะสงครามที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์เศรษฐกิจเป็นวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นตลาดเงิน ตลาดทุน สังคม หรืออำนาจการซื้อของประชาชนนำไปสู่การตัดสินใจของเหล่านักลงทุน ที่จำเป็นต้องเพิ่มความระมัดระวังในการลงทุนมากขึ้น จากสถานการณ์ดังกล่าวเพื่อเพิ่มโอกาสสร้างผลตอบแทนและลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นหลักทรัพย์ทางเลือกที่น่าสนใจและมีความปลอดภัย อย่างหุ้นที่จ่ายเงินปันผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงตลาดที่มีความผันผวน จะช่วยชดเชยความเสี่ยงจากการเคลื่อนไหวราคาหลักทรัพย์มากกว่าหลักทรัพย์ที่ไม่ได้จ่ายปัน

อย่างไรก็ตาม ตลาดหลักทรัพย์ได้มีการจัดกลุ่มหลักทรัพย์ที่มีอัตราจัดสรรเงินปันผลและสภาพคล่องสูงจำนวน 30 หลักทรัพย์ (SET High Dividend30 Index: SETHD) ซึ่งเป็นดัชนีสะท้อนความเคลื่อนไหวของมูลค่าทางตลาดที่มี และสภาพคล่องสูงอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงอัตราผลตอบแทนจากเงิน ปันผลสูงอย่างต่อเนื่อง ประกอบเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจของนักลงทุน จากรายงานทางสถิติของ SETHD ระหว่างปี พ.ศ. 2562-2564 พบว่า ในปี พ.ศ. 2562 มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มูลค่าการซื้อขาย 3,392,027.22 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 4,173,393.39 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 23.04 ในปี พ.ศ. 2563 และในปี พ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 4,690,426.27 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.39 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีอัตราเงินปันผลเฉลี่ยสูงที่สุด 5 ลำดับแรกในตลาดหลักทรัพย์ ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน (FINANCE) ร้อยละ 4.63 กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (PROPCON) ร้อยละ 4.37 กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี (TECH) ร้อยละ 4.22 กลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร (RESOURCE) ร้อยละ 3.56 และกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุตสาหกรรม (INDUS) ร้อยละ 2.68 ตามลำดับ สอดคล้องกับมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจทางการเงินที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2562 มูลค่าการซื้อขาย 1,916,598.87 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 3,154,565.87 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 64.59 ในปี พ.ศ. 2563 และในปี พ.ศ. 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 3,688,396.02 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.92 บ่งชี้ให้เห็นว่าเหล่านักลงทุนมีความสนใจและให้ความสำคัญกับหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินเพิ่มขึ้นในช่วงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีความผันผวนที่เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมุ่งเน้นศึกษาความเกี่ยวข้องของกระแสเงินสดกับผลดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร เพื่อใช้สำหรับเป็นข้อมูลให้กับผู้ที่สนใจในอุตสาหกรรมนี้ โดยสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ อีกทั้งยังทำให้การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีถูกต้องและแม่นยำตามหลักเกณฑ์มากยิ่งขึ้น หรือควรเลือกลงทุนหรือเลี่ยงลงทุนมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร

สมมติฐาน

1. ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ในส่วนของอัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน (ROE) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน หมวดธนาคาร
2. ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ในส่วนอัตราผลตอบแทนจากทรัพย์สิน (ROA) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน หมวดธนาคาร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) เป็นหนึ่งองค์ประกอบของรายงานทางการเงินที่ทำหน้าที่แสดงการไหลของเงินสดที่เข้ามาและออกไปของธุรกิจ รวมทั้งรายการเทียบเท่าเงินสดที่สะท้อนสถานะการเงินในระหว่างช่วงเวลาที่กำหนด งบกระแสเงินสดมีส่วนสำคัญมากต่อผู้ใช้งานทางการเงินเนื่องจากสามารถบอกถึงความสามารถในการจัดหาเงิน การลงทุนและกิจกรรมดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างชัดเจน ข้อมูลในส่วนงบกระแสเงินสดของธุรกิจนี้มีประโยชน์ในการประเมินความสามารถในการจัดหาเงิน การลงทุนและกิจกรรมดำเนินงานของธุรกิจงบกระแสเงินสดแบ่งเป็น 3 กิจกรรมหลัก คือ (อุษณี วรพันธ์พิทักษ์, 2549)

1. กิจกรรมดำเนินงาน (Operating Activities)

กิจกรรมดำเนินงาน เป็นหนึ่งในกลุ่มหลักของกิจกรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นในบริษัทหรือธุรกิจ ในระหว่างรอบรายปี ซึ่งมีการดำเนินงานปกติของธุรกิจโดยรวม ได้แก่การผลิตสินค้า หรือบริการหลัก การขายสินค้า หรือบริการ การเรียกเก็บเงินจากลูกค้า การจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจในลักษณะทั่วไป

รายการที่เข้าสู่กิจกรรมดำเนินงานส่วนใหญ่นั้นมักประกอบด้วย

- 1) รายได้จากการขาย คือ รายได้ที่บริษัทได้จากการให้บริการหรือขายสินค้าของตน
- 2) ค่าใช้จ่ายในการผลิตหรือให้บริการ คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดในกระบวนการผลิตหรือการให้บริการ เช่น ค่าแรงงาน ค่าวัตถุดิบและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาสินค้าหรือบริการ

3) เงินสดจากลูกหนี้การค้า คือ เงินที่ได้รับเป็นการตอบแทนจากการขายสินค้าหรือบริการ และยังไม่ได้รับการชำระเงินจากลูกหนี้

4) การจ่ายค่าใช้จ่าย คือ ค่าใช้จ่ายที่เกิดในการดำเนินงานปกติของธุรกิจ เช่น ค่าเช่า ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำ ค่าจ้างพนักงานและค่าใช้จ่ายทางการบริหาร

5) การจ่ายดอกเบี้ย คือ การจ่ายดอกเบี้ยอันเกิดขึ้นจากการกู้ยืมหรือหนี้ต่างๆ

6) เงินสดจากกิจกรรมทางการเงิน คือ ผลต่างระหว่างค่าใช้จ่ายจากกิจกรรมดำเนินงานกับรายได้ของกิจการ

2. กิจกรรมลงทุน (Investing Activities)

กิจกรรมลงทุน เป็นหนึ่งในกลุ่มกิจกรรมทางการเงินที่บริษัทหรือธุรกิจมีในรายการเงินรายปี ซึ่งรวมถึงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในทรัพย์สินหรือทรัพย์สินที่มีรายได้ต่อไป (Income-generating Assets) ที่จะให้ผลตอบแทนหรือประโยชน์ต่อธุรกิจในอนาคต ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการซื้อหรือขายทรัพย์สินใหม่หรือการลงทุนในโครงการทางธุรกิจ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1) การซื้อหรือขายทรัพย์สิน เป็นการรวมถึงกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการซื้อ-ขายทรัพย์สินทางธุรกิจ เช่น การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เครื่องมือและเครื่องจักร หรือการลงทุนในบริษัทอื่นๆ

2) การลงทุนในหลักทรัพย์ มีสัมพันธ์กับการซื้อหรือขายหลักทรัพย์ เช่น หุ่น พันธบัตรหลักทรัพย์ หรือการลงทุนในกองทุนรวม

3) การลงทุนในโครงการหรือธุรกิจร่วม (Joint Ventures) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในธุรกิจร่วมกับธุรกิจอื่นๆ เพื่อให้ได้รับประโยชน์ร่วมกัน

4) การลงทุนในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นการลงทุนในการซื้อลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร หรือทรัพย์สินทางปัญญาจำพวกอื่นๆ

5) การลงทุนในโครงการวิจัยและพัฒนา (R&D) เป็นการลงทุนที่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยรวมถึงการพัฒนาในด้านนวัตกรรมและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. กิจกรรมจัดหาเงิน (Financing Activities)

กิจกรรมจัดหาเงิน คือ กิจกรรมทางการเงินที่สัมพันธ์กับการรับเงินหรือจ่ายเงินเพื่อเป็นทุนทรัพย์ หรือการเงินที่ใช้ในธุรกิจหรือบริษัท ซึ่งมีผลต่อโครงสร้างทุนขององค์กร กิจกรรมเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการทุนทรัพย์และความเคลื่อนไหวทางการเงินของบริษัท กิจกรรมจัดหาเงินส่วนใหญ่จะแบ่งออกเป็น

1) การออกหุ้น (Issuing Equity) เป็นการเสนอหุ้นใหม่หรือขายหุ้นบริษัทให้กับนักลงทุนหรือประชาชนทั่วไปเพื่อรับเงินทุน

2) การออกตราสารหนี้หรือการกู้ยืม (Issuing Debt Securities or Borrowing) เกี่ยวข้องกับการออกตราสารหนี้ กู้ยืมเงินจากธนาคาร เช่น พันธบัตรหลักทรัพย์ หนี้สัญญา หรือสัญญาเงินกู้

3) การจ่ายเงินคืนหนี้ (Repayment of Debt) เป็นการชำระหนี้หรือตราสารหนี้ที่บริษัทได้กู้มาก่อนหน้า

4) การจ่ายเงินปันผล (Payment of Dividends) เป็นการจ่ายเงินปันผลหรือเงินปันทุนให้แก่ผู้ถือหุ้นของกิจการ

5) การซื้อหุ้นทดแทน (Repurchasing of Shares) เป็นการซื้อหุ้นที่ออกจากตลาดหลักทรัพย์เพื่อลดจำนวนหุ้นที่จดทะเบียนหรือเพื่อใช้ในการตอบแทนหุ้นในทรัพย์สิน

6) การจัดสรรหุ้นด้วยวิธีอื่นๆ (Other Equity Transactions) รวมถึงกิจกรรมทางการเงินที่ไม่ได้เข้าไปในกลุ่มทั่วไปของการออกหุ้นหรือการกู้ยืม อาทิ การเปลี่ยนแปลงในทุนจดทะเบียน การเข้าร่วมธุรกิจร่วมกับผู้ถือหุ้นเดิม หรือการทำธุรกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับหุ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตราผลตอบแทน

ผลตอบแทนจากการลงทุน หมายถึง ส่วนต่างที่ได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์นั้นตลอดช่วงระยะเวลาลงทุน สามารถได้ผลลัพธ์เป็นทั้งอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง (Expected Return) คือ ส่วนต่างจากการลงทุนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์ ซึ่งมีความไม่แน่นอน และอัตราผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง (Realized Return) เป็นส่วนต่างจากการลงทุนที่เกิดจากรายได้หลังจากลงทุนในหลักทรัพย์นั้น เพื่อชี้ให้เห็นว่าได้รับผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด ระหว่างช่วงระยะเวลาที่ทำการถือครอง

เมื่อกล่าวถึงประเด็นภายใต้ผลตอบแทนจากการลงทุน (Return from Investing) ทำให้การลงทุนมีความเกี่ยวพันกันระหว่างผลตอบแทน (Returns) กับความเสี่ยง (Risks) ทำให้เกิดการตัดสินใจที่จะลงทุน ด้วยจุดประสงค์ที่ว่าจะได้รับผลตอบแทนในตัวเลขที่ได้ตั้งเป้าไว้ในทางกลับกัน ผลลัพธ์ที่ออกมาอาจจะไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้เสมอไป จึงทำให้เกิดการตระหนกอย่างชัดเจนขึ้นมว่า เราต้องถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้จากการลงทุนนี้ โดยผลตอบแทนจากการลงทุนนั้นมีหลายรูปแบบ อาทิ

- รายได้ตามปกติ (Current Income) คือ ส่วนของรายได้ตามปกติ โดยได้รับจากกิจกรรมต่างๆ เช่น กำไรจากการลงทุนหุ้น ดอกเบี้ยจากการออมเงินในสถาบันทางการเงิน
- กำไรจากการซื้อขายหุ้น (Capital Gains) หมายถึง ผลตอบแทนหลังจากหักต้นทุนการลงทุนในบริษัทในตลาดหลักทรัพย์
- ค่าเช่า (Rent) หมายถึง ผลตอบแทนหลักจากตกลงทำสัญญาเช่า ระหว่างผู้เช่ากับผู้ให้เช่า ซึ่งเป็นผลประโยชน์ในระยะเวลาหนึ่ง จากทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง

แนวคิด อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน (Return on Assets: ROA)

อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน (Return on Assets: ROA)

อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน เป็นตัวชี้วัดทางการเงินที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของการใช้ทรัพย์สินในการทำกำไรในธุรกิจหรือบริษัท ซึ่งจะช่วยให้ผู้ลงทุนหรือผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ว่ากิจการสามารถทำกำไรจากทรัพย์สินที่มีในมือเท่าไร ซึ่งมีสูตรของอัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินดังนี้

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน} = (\text{กำไรสุทธิ} / \text{ทรัพย์สินรวม}) \times 100$$

อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน เป็นอัตราส่วนสำคัญพื้นฐานที่จะนำไปสู่การหาอัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน ธุรกิจใดที่มีอัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สินไม่ดี จะมีอัตราผลตอบแทนจากส่วนทุนไม่ดี (ฉันทน์นัท มงคลสวัสดิ์, 2560)

แนวคิด อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน (Return on Equity: ROE)

อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน (Return on Equity: ROE)

อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน เป็นตัวชี้วัดที่วัดประสิทธิภาพของการใช้ส่วนทุนของผู้ถือหุ้นในการสร้างกำไรสุทธิ ROE นับเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดทางการเงินที่สำคัญและได้รับความสนใจมากในการวิเคราะห์การทำงานของ บริษัทหรือธุรกิจ อัตราส่วนนี้แสดงถึงความสามารถในการทำกำไรโดยรวมของกิจการด้วย ซึ่งสูตรมีดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน} = (\text{กำไรสุทธิ} / \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}) \times 100$$

อัตราผลตอบแทนกับส่วนของทุนมีความสำคัญมากต่อการเงินในธุรกิจ เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยถ้าธุรกิจมีอัตราผลตอบแทนสูง จะมีโอกาสหาเงินทุนเพิ่มในอนาคตได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้ราคาหุ้นเพิ่มขึ้น แสดงว่าธุรกิจมีการเติบโตขึ้น สามารถทำกำไรได้มากขึ้น และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ถือหุ้น (ฉันทน์นัท มงคลสวัสดิ์, 2560)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)

1) ขนาด (Size)

ลักษณะหรือสัดส่วนของกลุ่มธุรกิจ โดยที่บริษัทขนาดเล็กมีโอกาสที่จะล้มละลายได้มากกว่าบริษัทขนาดใหญ่ ทำให้บริษัทขนาดใหญ่ มีศักยภาพในการกู้ยืมเงินได้สูงกว่าบริษัทขนาดเล็ก และมีต้นทุนจากการกู้ยืมเงินต่ำกว่าบริษัทขนาดเล็ก กล่าวคือ บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีแนวโน้มที่มีอัตราส่วนหนี้สินมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก โดยขนาด วัดจากมูลค่าสินทรัพย์ทั้งหมด (Logarithm of Total Assets) ซึ่งขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจ่ายเงินปันผล (ชานนท์ จารุพานิช, 2558) มีการคำนวณ ดังนี้

$$Size_{t-1} = \text{Log} (\text{Total Assets})$$

โดยที่ $Size_{t-1}$ คือ ลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวมของกิจการ (Logarithm of Total Assets)

2) ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage)

ความเสี่ยงทางการเงิน (Degree of Financial Leverage: DFL) คือความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากโครงสร้างของแหล่งเงินทุนของธุรกิจ โดยหากแหล่งเงินทุนที่ธุรกิจนำมาใช้มีค่าใช้จ่ายคงที่ความเสี่ยงทางการเงินจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากธุรกิจได้จัดหาเงินทุนโดยการกู้ยืม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับส่วนของผู้ถือหุ้น ธุรกิจที่มีความเสี่ยงทางการเงินเพิ่มขึ้นแสดงว่าค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น จุดคุ้มทุนก็ย่อมเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งความเสี่ยงทางการเงิน (Degree

of Financial Leverage) พิจารณาจากอัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของกำไรต่อหุ้นที่เกิดจากอัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงกำไรก่อนหักภาษีและดอกเบี้ยจ่าย มีรูปแบบสมการดังนี้

$$DFL = \frac{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงใน } NI}{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงใน } EBIT}$$

โดยที่ NI คือ กำไรสุทธิ
EBIT คือ กำไรจากการดำเนินงาน หรือกำไรก่อนหักภาษีและดอกเบี้ยจ่าย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พิศมัย โกมลศรี (2561) ทำศึกษาเรื่อง ความเกี่ยวข้องระหว่างกระแสเงินสดสุทธิดำเนินงาน สินทรัพย์ดำเนินงานสุทธิและรายการคงค้างกับความสามารถในการทำกำไร ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอาหารมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องของกระแสเงินสดสุทธิดำเนินงาน สินทรัพย์ดำเนินงานสุทธิและรายการคงค้างกับความสามารถในการทำกำไร โดยศึกษาข้อมูลทั้งหมด 53 บริษัท เก็บข้อมูลเป็นรายปี จากงบการเงินระหว่างปี พ.ศ. 2554-2560 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 193 ตัวอย่าง ทดสอบสมมติฐานโดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ที่ระดับนัยสำคัญของสถิติ 0.05 ผลพบว่า กระแสเงินสดสุทธิดำเนินงาน และรายการคงค้างมีความเกี่ยวข้องเชิงบวกทางสถิติ กับความสามารถในการทำกำไรส่วนสินทรัพย์ดำเนินงานสุทธิมีความเกี่ยวข้องเชิงลบทางสถิติ กับความสามารถในการทำกำไร ดังนั้น จึงเสนอนักลงทุนใช้ตัวแปรที่ทำการศึกษ ได้แก่ กระแสเงินสดสุทธิดำเนินงาน รายการคงค้าง และสินทรัพย์ ดำเนินงานสุทธิ ช่วยในการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร เพื่อให้มีการตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Gupta and Mahakud (2020) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจมหภาคต่อความอ่อนไหวของกระแสเงินสดจากการลงทุนของบริษัทอินเดียความเกี่ยวข้องของกลุ่มธุรกิจและขนาดบริษัทมีความสำคัญหรือไม่ ผลการวิจัยเชิงประจักษ์ยืนยันว่าความพร้อมของกระแสเงินสดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทผู้ผลิตในอินเดียมีข้อจำกัดทางการเงินทั้งภายในและภายนอก การศึกษานี้พบว่าภาวะเศรษฐกิจที่ดี (ช่วงที่มีอัตราการเติบโตของ GDP สูง) ช่วยลด ICFS แม้ว่าผลกระทบนี้จะรุนแรงกว่าสำหรับบริษัทขนาดเล็กและบริษัทเดี่ยวๆ มากกว่าบริษัทในเครือขนาดใหญ่และกลุ่มธุรกิจก็ตาม ผู้เขียนพบว่า ภาวะเศรษฐกิจมหภาคมีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุน การศึกษาครั้งนี้พิจารณาเฉพาะภาคที่ไม่ใช่ภาคการเงินเท่านั้น การวิจัยในอนาคตสามารถสำรวจผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจมหภาคต่อ ICFS ที่อาจได้รับผลกระทบจากลักษณะอื่นๆ ของบริษัท เช่น อายุของบริษัท และโครงสร้างเงินทุนของบริษัท

อาภาภรณ์ ปานขาว (2565) ศึกษาความเกี่ยวข้องของกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไร กับการประเมินความสามารถ ในการชำระหนี้ของกลุ่มบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อศึกษาความเกี่ยวข้องของกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไร กับการประเมินความสามารถในการจ่ายหนี้ของกลุ่ม ICT รวบรวมชุดข้อมูล 180 ชุด ข้อมูลทางการเงิน 5 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 จาก 36 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ขณะที่

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนกระแสเงินสดกิจกรรมดำเนินงานต่อทรัพย์สินรวมมีความเกี่ยวข้องกับผลกำไร ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และมีความเกี่ยวข้องกับความสามารถในการจ่ายได้ ความสามารถในการชำระหนี้ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน กระแสเงินสดกิจกรรมดำเนินงานต่ออัตราส่วนหนี้สินรวมมีความเกี่ยวข้องกับความความสามารถในการทำกำไรที่นั่น คือ อัตราส่วนอัตรากำไรขั้นต้น กระแสเงินสดกิจกรรมดำเนินงานต่ออัตราส่วนทุน มีความเกี่ยวข้องกับความความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตราส่วนอัตรากำไรขั้นต้น อัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อทุน และมีความเกี่ยวข้องกับความความสามารถในการจ่ายหนี้ได้ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน กระแสเงินสดกิจกรรมดำเนินงานต่ออัตราส่วนรายได้รวมมีความเกี่ยวข้องกับความความสามารถในการทำกำไร มีอัตราส่วนกำไรสุทธิ ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้บริหารและนักลงทุนควรคำนึงถึงอัตราส่วนทางการเงิน สามารถนำไปใช้ในประเมินความสามารถในการทำกำไรด้วยการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ที่จ่ายได้ ของกลุ่มบริษัทเทคโนโลยีจดทะเบียน เพื่อการบริหารและการตัดสินใจลงทุนเพื่อความมั่งคั่งในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของกิจการกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งรวบรวมจาก [http:// www.sec.or.th](http://www.sec.or.th) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร โดยมีทั้งสิ้น 12 บริษัท แต่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา จำนวน 10 บริษัท โดยใช้ข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม-ธันวาคม ปี พ.ศ. 2556-2566 มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน
หมวดธนาคาร

ลำดับ	ชื่อบริษัท	ชื่อย่อ
1	บริษัท ธนาคารทหารไทยธนชาติ จำกัด (มหาชน)	TTB
2	บริษัท ธนาคารทีเอสบี จำกัด (มหาชน)	TISCO
3	บริษัท ทุนธนชาติ จำกัด (มหาชน)	TCAP
4	บริษัท ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน)	LHFG
5	บริษัท ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	KTB
6	บริษัท ธนาคารเกียรตินาคินภัทร จำกัด (มหาชน)	KKP
7	บริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)	KBANK
8	บริษัท ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย จำกัด (มหาชน)	CIMBT
9	บริษัท ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	BBL
10	บริษัท ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	BAY

ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล

เป็นการเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Source) ในลักษณะ Time Series จำนวน 10 บริษัท โดยใช้ข้อมูลเกี่ยวกับกระแสเงินสดกิจกรรมดำเนินงาน ขนาดของกิจการ ความเสี่ยงทางการเงิน ย้อนหลังรายไตรมาสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2566 รวม 41 ไตรมาส

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

แบบจำลองที่ 1

$$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 DFL_{it} + \epsilon_{it}$$

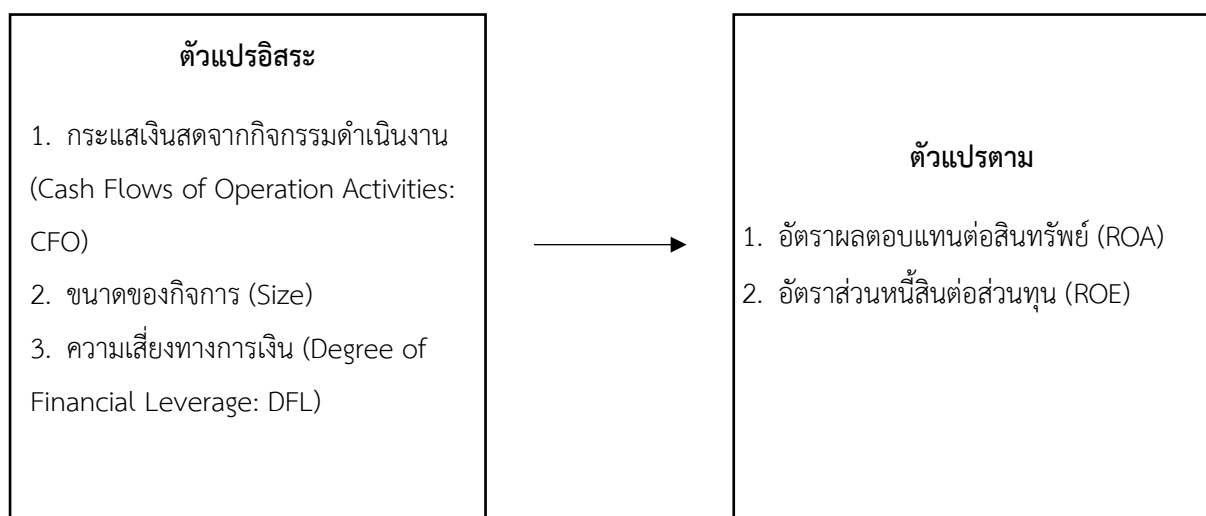
แบบจำลองที่ 2

$$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 DFL_{it} + \epsilon_{it}$$

โดยที่

ROA	=	อัตราผลตอบแทนต่อทรัพย์สิน	ROE	=	อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน
CFO	=	กระแสเงินสดกิจกรรมดำเนินงาน	SIZE	=	ขนาดของกิจการ
DFL	=	ความเสี่ยงทางการเงิน	ϵ	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลวิเคราะห์ค่าสถิติพรรณนา มีจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 10 บริษัท โดยสามารถอธิบายค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Dev.) เพื่อให้เข้าใจในลักษณะของข้อมูลมากยิ่งขึ้น สามารถอธิบายข้อมูลได้ดังนี้

1. บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ

- ROE ของ บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ หรือ TTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 8.909329 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 14.51205 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 2.480727 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.556196
- ROA ของ บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ หรือ TTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.393696 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 3.321404 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 1.350409 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.593941 CFO ของ บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ หรือ TTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 191032 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับ 71317325 และต่ำที่สุด -47,190,961 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23697526
- ขนาดของ บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ หรือ TTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 20.79476 บริษัทมีขนาดสูงที่สุด 21.36151 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 20.38302 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.386163
- DFL ของ บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ หรือ TTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ -0.003406 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.04054 และต่ำที่สุด -0.058249 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.020933

2. บมจ. ธนาคารทีเอสโก้

- ROE ของ บมจ. ธนาคารทีเอสโก้ หรือ TISCO ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 18.10819 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 23.44499 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 15.32374 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.895899
- ROA ของ บมจ. ธนาคารทีเอสโก้ หรือ TISCO ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.429702 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 5.347065 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 3.897373 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.323856
- CFO ของ บมจ. ธนาคารทีเอสโก้ หรือ TISCO ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4025186 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับ 37180946 และต่ำที่สุด -20089522 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13370356
- ขนาดของ บมจ. ธนาคารทีเอสโก้ หรือ TISCO ที่ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 19.47487 บริษัทมีขนาดสูงที่สุด 19.69956 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 19.31113 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.095466
- DFL ของ บมจ. ธนาคารทีเอสโก้ หรือ TISCO ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.013756 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.125667 และต่ำที่สุด -0.071673 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.046721

3.บมจ. ทูนธนาชาติ

- ROE ของบมจ. ทูนธนาชาติ หรือ TCAP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 12.00901 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 20.742 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 5.40835 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.926423
- ROA ของบมจ. ทูนธนาชาติ หรือ TCAP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.77216 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 7.309078 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด -2.016048 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.818568
- CFO ของบมจ. ทูนธนาชาติ หรือ TCAP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ -2741687 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับเท่ากับ 40152827 และต่ำที่สุด -57493561 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17518863
- ขนาดของบมจ. ทูนธนาชาติ หรือ TCAP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 20.08458 บริษัทมีขนาดสูงสุด 20.80194 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 18.76254 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.922086
- DFL ของบมจ. ทูนธนาชาติ หรือ TCAP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ -0.001844 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.094433 และต่ำที่สุด -0.084481 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.030196

4.บมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์

- ROE ของบมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ หรือ LHFG ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.54666 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 14.09294 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 2.319059 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.932369
- ROA ของบมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ หรือ LHFG ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.957067 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 3.842595 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 1.241025 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.770336
- CFO ของบมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ หรือ LHFG ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 157300 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับเท่ากับ 7209781 และต่ำที่สุด -13310661 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4682667
- ขนาดของบมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ หรือ LHFG ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 19.18313บริษัทมีขนาดสูงสุด 19.52447 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 18.67016 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.220865
- DFL ของบมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮ้าส์ หรือ LHFG ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.001612 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.045628 และต่ำที่สุด -0.059104 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.02169

5.บมจ. ธนาคารกรุงไทย

- ROE ของบมจ. ธนาคารกรุงไทย หรือ KTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 10.55853 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 17.56385 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 4.736088 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.643504
- ROA ของบมจ. ธนาคารกรุงไทย หรือ KTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.631672 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 3.729267 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 1.389521 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.725349

- CFO ของบมจ. ธนาคารกรุงไทย หรือ KTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ -11520953 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับเท่ากับ 154000000 และต่ำที่สุด -118000000 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 52658013
- ขนาดของบมจ. ธนาคารกรุงไทย หรือ KTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.79235 บริษัทมีขนาดสูงที่สุด 22.02935 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 21.57586 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.127523
- DFL ของบมจ. ธนาคารกรุงไทย หรือ KTB ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ--0.002905 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.051105 และต่ำที่สุด -0.034571 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.016669

6.บมจ. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร

- ROE ของบมจ. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร หรือ KKP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 12.57416 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 15.98929 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 7.090454 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.397673
- ROA ของบมจ. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร หรือ KKP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.039645 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 5.55403 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 2.768298 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.750321
- CFO ของบมจ. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร หรือ KKP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1477124 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับเท่ากับ 33977004 และต่ำที่สุด -20142687 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12858590
- ขนาดของบมจ. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร หรือ KKP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 19.53386 บริษัทมีขนาดสูงที่สุด 20.08225 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 19.25655 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.261572
- DFL ของบมจ. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร หรือ KKP ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.005118 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.093495 และต่ำที่สุด -0.079439 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.042803

7.บมจ. ธนาคารกสิกรไทย

- ROE ของบมจ. ธนาคารกสิกรไทย หรือ KBANK ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 12.48988 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 20.51935 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 6.18229 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.71228
- ROA ของบมจ. ธนาคารกสิกรไทย หรือ KBANK ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.796077 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 4.195422 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 1.555002 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.885659
- CFO ของบมจ. ธนาคารกสิกรไทย หรือ KBANK ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 47827187 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับเท่ากับ 242000000 และต่ำที่สุด -114000000 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 78167902

- ขนาดของบมจ. ธนาคารกสิกรไทย หรือ KBANK ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.83249 บริษัทมีขนาดสูงสุด 22.16933 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 21.46994 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.211456

- DFL ของบมจ. ธนาคารกสิกรไทย หรือ KBANK ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.014563 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.063862 และต่ำที่สุด -0.039941 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.025622

8.บมจ. ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย

- ROE ของบมจ. ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย หรือ CIMBT ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.783425 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 10.11792 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด -3.070372 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.338394

- ROA ของบมจ. ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย หรือ CIMBT ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.996204 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 3.626162 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 0.679078 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.755664

- CFO ของบมจ. ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย หรือ CIMBT ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ -446117.7 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับเท่ากับ 34089214 และต่ำที่สุด -25641211 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12697556

- ขนาดของบมจ. ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย หรือ CIMBT ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 19.63471บริษัทมีขนาดสูงสุด 20.10767 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 19.15501 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.227703

- DFLของบมจ. ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย หรือ CIMBT ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ -0.00413 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.068758 และต่ำที่สุด -0.08754 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.03451

9.บมจ. ธนาคารกรุงเทพ

- ROE ของบมจ. ธนาคารกรุงเทพหรือ BBL ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 8.589406 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 13.32483 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 3.755907 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.627342

- ROA ของบมจ. ธนาคารกรุงเทพ หรือ BBL ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.629753 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 3.681831 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 1.447981 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71368

- CFO ของบมจ. ธนาคารกรุงเทพ หรือ BBL ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 11497884 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับเท่ากับ 216000000 และต่ำที่สุด -89356740 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน65866215

- ขนาดของบมจ. ธนาคารกรุงเทพ หรือ BBL ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.89404 บริษัทมีขนาดสูงสุด 22.21867 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 21.61441 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.187276

- DFL ของบมจ. ธนาคารกรุงเทพ หรือ BBL ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.001967 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.056622 และต่ำที่สุด -0.022606 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.019292

10.บมจ. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

- ROE ของบมจ. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา หรือ BAY ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 10.66212 ซึ่งบริษัทมี ROE สูงที่สุดเท่ากับ 13.63443 อีกทั้งบริษัทมี ROE ต่ำที่สุด 7.949571 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.341028
- ROA ของบมจ. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา หรือ BAY ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.025496 ซึ่งบริษัทมี ROA สูงที่สุดเท่ากับ 4.291121 อีกทั้งบริษัทมี ROA ต่ำที่สุด 2.05014 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.559629
- CFO ของบมจ. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา หรือ BAY ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 6276638 ซึ่งบริษัทมี CFO สูงที่สุดเท่ากับ 83622109 และต่ำที่สุด -39030974 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 29168840
- ขนาดของบมจ. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา หรือ BAY ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 21.38156 บริษัทมีขนาดสูงที่สุด 21.71476 บริษัทมีขนาดต่ำที่สุด 20.8211 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.291168
- DFL ของบมจ. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา หรือ BAY ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2566 มีค่าโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.003457 ซึ่งบริษัทมี DFL สูงที่สุดเท่ากับ 0.03683 และต่ำที่สุด -0.018068 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.014291

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ROE ROA กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาด (Size) ความเสี่ยงทางการเงิน (DFL) ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน หมวดธนาคาร มีดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ชื่อบริษัท	สมการ	R squared
TTB	สมการที่ 1: $ROE = 118.0334 - 0.0000000751 \text{ CFO} - 5.234505 \text{ SIZE}^{***} + 76.17207 \text{ DFL} + \epsilon$	0.400443
	สมการที่ 2: $ROA = 26.24008 - 0.0000000137 \text{ CFO}^* - 1.144667 \text{ SIZE}^{***} + 11.94887 \text{ DFL} + \epsilon$	0.708351
TISCO	สมการที่ 1: $ROE = -241.882 - 0.000000595 \text{ CFO} + 13.34733 \text{ SIZE}^{***} + 177.8236 \text{ DFL} + \epsilon$	0.409503
	สมการที่ 2: $ROA = -48.97624 - 0.00000011 \text{ CFO}^* + 2.741665 \text{ SIZE}^{***} + 32.95771 \text{ DFL}^* + \epsilon$	0.602577
TCAP	สมการที่ 1: $ROE = -7.996858 - 0.0000000322 \text{ CFO} + 0.9911 \text{ SIZE} - 6.321962 \text{ DFL} + \epsilon$	0.099217

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 3
ความร่วมมือข้ามศาสตร์สู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน: 5 กรกฎาคม 2567

	สมการที่ 2: $ROA = 9.786369 - 0.0000000347 CFO - 0.301583 SIZE + 28.34674 DFL^{**} + \epsilon$	0.130772
LHFG	สมการที่ 1: $ROE = 0.082757 - 0.000000139 CFO - 2.533066 SIZE - 3.036473 DFL + \epsilon$	0.082757
	สมการที่ 2: $ROA = 0.082757 - 0.000000139 CFO - 2.533066 SIZE^{***} - 3.036473 DFL + \epsilon$	0.650892
KTB	สมการที่ 1: $ROE = 0.668515 - 0.000000201 CFO^{**} - 29.25444 SIZE^{***} + 610.9014^{**} DFL + \epsilon$	0.668515
	สมการที่ 2: $ROA = 0.829257 - 0.0000000223 CFO^{*} - 5.49907 SIZE^{***} + 73.63689^{**} DFL + \epsilon$	0.829257
KKP	สมการที่ 1: $ROE = 0.316762 - 0.000000172 CFO + 3.247778 SIZE^{**} + 71.4002 DFL^{*} + \epsilon$	0.316762
	สมการที่ 2: $ROA = 0.637761 + 0.0000000202 CFO - 2.233085 SIZE^{***} - 4.318804 DFL + \epsilon$	0.637761
KBANK	สมการที่ 1: $ROE = 0.82446 - 0.0000000108 CFO - 19.80002 SIZE^{***} + 35.0899 DFL + \epsilon$	0.82446
	สมการที่ 2: $ROA = 0.940506 - 0.00000000896 CFO - 4.029427 SIZE^{***} + 3.043043 DFL + \epsilon$	0.940506
CIMBT	สมการที่ 1: $ROE = 0.254785 - 0.0000000569 CFO - 2.569894 SIZE + 31.50601 DFL + \epsilon$	0.254785
	สมการที่ 2: $ROA = 0.561295 - 0.0000000264 CFO - 2.539188 SIZE^{***} + 15.89967 DFL + \epsilon$	0.561295
BBL	สมการที่ 1: $ROE = 0.865214 - 0.0000000208 CFO - 12.90769 SIZE^{***} - 75.26486 DFL + \epsilon$	0.865214
	สมการที่ 2: $ROA = 0.930683 - 0.00000000172 CFO - 3.758476 SIZE^{***} - 4.169681 DFL + \epsilon$	0.930683
BAY	สมการที่ 1: $ROE = 0.167325 - 0.0000000356 CFO - 0.953735 SIZE - 46.28647 DFL + \epsilon$	0.167325
	สมการที่ 2: $ROA = 0.780719 - 0.00000000845 CFO - 1.598928 SIZE^{***} + 15.75478 DFL + \epsilon$	0.780719

หมายเหตุ ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าจากสมมติฐานที่ 1 ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร ได้แก่ บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ จำกัด (มหาชน) หรือ TTB, บมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ หรือ LHFG, บมจ. ธนาคารกรุงไทย หรือ KTB, บมจ. ธนาคารกสิกรไทย หรือ KBANK และ บมจ. ธนาคารกรุงเทพ หรือ BBL จำนวน 5 บริษัท

อัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน (ROE) กับ ขนาด ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร พบว่า ขนาดมีอิทธิพลเชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนทุน (ROE) ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Gupta and Mahakud (2020) ที่ได้ศึกษา ผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจมหภาคต่อความอ่อนไหวของกระแสเงินสดจากการลงทุนของบริษัทอินเดีย พบว่า ขนาดบริษัทมีความเกี่ยวข้องกับ ROE ในทิศทางที่สวนทางกัน

และจากสมมติฐานที่ 2 ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร ได้แก่ บมจ. ธนาคารทหารไทยธนชาติ จำกัด (มหาชน) หรือ TTB, บมจ. ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ หรือ LHFG, บมจ. ธนาคารกรุงไทย หรือ KTB, บมจ. ธนาคารกสิกรไทย หรือ KBANK, บมจ. ธนาคารกรุงเทพ หรือ BBL, บมจ. ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย หรือ CIMBT, บมจ. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา หรือ BAY และ บมจ. ธนาคารเกียรตินาคินภัทร หรือ KKP จำนวน 8 บริษัท

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) กับ ขนาด ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน หมวดธนาคาร พบว่า ขนาด (Size) มีอิทธิพลลบต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Gupta and Mahakud (2020) ที่ได้ศึกษา ผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจมหภาคต่อความอ่อนไหวของกระแสเงินสดจากการลงทุนของบริษัทอินเดีย: ความเกี่ยวข้องของกลุ่มธุรกิจและขนาดบริษัทมีความสำคัญหรือไม่ พบว่า ขนาดบริษัทมีความเกี่ยวข้องกับ ROA ในทิศทางที่สวนทางกัน

ทั้งนี้ขนาดของกิจการมีผลกระทบต่อ ROA และ ROE ในหลายด้าน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่ม ROA และ ROE ได้ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก ความสามารถในการใช้ทรัพยากร การระดมทุน และการจัดการเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการสร้างผลตอบแทนที่ดีจากสินทรัพย์และทุนของผู้ถือหุ้น ROA และ ROE เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการวัดประสิทธิภาพทางการเงินของบริษัท โดยทั้งสองตัวชี้วัดนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อผู้บริหารและนักลงทุนในหลายๆ ด้าน เช่น สามารถช่วยในการวางแผนและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การเลือกใช้ทรัพยากรและการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ หรือช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางแผนการเงินและการจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเรื่องการลงทุนในโครงการใหม่ การเพิ่มความสามารถในการจัดการและควบคุมทรัพยากร และการปรับปรุงกระบวนการธุรกิจ

เอกสารอ้างอิง

- ชานนท์ จารุพานิช. (2558). *โครงสร้างผู้ถือหุ้นและนโยบายการจ่ายเงินปันผล* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์).
- ฉันทน์ มงคลสวัสดิ์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากและอัตราผลตอบแทนราคาหลักทรัพย์ของกลุ่มอุตสาหกรรมบริการหมวดสื่อและสิ่งพิมพ์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- พิศมัย โกมลศรี. (2561). *ความสัมพันธ์ของกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน รายการคงค้าง และสินทรัพย์ดำเนินงานสุทธิ กับ ความสามารถในการทำกำไรในอนาคต ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- อาภากรณ์ ปานขาว. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดต่อความสามารถในการทำกำไรกับการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- อุษณี วรพันธ์พิทักษ์. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและกำไรที่มีต่อราคาและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- Gupta, G., & Mahakud, J. (2020). The impact of macroeconomic condition on investment-cash flow sensitivity of Indian firms: Do business group affiliation and firm size matter? *South Asian Journal of Business Studies*, 9(1), 19-42.

ความสัมพันธ์ระหว่างการก่อหนี้ทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์
หลักฐานจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
กลุ่มธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

THE RELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL LEVERAGE AND
RETURN ON ASSETS: EVIDENCE FROM ELECTRONIC COMPONENTS
SECTOR, THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

กมลวรรณ งามลาภ^{1*}, รพีสร เพื่องเกษม²

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: Kamonwan.ngam@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการก่อหนี้ทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ของบริษัทในหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยพิจารณาผลกระทบของอัตราส่วนหนี้สิน อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ จำนวน 5 บริษัท ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ จำนวน 3 บริษัท และ 2 บริษัท ตามลำดับ โดยรูปแบบความสัมพันธ์มีทั้งเชิงลบและเชิงบวก

คำสำคัญ: การก่อหนี้ทางการเงิน อัตราส่วนหนี้สิน อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This research examined the relationship between financial leverage and return on assets of companies in the electronics sector registered on the Stock Exchange of Thailand. The study considered the impact of debt-to-equity ratio, debt ratio, and interest coverage ratio on return on

assets. The findings revealed that the interest coverage ratio was positively related to return on assets for the five companies. Likewise, the debt-to-equity ratio and debt ratio were related to return on assets for the three and two companies, respectively, with both of the positive and negative relationships.

Keywords: Financial Leverage, Debt Ratio, Debt to Equity Ratio, Interest Coverage Ratio, Return on Asset, The Stock Exchange of Thailand

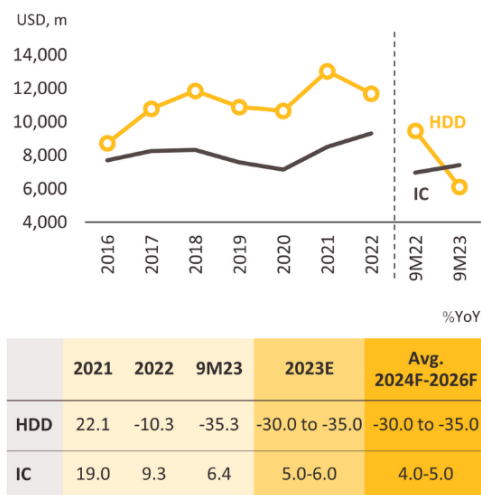
บทนำ

อุตสาหกรรมการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นอุตสาหกรรมสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับผู้คนในปัจจุบัน ช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวัน เนื่องจากเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทกับมนุษย์มากยิ่งขึ้น ทั้งอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ล้วนเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ อีกทั้งการเปลี่ยนผ่านของเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ยิ่งกระตุ้นให้ความต้องการชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มีเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้อุตสาหกรรมมีการเติบโตและขยาย สร้างรายได้และกำไรให้กับผู้ประกอบการ แต่อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่ต้องเผชิญกับเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้ผลิตต้องปรับตัวเตรียมความพร้อมและเงินทุน เพื่อลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาความพร้อมของเทคโนโลยีให้ทันต่อกระแสความต้องการในตลาดโลก อีกทั้งความสามารถในการบริหารต้นทุนเป็นอีกปัจจัยสำคัญให้สามารถอยู่รอดในอุตสาหกรรมและสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน การก่อหนี้ทางการเงินจึงเป็นทางเลือกในการเพิ่มเงินทุน เพื่อสร้างผลตอบแทนอย่างทวีคูณในอนาคต อย่างไรก็ตาม การก่อหนี้อาจเพิ่มความเสี่ยงได้ หากโครงการที่ลงทุนมีปัญหาความล่าช้า หรือไม่ประสบความสำเร็จ กล่าวคือบริษัทที่มีการก่อหนี้ทางการเงินสูง หมายความว่าบริษัทอาจมีหนี้สินมากกว่าทุน ดังนั้น ในการศึกษาเกี่ยวกับการก่อหนี้ทางการเงินในสัดส่วนที่เหมาะสม จะสามารถสะท้อนความสามารถในการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทได้

กระทรวงการคลัง สินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด 15 อันดับ (2567) แสดงข้อมูล เครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด เป็นอันดับ 1 ตลอดหลายปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน แสดงถึงความสำคัญและประสิทธิภาพของบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ที่มีส่วนร่วมในการสร้างมูลค่าการส่งออกของประเทศ หน่วยงานรัฐบาล รวมถึงสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จึงได้ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีและด้านอื่นๆ แก่ผู้ผลิตเพื่อส่งออกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนให้ผู้ผลิตมีความสามารถในการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ซับซ้อนมากขึ้น เช่น แผงวงจรไฟฟ้า (Integrated Circuit: IC) ฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ (Hard Disk Drive: HDD) และสร้างความได้เปรียบในด้านต้นทุน

แนวโน้มความต้องการฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ (Hard Disk Drive: HDD) มีแนวโน้มหดตัวลง เนื่องมาจากการถูกแทนที่โดย Solid State Drive (SSD) ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าในด้านความเร็วและการประหยัดพลังงาน แต่ในระยะสั้นยังคงมีปัจจัยสนับสนุนจากการอัปเดต Windows 11 และรอบการเปลี่ยนคอมพิวเตอร์ใหม่หลังจากช่วง COVID-19 คาดว่าในปี พ.ศ. 2567-2569 การผลิตและส่งออก HDD จะลดลง -30.0 ถึง -35.0% ต่อปี ขณะที่แผงวงจรไฟฟ้า (Integrated Circuit: IC) มีแนวโน้มฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีแรงหนุนด้านความต้องการชิป AI ที่เพิ่มขึ้นใน

AI-based applications และความต้องการเซมิคอนดักเตอร์สำหรับรถยนต์ไฟฟ้าที่เพิ่มสูงขึ้น จากการพัฒนาระบบขับเคลื่อนอัตโนมัติในรถยนต์ไฟฟ้าในระดับ Full Driving Automation ทำให้คาดว่าในช่วงปี พ.ศ. 2567-2569 ปริมาณการผลิตและมูลค่าการส่งออกจะเพิ่มขึ้นปีละ 4.0-5.0% (แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมไทยปี 2567-2569, 2567) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: Electronics Exports

ที่มา : แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมไทยปี 2567-2569 (2567)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนหนี้สิน ต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์
- 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน ต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์
- 3) เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์
- 4) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาถึงตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินงานทางการเงิน
- 5) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของบริษัท

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เปรมศักดิ์ วันสุวรรณ์ (2565) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนและความสามารถในการทำกำไรของอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ พบว่า ขนาดของบริษัท (Firm Size) และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (Debt to Equity Ratio) เป็นตัวแปรที่ส่งผล และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยยะสำคัญต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรอื่นที่ทำการศึกษา

Akhtar, Javed, Maryam, and Sadia (2012) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทางการเงินมีประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการเงินของบริษัท สามารถวัดผลกระทบของการก่อหนี้ทางการเงินที่มีต่อสุขภาพทางการเงินของบริษัท ความสำคัญคือจำเป็นต้องทราบว่ามีความสัมพันธ์ทางการเงินกับผลการดำเนินงาน

ทางการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือไม่ ผลการศึกษายืนยันว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรที่สูงกว่าสามารถพัฒนาประสิทธิภาพทางการเงินของตนได้ จากการก่อหนี้สินทางการเงินในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงและพลังงานในประเทศปากีสถานสามารถมีประสิทธิภาพทางการเงินที่ดีและยั่งยืนได้ หากมีการตัดสินใจในด้านโครงสร้างเงินทุนอย่างเหมาะสม

Akbarian (2013) ศึกษาการก่อหนี้ทางการเงินและความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กรุงเทพมหานคร ตัวแปรตามใช้ข้อมูลผลการดำเนินงานของบริษัท ประกอบด้วย กระแสเงินสดอิสระต่อหุ้นและอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น และการก่อหนี้ทางการเงิน และความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ความเสี่ยงด้านตลาดและความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ เป็นตัวแปรอิสระ ใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2554 ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 95 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่าแบบจำลอง 1 มีความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างการก่อหนี้ทางการเงินและกระแสเงินสดอิสระต่อหุ้น และระหว่างความเสี่ยงด้านตลาดและความเสี่ยงทางเศรษฐกิจกับกระแสเงินสดต่อหุ้นมีนัยสำคัญเชิงบวก ในทางกลับกัน โมเดล 2 แสดงให้เห็นว่ามีตัวแปรระหว่างการก่อหนี้ทางการเงิน ความเสี่ยงด้านตลาด และความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

Moghadam and Jafari (2015) ศึกษาบทบาทของการก่อหนี้ทางการเงินต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยใช้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) เป็นตัวแปรตาม นำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานของบริษัท และการก่อหนี้สินทางการเงิน หรืออัตราส่วนหนี้สินรวม (Total Liabilities) ในการวัดโครงสร้างเงินทุน เป็นตัวแปรอิสระ ผลการวิจัยระบุว่า การก่อหนี้สินทางการเงิน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัท กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บริษัทที่มีระดับหนี้สินสูงกว่าจะมีความสามารถในการทำกำไรได้มากกว่า

Dey, Hossain, and Rahman (2018) ศึกษาผลกระทบของการก่อหนี้ทางการเงินต่อประสิทธิภาพทางการเงินของบริษัทในอุตสาหกรรมการผลิต ประเทศ Bangladesh โดยใช้ ROA, ROE, EPS และ Tobin's Q เป็นตัวแปรในการวัดประสิทธิภาพทางการเงิน และใช้อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน เป็นตัวแปรตามวัดเลเวอเรจทางการเงิน ผลลัพธ์ของการศึกษา พบว่า ROA และ Tobin's Q มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับการก่อหนี้สินทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของทฤษฎี pecking order, ทฤษฎีจังหวะเวลาของตลาด และการศึกษาเชิงประจักษ์มากมาย อย่างไรก็ตาม การก่อหนี้ทางการเงินมีผลเชิงบวกต่อ ROE และไม่มีผลกระทบต่อกำไรต่อหุ้น

Rehman (2013) ศึกษาอิทธิพลของการก่อหนี้สินทางการเงินต่อฐานะการเงิน และศึกษาผลกระทบของการก่อหนี้สินทางการเงินต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของอุตสาหกรรมน้ำตาล ในประเทศปากีสถาน ผลลัพธ์แสดงความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนกับผลตอบแทนจากสินทรัพย์และการเติบโตของยอดขายในเชิงบวก และความสัมพันธ์ของอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน กับกำไรต่อหุ้น กำไรสุทธิ อัตรากำไรขั้นต้น และผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นแสดงออกมาในเชิงลบ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา ได้แก่ หมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวบรวมข้อมูลตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2556 ถึงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2566 จำนวนทั้งหมด 8 บริษัท ประกอบด้วย บริษัท แคล-คอมพ์อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (CCET), บริษัท เดลต้าอิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (DELTA), บริษัท ฮานาไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน) (HANA), บริษัท เคซีอีอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด (มหาชน) (KCE), บริษัท มูราโมโต้อิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (METCO), บริษัท สตาร์สไมโครอิเล็กทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (SMT), บริษัท เอสวีไอ จำกัด (มหาชน) (SVI) และ บริษัท ทีมพีริซัน จำกัด (มหาชน) (TEAM)

การเก็บข้อมูลเป็นแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) รูปแบบข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series data) จัดเก็บตามลำดับทุกๆ ไตรมาส จำนวน 41 ไตรมาส จากรายงานทางการเงินแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วยข้อมูลของแต่ละบริษัท ดังนี้ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA), อัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio: DR), อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (Debt to Equity Ratio: DER) และ อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio: ICR)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยสรุปออกมาเป็นข้อมูลผลวิเคราะห์ของแต่ละบริษัท โดยมีข้อมูลต่างๆ แสดงให้ทราบดังนี้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และจำนวนข้อมูล (Observation)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) และตัวแปรอิสระ (X) โดยใช้สมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ดังนี้

$$ROA = b_0 + b_1DR + b_2DER + b_3ICR + \epsilon$$

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) กำหนดให้ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA) เป็นตัวแปรตามที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) กำหนดให้ อัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio: DR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (Debt to Equity Ratio: DER) อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio: ICR) เป็นตัวแปรอิสระที่ใช้ศึกษา โดยนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยสมการการถดถอยพหุคูณ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความมีนัยยะสำคัญ (Significant) 3 ระดับ คือ

Probability Value (Prob.) มีค่าน้อยกว่า 0.01 หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 99% หรือ ***

Probability Value (Prob.) มีค่าน้อยกว่า 0.05 หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 95% หรือ **

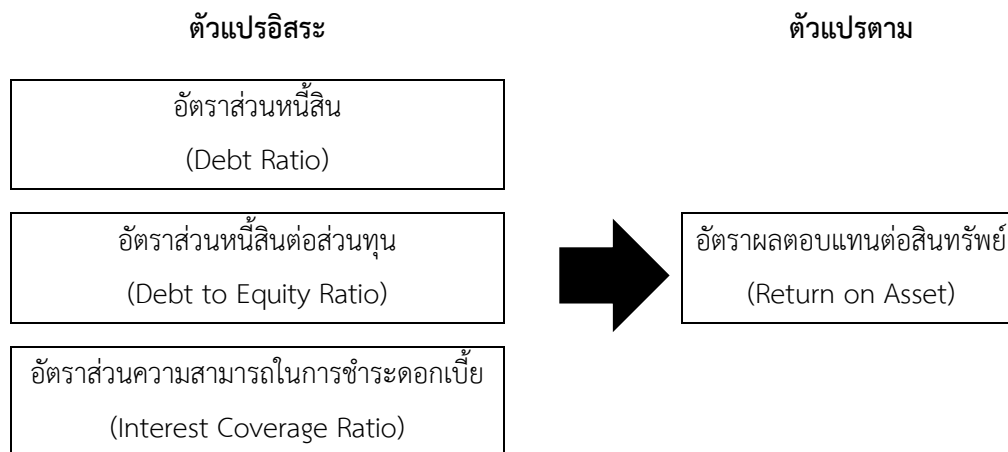
Probability Value (Prob.) มีค่าน้อยกว่า 0.10 หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 90% หรือ *

สมมติฐานการวิจัย

H₀: การก่อหนี้ทางการเงิน ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

H₁: การก่อหนี้ทางการเงิน มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลของบริษัทในหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 8 บริษัท พบว่า บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA) มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ บริษัท DELTA, KCE และ SVI ตามลำดับ

อัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio: DR) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ บริษัท HANA, METCO และ DELTA ตามลำดับ

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (Debt to Equity Ratio: DER) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ บริษัท HANA, METCO และ DELTA ตามลำดับ

อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio: ICR) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ บริษัท DELTA, TEAM และ HANA ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ด้วยวิธีการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี จำนวน 8 บริษัท สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปรูปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และระดับนัยสำคัญที่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ในหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 8 บริษัท

ลำดับ	ตัวย่อ	DR	DER	ICR
1	CCET	- ***	+ **	+ ***
2	DELTA			
3	HANA			+ ***
4	KCE	+ ***	- ***	
5	METCO			+ ***
6	SMT		- **	+ ***
7	SVI			+ **
8	TEAM			
รวม		2	3	5

หมายเหตุ ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

+ หมายถึง ตัวแปรอิสระสัมพันธ์กับ ROA ในทิศทางเดียวกัน

- หมายถึง ตัวแปรอิสระสัมพันธ์กับ ROA ในทิศทางตรงกันข้าม

จากตารางที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีผลกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA) ได้ดังนี้
 อัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio) มีความสัมพันธ์กับ ROA 2 บริษัท ประกอบด้วย ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ได้แก่ CCET มีความสัมพันธ์กับ ROA ทิศทางตรงกันข้าม และ KCE มีความสัมพันธ์กับ ROA ในทิศทางเดียวกัน

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (Debt to Equity Ratio) มีความสัมพันธ์กับ ROA 3 บริษัท ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ ROA ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ได้แก่ KCE ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ROA ได้แก่ บริษัท CCET และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ ROA ได้แก่ SMT

อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) ทั้งหมด 5 บริษัท ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ประกอบด้วย CCET, HANA, METCO และ SMT ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ SVI

ดังนั้น จากผลวิเคราะห์ที่ได้ศึกษาแบ่งชี้ว่าสมมติฐาน H_1 ได้รับการยอมรับและปฏิเสธสมมติฐาน H_0 ซึ่งหมายความว่า การก่อหนี้ทางการเงิน (Financial Leverage) มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ตัวแปร ICR มีผลกระทบต่อ ROA มากกว่าตัวแปรอื่น เนื่องจาก เป็นอัตราส่วนแสดงความสามารถในการจ่ายชำระดอกเบี้ย เปรียบเทียบกับกำไรที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินงานของบริษัท โดยทั่วไปค่าอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย ถ้ามีค่าน้อยกว่า 1 จะหมายความว่าบริษัทไม่มีกำไรเพียงพอในการจ่ายชำระดอกเบี้ย ถ้ามีค่ามากกว่า 1 หมายความว่าบริษัทมีความสามารถในการทำกำไร มีสภาพคล่องเพียงพอในการจ่ายชำระดอกเบี้ย สะท้อนความเป็นจริงด้านประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทในการสร้างกำไรเพื่อนำมาชำระหนี้ แต่อย่างไรก็ตาม ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สิน (Debt Ratio) และตัวแปรอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) ยังคงมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) เนื่องจากเป็นอัตราส่วนที่สะท้อนโครงสร้างเงินทุนของบริษัท แสดงประสิทธิภาพการบริหารในส่วนสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ช่วยให้การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทได้มากยิ่งขึ้น

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระด้านการก่อหนี้ทางการเงิน (Financial Leverage) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) ซึ่งเป็นอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร รวมทั้งสะท้อนประสิทธิภาพในการดำเนินงานของบริษัท ผลวิจัยสรุปได้ว่าทั้ง 2 ตัวแปรมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งตรงกับ Akbarian (2013) ที่ได้ศึกษาการก่อหนี้ทางการเงินและความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาระบุว่ามีตัวแปรระหว่างการก่อหนี้ทางการเงิน ความเสี่ยงด้านตลาด และความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ และอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ และ Moghadam and Jafari (2015) ได้ศึกษาบทบาทของการก่อหนี้ทางการเงินต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการศึกษาระบุว่าการก่อหนี้สินทางการเงิน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของบริษัท กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บริษัทที่มีระดับหนี้สูงกว่าจะมีความสามารถในการทำกำไรได้มากกว่า ในส่วนของ Dey, Hossain, and Rahman (2018) ศึกษาผลกระทบของการก่อหนี้ทางการเงินต่อประสิทธิภาพทางการเงินของบริษัทในอุตสาหกรรมการผลิต พบว่า ROA และ Tobin's Q มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการก่อหนี้สินทางการเงิน รวมถึง Akhtar, Javed, Maryam, and Sadia (2012) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ทางการเงินมีประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพทางการเงินของบริษัท สามารถวัดผลกระทบของการก่อหนี้ทางการเงินที่มีต่อสุขภาพทางการเงินของบริษัท แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการก่อหนี้ทางการเงินและผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท ผลการศึกษายืนยันว่าบริษัทที่มีความสามารถในการทำกำไรที่สูงกว่าสามารถพัฒนาประสิทธิภาพทางการเงินของตนได้ จากการก่อหนี้สินทางการเงินในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาบริษัทในหมวดธุรกิจชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน หรือผู้สนใจใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบการตัดสินใจลงทุน หรือการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท อย่างไรก็ตามผู้สนใจควรศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เนื่องจากมีบริษัทที่ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีปัจจัยใดเลยที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ หมายความว่า อาจมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลกระทบต่ออัตรา

ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ อีกทั้งยังมีอัตราส่วนทางการเงินอื่นๆ ที่สามารถวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของบริษัทได้

ธุรกิจหมวดขึ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังคงมีจำนวนน้อย การศึกษาอุตสาหกรรมด้านนี้ของประเทศอื่นร่วมด้วย จะช่วยให้มีข้อมูลในการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อศึกษาผลกระทบต่อความสามารถในการทำกำไรของอุตสาหกรรมในอนาคต หรือการเพิ่มตัวอย่างการศึกษาในหมวดธุรกิจใกล้เคียง เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ซึ่งอยู่กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีเหมือนกัน จะช่วยเพิ่มความแม่นยำและความน่าเชื่อถือให้กับผลการศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2567). สินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด 15 อันดับ. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก <https://dataservices.mof.go.th/menu28?id=6>
- เปรมศักดิ์ วันสุวรรณ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างเงินทุนและความสามารถในการทำกำไร หลักฐานจากอุตสาหกรรมสื่อและสิ่งพิมพ์ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- วิจัยกรุงศรี. (2567). แนวโน้มธุรกิจและอุตสาหกรรมไทยปี 2567-2569. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/summary-outlook/industry-outlook-2024-2026>
- Akbarian, S. (2013). *The investigation effect of financial leverage and environment risk on performance firms of listed companies in Tehran stock exchange*. Malekan, Iran: Azad University.
- Akhtar, S., Javed, B., Maryam, A., & Sadia, H. (2012). *Relationship between financial leverage and financial performance: Evidence from fuel & energy sector of Pakistan*. Islamabad: Mohammad Ali Jinnah University.
- Dey, R. K., Hossain, S. Z., & Rahman, T. A. (2018). *Effect of corporate financial leverage on financial performance: A study on publicly traded manufacturing companies in Bangladesh*. Ontario, Canada: Canadian Center of Science and Education.
- Moghadam, M. D., & Jafari, M. (2015). *The role of financial leverage in the performance of companies listed in the stock exchange*. Roudehen, Iran: Islamic Azad University.
- Rehman, S. S. F. (2013). *Relationship between financial leverage and financial performance: Empirical evidence of listed sugar companies*. Pakistan: University of Gujrat of Pakistan.

ผลกระทบของขนาดบริษัท ต่อมูลค่าของกิจการ: หลักฐานจากหลักทรัพย์
กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์
EFFECTS OF COMPANY SIZE ON ENTERPRISE VALUE: EVIDENCES FROM
THE PETROCHEMICAL AND CHEMICAL INDUSTRY

สุรพิชญ์ เชี่ยวชาญณรงค์^{1*}, รพีสร เพื่องเกษม²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: surapitch.chea@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของขนาดบริษัทต่อมูลค่าของกิจการ ในบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ โดยศึกษาข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ จำนวน 9 บริษัทโดยเก็บข้อมูลงบการเงินย้อนหลังเป็นระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2566 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย มัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า ขนาดของบริษัท, กำไรจากการดำเนินงานของบริษัทก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย, กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน, และโครงสร้างทางการเงิน ต่างมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.10 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ขนาดของบริษัท, กำไรจากการดำเนินงานของบริษัทก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย, กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน, โครงสร้างทางการเงิน

Abstract

The main purpose of this study was to study effects of company size on enterprise value by taking evidences from the petrochemical and chemical industry. The data used in the study was evidenced from the 9 petrochemical and chemical companies listed on the Stock Exchange of Thailand through their historical financial quarterly time series published for 10 years, between 2013 and 2023. The statistics used in data analysis were descriptive statistics, including mean, median, standard deviation, and multiple regression analysis.

The study found that company size, earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization (EBITDA), operating cash flow (OCF), and financial structure (Leverage) were all related to the enterprise values at the 0.01, 0.05 and 0.10 levels of statistical significance, respectively.

Keywords: Financial Ratios, Interest Coverage Ratio, Debt to Equity Ratio, Debt Ratio, Return on Assets

บทนำ

อุตสาหกรรมปิโตรเคมีเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีความซับซ้อนในการผลิต และมีความต่อเนื่องกันในแต่ละขั้นตอนอย่างมาก การลงทุนโรงงานปิโตรเลียมจะเป็นลักษณะของ Petrochemical Complex หมายถึง เป็นโรงงานปิโตรเคมีสำหรับแปรรูปสารเคมีที่ได้จากปิโตรเลียมและนำปิโตรเคมีที่มีความหลากหลายชนิดในการแปรรูปไปใช้ตั้งแต่เชื้อเพลิงจนถึงการผลิต วัสดุประเภทพลาสติก เช่น บรรจุภัณฑ์ ยางรถยนต์ และวัสดุสังเคราะห์ โดยอุตสาหกรรมปิโตรเคมีใช้เงินทุนเป็นจำนวนมากและจำเป็นต้องมีเทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต ความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค ทำให้ระยะเวลาคืนทุนของอุตสาหกรรมนี้ใช้เวลานาน

โดยทั่วไปอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและราคาผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมีมีการแปรผัน เป็นวัฏจักร เนื่องจากในอุตสาหกรรมนี้เป็นการลงทุนสนองความต้องการในอนาคต และมักเป็นการลงทุนขนาดใหญ่ระดับโลก เพื่อให้เกิดความประหยัดจากขนาดโดยการตัดสินใจขยายการลงทุนหรือลงทุนใหม่มักเกิดในช่วงที่เศรษฐกิจขยายตัวไปในทางที่ดี ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ปิโตรเคมี อยู่ในระดับสูงหรืออยู่ในช่วงที่เกิดปัญหาอุปทานขาดแคลนราคาปิโตรเคมีจะสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ขณะที่การก่อสร้างโรงงานปิโตรเคมีใช้เวลาประมาณ 3-7 ปี ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นก็สูง การลงทุนเกินขนาดและเกิดภาวะอุปทานล้นตลาด หากการเติบโตของตลาดต่ำกว่าการคาดการณ์ มีให้ราคาปิโตรเคมีมีทิศทางลดลง ซึ่งจากอดีตวัฏจักรอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโลกจะมีระยะเวลา 6-9 ปี แต่ความปั่นป่วนของเศรษฐกิจโลกมีผลกระทบทั้งอุปสงค์และอุปทานในอุตสาหกรรมปิโตรเคมีทำให้ วัฏจักรของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโลกไม่ชัดเจนในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของขนาดของบริษัท ต่อมูลค่าของกิจการ: หลักฐานในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์

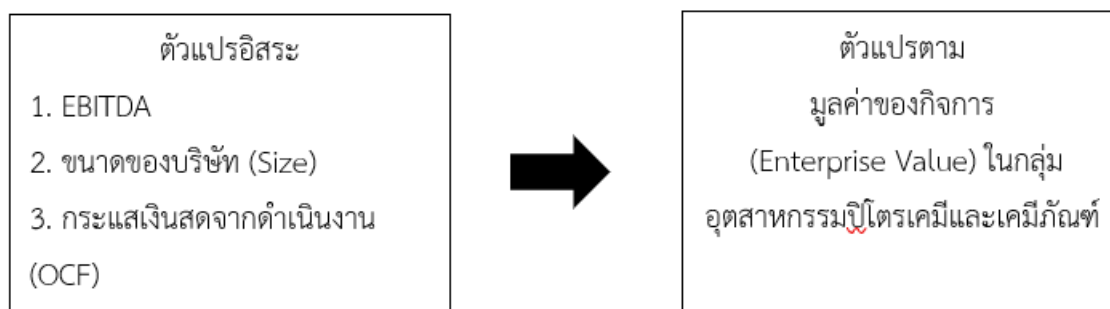
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลให้กับบุคคลทั่วไป และนักลงทุน ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่าง EBITDA, ขนาดของบริษัท (Size), กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ที่มีต่อมูลค่าของกิจการ: หลักฐานในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ ประกอบการพิจารณาเลือกและตัดสินใจเลือกลงทุนในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์

สมมติฐานการวิจัย

1. EBITDA ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ ร้อยละ 50.0 จากจำนวนบริษัททั้งหมด
2. ขนาดของบริษัท (Size) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่มอุตสาหกรรม ปิโตรเคมี และเคมีภัณฑ์มากกว่าร้อยละ 50.0 จากจำนวนบริษัททั้งหมด
3. กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ร้อยละ 50.0 จากจำนวนบริษัททั้งหมด
4. โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่ม อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และเคมีภัณฑ์ร้อยละ 50.0 จากจำนวนบริษัททั้งหมด

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จิราภรณ์ ชูพล (2562) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการยังมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 คืออัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์และ ณ ระดับนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.05 คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (จิราภรณ์ ชูพล, 2562)

กษิต์เดช ตรังเกษตรสิน (2564) ทุกปัจจัยที่ใช้ทดสอบส่งผลการประเมินมูลค่าในทิศทางที่ ต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปตามทฤษฎีแต่เมื่อนำไปใช้กับหุ้นในกลุ่มเทคโนโลยีก็พบว่ามีประสิทธิภาพและมีความแม่นยำมากที่สุด (กษิต์เดช ตรังเกษตรสิน, 2564)

ณัทชนก แสง बै (2562) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและ สาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวด ธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปัจจัยเลือกศึกษาแบบเจาะจงในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ อัตราเงินเฟ้อ ราคาน้ำมันดิบเวสต์เท็กซัส ราคาทองคำ ดัชนีราคาหุ้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยดัชนี อุตสาหกรรมดาวโจนส์ ดัชนีราคาผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนระหว่างค่าเงินบาทต่อ ดอลลาร์สหรัฐฯ ดัชนีการลงทุนภาคเอกชน และราคาถ่านหิน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ บริษัท

ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคจำนวน 51 บริษัท กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 10 บริษัท การสุ่มตัวอย่างแบบใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้อมูลทศนิยมแบบอนุกรมเวลา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2561 สถิติในการประมวลผลข้อมูล ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ ดัชนีอุตสาหกรรมดาวโจนส์ ซึ่งมีผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทส่วนใหญ่และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันที่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นดัชนีที่แสดงถึงการซื้อขายหุ้นของบริษัทมหาชนขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งการเพิ่มขึ้นของดัชนีอุตสาหกรรมดาวโจนส์ทำให้ความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจโลกดีขึ้น จึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพิ่มขึ้นด้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ณัทชนก แซ่เบ๊, 2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ โดยเก็บข้อมูลแบบอนุกรมเวลารายไตรมาส จำนวน 40 ข้อมูลงบการเงินของแต่ละบริษัท จำนวน 9 บริษัท ย้อนหลังเป็นระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2566

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

$$Y = b_0 + X_1b_1 + X_2b_2 + X_3b_3 + X_4b_4$$

เมื่อ Y = มูลค่าทางการตลาดที่จดทะเบียนหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

b_0 = ค่าคงที่

b_1, b_2, b_3, b_4 = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) ของตัวแปร X_1, X_2, X_3, X_4

X_1 = ปัจจัยด้าน EBITDA

X_2 = ปัจจัยด้าน ขนาดของบริษัท (SIZE)

X_3 = ปัจจัยด้าน กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF)

X_4 = ปัจจัยด้าน โครงสร้างทางการเงิน (LEVERAGE)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา มีความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม ด้วยวิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของ 9 บริษัท ในกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ สามารถสรุปตามตารางนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มูลค่าของกิจการ (Enterprise Value), EBITDA, ขนาดของบริษัท (Size), กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) จาก 9 บริษัท หลักฐานจากหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์

ลำดับ	EV (ล้านบาท)	EBITDA	SIZE	OCF	LEVERAGE
1. BCT	12,400	633,593.30	16.74	242,452.40	0.19
2. GIFT	1,200	21,583.90	13.51	21,105,524.00	0.37
3. IVL	406,000	9,197,338.00	19.59	21,105,524.00	0.65
4. NFC	5,630	51,027.21	14.53	135,936.10	0.70
5. PATO	1,780	39,175.66	13.39	44,191.87	0.20
6. PTTGC	458,000	12,207,035.00	19.97	26,141,098.00	0.41
7. TPA	961	14,677.91	13.67	27,349.44	0.36
8. UAC	5,100	71,519.75	14.85	60,238.04	0.53
9. UP	711	16,652.48	13.45	6,889.34	0.22

จากตารางพบว่า มูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 458,000 ล้านบาท รองลงมาคือบริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 406,000 ล้านบาท และมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บริษัท ยูนิยามพลาสติก จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 711 ล้านบาท

EBITDA บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 12,207,035.00 บาท รองลงมาคือบริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ยที่ 9,197,338.00 บาท และ EBITDA บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บริษัท ไทยโพลีเอคริลิก จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 14,677.91 บาท

ขนาดของบริษัท (Size) ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 19.97 รองลงมาคือบริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 19.59 และขนาดของบริษัท (Size) ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือบริษัท พาโตเคมีอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 13.39

กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 26,141,098.00 บาท รองลงมาคือบริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด

(มหาชน) และบริษัท กิฟท์ อินฟินิท จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 21,105,524.00 บาท และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ที่มีค่าน้อยที่สุด คือบริษัท ยูเนียนพลาสติก จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 6,889.34 บาท

โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท เอ็นเอฟซี จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 0.70 รองลงมาคือบริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ยที่ 0.65 และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) มีค่าน้อยที่สุด คือ บริษัท เบอร์ลา คาร์บอน (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 0.19

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ผลกระทบของ ขนาดของบริษัท (Size), EBITDA, กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF) และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ที่ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ ในทุกบริษัท

ลำดับ	EBITDA	SIZE	OCF	LEVERAGE
1. BCT	-	***0.00	-	***0.00
2. GIFT	***0.01	-	-	***0.01
3. IVL	-	***0.00	-	***0.00
4. NFC	-	-	-	-
5. PATO	***0.00	***0.00	-	**0.05
6. PTTGC	***0.01	-	-	***0.00
7. TPA	-	***0.00	-	-
8. UAC	***0.01	-	***0.00	-
9. UP	**0.06	***0.00	-	*0.1

หมายเหตุ : ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 99%, 95%, 90% ตามลำดับ

จากตารางที่ 2 พบว่า EBITDA มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ 5 บริษัทจากทั้งหมด 9 บริษัท ได้แก่ บริษัท กิฟท์ อินฟินิท จำกัด (มหาชน), บริษัท พาโตเคมีอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน), บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน), บริษัท ยูเอซี โกลบอล จำกัด (มหาชน) และบริษัท ยูเนียนพลาสติก จำกัด (มหาชน)

ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ 5 บริษัทจากทั้งหมด 9 บริษัท ได้แก่ บริษัท เบอร์ลา คาร์บอน (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน), บริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน), บริษัท พาโตเคมีอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน), บริษัท ไทยโพลีอะคริลิก จำกัด (มหาชน) และบริษัท ยูเนียนพลาสติก จำกัด (มหาชน)

กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ 1 บริษัทจากทั้งหมด 9 บริษัท ได้แก่ บริษัท ยูเอซี โกลบอล

โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ 6 บริษัท ได้แก่ เบอร์ล่า คาร์บอน (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน), บริษัท กิฟท์ อินฟินิตี้ จำกัด (มหาชน), บริษัท อินโดรามา เวนเจอร์ส จำกัด (มหาชน), บริษัท พาโตเคมีอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน), บริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) และบริษัท ยูเนี่ยนพลาสติก จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้มีบริษัทจำนวนทั้งหมด 3 บริษัท ที่ โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

อภิปรายผล

จากการดำเนินการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของ ขนาดของบริษัท ที่ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ: หลักฐานจากหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 EBITDA ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า EBITDA ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) จำนวน 5 บริษัท จากทั้งหมด 9 บริษัท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.6

สมมติฐานที่ 2 ขนาดของบริษัท (Size) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ขนาดของบริษัท (Size) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) จำนวน 5 บริษัท จากทั้งหมด 9 บริษัท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 55.6

สมมติฐานที่ 3 กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) จำนวน 1 บริษัท จากทั้งหมด 9 บริษัท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 11.1

สมมติฐานที่ 4 โครงสร้างทางการเงิน (Leverage)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่าโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) จำนวน 6 บริษัท จากทั้งหมด 9 บริษัท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.7

ข้อเสนอแนะ

สามารถทำให้นักลงทุนที่กำลังตัดสินใจในการลงทุนทราบถึงผลกำไรจริง ๆ ที่เกิดของกิจการนั้น ๆ สามารถบอกได้ยิ่งขนาดของบริษัทเท่าไร จะส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value), ความสามารถในการบริหารจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย ยิ่งรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายจะส่งผลให้แสดงว่า บริษัทนี้สามารถจัดการได้ดีส่วนถ้าค่าของ D/E Ratio สูงจะส่งผลให้บริษัทนั้น ๆ มีสภาพคล่องไม่ค่อยดี เนื่องมาจากมีภาระหนี้สินและดอกเบี้ยจ่ายสูงนั่นเอง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาขนาดของบริษัท ที่ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ: หลักฐานจากหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ เพียงบางอัตราส่วนเท่านั้น ซึ่งงานวิจัยในอนาคตผู้วิจัยควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้มีความแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กษิดิ์เดช ตรังเกษตรสิน. (2564). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการประเมินมูลค่าของอัตราส่วนทางการเงิน ราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชีโดยใช้แบบจำลองของ Ohlson ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- จิชนาภัทร สำราญสุข. (2563). ความสัมพันธ์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- จิรัตน์ สังข์แก้ว. (2544). รู้วิเคราะห์เจาะเรื่องหุ้น (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิราภรณ์ ชูพล. (2562). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ณัทชนก แซ่เบ๊. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- เทียน เทียมศักดิ์. (2566). แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ปี 2566-2568. สืบค้นจาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industryoutlook/petrochemicals/industryoutlook/industryoutlook-petrochemicals-2023-2025>.
- ธีรดา เสรีบุตร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับกระแสเงินสด ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- พัชรนันท์ ดวงมงคลเจริญ. (2561). การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานในธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์).
- เพชร ชุมทรัพย์. (2544). หลักการลงทุน (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วุฒิพงศ์ แสงพันธ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของคนวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สุรเดช จงวรรณศิริ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจลงทุนในหลักทรัพย์ของนักลงทุนบุคคล (ดุชนิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- สุริวรรณ หนูมา. (2559). ปัจจัยความรู้ความเข้าใจการเงินและพฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนต่อกระบวนการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- Arabshahi, M., Fatahi Naftchi, H., & Dakaii Dehkordi, M. (2015). Analysis of the impact of operating profit on GDP the care of listed companies on the stock exchanges. *Iranian Journal of Accounting Review*, 2(8), 53-70.
- Ebrahim D. H., Narges, H.D., & Ailar, D. H. (2021). The impact of EBITDA on the market value of the

- company. *Iranian Journal of University College of Takestan*, 8(3), 1-8.
- Kurdestani, G. H., & Majdi, Z. (2005). Investigating the relationship between the qualitative characteristics of earnings and the cost of common stock capital. *Iranian Journal of Accounting and Auditing Review*, 48, 85-104.
- Ningzhong, L. (2016). *Performance measures in earnings- based financial covenants in debt contracts* (Dissertation, University of Texas at Dallas, Richardson).

ปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่ จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

FACTORS AFFECTING THE VALUE OF BUSINESSES OF COMPANIES IN THE TOURISM AND LEISURE SECTOR LISTED ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ทิพวัลย์ กาดิ^{1*}, รพีสร เพื่องเกษม²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: Thippawan.kade@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้วิธีการนำข้อมูลการเงินย้อนหลังของบริษัทเป็นเวลา 10 ปี (ตั้งแต่ไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2556 ถึงไตรมาส 1 พ.ศ. 2566) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น คือ สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.01, 0.05 และ 0.10

ผลการศึกษาพบว่าขนาดของบริษัท, กำไรก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าจัดจำหน่าย (Earnings before interest, tax, depreciation, and amortization: EBITDA), กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF) และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ต่างมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.10

คำสำคัญ: ขนาดของบริษัท (Company size) กำไรก่อนหักดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และค่าจัดจำหน่าย

(Earnings before interest, tax depreciation, and amortization: EBITA) กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF) โครงสร้างทางการเงิน (Leverage)

Abstract

The main purpose of this study was to explore factors affecting the value of businesses of companies in the tourism and leisure sector listed on the Stock Exchange of Thailand.

Information used in the study was from the companies in the tourism and leisure sector that was listed on the Stock Exchange of Thailand by using the companies' historical financial data for 10 years (From the 1st quarter of 2013 to the 1st quarter of 2023). The statistics used in the primary data analysis were descriptive statistics, including mean, median, standard deviation. and multiple regression analysis and the significance levels of 0.01, 0.05 and 0.10 were applied for hypothesis testing.

The study found that company size, earnings before interest, tax, depreciation, and amortization (EBITDA), operating cash flow (OCF), and financial structure (Leverage) were all related to business values at the 0.01, 0.05 and 0.10 levels of statistical significance.

Keywords: Company Size (Size), Earnings before interest, tax depreciation, and amortization (EBITDA), Operating Cash Flow (OCF), Financial Structure (Leverage)

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของโลก รวมทั้งประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถผลักดันระบบเศรษฐกิจภายในประเทศไทยได้เป็นอย่างดีและเป็นที่ยอมรับรายได้ส่วนในประเทศไทยนั้นเกิดจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนั้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นประเทศใดก็ตามก็ต้องพัฒนาระบบต่าง ๆ ให้ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์โลก แหล่งท่องเที่ยวต้องเป็นที่ดึงดูดและน่าสนใจ มีความหลากหลายในการพัฒนาส่งเสริมจูงใจให้นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศอยากเดินทางมายังประเทศไทย โดยประเทศไทยเองนั้นก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวหลายแบบและหลากหลายรวมทั้งมีบริการต่าง ๆ ที่น่าดึงดูด ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติที่สวยงาม สามารถที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจอยากมาพักผ่อนชมสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม หรือจะเป็นโบราณสถาน ที่มีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจเป็นอย่างมากถือเป็นอีกหนึ่งการท่องเที่ยวที่สามารถเพิ่มความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในประวัติศาสตร์และต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การท่องเที่ยวแบบนันทนาการประเทศไทยนั้นมีการสร้างขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรู้สึกได้การพักผ่อนจริง ๆ เสริมสร้างสุขภาพทางจิตใจและให้ความสนุกสนาน

ธุรกิจโรงแรมและบริการได้รับอิทธิพลจากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาในประเทศไทย เติบโตอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา ให้ผลตอบแทนกับผู้ประกอบการอย่างดี ทำให้มีการลงทุนรายใหม่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นลงทุนในการประกอบธุรกิจโรงแรมหรือบริการต่าง ๆ ภายในประเทศไทยตามแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากอย่างภูเก็ต เชียงใหม่ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจำนวนโรงแรมและสถานที่บริการอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวนั้นมีจำนวนมาก เนื่องจากจากผลตอบรับหรือกระแสการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นเป็นที่นิยมในหมู่คน นอกจากนี้

นักลงทุนอีกประเภทคือ นักลงทุนที่เลือกลงทุนในหลักทรัพย์ ด้วยเหตุผลที่ว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาธุรกิจโรงแรมได้รับผลตอบแทนจากการท่องเที่ยวจำนวนมาก ก่อนจะต้องเจอกับสถานการณ์โควิด เมื่อนักลงทุนเห็นเช่นนี้จึงเลือกลงทุนในอุตสาหกรรมประเภทนี้ด้วยความหวังที่จะได้ผลตอบแทนเป็นดอกเบี้ย หรือเงินปัน และรายได้จากการซื้อขายหลักทรัพย์อีกด้วย

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเองนั้นมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งระดมเงินทุน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เป็นตัวกลางในการซื้อขายหลักทรัพย์ให้เป็นไปตามข้อกำหนดและยุติธรรม สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนได้และสร้างให้เกิดการระดมเงินออมของประชาชนไปลงทุนในกิจการต่าง ๆ ซึ่งรู้กันดีว่าการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถที่จะสร้างผลตอบแทนที่สูงแต่ก็มีความเสี่ยงที่สูงเช่นกัน ดังนั้นนักลงทุนจำเป็นต้องมีความรู้และความเข้าใจในการซื้อขายหลักทรัพย์นั้น ๆ โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ก่อนตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ และสิ่งที่สามารถนำมาเป็นปัจจัยในการพิจารณาได้อย่างมีรูปธรรมที่สุด คืองบการเงินของแต่ละบริษัทนั่นเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลประกอบการของบริษัทนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

งบการเงินสามารถแสดงให้เห็นถึงข้อมูลเกี่ยวกับฐานะทางการเงินของบริษัท ผลการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการ โดยมีการใช้ข้อมูลทางการเงินที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน ส่งผลให้ข้อมูลเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินหลายกลุ่มในการนำไปใช้ตัดสินใจ ข้อมูลจากงบการเงินสามารถทำให้รู้ว่ากิจการนั้นมีความสามารถในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดมากน้อยเพียงใด บ่งบอกถึงความสามารถในการหนี้สิน ลูกจ้าง ผู้ขายสินค้า ฯลฯ ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งนักลงทุนสามารถที่จะใช้งบการเงินในการพยากรณ์สถานการณ์ในอนาคตได้ว่ากิจการนั้น ๆ จะสามารถให้ผลตอบแทนที่ดีได้หรือไม่

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism) สาเหตุที่เลือกศึกษาเฉพาะบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเพราะธุรกิจโรงแรมมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นเป็นลำดับ หลังจากต้องประสบกับสภาวะ Covid-19 ทำให้หลายธุรกิจต้องชะงัก หรือปิดตัวไป รวมทั้งภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวลงจากผลของสงครามรัสเซีย-ยูเครน มีการคาดว่าธุรกิจการท่องเที่ยวจะฟื้นตัวกลับมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกับช่วงก่อน Covid-19 ได้ ขณะที่จำนวนนักท่องเที่ยวไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวต่อเนื่องจากมาตรการกระตุ้นตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศ ด้านผู้ประกอบการโรงแรมรายใหญ่จะยังคงขยายการลงทุนต่อเนื่อง แม้อาจล่าช้ากว่าแผน แต่ด้วยเศรษฐกิจของประเทศยังคงต้องดำเนินต่อไป เพิ่มความน่าสนใจและดึงดูดให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อใช้จ่ายใช้สอยในประเทศไทย ธุรกิจการโรงแรมจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำหน้าที่ รองรับนักท่องเที่ยวในด้านการบริการต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

ตัวชี้วัดทางการเงิน ที่จะกล่าวในวิจัยครั้งนี้ คือข้อมูลจากงบการเงินที่จัดทำข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีและหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ได้แก่ ขนาดของบริษัท, กำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่าย ภาษี ค่าเสื่อมราคา และรายการตัดจำหน่าย (EBITDA), กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และโครงสร้างทางการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยที่นักลงทุนใช้เป็นข้อมูลในการพยากรณ์ราคาหลักทรัพย์เพื่อใช้ในการตัดสินใจลงทุน

จากความสำเร็จและแนวโน้มที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อวัดว่าปัจจัยใด

สามารถที่จะพยากรณ์มูลค่าของกิจการได้มากกว่ากัน สามารถให้ความรู้และเป็นแนวทางกับผู้สนใจที่ลงทุนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวว่าขนาดของบริษัท สามารถบอกอะไรกับผู้สนใจได้บ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

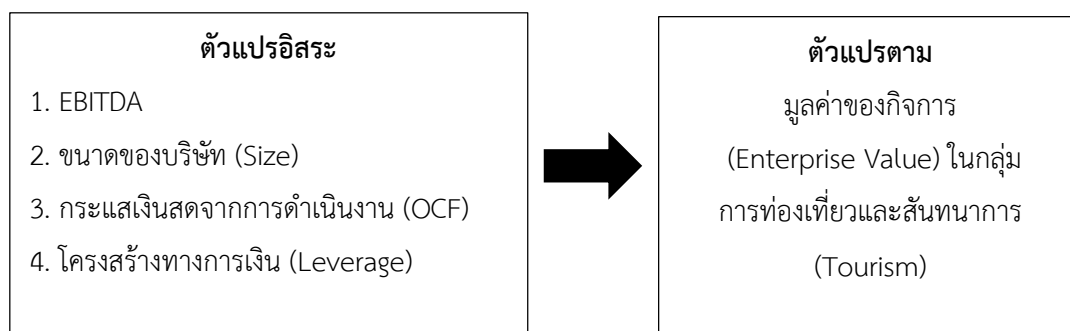
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลให้กับบุคคลทั่วไป และนักลงทุน ได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่าง EBITDA, ขนาดของบริษัท (Size), กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF) และ โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ที่มีต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบการพิจารณาเลือกและตัดสินใจเลือกลงทุนในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยของ EBITDA ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism)
2. ปัจจัยของขนาดบริษัท (Size) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism)
3. ปัจจัยของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism)
4. ปัจจัยของโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ชนาภัทร สำราญสุข (2563) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาห้วงข้อสารนิพนธ์ความสัมพันธ์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง ผลการวิจัย EBITDA และ EBIT มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่กำไรก่อนภาษี (EBT) และกำไรสุทธิหลังภาษี (EAT) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด

จิราภรณ์ ชูพล (2562) การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนหลักในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการยังมีนัยสำคัญ ทางสถิติในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 คืออัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 คือ อัตราผล ตอบแทนต่อสินทรัพย์

พัชรินทร์ บุญนุ่น, ดลนภา พลุล้าย, และ ประทุมมาศ จันทสุวรรณ (2563) การศึกษามูลค่าทางบัญชีที่ส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น และอัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น มีความสัมพันธ์ต่อราคาหลักทรัพย์

กษิดีเดช ตรังเกษตรสิน (2564) งานศึกษานี้เพื่อ 1) หาปัจจัยที่กระทบต่อการประเมินมูลค่าของอัตราส่วนราคาต่อมูลค่าตามบัญชี (PBV) โดยอ้างอิงจากแบบจำลองของ Ohlson (1995 อ้างใน กษิดีเดช ตรังเกษตรสิน, 2564) และตัวแปรทางบัญชีคือค่าการถ่วง กำไรสุทธิต่อหุ้น (FEPS), ความเสี่ยงที่เป็นระบบ (Beta), ขนาดของกิจการ (Size), ระดับหนี้สินของกิจการ (Leverage), เงินปันผลจ่ายต่อหุ้น (DPS) 2) วัดความสามารถของแบบจำลองในการประเมินมูลค่าจากกลุ่มตัวอย่างแบบรวมอุตสาหกรรม ผลการศึกษา พบว่า แบบจำลองสามารถอธิบายได้ในข้อมูลรวมและแยกรายอุตสาหกรรม โดยทุกปัจจัยที่ใช้ทดสอบส่งผลการประเมินมูลค่าในทิศทางที่ต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปตามทฤษฎีแต่เมื่อนำไปใช้กับหุ้นในกลุ่มเทคโนโลยีก็พบว่ามีประสิทธิภาพและมีความแม่นยำมากที่สุด

ณัทชนก แซ่เป้ (2561) ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ ดัชนีอุตสาหกรรมดาวโจนส์ ซึ่งมีผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทส่วนใหญ่และมีความสัมพันธ์ใน ทิศทางเดียวกันที่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นดัชนีที่แสดงถึงการซื้อขายหุ้นของบริษัทมหาชนขนาดใหญ่ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งการเพิ่มขึ้นของดัชนี อุตสาหกรรมดาวโจนส์ทำให้ความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจโลกดีขึ้น จึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจ พลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพิ่มขึ้นด้วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Dadkhah, Heydari, and Dadkhah (2020) EBITDA เป็นที่รู้จักครั้งแรกในช่วงกลางทศวรรษ 1980 เนื่องจากนักลงทุนซื้อหุ้นแบบมีเลเวอเรจได้ตรวจสอบบริษัทที่ประสบปัญหา ซึ่งจำเป็นต้องปรับโครงสร้างทางการเงิน พวกเขาใช้ EBITDA เพื่อคำนวณอย่างรวดเร็วว่าบริษัทเหล่านี้จะจ่ายดอกเบี้ยคืนสำหรับข้อตกลงทางการเงินเหล่านี้ได้

หรือไม่ นายธนาคารที่กู้ยืมเงินแบบมีเลเวอเรจได้ส่งเสริม EBITDA เป็นเครื่องมือในการพิจารณาว่าบริษัทจะสามารถชำระหนี้ของตนได้ในระยะเวลาอันใกล้หรือไม่ กล่าวคือในช่วงหนึ่งหรือสองปี การดูอัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย EBITDA ต่อดอกเบี้ยของบริษัทอาจทำให้นักลงทุนรู้สึกว่าบริษัทสามารถตอบสนองการจ่ายดอกเบี้ยที่หนักกว่าที่เผชิญหลังจากการปรับโครงสร้างใหม่ได้หรือไม่ ในบริบทของข้อกำหนดทางการเงินที่อิงตามรายได้ เช่น ข้อกำหนด IC และ FCC คู่สัญญาต้องการจำกัดความบางประการของอัตราส่วนทางบัญชี เช่น การใช้ EBITDA ในการคำนวณอัตราส่วน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการใช้ข้อมูลทางคณิตศาสตร์ และสถิติ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินของแต่ละบริษัท ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ โดยเก็บข้อมูลงบการเงินย้อนหลังจาก 13 บริษัท เป็นระยะเวลา 10 ปี (ตั้งแต่ไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2556 ถึงไตรมาส 1 พ.ศ. 2566)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ จำนวน 13 บริษัท ในระยะเวลา 10 ปีย้อนหลัง ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถิติเชิงพรรณนาแสดงค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละด้าน ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ จำนวน 13 บริษัท ในระยะเวลา 10 ปีย้อนหลัง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ Multiple Regression ผลกระทบของขนาดของกิจการ, EBITDA, กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และโครงสร้างทางการเงิน ที่ส่งผลต่อมูลค่าสุทธิของกิจการ: หลักฐานจากหลักทรัพย์กลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism) จำนวน 13 บริษัท ในระยะเวลา 10 ปีย้อนหลัง

วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่จะนำมาประกอบการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ ด้านมูลค่าทางการตลาดที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ, EBITDA, ขนาด, งบกระแสเงินสด และ Leverage จำนวน 13 บริษัท ในระยะเวลา 10 ปีย้อนหลัง

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร งานวิจัย และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษา

วิธีการทางสถิติ

ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

สุทิน ชนบุญ (2560) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) กับตัวแปรตาม (Dependent Variable) จะเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) ตัวแปรอิสระที่มีมากกว่าหนึ่งตัวกับตัวแปรตามหนึ่งตัว เราสามารถเรียกว่า การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เพื่อศึกษาว่าตัวแปรอิสระตัวใดบ้างที่ร่วมกันทำนาย หรือพยากรณ์ หรืออธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้

ในที่นี้จะนำมาใช้สำหรับวิเคราะห์เพื่อวัดระดับอิทธิพลของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ที่ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการภาพรวม กำหนดค่าตัวแปรในสมการ ดังนี้

$$Y = b_0 + X_1 b_1 + X_2 b_2 + X_3 b_3 + X_4 b_4$$

มูลค่าของกิจการ (ENTERPRISE VALUE) = b_0 + EBITDA₁ b_1 + ขนาดของบริษัท (SIZE)₂ b_2 + กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF)₃ b_3 + โครงสร้างทางการเงิน (LEVERAGE)₄ b_4

เมื่อ Y = มูลค่าของกิจการ (ENTERPRISE VALUE)

b_0 = ค่าคงที่

b_1, b_2, b_3, b_4 = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) ของตัวแปร X_1, X_2, X_3, X_4 ,

X_1 = ปัจจัยด้าน EBITDA

X_2 = ปัจจัยด้าน ขนาดของบริษัท (Size)

X_3 = ปัจจัยด้านกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF)

X_4 = ปัจจัยด้าน โครงสร้างทางการเงิน (Leverage)

ผลการวิจัย

ในส่วนของการสรุปผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ แสดงค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละด้าน ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ผลกระทบของขนาดของบริษัท, EBITDA, กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน และโครงสร้างทางการเงิน ที่ส่งผลต่อมูลค่าสุทธิของกิจการ: หลักฐานจากหลักทรัพย์กลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism) ซึ่งสามารถ สรุปข้อมูลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value), EBITDA, ขนาดของบริษัท (Size), กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) จาก 13 บริษัท หลักฐานจากหลักทรัพย์กลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ (Tourism)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรแต่ละด้านในทุกบริษัท

บริษัท	ค่าเฉลี่ย				
	EV (ล้านบาท)	EBITDA	SIZE	OCF	LEVERAGE
1.บริษัท เอเชียโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) / ASIA	6,280	120,004.90	16.07	242,452.40	0.41
2. บริษัท เบาต์ แอนด์ ปียอนด์ จำกัด (มหาชน) / BEYOND	4,870	140,177.40	15.78	295,894.80	0.37
3. บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) / CENTEL	68,100	976,019.10	17.25	2,193,425.00	0.58
4. บริษัท เทพธานีกริษา จำกัด (มหาชน) / CSR	1,470	19,780.52	14.22	39,353.95	0.13
5. บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) / DUSIT	15,800	238,743.20	16.37	477,055.40	0.55
6. บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) / ERW	24,500	303,443.00	16.65	557,623.10	0.69
7. บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮ เทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) / GRAND	9,750	83,192.39	16.14	-47,109.82	0.66
8. บริษัท ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน) / LRH	14,200	146,934.60	16.85	189,884.00	0.44
9. บริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) / MANRIN	1,190	11,689.76	13.75	5,198.48	0.50
10. บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่น แนล จำกัด (มหาชน) / MINT	280,000	3,682,573.00	18.88	4,717,975.00	0.67
11. บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน) /OHTL	12,100	86,378.32	14.86	147,488.50	0.64
12. บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) / ROH	4,030	44,728.46	14.22	71,751.44	0.31
13. บริษัท แซงกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน) / SHANG	7,070	201,266.40	15.92	310,407.20	0.06

จากตารางที่ 1 พบว่า มูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 280,000 ล้านบาท รองลงมา คือบริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 68,100 ล้านบาท และมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 1,190 ล้านบาท, EBITDA บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 3,682,573.00 บาท รองลงมาคือบริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 976,019.10 บาท และ EBITDA บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 11,689.76 บาท, ขนาดของบริษัท (Size) ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 18.88 รองลงมาคือ บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 17.25 และขนาดของบริษัท (Size) ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือบริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 13.75, กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือบริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 4,717,975.00 บาท รองลงมาคือบริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 2,193,425.00 บาท และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 5,198.48 บาท และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ บริษัทดิ เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 0.69 รองลงมา คือ บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 0.67 และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บริษัท แชนกรี-ลา โฮเทล จำกัด (มหาชน) มีค่าเฉลี่ย ที่ 0.06

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ผลกระทบของขนาดของบริษัท (Size), EBITDA, กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (OCF) และโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ที่ส่งผลต่อมูลค่าสุทธิของกิจการ ในทุกบริษัท

EV	EBITDA	SIZE	OCF	LEV
1.บริษัท เอเชียโฮเทล จำกัด (มหาชน) / ASIA	0.0200**	-	-	-
2. บริษัท เบาต์ แอนด์ ปียอนด์ จำกัด (มหาชน) / BEYOND	-	0.0200**	-	-
3. บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) / CENTEL	0.0100***	0.0000***	-	-
4. บริษัท เทพธานีกรีธา จำกัด (มหาชน) / CSR	-	-	0.0100***	-

EV	EBITDA	SIZE	OCF	LEV
5. บริษัท ดุสิตธานี จำกัด(มหาชน) / DUSIT	0.0600*	0.0000***	0.0100***	-
6. บริษัท ดี เอราวิณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) / ERW	0.0700*	0.0000***	-	-
7. บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด(มหาชน) / GRAND	-	0.0000***	0.0100***	-
8. บริษัท ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮ เทล จำกัด (มหาชน) / LRH	-	0.0000***	-	0.0200**
9. บริษัท แมนดารินโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) / MANRIN	0.0400**	0.0000***	0.0000***	-
10. บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่น แนล จำกัด (มหาชน) / MINT	-	0.0000***	-	-
11. บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน) / OHTL	-	0.0400**	-	-
12. บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) / ROH	0.0400**	0.0000***	-	0.0000***
13. บริษัท แชนกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน) / SHANG	0.0700*	0.0000***	-	0.0100***
รวม	7	11	4	3

หมายเหตุ ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ และ - หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 2 พบว่า EBITDA มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ บริษัท เอเชียโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) บริษัท ดี เอราวิณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัท แมนดารินโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) และ บริษัท แชนกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ มีบริษัทจำนวนทั้งหมด 6 บริษัท ที่ EBITDA ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) อย่างมีนัยสำคัญ

ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ บริษัท เบาต์ แอนด์ ปิยอนด์ จำกัด (มหาชน) บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) บริษัท ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน) บริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน) บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท แชนกรี-ลา โฮเทล จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ มีบริษัทจำนวนทั้งหมด 2 บริษัท ที่ ขนาดของบริษัท (SIZE) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) อย่างมีนัยสำคัญ

กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ บริษัท เทพธานีกรีฑา จำกัด (มหาชน) บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) บริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ มีบริษัทจำนวนทั้งหมด 9 บริษัท ที่ กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) อย่างมีนัยสำคัญ

โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ บริษัท ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน) บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) บริษัท แชนกรี-ลา โฮเทล จำกัด (มหาชน) นอกจากนี้ มีบริษัทจำนวนทั้งหมด 10 บริษัท ที่ โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

อภิปรายผล

จากการดำเนินการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 EBITDA ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า EBITDA มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน 7 บริษัท จากทั้งหมด 13 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ที่ 0.01, 0.05, 0.10 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนาภัทร สำราญสุข (2563) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหัวข้อสารสนเทศ ความสัมพันธ์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง ผลการวิจัยพบว่ากำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายภาษีค่าเสื่อมราคาค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) และกำไรก่อนดอกเบี้ยจ่ายและภาษี (EBIT) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. สมมติฐานที่ 2 ขนาดของบริษัท (Size) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ขนาดของบริษัท (Size) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน 11 บริษัท จาก 13 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ที่ 0.01, 0.05, 0.10 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌน

ชนก แซ่เบ้ (2561) ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย คือ ดัชนีอุตสาหกรรมความชื้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทส่วนใหญ่และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันที่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. สมมติฐานที่ 3 กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน 4 บริษัท จาก 13 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ที่ 0.01, 0.05, 0.10 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชรินทร์ บุญนุ่น และคณะ (2561) การศึกษามูลค่าทางบัญชีที่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้น และอัตราส่วนมูลค่าตามบัญชีต่อหุ้น มีความสัมพันธ์ต่อราคาหลักทรัพย์

4. สมมติฐานที่ 4 โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value)

ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า โครงสร้างทางการเงิน (Leverage) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ไปในทิศทางเดียวกัน จำนวน 3 บริษัท จากทั้งหมด 13 บริษัท เนื่องจากมีค่า Sig. ที่ 0.01, 0.05, 0.10 ถือว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 99%, 95% และ 90% ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ ชูพูล (2562) การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนหลักในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและเพื่อศึกษาเปรียบเทียบอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่งผลกระทบต่อมูลค่ากิจการยังมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 คือ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อมูลค่าของกิจการของบริษัทในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ในทางธุรกิจ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยของ EBITDA ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) เนื่องจาก EBITDA เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ทำให้นักลงทุนสามารถใช้วัดความสามารถของผู้บริหารในการดำเนินกิจการได้ เพราะ EBITDA คือ กำไรก่อนดอกเบี้ย ภาษี บวกด้วยค่าเสื่อมและค่าตัดจำหน่าย สามารถทำให้นักลงทุนที่กำลังตัดสินใจในการลงทุนทราบถึงผลกำไรจริง ๆ ที่เกิดของกิจการนั้น ๆ จากการบริหารโดยไม่รวมพวกดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมต่าง ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่อาจจะไม่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานจริง ๆ

2. ปัจจัยของขนาดของบริษัท (Size) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) ทำให้นักลงทุนสามารถทราบถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของบริษัทต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) จึงสามารถบอกได้ว่าขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการไปในทิศทางเดียวกัน

3. ปัจจัยของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Flow) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) สำหรับกระแสเงินสดนี้จะเป็นกระแสเงินสดที่เป็นรายได้และรายจ่ายในองค์กร บ่งบอกถึงความสามารถในการบริหารจัดการรายได้และค่าใช้จ่าย ยิ่งรายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายจะส่งผลให้สภาพคล่องของธุรกิจนั้นดี เนื่องมาจากบริหารจัดการในกิจกรรมหลักภายในองค์กรได้เป็นอย่างดี

4. ปัจจัยของโครงสร้างทางการเงิน (Leverage) ส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ (Enterprise Value) Debt To Assets Ratio เป็นตัวบอกได้ว่าฐานะทางการเงินของบริษัทเป็นอย่างไร บริษัทที่มีสินทรัพย์และหนี้สินเท่าใด Debt To Assets Ratio ยิ่งสูง แสดงว่าบริษัทนั้น ๆ มีความเสี่ยงในการลงทุนในบริษัทนั้นสูงขึ้นด้วย เนื่องมาจากมีหนี้สินที่สูงเกินไปและมีภาระดอกเบี้ยที่ต้องชำระสูงตามไปด้วย จนอาจส่งผลต่อฐานะทางการเงินและความสามารถในการชำระหนี้ของบริษัทได้

เอกสารอ้างอิง

กษิดิ์เดช ตรังเกษตรสิน. (2564). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการประเมินมูลค่าของอัตราส่วนทางการเงินราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี โดยใช้แบบจำลองของ Ohlson ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล).

จิราภรณ์ ชูพล. (2562). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

ชนาภัทร สำราญสุข. (2563). ความสัมพันธ์ของกำไรทางบัญชีและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).

ณัทชนก แซ่เบ๊. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อราคาหลักทรัพย์หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภคในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

ณิชาพิชญ์ กลิ่นชื่น, และ ขวลิย์ ณ ถลาง. (2560). แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมการ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 11(1), 167-183.

ธีรดา เสริบุตร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).

พัชรนันท์ ดวงมงคลเจริญ. (2561). การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจในธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์).

- พัชรินทร์ บุญนุ่น, ดลนภา พูลคล้าย, และ ประทุมมาศ จันทสุวรรณ. (2563). การศึกษามูลค่าทางบัญชีที่ส่งผลต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติด้านบริหารธุรกิจและการบัญชี 2561* (น. 302-310). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พวงบุปผา หนูรัก. (2562). ผลกระทบของข้อมูลทางบัญชีในการตอบสนองต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษากลุ่มธุรกิจโรงพยาบาล. สืบค้นจาก <http://www.ba-abstract.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/65.ru>.
- อัยย์ญาติ ศรีแก่นจันทร์, กิตติชัย ถาวรธรรมฤทธิ์, กิตติศักดิ์ สรแพทย์, ไชแสง ขุนพาสน์, และ วิทยา อรุณศิริเพชร. (2564). การอธิบายราคาหลักทรัพย์จากตัวชี้วัดทางการเงินในกลุ่มธุรกิจบริการ. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12* (น. 1438-1450). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Arabshahi, M., Fatahi Naftchi, H., & Dakaii Dehkordi, M., (2015). Analysis of the impact of operating profit on GDP the care of listed companies on the stock exchanges. *Journal of Iranian Accounting Review*, 2015, 2(8), 53-70.
- Dadkhah, E., Heydari, N., & Dadkhah, A. (2020). The impact of EBITDA on the market value of the company. Retrieved from <http://uctjournals.com/archive/ujmas/2020/Sep/3.pdf>
- LI, N. (2016). Performance measures in earnings- based financial covenants in debt contracts. *Journal of Accounting Research*, Wiley Blackwell, 54(4), 1149-1186.
- Navissi, F., & Naiker, V. (2014). Institutional ownership and corporate value. *Managerial Finance*, 32(3), 246-256.

ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินของ
บริษัทจดทะเบียนในอุตสาหกรรมบริการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
THE RELATIONSHIP BETWEEN CASH FLOW AND FINANCIAL
PERFORMANCE OF LISTED COMPANIES IN THE SERVICES INDUSTRY

หงส์เหิม ศุภหัตถิ^{1*}, รพีสร เพ็ญเกษม²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: hongham.supa@bumail.net

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการเฉพาะธุรกิจการโรงแรมโดยนำมาจากบริษัทจดทะเบียน 13 บริษัท ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2566

ผลการศึกษาพบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 5 บริษัท และกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 บริษัทและในทิศทางตรงกันข้าม จำนวน 1 บริษัท

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 6 บริษัท และกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 บริษัทและในทิศทางตรงกันข้าม จำนวน 1 บริษัท

คำสำคัญ: กระแสเงินสด ผลการดำเนินงานทางการเงิน ธุรกิจการโรงแรม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

The objective of this research was to analyze the relationship between cash flow and financial performance of listed companies in the hotel business sector within the service industry. The study focused on 13 listed companies over the past 10 years, i.e. from 2013 to 2023.

The results of the study indicated that cash flow from operating activities (CFO) had a correlation with return on assets (ROA) at a 0.01 statistical significance level for the five sampled companies and at 0.05 level of statistical significance for the two sampled companies. However, there was an exception of the one sampled company where no correlation between CFO and ROA was found.

Likewise, CFO had a correlation with return on equity (ROE) at a 0.01 statistical significance for the six sampled companies and at 0.05 level of statistical significance for the two sampled companies. There was only one sampled company where such correlation was not discovered, though.

Keywords: Cash Flow, Financial Performance, Business Hotel, The Stock Exchange of Thailand

บทนำ

ธุรกิจการโรงแรมเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยวซึ่งในปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมามีผลกระทบจากธุรกิจการท่องเที่ยวกลุ่มอุตสาหกรรมบริการเฉพาะธุรกิจการโรงแรมได้พบวิกฤตการณ์โควิด-19 จนถึงปัจจุบันได้ส่งผลต่อธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยอย่างหนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านกระแสเงินสด การลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศอันเนื่องมาจากมาตรการปิดประเทศหรือการล็อกดาวน์ ซึ่งมีข้อจำกัดในการเดินทาง ทำให้รายได้ของธุรกิจโรงแรมลดลงอย่างมาก ในขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานยังคงอยู่ในระดับสูง การศึกษานี้มุ่งเน้นที่การวิเคราะห์วิกฤตทางการเงินที่เกิดขึ้นกับธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย โดยเฉพาะในด้านกระแสเงินสด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการโรงแรม ซึ่งกระแสเงินสดที่ลดลงอย่างรุนแรงทำให้โรงแรมหลายแห่งต้องเผชิญกับปัญหาด้านสภาพคล่องจากการจ่ายค่าใช้จ่ายประจำ เช่น ค่าแรงงาน ค่าเช่า และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาอาคารและอุปกรณ์ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการต้องปิดกิจการชั่วคราวหรือถาวร

งบการเงินจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำความรู้จักหรือเข้าใจถึงสถานการณ์ของกิจกรรมดำเนินงานขององค์กรนั้น ๆ ซึ่งงบการเงินเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้เหล่านักลงทุนใช้ในการประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้ให้นักลงทุนนำข้อมูลในงบการเงินไปวิเคราะห์หาศักยภาพต่าง ๆ เพื่อให้เห็นภาพรวมของกิจการโรงแรมนั้น ๆ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธุรกิจการโรงแรมที่เป็นบริษัทมหาชนจำกันั้น ส่วนใหญ่กิจการมีขนาดใหญ่โดยมีอัตราส่วนสินทรัพย์และส่วนของผู้ถือหุ้นเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งรวมไปถึงโครงสร้างทางการเงินด้านต่าง ๆ และขนาดของกิจการอีกด้วยนักลงทุนจึงจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลทางการเงินและด้านผลตอบแทนต่าง ๆ ให้ละเอียดเพราะถ้าหากกิจการดังกล่าวมีรายรับและรายจ่ายที่มากจากการประเมินการที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลกระทบต่อผลกำไรที่แท้จริง แนวคิดนี้จึงสอดคล้องกับบทความ ปรานญาดา สถาปนรัตนกุล (2558 อ้างใน สุขศรี บุตรวงศ์, 2561) กล่าวคือการวิเคราะห์งบการเงินเป็นกระบวนการที่สำคัญในการทำให้นักลงทุนหรือผู้บริหารสามารถทำการตัดสินใจทางการเงินหรือการลงทุนได้ดีขึ้นซึ่งข้อมูลทางบัญชีมีความสำคัญยิ่งโดยเฉพาะบัญชีที่มีผลกระทบต่อภาพรวมขององค์กรหรือกิจการนั้น ๆ ของธุรกิจนอกจากนี้ข้อมูลทางบัญชียังเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่ตัวเลขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกั

กิจการสามารถให้ข้อมูลได้อย่างมีนัยสำคัญให้แก่นักลงทุนหรือผู้บริหารเพื่อเป็นตัวประกอบการตัดสินใจลงทุนหรือร่วมลงทุน

ทั้งนี้การวิเคราะห์ตัวเลขในงบกระแสเงินสดเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญมากในการตัดสินใจร่วมหุ้นหรือลงทุนทำให้เห็นภาพสะท้อนหรือมุมมองขององค์กรในการดำเนินงานจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาย สุภัทรกุล (2554 อ้างใน นิศาชล คำสิงห์, 2560) ที่กล่าวถึงประเภทของกระแสเงินสดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการหรือองค์กรที่เป็นบริษัทจำกัดและมหาชนจำกัด ที่ผู้ร่วมหุ้นหรือผู้ลงทุนต้องการเจาะจงข้อมูลเฉพาะทางการเงินด้านกระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมหลักในการดำเนินงานภายในกิจการหรือองค์กรนั่นเอง

กำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิเป็นผลลัพธ์ทางการเงินที่ได้จากกิจกรรมดำเนินงานขององค์กรหรือบุคคลในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งซึ่งมีรอบระยะเวลาบัญชีที่กำหนดในการคำนวณหาผลลัพธ์โดยมักจะปรากฏในงบการเงินประจำปีหรือที่เรียกว่างบทดลองซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญมากในงบการเงิน ซึ่งแสดงถึงรายได้ทั้งหมดของธุรกิจ รายจ่ายทั้งหมดของธุรกิจ เมื่อนำมาหักล้างกันในทางบัญชีจึงจะทราบผลว่ากิจการมีกำไร หรือขาดทุนนั่นเอง ซึ่งกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิมีผลต่อสถานการณ์ทางการเงินและประสิทธิภาพในการจัดการบริหารภายในและภายนอกขององค์กรหรือกิจการ การติดตามค่าและวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงบอกกิจกรรมทางการเงินได้เป็นอย่างดีและเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือในการตัดสินใจร่วมลงทุนหรือบริหารงาน ซึ่งในปัจจุบันปี 2566 นักลงทุนหรือผู้บริหารไม่ได้มีการศึกษาแค่ข้อมูลดังกล่าวเพียงอย่างเดียวจึงจะต้องศึกษาข้อมูลจากด้าน ๆ ต่างเพิ่มเติม

สถานการณ์และแนวโน้มธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องในช่วงปี 2562 ถึง 2564 โดยเติบโตมาจากการท่องเที่ยวภายในประเทศซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและนักท่องเที่ยวไทยขยายตัวจากสถานการณ์โควิดที่ผ่านมาทำให้อัตราการเข้าพักสูงจึงเป็นปัจจัยหนุนให้รายได้ของกิจการเพิ่มขึ้นจากปีก่อนมากเท่าตัว

ทั้งนี้ศึกษาโดยการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจการโรงแรมที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดการท่องเที่ยวและสันทนาการ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน อันได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน ROA อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ROE กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน CFO โครงสร้างทางการเงิน FL ขนาดของกิจการ Size เนื่องจากเป็นส่วน ประกอบที่สำคัญในการหาความสัมพันธ์สามารถชี้แจงถึงการแสวงหากำไรจากการประกอบกิจการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจบริการ จำนวน 13 บริษัท ระหว่างปี พ.ศ. 2556 – 2566

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างมากในด้านการเงินและการบริหารธุรกิจ เนื่องจากกระแสเงินสดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินกิจการ ความมั่นคงทางการเงิน และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ขององค์กร โดยครอบคลุมถึงแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษาที่ผ่านมา

กระแสเงินสด (Cash Flow) เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการวิเคราะห์สถานะทางการเงินขององค์กร โดยประกอบด้วยกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Operating Activities) กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (Investing Activities) และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Financing Activities) หลักการสำคัญของการบริหารกระแสเงินสดคือการรักษาสสมดุลระหว่างการรับและจ่ายเงิน เพื่อให้มั่นใจว่าองค์กรมีสภาพคล่องเพียงพอในการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานทางการเงิน (Financial Performance) สามารถวัดได้ผ่านหลายตัวชี้วัด เช่น รายได้ (Revenue) กำไรสุทธิ (Net Profit) ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets) และผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity) การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินช่วยให้สามารถประเมินความสามารถในการสร้างรายได้ ความสามารถในการทำกำไร และประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรขององค์กร

ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินหลายการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างกระแสเงินสดและผลการดำเนินงานทางการเงิน โดยทั่วไปแล้ว กระแสเงินสดที่แข็งแกร่งสะท้อนถึงการมีสภาพคล่องที่ดีและความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินขององค์กรมีเสถียรภาพมากขึ้น ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Dechow et al. (1994) พบว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับกำไรสุทธิ และสามารถทำนายผลการดำเนินงานในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญ

การศึกษาก่อนหน้านี้ตัวอย่างการศึกษาในอุตสาหกรรมโรงแรมพบว่า การบริหารจัดการกระแสเงินสดที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถรับมือกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้อย่างดี การวิจัยโดย Kim et al. (2005) แสดงให้เห็นว่าธุรกิจโรงแรมที่มีการบริหารกระแสเงินสดที่ดีสามารถฟื้นตัวได้รวดเร็วในช่วงหลังวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์หรือวิกฤตสินเชื่อบีบโปรม

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระแสเงินสดมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อกระแสเงินสดขององค์กร เช่น การบริหารจัดการหนี้สิน การควบคุมต้นทุน และการจัดการสินค้าคงคลัง การศึกษาของ Gill et al. (2010) พบว่าการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานและส่งผลให้ผลการดำเนินงานทางการเงินดีขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่ากระแสเงินสดมีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลการดำเนินงานทางการเงินขององค์กร ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์นี้มีความสำคัญในการวางแผนและบริหารจัดการทางการเงินของธุรกิจ โดยเฉพาะในภาวะวิกฤตโควิด-19 ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมีการบริหารกระแสเงินสดที่มีประสิทธิภาพเพื่อความอยู่รอดและการเติบโตในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยใช้ข้อมูลทางการเงินรายปีของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจบริการ จากเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (www.sec.or.th) จำนวน 13 บริษัท ซึ่งมีรอบระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2556 ถึงไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 10 ปี หรือ 41 ไตรมาส ได้แก่

- 1) ASIA = บริษัท เอเชียโฮเต็ล จำกัด (มหาชน)
- 2) BEYOND = บริษัท เบาต์ แอนด์ บียอนด์ จำกัด (มหาชน)
- 3) CENTEL = บริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน)
- 4) CSR = บริษัท เทพธานีกรีฑา จำกัด (มหาชน)
- 5) DUSIT = บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน)
- 6) ERW = บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
- 7) GRAND = บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด(มหาชน)
- 8) LRH = บริษัท ลาภาน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน)
- 9) MANRIN = บริษัท แมนดารินโฮเต็ล จำกัด (มหาชน)
- 10) MINT = บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)
- 11) OHTL = บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน)
- 12) ROH = บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)
- 13) SHANG = บริษัท แชนกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรตาม (Dependent Variable: Y) ที่ใช้ในการศึกษามี 2 ตัวแปร
 - Return on Assets (ROA) Ratio /อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์
 - Return on Owner's equity (ROE) Ratio /อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น
2. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable : X) ที่ใช้ในการศึกษา มี 1 ตัวแปร
 - Cash flow from operating activities (CFO) /กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
3. ตัวแปรควบคุม (Control Variable) ที่ใช้ในการศึกษา มี 2 ตัวแปร
 - SIZE ขนาดของกิจการ เช่น รายได้ กำไรสุทธิ สินทรัพย์รวม ส่วนแบ่งการตลาด มูลค่าตลาด
 - Financial Leverage (FL) Ratio /โครงสร้างทางการเงิน เช่น อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

วิเคราะห์ข้อมูล

สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Logistic regression) ในการทดสอบทางสถิติที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรควบคุม มากกว่า 1 ตัว กับตัวแปรตาม 1 ตัว

สมการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$\text{แบบจำลองที่ 1 } ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 FL_{it} + \epsilon_{it}$$

$$\text{แบบจำลองที่ 2 } ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 FL_{it} + \epsilon_{it}$$

โดยกำหนดให้

ROAi คือ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA)

ROEi คือ ผลตอบแทนจากผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE)

CFOi คือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flow from Operations)

SIZEi คือ ขนาดของกิจการ (Size) ซึ่งรวมรายได้ กำไรสุทธิ สินทรัพย์รวม ส่วนแบ่งการตลาด มูลค่าตลาด

FLi คือ โครงสร้างทางการเงิน (Financial Leverage) ซึ่งรวมอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม อัตราส่วนในความสามารถในการชำระหนี้ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ และ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ε คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (Residuals)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สรุปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ROA และผลการดำเนินงาน CFO , SIZE , FL ของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เฉพาะธุรกิจการโรงแรม

Return on assets ROA Ratio/อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน					
Sample	Variable	Coefficient	T-Statistic	P-value	Adjusted R-squared
BEYONE	CFO	0.00000593	2.541001	0.0154**	0.214233
	SIZE	17.99284	2.964412	0.0053***	
	FL	-45.99093	-2.539638	0.0154**	
SHANG	CFO	0.0000136	3.422003	0.0015***	0.635173
	SIZE	-23.11344	-1.785278	0.0824	
	FL	325.3290	4.889287	0.0000***	
CSR	CFO	0.000011	1.58006	0.1226	0.491141
	SIZE	-4.354679	-1.164253	0.2518	
	FL	100.9428	2.804111	0.008***	

ตารางที่ 1 สรุปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ROA และผลการดำเนินงาน CFO , SIZE , FL ของกลุ่มตัวอย่าง บริษัทที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เฉพาะธุรกิจการโรงแรม (ต่อ)

Return on assets ROA Ratio/อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน					
Sample	Variable	Coefficient	T-Statistic	P-value	Adjusted R-squared
ERW	CFO	0.00000959	3.36836	0.0018***	0.749101
	SIZE	-29.55665	-2.319525	0.0260 **	
	FL	-139.2213	-2.646274	0.0119***	
GRAND	CFO	0.000012	1.988277	0.0542	0.504746
	SIZE	-0.144881	-0.011083	0.9912	
	FL	-99.75052	-1.607284	0.1165	
LRH	CFO	0.00000317	2.990052	0.0049***	0.640985
	SIZE	15.18874	1.952331	0.0585	
	FL	-54.72661	-6.396961	0.0000***	
MANRIN	CFO	0.0000733	4.591035	0.0000***	0.636170
	SIZE	28.20995	4.159764	0.0002***	
	FL	-77.86586	-6.148115	0.0000***	
MINT	CFO	0.000000528	1.962498	0.0573	0.685834
	SIZE	3.104068	0.470836	0.6405	
	FL	-193.088	-3.781516	0.0006***	
OHTL	CFO	0.0000412	3.702256	0.0007***	0.834121
	SIZE	-14.04965	-2.674889	0.0111***	
	FL	-140.3729	-6.199997	0.0000***	
ROH	CFO	0.0000329	2.493981	0.0172**	0.650656
	SIZE	23.51185	4.498906	0.0001***	
	FL	-120.7219	-5.060639	0.0000***	
ASIA	CFO	0.00000154	0.434531	0.6664	0.448853
	SIZE	-29.47685	-3.587072	0.0010***	
	FL	-97.16446	-4.468907	0.0001***	

ตารางที่ 1 สรุปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ROA และผลการดำเนินงาน CFO , SIZE , FL ของกลุ่มตัวอย่าง บริษัทที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เฉพาะธุรกิจการโรงแรม (ต่อ)

Return on assets ROA Ratio/อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน					
Sample	Variable	Coefficient	T-Statistic	P-value	Adjusted R-squared
DUSIT	CFO	-0.00000458	-2.448288	0.0192**	0.794827
	SIZE	35.65898	3.013359	0.0046***	
	FL	-139.3483	-4.937023	0.0000***	
CENTEL	CFO	0.00000161	1.358209	0.1826	0.634569
	SIZE	-30.51097	-4.810859	0.0000***	
	FL	-53.21623	-2.049338	0.0476***	

หมายเหตุ : (**) หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95%,
 (***) หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

จากตารางที่ 1 พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน(CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 5 บริษัท ได้แก่

1. บริษัท แสงกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0015 , T-Statistic 3.422003 และ Coefficient 0.0000136
2. บริษัท ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0018, T-Statistic 3.36836 และ Coefficient 0.00000959
3. บริษัท ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0049 , T-Statistic 2.990052 และ Coefficient 0.640985
4. บริษัท แมนดารินโฮเทล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0154 , T-Statistic 4.591035 และ Coefficient 0.00000593
5. บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0007 , T-Statistic 3.702256 และ Coefficient 0.0000412

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน(CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 บริษัทและในทิศทางตรงกันข้าม จำนวน 1 บริษัท ได้แก่

1. บริษัท เบาต์ แอนด์ ปิยอนด์ จำกัด (มหาชน) มีAdjusted R-squared 0.214233 , P-value 0.0154 , T-Statistic 2.541001 และCoefficient 0.00000593
2. บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัดมหาชน มีค่า P-value 0.0172 , T-Statistic 2.493981 และCoefficient 0.0000329
3. บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0192 , T-Statistic -2.44828 และCoefficient -0.000004 ซึ่งกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน(CFO) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ในทิศทางตรงกันข้าม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 สรุปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ROE และผลการดำเนินงาน CFO , SIZE , FL ของกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เฉพาะธุรกิจการโรงแรม

Return on Owner's equity (ROE) Ratio /อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น					
Sample	Variable	Coefficient	T-Statistic	P-value	Adjusted R-squared
SHANG	CFO	0.000015	3.816905	0.0005***	0.623396
	SIZE	-13.80137	-1.07881	0.2877	
	FL	289.3704	4.401075	0.0001***	
ROH	CFO	0.0000385	3.247079	0.0025***	0.511905
	SIZE	16.43775	3.495595	0.0012***	
	FL	-64.31777	-2.996465	0.0049***	
OHTL	CFO	0.0000162	6.079711	0.0000***	0.928578
	SIZE	-7.56401	-6.025751	0.0000***	
	FL	-44.09143	-8.148568	0.0000***	
MINT	CFO	0.00000015	2.278368	0.0286**	0.789512
	SIZE	-1.290945	-0.802474	0.4274	
	FL	-44.57307	-3.577402	0.001***	
MANRIN	CFO	0.0000615	6.957375	0.0000***	0.695452
	SIZE	17.23964	4.591742	0.0000***	
	FL	-36.82741	-5.252293	0.0000***	
LRH	CFO	0.0000013	2.376876	0.0227***	0.598739
	SIZE	8.361768	2.083184	0.0442***	
	FL	-26.86857	-6.087201	0.0000***	

ตารางที่ 2 สรุปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ROE และผลการดำเนินงาน CFO , SIZE , FL ของกลุ่มตัวอย่างบริษัท
 ที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เฉพาะธุรกิจโรงแรม (ต่อ)

Return on Owner's equity (ROE) Ratio /อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น					
Sample	Variable	Coefficient	T-Statistic	P-value	Adjusted R-squared
GRAND	CFO	0.00000534	3.548833	0.0011***	0.603794
	SIZE	2.910309	0.891826	0.3782***	
	FL	-28.72324	-1.853927	0.0717	
ERW	CFO	0.0000027	3.474929	0.0013***	0.775118
	SIZE	-10.01841	-2.877667	0.0066***	
	FL	-37.10868	-2.581681	0.0139***	
CSR	CFO	-37.10868	-2.581681	0.0139**	0.536171
	SIZE	0.0000107	1.60445	0.1171	
	FL	-5.149946	-1.427981	0.1617	
DUSIT	CFO	-0.00000124	-1.939926	0.0600	0.599911
	SIZE	14.26843	3.531632	0.0011***	
	FL	-44.49616	-4.617459	0.0000***	
CENTEL	CFO	0.000000602	1.320367	0.1948	0.750530
	SIZE	-13.79065	-5.653668	0.0000***	
	FL	-30.98626	-3.102541	0.0037***	
BEYONE	CFO	0.00000192	0.875274	0.3871	0.154438
	SIZE	16.8217	2.948175	0.0055***	
	FL	-49.18446	-2.889164	0.0064***	
ASIA	CFO	0.00000102	0.368168	0.7148	0.357651
	SIZE	-18.01113	-2.820233	0.0077***	
	FL	-66.12285	-3.913186	0.0004***	

หมายเหตุ : (**) หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95%,
 (***) หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99%

จากตารางที่ 2 พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน(CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 6 บริษัท ได้แก่

1. บริษัท แชนกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0005, T-Statistic 3.816905 และ Coefficient 0.000015
2. บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0025, T-Statistic 3.247079 และ Coefficient 0.0000385
3. บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0000, T-Statistic 6.079711 และ Coefficient 0.0000162
4. บริษัท แมนดารินโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0000, T-Statistic 6.957375 และ Coefficient 0.0000615
5. บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด(มหาชน) มีค่า P-value 0.0011, T-Statistic 3.548833 และ Coefficient 0.00000534
6. บริษัท ดี เอร่าวิน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0013, T-Statistic 3.474929 และ Coefficient 0.0000027

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน(CFO) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 2 บริษัทและในทิศทางตรงกันข้าม จำนวน 1 บริษัท ได้แก่

1. บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0286, T-Statistic 2.278368 และ Coefficient 0.00000015
2. บริษัท ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเต็ล จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0227, T-Statistic 2.376876 และ Coefficient 0.0000013
3. บริษัท เทพธานีกรีฑา จำกัด (มหาชน) มีค่า P-value 0.0139, T-Statistic -2.581681 และ Coefficient -37.10868

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Logistic regression) โดยใช้ข้อมูลงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จเป็นรายไตรมาส ซึ่งมีรอบระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2556 ถึงไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 10 ปี หรือ 41 ไตรมาส ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 13 บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการ กลุ่มตัวอย่างที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ในทิศทางเดียวกันได้แก่ บริษัท แมนดารินโฮเต็ล จำกัด (มหาชน), บริษัท ดีเอร่าวิน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน), บริษัท ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเต็ล จำกัด (มหาชน) , บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน),

บริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และรองลงมาคือ บริษัท เบาต์ แอนด์ ปิยอนด์ จำกัด (มหาชน) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 บริษัท ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมีความสามารถในการสร้างเงินสดสูงมีแนวโน้มที่จะมีผลตอบแทนที่ดีขึ้นจากสินทรัพย์ที่มีอยู่ และยังสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและการใช้สินทรัพย์อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเพิ่มอัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน ถัดมาจึงพบว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ของบริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ในทิศทางตรงกันข้าม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% จึงอธิบายได้ว่าเมื่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเพิ่มขึ้น อัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุนกลับลดลง โดยสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจมาจากการลงทุนในสินทรัพย์ใหม่โดยมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และยังพบอีกว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 บริษัทกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ไม่มีความสัมพันธ์ต่ออัตราส่วนผลตอบแทนจากการลงทุน (ROA) ได้แก่ บริษัท เทพธานีกรีธา จำกัด (มหาชน), บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด(มหาชน), บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน), บริษัท เอเชียโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) และบริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงไม่สามารถอธิบายได้

จากการวิเคราะห์สมการแบบจำลองที่ 2 พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ บริษัท แชนกรี-ลา โฮเต็ล จำกัด (มหาชน), บริษัท ดี เอรารวิน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) , บริษัท แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พรอพเพอร์ตี้ จำกัด(มหาชน), บริษัท ลาภาน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล จำกัด (มหาชน) , บริษัท แมนดารินโฮเต็ล จำกัด (มหาชน) , บริษัท โอเอชทีแอล จำกัด (มหาชน) และบริษัท โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และรองลงมาคือ บริษัท ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงอธิบายได้ว่าหากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ของบริษัทเพิ่มขึ้น แสดงว่าบริษัทมีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลมาจากยอดขายที่เพิ่มขึ้น หรือการควบคุมต้นทุนที่ดีขึ้น ส่งผลให้กำไรสุทธิเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ ROE เพิ่มขึ้นตามไปด้วย และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างอีก 5 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ไม่มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) เลยได้แก่ บริษัท เบาต์ แอนด์ ปิยอนด์ จำกัด (มหาชน), บริษัท เทพธานีกรีธา จำกัด (มหาชน), บริษัท เอเชียโฮเต็ล จำกัด (มหาชน), บริษัท ดุสิตธานี จำกัด (มหาชน) และบริษัท โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา จำกัด (มหาชน) ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะบอกได้ว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) มีความสัมพันธ์ต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่ทำศึกษาค้างต่อไป สามารถใช้ตัวแปรอื่นในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสดและอัตราผลตอบแทนส่วนผู้ถือหุ้นและสินทรัพย์ ของอุตสาหกรรมอื่นได้ที่จะจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ฯ และควรเลือกกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีกิจการที่มากและหลากหลายกว่า

เอกสารอ้างอิง

- จรินทร์ นามขาน, ภูษณิศ ส่องเจริญ, และ สุริรัตน์ สหนาฟู. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการทำกำไรกับผลตอบแทนของคณะกรรมการบริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัชภาค*, 16(46), 342-355.
- จิตสุภา อ่านเปรื่อง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไรกับผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- จิรัตน์ สังข์แก้ว. (2544). การลงทุน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดารานาถ พรหมอินทร์. (2561). ความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานและคุณภาพกำไรต่อราคาตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- ธารินี พงศ์สุพัฒน์. (2551). การบัญชีขั้นกลาง (การบัญชีหนี้สินและทุน) (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิศาชล คำสิงห์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานกับความสามารถในการทำกำไรของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ปราณญาดา สถาปนรัตน์กุล. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรที่มีต่อราคาตลาดของหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. ใน *การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติวิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 2* (น. 479-486). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ปาริชาติ ประจักษ์สูตร. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของกำไรสุทธิมูลค่าตามบัญชีและกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานที่มีต่ออัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในกลุ่ม SET 100 (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย).
- พรชนก รัตนไพจิตร. (2547). การบัญชีบริษัทและงบกระแสเงินสด. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพชร ชุมทรัพย์. (2554). วิเคราะห์งบการเงินหลักและการประยุกต์ (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โรจนา ธรรมจินดา. (2547). การวิเคราะห์การลงทุน. เชียงใหม่: ภาควิชาการเงินและการธนาคารคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีทีบี. (2566). TTB analytics ชี้ธุรกิจโรงแรมปี 2566 พุ่งตัวสู่ระดับสูงสุดก่อนโควิด-19 รายได้กว่า 3.1 แสนล้านบาทด้วยแรงขับเคลื่อนของรายได้ในบริการเสริมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องของธุรกิจโรงแรมขนาดใหญ่. สืบค้นจาก <https://www.ttbbank.com/th/analytics/business-industry/tourism-healthcare/20230718-ttb-analytics-hotel-outlook2023>

- ศูนย์ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ตลาดทุน. (ม.ป.ป.). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเงินและการลงทุน หลักสูตรผู้แนะนำ
การลงทุนตราสารทั่วไป. สืบค้นจาก [https://member.set.or.th/set/setbook/setBooksMain.do?
language=th&country=TH](https://member.set.or.th/set/setbook/setBooksMain.do?language=th&country=TH)
- สภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน. สืบค้นจาก
<https://www.tfac.or.th/upload/9414/UW0ynKPwuW.pdf>
- สภาวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์. (2562). งบกระแสเงินสด. สืบค้นจาก [https://www.tfac.or.th
/upload/9414/OTtYqnyEg8.pdf](https://www.tfac.or.th/upload/9414/OTtYqnyEg8.pdf)
- สุขศรี บุตรวงศ์. (2561). ผลกระทบโครงสร้างเงินทุนและกระแสเงินสดที่มีต่ออัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ของบริษัท
ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- สมชาย สุภัทรกุล. (2554). งบการเงิน: ข้อมูลสำหรับการสื่อสารและการตัดสินใจทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: คณะบุคคล
อิมเมจิเนียร์.
- Aratuo, D. N., & Etienne, X. L. (2019). Industry level analysis of tourism-economic growth in the
United States. *Tourism Management*, 70, 333-340.
- Livnat, J., & Zarowin, P. (1990). The incremental information content of cash-flow components.
Journal of Accounting and Economics, 13(1), 25-46.
- Mioduchowska-Jaroszewicz, E. (2021). An analysis of external cash flows of capital groups. *European
Research Studies Journal*, 1(XXIV), 325-340.

ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัท
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มธุรกิจการเกษตรหมวดอาหาร

THE RELATIONSHIP BETWEEN CASH FLOW AND THE FINANCIAL
PERFORMANCE OF COMPANIES LISTED ON THE STOCK EXCHANGE OF
THAILAND IN THE AGRO-INDUSTRY SECTOR

ธัญนันท์ ศรีวรรณย์^{1*}, รพีสร เพื่องเกษม²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: siwaromp0899@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร โดยศึกษาข้อมูลงบการเงินรายไตรมาสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึง ปี 2566 จำนวน 41 ไตรมาส จาก 29 บริษัท

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) บริษัท CPF F&D KBS SAUCE SORKON TC TIPCO และ TVO จำนวนทั้งหมด 8 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับ ROE เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้บริษัท APURE ASIAN KSL และ SST จำนวนทั้งหมด 4 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้น ROE เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญ 2) บริษัท CPF F&D SAUCE SORKON TC และ TIPCO จำนวนทั้งหมด 6 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้น ROA เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้บริษัท SST จำนวนทั้งหมด 1 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้น ROA เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: อัตราผลตอบแทนจากผู้ถือหุ้น อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ขนาดของบริษัท อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน

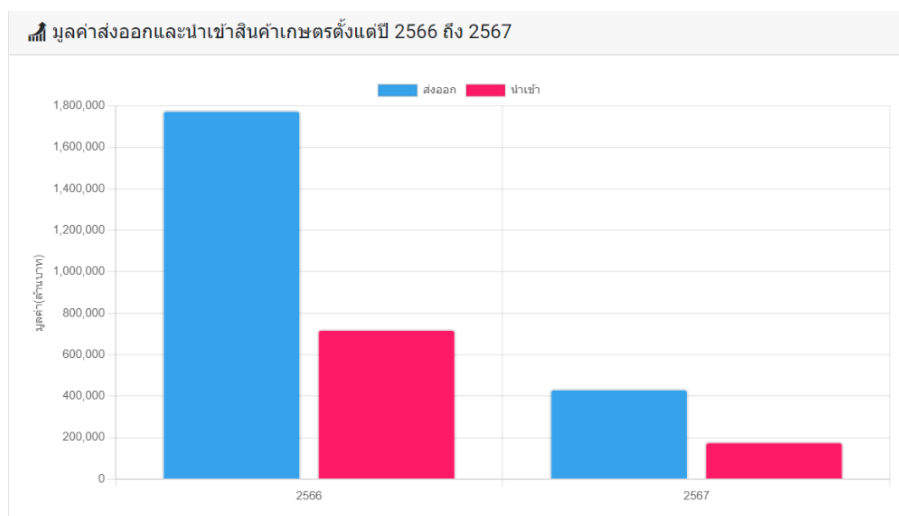
Abstract

This research had two objectives: 1. to study the relationship between cash flow and financial performance, specifically Return on Equity (ROE), and 2. to examine the relationship between cash flow and financial performance in terms of Return on Assets (ROA) of 29 companies listed on the Stock Exchange of Thailand in the agricultural business and food industry sector. Quarterly financial statements dated from 2017 to 2022, a total of 20 quarters, were retrieved from the Stock Exchange of Thailand's information system. The researchers employed descriptive statistics such as maximum value, minimum value, mean, and standard deviation, and multiple regression analysis to analyze the data. The results of the study revealed that 1) there was a significant positive relationship between cash flow from operating activities and financial performance in terms of Return on Equity (ROE) found in 8 companies: CPF, F&D, SAUCE, SORKON, TC, TIPCO, and TVO. On the contrary, a negative relationship was found in four companies: APURE, ASIAN, KSL, and SST, indicating a significant change in the opposite direction. 2) There was a significant positive relationship between cash flow from operating activities and financial performance in terms of Return on Assets (ROA) found in six companies: CPF, F&D, SAUCE, SORKON, TC, and TIPCO. In the meantime, a negative relationship was only found in SST, indicating a significant change in the opposite direction.

Keywords: Return on Equity, Return on Assets, Cash Flow from Operating Activities, Company Size, Financial Leverage

บทนำ

อุตสาหกรรมอาหารมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจของประเทศไทย และมีศักยภาพในการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรและเพิ่มรายได้ของประเทศผ่านการส่งออก ปัจจุบันตลาดอาหารโลกมีมูลค่าสูงและยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่องเนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นและสภาพธรรมชาติที่ผันผวน ส่งผลให้ความต้องการผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อการบริโภคและสำรองเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลควรออกมาตรการสนับสนุนการลงทุนด้านการเกษตรในหมวดอาหารอาหารเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในตลาดโลก นอกจากนี้อุตสาหกรรมเกษตรหมวดอาหารยังเป็นภาคส่วนสำคัญที่สามารถส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและแข็งแกร่งของประเทศ การส่งออกสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศ และกระจายรายได้สู่เกษตรกรซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ ดังตารางตัวอย่างมูลค่าส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตรรายเดือน ปี พ.ศ. 2566 ถึง ปี พ.ศ. 2567

ภาพที่ 1 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มูลค่าส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตรรายเดือน ปี 2566-2567

ปัจจุบันงบการเงินถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้จัดการ นักวิเคราะห์ นักลงทุน สถาบันการเงิน และประชาชนทั่วไป สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงาน และการเปลี่ยนแปลงสถานะทางการเงินของบริษัท ทำให้สามารถตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจโดยใช้ข้อมูลรอบด้าน การตัดสินใจทางเศรษฐกิจเหล่านี้อาจรวมถึงการลงทุน การขายเงินลงทุน หรือการถือครองสินทรัพย์ทางการเงินในธุรกิจ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินและกระแสเงินสดของธุรกิจการเกษตรหมวดอาหาร ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่ทำรายได้สำคัญให้แก่ประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงิน โดยการศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มธุรกิจการเกษตรหมวดอาหาร เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าวเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่น่าสนใจ และเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ใช้งบการเงินที่สนใจในอุตสาหกรรมนี้สามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อทำให้การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้องแม่นยำมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วน of อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการเกษตรหมวดอาหาร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร

การทบทวนวรรณกรรม

งบกระแสเงินสด เป็นส่วนประกอบหนึ่งของการเงินที่จะแสดงถึงกระแสเงินสดเข้า กระแสเงินสดออก และรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการในรอบระยะเวลาหนึ่ง และเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ ที่ผู้ใช้งบการเงินใช้เป็นเครื่องมือประเมินการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ พรชนก รัตน์ไพจิตร, (2547) กระแสเงินสดมีสาเหตุมาจากกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน หมายถึง เงินสดที่เกิดจากกิจกรรมหลักของบริษัทหรือกิจการซึ่งก่อให้เกิดรายได้ รวมทั้งเงินสดที่เกิดกิจกรรมอื่นที่มีใช้กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน ดังนั้น กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ดังนั้น จึงบ่งชี้ความสามารถของกิจการ สภาพคล่องของเงิน สดที่จะสามารถ และมีความเพียงพอในการจ่ายชำระหนี้ การดำเนินงานของบริษัทหรือกิจการ และการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินนับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญที่ผู้ที่จะลงทุนนำมาใช้ เกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักทรัพย์นั้น โดยการนำข้อมูลรายการต่าง ๆ ที่แสดงอยู่ในงบการเงิน มาคำนวณให้อยู่ในรูปแบบของอัตราส่วนแล้วนำไปวิเคราะห์ เพื่อประเมินสถานะทางด้านเงินและเกี่ยวกับการดำเนินงานรวมถึงความสามารถต่าง ๆ ของบริษัท และนำไปเปรียบเทียบกับบริษัทอื่น ๆ ยกตัวอย่างเช่น อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไรจะช่วยให้กิจการมองภาพสถานการณ์และทำกำไรของกิจการได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอัตราส่วนนี้เป็นอัตราส่วนที่ได้รับความสนใจและใช้กันมากที่สุด ได้แก่ 1.) อัตรากำไรขั้นต้น = กำไรขั้นต้น / ยอดขาย หากอัตราส่วนนี้สูงจะแสดงถึงความสามารถในการควบคุมต้นทุนขายเพื่อให้ได้กำไรขั้นต้นที่เพียงพอต่อการรองรับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยทั่วไปหากอัตรากำไรขั้นต้นติดลบ เป็นการบ่งชี้ว่ามีหนึ่งในสองสิ่งต่อไปนี้กำลังเกิดขึ้น 2.) อัตรากำไรสุทธิ = กำไรสุทธิ / ยอดขาย ถ้าอัตราส่วนนี้สูงจะแสดงถึงความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นเพื่อสร้างกำไร ตัวเปรียบเทียบที่ดีที่สุดสำหรับตัวเลขอัตรากำไรสุทธิก็คือ ผลประกอบการของกิจการ ในปีก่อน และผลประกอบการของกิจการที่คล้ายคลึงกันในอดีตเหมือนกัน เป็นต้น 2. กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน หมายถึง เงินสดที่เกิดจากการได้มาและจำหน่ายสินทรัพย์ ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ซึ่งไม่รวมอยู่ในรายการเทียบเท่าเงินสด โดยแสดงให้เห็นทั้งรายจ่ายที่ได้ จ่ายไปเพื่อซื้อสินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิดรายได้และกระแสเงินสดรับจาก สินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่น ๆ ในกรณีของธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน 3. กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน หมายถึง เงินสดที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดำเนินงาน และกิจกรรมลงทุน โดยเกิดจากกิจกรรมที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและองค์ประกอบของส่วน ของเจ้าของและของส่วนของการกู้ยืมของกิจการ มีทั้งกระแสเงินสดรับเข้า และกระแสเงินสดจ่ายออก ในกรณีของธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงินมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 (ปรับปรุง 2561)

แนวคิดสำหรับงานวิจัย

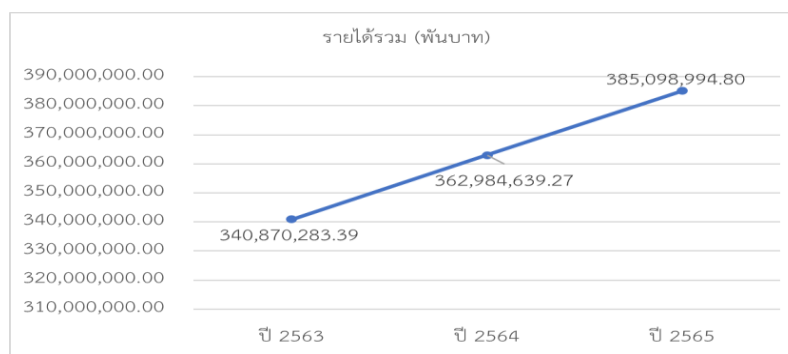
1.) แนวคิดแผนภูมิและสมการดูปองท์ เป็นแผนภูมิที่แสดงความสัมพันธ์ของ ROA Net Profit Margin Assets Turnoverและการมีหนี้สิน (Leverage) ที่มีผลต่อ ROE โดยมีสมการดูปองท์ (Du Pont Equation) ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ROE} &= \text{ROA} \times \text{Equity} \\
 \text{ROE} &= \text{Net Profit} \times \text{Assets} \times \text{Equity} \\
 \text{ROE} &= \frac{\text{Net Profit}}{\text{Sales}} \times \frac{\text{Sales}}{\text{Total Assets}} \times \frac{\text{Total Assets}}{\text{Equity}} \\
 \text{ROE} &= \frac{\text{Net Profit}}{\text{Equity}}
 \end{aligned}$$

ภาพที่ 2 สมการดูปองท์

เมื่อนำ ROA คูณด้วยตัวทวีคูณของส่วนของผู้ถือหุ้น (Equity Multiplier) ก็จะได้ ROE จึงกล่าวได้ว่า ROE ขึ้นอยู่กับ ROA และการมีหนี้สิน โดย ROA ขึ้นอยู่กับ Net Profit Margin และ Assets Turnover แผนภูมิและสมการดูปองท์ ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ได้ที่หนึ่งที่ได้รับความนิยมในการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินต่าง ๆ กล่าวได้ว่า หากกิจการต้องการเพิ่ม ROE จำเป็นต้องเพิ่ม Net Profit Margin และ Assets Turnover เพื่อให้ ROA เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันก็อาจเพิ่มการก่อหนี้ด้วย เพื่อให้ Equity Multiplier เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ขยายการลงทุน ในสินทรัพย์เพื่อรองรับรายได้ที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตโดยพึ่งพาเงินทุนจากเจ้าหนี้มากขึ้น แทนที่จะระดมเงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้น เช่น การออกหุ้นกู้ แทนที่จะออกหุ้นสามัญเพิ่มทุน เพื่อรักษาระดับของส่วนของผู้ถือหุ้น ดังนั้น หากในอนาคตกิจการสามารถทำกำไรได้สูง ROE ก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ถือหุ้นคาดหวัง อย่างไรก็ตามการมีหนี้สินมากเกินไปเพิ่มความเสี่ยงทางการเงินและยังมีภาระดอกเบี้ยจ่ายที่มากด้วย ดังนั้น ควรมีหนี้สินในระดับที่เหมาะสมและไม่มากเกินไปจนทำให้มีความเสี่ยงทางการเงินสูง เพื่อให้ ROE เพิ่มขึ้น

2.) แนวคิดธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร หมายถึง อุตสาหกรรมที่นำผลผลิตจากภาคเกษตรมาใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต โดยอาศัยเทคโนโลยีต่าง ๆ ในกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สะดวกต่อการบริโภค และเป็นการยืดอายุการเก็บรักษาผลผลิตจากพืช ปศุสัตว์ และประมงโดยผ่านกระบวนการแปรรูปศักยภาพในด้านเกษตรในปริมาณมากและมีค่าจ้างแรงงานต่ำ ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศสูงใช้เงินลงทุนไม่มาก โรงงานขนาดเล็กก็สามารถผลิตได้มีประสิทธิภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของประเทศมีความเกี่ยวข้องกับการมีวัตถุดิบ หมวดยอาหารในอุตสาหกรรมเกษตรมีความหลากหลายมากรวมถึงผลิตภัณฑ์เกษตรที่ได้รับ การประมวลผลมาแล้ว เช่น ผัก ผลไม้ ข้าว ถั่ว เนื้อสัตว์ นม แป้ง น้ำมันพืช และอื่น ๆ บริษัทในอุตสาหกรรมนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการสร้างรายได้ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งออกผลิตภัณฑ์ไปยังตลาดโลก นอกจากนี้การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดการทรัพยากร และการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญในอุตสาหกรรมนี้เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ภาพที่ 3 รายได้รวม ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรหมวดอาหาร
ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2560)

จากภาพที่ 3 เมื่อพิจารณาแนวโน้มของรายได้รวมตลอดระยะเวลา 3 ปี กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรหมวดอาหารเป็นกลุ่มที่มีส่วนของรายได้รวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพบว่า ในปี 2563 มีส่วนของรายได้รวมอยู่ที่ 340,870,283.39 พันบาท ในปี 2564 ส่วนของรายได้รวมอยู่ที่ 362,984,639.27 พันบาท และในปี 2565 ส่วนของรายได้รวมอยู่ที่ 385,098,994.80 พันบาท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัลยา ภูสอเงิน (2566) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงานในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมการกู้ยืมมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานในอนาคต และ กระแสเงินสดจากกิจกรรมการเพิ่มทุนมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นในอนาคต ณระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ฐาปกรณ์ เจียรนนทพิสุทธ์ (2565) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรกับการประเมินมูลค่าหุ้น ของบริษัทกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่ากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวม และ อัตราผลตอบแทนสินทรัพย์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับอัตราส่วนราคาตลาดหุ้น มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าทางบัญชีต่อหุ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อหนี้สินรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับอัตราส่วนราคาตลาดต่อกระแสเงินสดต่อหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ขอบเขตการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รวบรวมข้อมูลจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ฐานข้อมูล Setsmart ศึกษาข้อมูล ย้อนหลังของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มธุรกิจการเกษตรหมวดอาหาร จำนวน 29 บริษัท และใช้ข้อมูลงบการเงินรายไตรมาสตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 ถึง ปี พ.ศ. 2566 เป็นจำนวน 41 ไตรมาส และมีรอบระยะเวลาสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2565)

บริษัทที่ทำการศึกษา ได้แก่

1. บริษัท อกริเพียว โฮลดิ้งส์ จำกัด (มหาชน): APURE
2. บริษัท เอเชียันซี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน): ASIAN
3. บริษัท ซีเฟรชอินดัสตรี จำกัด (มหาชน): CFRESH
4. บริษัท ห่องเย็นโซติวัฒน์หาดใหญ่ จำกัด (มหาชน): CHOTI
5. บริษัท เชียงใหม่โพรเซ่นฟู้ดส์ จำกัด(มหาชน): CM
6. บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน): CPF
7. บริษัท ชุมพรอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม จำกัด (มหาชน): CPI
8. บริษัท ฟู้ดแอนด์ดีริงส์ จำกัด (มหาชน): F&D
9. บริษัท ฟู้ดแอนด์ดีริงส์ จำกัด (มหาชน): GLOCON
10. บริษัท หาดทิพย์ จำกัด (มหาชน): HTC
11. บริษัท น้ำตาลครบุรี จำกัด (มหาชน): KBS
12. บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน): KSL
13. บริษัท ลำสูง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน): LST
14. บริษัท เอ็มเค เรสโตรองด์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน): M
15. บริษัท มาลีกรู๊ป จำกัด (มหาชน): MALEE
16. บริษัท เพอร์ซิเดนซ์ เบเกอรี่ จำกัด (มหาชน): PB
17. บริษัท พรีเมียร์ มาร์เก็ตติ้ง จำกัด (มหาชน): PM
18. บริษัท พี อาร์ จี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน): PRG
19. บริษัท ไทยเทพรส จำกัด (มหาชน): SAUCE
20. บริษัท เอส แอนด์ พี ซินดิเคท จำกัด (มหาชน): SNP
21. บริษัท ส. ขอนแก่นฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน): SORKON
22. บริษัท ฟู้ดแอนด์ดีริงส์ จำกัด (มหาชน): SSC
23. บริษัท สุรพลฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน): SSF
24. บริษัท ทรัพย์ศรีไทย จำกัด (มหาชน): SST
25. บริษัท ทropicคอลแคนนิง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน): TC
26. บริษัท ทิปปโก้ฟู้ดส์ จำกัด (มหาชน): TIPCO

- 27. บริษัท ไทยยูเนี่ยน กรุ๊ป จำกัด (มหาชน): TU
- 28. บริษัท น้ำมันพืชไทย จำกัด (มหาชน): TVO
- 29. บริษัท วาว แพลคเตอร์ จำกัด (มหาชน): W

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร หมวดยา สัตว์ที่ใช้ 1) สถิติเชิงพรรณนา 2) วิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล 29 บริษัท พบว่า บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Assets: ROE) สูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ PM, PB, TVO, SNP และ SAUCE ตามลำดับ

บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets: ROA) สูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ SAUCE, PB, PM, TVO และ M ตามลำดับ

บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) สูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ CPF, APURE, TU, TVO และ M ตามลำดับ และบริษัทที่มีค่าเฉลี่ยขนาดของบริษัท (Size) สูงที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ APURE, CPF, TU, KSL และ M ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) ขนาดของบริษัท (Size) และโครงสร้างทางการเงิน (FL) ของทุกบริษัท มีสมมติฐานและผลการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน(CFO) มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วน of อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

ผลการศึกษาพบว่า บริษัท CPF F&D KBS SAUCE SORKON TC TIPCO และ TVO จำนวนทั้งหมด 8 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้บริษัท APURE ASIAN KSL และ SST จำนวนทั้งหมด 4 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรขนาดของบริษัท (Size) พบว่า บริษัท CHOTI CPI KBS SAUCE SSC SSF SST TC และ W จำนวนทั้งหมด 9 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้บริษัท APURE KSL M MALEE PM SNP และ SORKON จำนวนทั้งหมด 7 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญ

สมมติฐานที่ 2 กระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)

การศึกษา พบว่า บริษัท CPF F&D SAUCE SORKON TC และ TIPCO จำนวนทั้งหมด 6 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากสินทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้บริษัท SST จำนวนทั้งหมด 1 บริษัท กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากสินทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรขนาดของบริษัท (Size) พบว่าบริษัท CHOTI CPI SAUCE SSC SSF SORKON TC และ W จำนวนทั้งหมด 8 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากสินทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้บริษัท APURE KSL M MALEE PM SNP SORKON และ TU จำนวนทั้งหมด 8 บริษัท ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานทางการเงินในส่วนของผู้ถือหุ้นผลตอบแทนจากสินทรัพย์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดกับผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร หมวดยานยนต์ จำนวน 29 บริษัท

พบว่า บริษัทส่วนใหญ่มีอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) กับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่ามีการบริหารทุนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การลดหนี้สินที่ต้องจ่ายดอกเบี้ย การจัดการการลงทุนให้เหมาะสม หรือการจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มติมา กรงเด็น และสันติพงษ์ กุมารสิงห์ (2565) พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ขนาดของบริษัท (Size) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ Ariesa, Tommy, Utami,

Maharidha, Siahaan, and Nainggolan (2020) พบว่า อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) กับขนาดของบริษัท (Size) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โครงสร้างทางการเงิน (FL) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามกัน สอดคล้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ayuba, Bambale, Ibrahim, and Sulaiman (2019) พบว่า หนี้ระยะยาวจะทำให้มูลค่าของบริษัทลดลง ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) กับโครงสร้างทางการเงิน (FL) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้อง ผลการศึกษาของ มัตติมา กรงเด็น และ สันติพงษ์ กุมารสิงห์ (2565) พบว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ขนาดของบริษัท (Size) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้อง ผลการศึกษาของ Kalbuana et al. (2021) พบว่า อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) กับขนาดของบริษัท (Size) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โครงสร้างทางการเงิน (FL) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงข้ามกัน

ข้อเสนอแนะ

1. บริษัทสามารถใช้เป็นแนวทางในการเผยแพร่ข้อมูลทางการเงินอย่างครบถ้วนและถูกต้อง ให้กับนักลงทุน หรือผู้มีส่วนได้เสีย เพราะการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินที่ครอบคลุมและโปร่งใสช่วยให้นักลงทุนทราบถึงสภาพการเงินของบริษัทและสถานะในการดำเนินกิจการของบริษัท

2. ผู้ที่ใช้งบการเงิน สามารถนำผลการศึกษาเกี่ยวกับ ROE, ROA, CFO, Size และ FL ของบริษัทที่ผู้วิจัยได้ศึกษาในงานวิจัยนี้มาใช้เพื่อเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเชิงธุรกิจได้

เอกสารอ้างอิง

กัลยา ภูสอเงิน. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลการดำเนินงานในภาคของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

ฐาปกรณ เจียรนนทพิสุทธิ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดและความสามารถในการทำกำไรกับการประเมินมูลค่าหุ้นของบริษัทกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560). บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรหมวดอาหาร. สืบค้นจาก www.setsmart.com.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2565). บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรหมวดอาหาร ปี 2563 – 2565. สืบค้นจาก www.setsmart.com.

ประชาชาติธุรกิจ. (2567). เปิดสถิติส่งออกสินค้าเกษตรไทย ปี 2566 สินค้าไหนดาวเด่น. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/economy/news-1507781>

พรชนก รัตนไพจิตร. (2547). การบัญชีบริษัทและงบกระแสเงินสด. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- มัตริมา กรงเด็น และสันติพงษ์ กุมารสิงห์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: SET100. *DJBRU Disciplinary Management Journal Buriram Rajabhat University*, 6(2), 117-126.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7: เรื่อง งบกระแสเงินสด. สืบค้นจาก <https://www.tfac.or.th/upload/9414/TSeolr9x6i.PDF>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2567). มูลค่าส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตรรายเดือน. สืบค้นจาก https://impexpth.oae.go.th/export_import
- Ariesa, Y., Tommy, T., Utami, J., Maharidha, I., Siahaan, N. C., & Nainggolan, N. B. (2020). The effect of current ratio (CR), firm size (FS), return on equity (ROE), and earning per share (EPS) on the stock prices of manufacturing companies listed in Indonesia stock exchange in the 2014-2018 period. *Budapest International Research and Critics Institute (BIRCI-Journal): Humanities and Social Sciences*, 3(4), 2759-2773.
- Ayuba, H., Bambale, A. J. A., Ibrahim, M. A., & Sulaiman, S. A. (2019). Effects of financial performance, capital structure and firm size on firms' Value of insurance companies in Nigeria. *Journal of Finance, Accounting & Management*, 10(1), 57-74.
- Kalbuana, N., Prasetyo, B., Asih, P., Arnas, Y., Simbolon, S. L., Abdusshomad, A., ... & Mahdi, F. M. (2021). Earnings management is affected by firm size, leverage and roa: Evidence from Indonesia. *Academy of Strategic Management Journal*, 20, 1-12.
- Muchiri, M. J., Muturi, W. M., & Ngumi, P. M. (2016). Relationship between financial structure and financial performance of firms listed at East Africa securities exchanges. *Journal of Emerging Issues in Economics, Finance & Banking*, 5(1), 1734-1755.

ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเงินกับการเติบโตของสินทรัพย์รวมของ
บริษัทในหมวดธุรกิจก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
THE RELATIONSHIP BETWEEN FINANCIAL LEVERAGE AND ASSET
GROWTH: EVIDENCE FROM LISTED CONSTRUCTION SERVICE
COMPANIES IN STOCK EXCHANGE OF THAILAND

ปฐมกร เลิศชาญชัยกุล^{1*}, รพีสร เพื่องเกษม²

^{1,2}คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: pathomkorn.lert@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเงินกับการเติบโตของสินทรัพย์รวมของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้าง จำนวน 21 บริษัท ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงิน ได้แก่ อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย อัตราส่วนหนี้สิน อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2556 ถึงไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2566 ระยะเวลา 10 ปี รวมทั้งสิ้น 41 ไตรมาส เพื่อใช้วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ในการศึกษาผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์สถิติในรูปแบบของค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณที่ระดับความเชื่อมั่น 99% 95% และ 90% ทุกบริษัทในอุตสาหกรรมหมวดธุรกิจก่อสร้าง มีปัจจัยอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสำคัญกับอัตราเติบโตตัวแปรที่มีความสำคัญกับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ คืออัตราในการชำระดอกเบี้ย มีทั้งหมด 19 บริษัท มีทิศทางไปทางเดียวกันหรือทางบวกทั้ง 18 บริษัท ยกเว้น บริษัท เอสทีพี แอนด์ ไอ จำกัด มหาชน ที่มีผลไปทางตรงกันข้าม หรือไปในทิศทางลบ

คำสำคัญ: อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย, อัตราส่วนหนี้สิน, อัตราส่วนหนี้สินต่อ

Abstract

This research analyzed the relation between financial leverage and asset growth of 21 construction industry companies listed on the Stock Exchange of Thailand. Quarterly data of interest coverage ratio, debt ratio, debt equity ratio, and return on assets dated from the first quarter of 2013 to the first quarter of 2023, a period of 10 years and a total of 41 quarters, were analyzed by

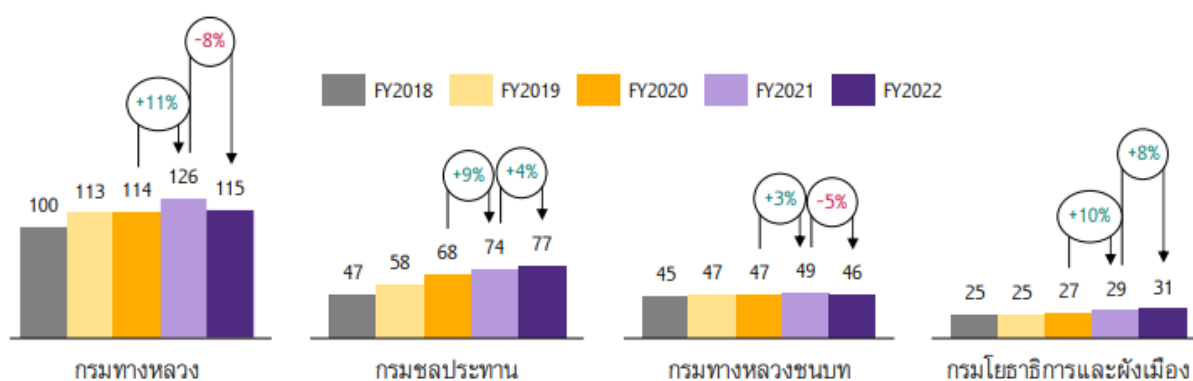
descriptive statistical analysis in the form of mean, median, maximum, minimum, and standard deviation. Multiple regression equation analysis was also applied at confidence levels of 99%, 95%, and 90%. The results of the study found that all companies in the construction industry had at least one variable that was important to asset growth. That was the interest coverage ratio, with a positive direction in 18 out of 19 companies, except for STP Ant I Public Company Limited, which had a negative direction.

Keywords: Interest Coverage Ratio, Debt Ratio, Debt Equity Ratio, Return on Asset, Asset Growth

บทนำ

อุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบของการระบาดระลอกใหม่ของ COVID-19 แม้ในช่วงแรกจะมีการขยายตัวของธุรกิจแต่ก็ยังมีข้อบังคับหลายอย่างที่ทำให้อุตสาหกรรมถดถอยลงเพราะความเสี่ยงในการติดต่อทำงานบางอย่างล่าช้าลง ท่ามกลางการฟื้นตัวที่ช้าของอุตสาหกรรม ธุรกิจต้องเผชิญปัญหามากมายทั้งเรื่องต้นทุน ค่าแรงงานที่สูงขึ้น ความท้าทายสำคัญหลังจาก COVID-19 ของอุตสาหกรรมก่อสร้าง คือการเพิ่มผลิตภาพงานก่อสร้างในประเทศ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือการก่อสร้างของภาคเอกชนและภาครัฐ การแพร่ระบาดของ COVID-19 มีปัจจัยส่งผลให้อุตสาหกรรมก่อสร้าง มีผลทำให้การก่อสร้างภาคเอกชนที่แนวโน้มลดลง การขนส่งและการจัดหาวัสดุก่อสร้างมีโอกาสดำเนินการล่าช้า และขาดทุนแรงงานในระยะสั้น

หน่วย : พันล้านบาท

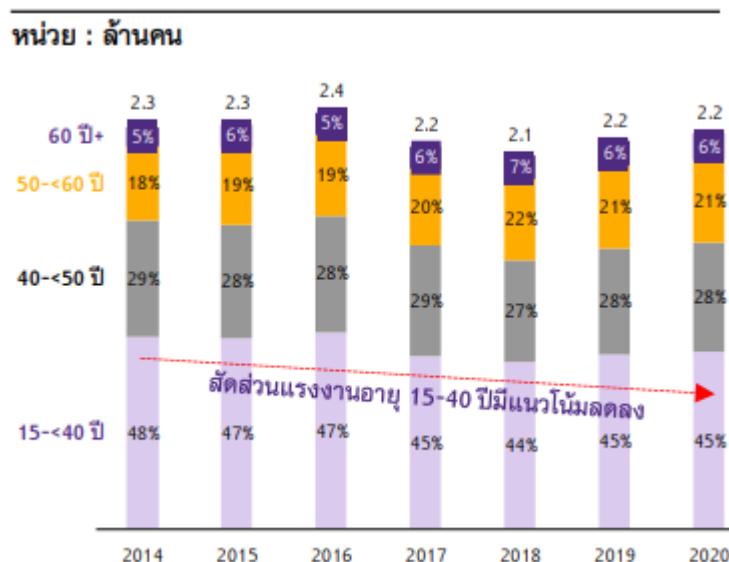

ภาพที่ 1 งบประมาณของ 4 หน่วยงานหลักที่ลงทุนภาคก่อสร้าง

ที่มา: การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของสำนักงานงบประมาณ

EIC (Economic Intelligence Center) ประเมินว่าปี 2020 มูลค่าตลาดอุตสาหกรรมก่อสร้างจะมีแนวโน้มหดตัวเล็กน้อย ราว 1% YOY มาอยู่ที่ราว 1.29 ล้านล้านบาท การก่อสร้างโครงการภาคเอกชนที่มีแนวโน้มหดตัวราว 7.8% YOY มาอยู่ที่ 502,800 ล้านบาท ทำให้เห็นได้ว่าการปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงปี 2019

EIC กล่าวถึงการระบาดของ Covid-19 ที่อาจจะทวีความรุนแรงขึ้น 3 ด้าน ได้แก่ การดูแลบริหารจัดการบุคลากร แรงงาน และพื้นที่หน้างาน การเตรียมวัสดุก่อสร้างและเงินทุนหมุนเวียนที่เหมาะสมและเจรจากับเจ้าของโครงการในการประเมินความก้าวหน้าของการก่อสร้าง เพื่อหาข้อสรุป เพื่อลดปัญหาการจากสัญญาการว่าจ้างงาน

ภาพที่ 2 จำนวนแรงงานไทยในการก่อสร้าง

ที่มา: การวิเคราะห์โดย EIC จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ธุรกิจการก่อสร้างกำลังศึกษาการเติบโตของธุรกิจในตลาดหลักทรัพย์ อุตสาหกรรมการก่อสร้างมีผลกระทบต่อธุรกิจการก่อสร้างอย่างมาก และจำเป็นต้องจัดหาเงินทุนเพิ่มขึ้นเพื่อศึกษาผลประโยชน์ของกลุ่มอุตสาหกรรม จำเป็นต้องลงทุนเพิ่มมากขึ้นเท่าไรจึงจะเหมาะสมกับธุรกิจหากธุรกิจการก่อสร้างจะหาเงินลงทุนจากภายนอกผ่านตราสารหนี้หรือตราสารทุน จะมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนของธุรกิจอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) ตรวจสอบผลกระทบอัตราส่วนหนี้สิน
- 2) ตรวจสอบผลกระทบอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุนที่ผลกระทบต่อผลตอบแทนสินทรัพย์
- 3) ตรวจสอบผลกระทบของอัตราส่วนการชำระหนี้มีผลกระทบต่อสินทรัพย์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง/การทบทวนวรรณกรรม

- 1) ทฤษฎีโครงสร้างเงินทุนของ Modigliani and Miller (1958) (ทฤษฎีของ MM)

ทฤษฎีของ MM อธิบายว่า ทฤษฎีที่กล่าวถึงแนวคิด โครงสร้างของเงินทุนโครงสร้างเพื่อเป็นการดำเนินการดำเนินงานสร้างทุนไม่กระทบต่อมูลค่าของบริษัท แสดงให้เห็นว่ามีประสิทธิภาพสมบูรณ์โดยไม่ต้องมีการเสียภาษี โดยไม่จำเป็นต้องซื้อขายหลักทรัพย์ผลการดำเนินการ ต่อ การล้มละลายเป็นสถานะทางกฎหมายของบุคคล ที่ไม่สามารถ

ชำระหนี้ค้างชำระได้ ต่อมีการพัฒนาทฤษฎีโดยยกเลิกสมมติฐานในเรื่องภาษีกับดอกเบี้ยออกไป และนำมาเป็นการลดภาษี ทำให้จัดหาเงินทุนการก่อหนี้ มีต้นทุนต่ำลง หากมีอัตราภาษีสูงยิ่งได้รับกอนี้ที่เพิ่มขึ้น ทฤษฎีโครงสร้างเงินทุน อาจจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อโครงสร้างเงินทุนของกิจการ เพราะการวิเคราะห์โครงสร้างเงินทุนที่ซับซ้อนจำเป็นต้องพิจารณาหลายปัจจัย

2) ทฤษฎีแลกเปลี่ยนชดเชย (Trade-off Theory)

ทฤษฎีดังกล่าวมาจากแนวคิด Kraus and Litzenberger (1973) กล่าวถึงแนวคิดทางการเงินที่อธิบายความสัมพันธ์ที่มีผลระหว่างความเสี่ยงและผลตอบแทนของการลงทุน ทฤษฎีนี้กล่าวว่า ผู้ลงทุนจะยอมแลกความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้นเพื่อผลตอบแทนที่เพิ่มขึ้น ผลตอบแทนที่แท้จริงของการลงทุนอาจแตกต่างจากที่ทฤษฎีนี้คาดการณ์ไว้ได้เนื่องจากปัจจัย ที่สามารถทำให้เกิดผลกระทบต่อผลตอบแทนของการลงทุน ทฤษฎีแลกเปลี่ยนชดเชย อธิบายถึงการตัดสินใจเลือกระหว่างแหล่งเงินทุนภายในและภายนอก โดยพิจารณาถึง อัตราส่วนหนี้สิน อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน และอัตราส่วนการชำระหนี้

3) ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory)

ทฤษฎีดังกล่าวมาจากแนวคิด Jensen and Meckling (1976) ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของกิจการ และโดยมองว่าเจ้าของกิจการ ไม่สามารถบริหารกิจการเพียงคนเดียวได้ จำเป็นต้องมอบอำนาจให้ผู้บริหารอื่นเป็นผู้ดำเนินแทน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของเจ้าของกิจการและนักบริหาร เนื่องจากนักบริหารมีข้อมูลและอำนาจมากกว่า ทำให้มีแนวโน้มที่จะใช้อำนาจไปในทางที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากกว่าเจ้าของกิจการ ทฤษฎีตัวแทนอธิบายถึงความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น โดยตัวแปรที่ใช้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทฤษฎี

4) ทฤษฎีจัดลำดับขั้นของเงินทุน (Pecking Order Theory)

ทฤษฎีดังกล่าวมาจากแนวคิด Myers and Majluf (1984) ทฤษฎีที่เสนอว่าบริษัทที่มีข้อมูลที่ดีเกี่ยวกับโอกาสทางธุรกิจของตน จะเลือกระดมทุนจากแหล่งเงินทุนภายในก่อน เหตุผลที่มีข้อมูลการระดมทุนของบริษัทจากแหล่งเงินทุนภายใน เนื่องจากบริษัทรู้ว่าธุรกิจมีความเสี่ยงและผลตอบแทนแค่ไหน หากบริษัทระดมเงินทุนภายนอก ผู้ลงทุนอาจจะไม่เข้าใจความเสี่ยงหรือผลตอบแทน ทำให้บริษัทสามารถเสนอผลตอบแทนที่สูงขึ้นแก่ผู้ลงทุนและทำให้บริษัทมีต้นทุนที่สูง ในทางกลับกันถ้าบริษัทไม่รู้ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจตนเอง จะเลือกระดมทุนจากแหล่งภายนอก เนื่องจากต้นทุนภายนอกมีต้นทุนที่ต่ำกว่าภายในบริษัท ทำให้ผู้ถือหุ้นอาจจะไม่เข้าใจความเสี่ยงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะทำให้บริษัทที่ต้นทุนของการเงินที่สูง

วิธีที่ใช้ในการดำเนินงาน

งานวิจัยนี้ศึกษาบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างหมวดธุรกิจก่อสร้างจำนวน 21 บริษัท จากรายงานประจำปีตั้งแต่ 2556-2566 จำนวน 10 ปี ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วน ทุน (DER) อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

สมการถดถอยเชิงพหุคูณเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งการศึกษานี้มีการกำหนดตัวแปรอิสระ อัตราส่วนหนี้สิน (DR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (DER) และอัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ตัวแปรตามหรือ ผลการดำเนินงาน คือ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) เพื่อตรวจสอบนัยสำคัญทางสถิติ และทิศทาง ความสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

$$ROA_{it} = b_0 + b_1DR_{it} + b_2DER_{it} + b_3ICR_{it} + \epsilon$$

ROA = Return on Assets อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

DR = Debt Ratio

DER = Debt-Equity-Ratio

ICR = Interest Coverage Ratio

ϵ = ค่าความคลาดเคลื่อน

หมายเหตุ ถ้าค่า Prob น้อยกว่า 0.01 แปลว่า Sig ที่ระดับ 99% ***
 ถ้าค่า Prob น้อยกว่า 0.05 แปลว่า Sig ที่ระดับ 95% **
 ถ้าค่า Prob น้อยกว่า 0.10 แปลว่า Sig ที่ระดับ 90% *

ตารางที่ 1 วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

	ROA	DR	DER	ICR
Mean	4.146242	0.372993	0.63347	11.05065
Median	3.975558	0.396026	0.6557	4.216117
Maximum	13.06516	0.55293	1.236786	48.85593
Minimum	-5.259341	0.193966	0.240643	-22.95113
Std. Dev.	5.052216	0.098403	0.25553	16.83914

จากตาราง APCS แสดงผลการวิเคราะห์

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม 4.1462 เท่า, ค่ามัธยฐานของอุตสาหกรรม 3.9756 เท่า, ค่า Max ของอุตสาหกรรม 13.0652 เท่า, ค่า Min ของอุตสาหกรรม -5.2593 เท่า และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล 5.0522 เท่า

อัตราส่วนหนี้สิน (DR) ค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม 0.3730 เท่า, ค่ามัธยฐานของอุตสาหกรรม 0.396 เท่า, ค่า Max ของอุตสาหกรรม 0.5529 เท่า, ค่า Min ของอุตสาหกรรม 0.1940 เท่า และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล 0.0984 เท่า

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (DER) ค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม 0.6334 เท่า, ค่ามัธยฐานของอุตสาหกรรม 0.6557 เท่า, ค่า Max ของอุตสาหกรรม 1.2368 เท่า, ค่า Min ของอุตสาหกรรม 0.2406 เท่า และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล 0.2555 เท่า

อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม 11.0507 เท่า, ค่ามัธยฐานของอุตสาหกรรม 4.2161 เท่า, ค่า Max ของอุตสาหกรรม 48.8559 เท่า, ค่า Min ของอุตสาหกรรม -22.9513 เท่า และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล 16.8391 เท่า

ตารางที่ 2 วิเคราะห์การถดถอยความสัมพัทธ์

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
DR	10.99189	33.34473	0.329644	0.7435
DER	-4.79246	12.84544	-0.373086	0.7112
ICR	0.227826	0.03204	7.1107	0.0000***
C	0.564602	4.596368	0.122837	0.9029
Rsquared 0.588296				
Adjusted Rsquared 0.554914				

*, **, *** คือ มีระดับนัยสำคัญที่ระดับ .10, .05, .01 ตามลำดับ

จากการมองตารางที่ Sig สามารถนำมาวิเคราะห์การเขียนสมการ ได้ดังต่อไปนี้

$$ROA = 0.5646 + 10.9919DR - 4.7925DER + 0.2278ICR^{***} + \epsilon$$

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรอัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความผลต่ออัตราผลตอบแทน ต่อสินทรัพย์รวม (ROA) เนื่องจากความเชื่อมั่น (Prob) 0.0000 แสดงว่าอัตราส่วนหนี้สินมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ณ ระดับทางสถิติที่ 0.01 หรือ 99% โดยสามารถความสัมพันธ์ได้ว่า อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) เปลี่ยนแปลง 1 เท่า จะทำให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) เปลี่ยนแปลงไปในทิศทาง 0.22%

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรอัตราส่วนหนี้สิน (DR) ไม่มีความสัมพันธ์ต่อสินทรัพย์ (ROA) เนื่องจากความเชื่อมั่น (Prob) 0.7435 แสดงถึงความไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากความสัมพันธ์ของตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (DER) ไม่มีความผลต่ออัตราผลตอบแทน ต่อสินทรัพย์รวม (ROA) เนื่องจากความเชื่อมั่น (Prob) 0.7112 แสดงถึงความไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย (SE) ของ DR มีค่า 33.3447 DER มีค่า 12.8454 และ ICR 0.0320

ค่าสถิติทดสอบ (Test Statistic) ของ DR 0.3296 DER -0.3731 และ ICR 7.1107

จากผลการวิเคราะห์ มีค่า Rsquared อยู่ที่ 0.5883 เปลี่ยนแปลงของอัตราส่วน การเติบโตของธุรกิจ ได้ว่าสมการถดถอยที่คำนวณได้ ร้อยละ 58.8296

ผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินที่ต่อการเติบโตของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อุตสาหกรรมหมวดธุรกิจก่อสร้างหมวดก่อสร้าง โดยที่ใช้ข้อมูลในการศึกษาข้อมูลไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2556 ถึงไตรมาส 4 พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 10 ปี รวมทั้งสิ้น 21 บริษัท ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามได้ผลสรุปตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงสรุปสมมติฐานการวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	ชื่อย่อ	DR	DER	ICR
1	บมจ. เอเชีย พรซิชั่น	APCS			+***
2	บมจ. บีเจซี เฮฟวี่ อินดัสทรี	BJCHI			+***
3	บมจ. บางกอก เดค-คอน	BKD	+*		+**
4	บมจ. ช.การช่าง	CK			+**
5	บมจ. คริสเตียนีและนิลเสน (ประเทศไทย)	CNT			+**
6	บมจ. อีเอ็มซี	EMC	_*	_**	+**
7	บมจ. อิตาเลียนไทย ดีเวลล็อปเมนต์	ITD		_**	+**
8	บมจ. เนาวรัตน์พัฒนาการ	NWR			+**
9	บมจ. เพาเวอร์ไลน์ เอ็นจิเนียริง	PLE	_***		+**
10	บมจ. พรึบิลท์	PREB	_**	+*	+***
11	บมจ. ไพลอน	PYLON	+***	_***	
12	บมจ. ซีฟโก้	SEAFCO	+***	_**	+***
13	บมจ. ศรีราชาคอนสตรัคชั่น	SRICHA			+***
14	บมจ. ซิโน-ไทย เอ็นจีเนียริงแอนด์คอนสตรัคชั่น	STEC			+***
15	บมจ. เอสทีพี แอนด์ ไอ	STPI	_*	+*	_***
16	บมจ. ซินเท็ค คอนสตรัคชั่น	SYNTEC			+***
17	บมจ. ไทยโพลีคอนส์	TPOLY		_***	+***
18	บมจ. ทีอาร์ซี คอนสตรัคชั่น	TRC	_***	+***	
19	บมจ. ไทรทัน โฮลดิ้ง	TRITN			+**
20	บมจ. ทีทีซีแอล	TTCL		_**	+**
21	บมจ. ยูนิค เอ็นจิเนียริง แอนด์ คอนสตรัคชั่น	UNIQ			+***
ผลรวม			8	9	19

***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 99% , 95%, และ 90% ตามลำดับ

+ หมายถึง ปัจจัย ที่ผลกระทบกับอัตรากำไรในทิศทางเดียวกัน

- หมายถึง ปัจจัย ที่ผลกระทบกับอัตรากำไรในทิศทางตรงกันข้าม

สรุป

อัตราส่วนหนี้สิน (DR) เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโต (AG) ระดับนัยสำคัญ 99% ได้แก่ PYLON, SEAFSCO ระดับ 90% ได้แก่ BKD ซึ่งทั้ง 3 บริษัทนั้นเป็นไปในทิศทางเชิงบวกทั้งหมด

อัตราส่วนหนี้สิน (DR) เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโต (AG) ระดับนัยสำคัญ 99% ได้แก่ PLE, TRC ระดับ 95% ได้แก่ PREB ระดับ 90% ได้แก่ EMC, STPI ซึ่งทั้ง 5 เป็นทิศทางเชิงลบทั้งหมด

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (DER) เป็นตัวแปรต้นที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโต (AG) ระดับนัยสำคัญ 99% ได้แก่ TRC ระดับ 90% ได้แก่ PREB, STPI ซึ่งทั้ง 3 บริษัทนั้นเป็นไปในทิศทางเชิงบวกทั้งหมด

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน(DER)เป็นตัวแปรต้นที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโต (AG) ระดับ 99% ได้แก่ PYLON, TPOLY ระดับ 95% ได้แก่ EMC, ITD, SEAFSCO, TTCL ซึ่งทั้ง 6 บริษัทนั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือทิศทางเชิงลบทั้งหมด

อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) เป็นตัวแปรต้นที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโต (AG) ระดับ 99% ได้แก่ APCS, BJCHI, PREB, SEAFSCO, SRICHA, STEC, SYNTEC, TPOLY, UNIQ ระดับ 95% ได้แก่ BKD, CK, CNT, EMC, ITD, NWR, PLE, TRITN, TTCL ซึ่งทั้ง 18 บริษัทนั้นทิศทางเชิงบวกทั้งหมด

อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) เป็นตัวแปรต้นที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโต (AG) ระดับ 99% ได้แก่ ระดับนัยสำคัญ 90% ได้แก่ STPI ซึ่งทั้ง 1 บริษัทนั้นเป็นทิศทางเชิงลบทั้งหมด

อภิปรายผล

1) สิ่งที่เราควรใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นผลประโยชน์มากที่สุดคือ (ICR) เพราะมีผลต่อ (ROA) เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่ออัตราการเติบโตมากที่สุด

2) อัตราส่วน ในการจ่ายดอกเบี้ย (ICR) บอกเพียง การชำระดอกเบี้ยจ่ายและความเสี่ยงเท่านั้น ไม่สามารถบอกว่าการลงทุนหรือไม่ เราควรดูอัตราส่วนอื่น ๆ ด้วยเพื่อส่งเสริมว่าควรลงทุน

ข้อเสนอแนะ

1) การศึกษาครั้งนี้เป็นการใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลที่น่ามาศึกษา เป็นข้อมูลตัวเลขจากผลการดำเนินงาน และข้อมูลด้านกำกับดูแลกิจการ อาจจะไม่สะท้อนถึงนโยบาย และกลยุทธ์ในการดำเนินงานของธุรกิจรับเหมาก่อสร้างต่าง ๆ

2) การศึกษาครั้งนี้เป็นการใช้ตัวแปรอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) เป็น ตัวชี้วัดผลของความสามารถในการทำกำไร ของบริษัทโดยไม่ได้นำข้อมูลตัวอื่นมาประกอบด้วยซึ่งอาจ ทำให้เกิดผลการวิเคราะห์ที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ กาญจนวิสุทธิ. (2021). ส่องอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยช่วงที่เหลือของปี 2021และแนวโน้มปี2022 สืบค้นจาก https://www.scbeic.com/th/detail/file/product/7770/g1w9opo4pV/EIC-Note_construction-2021-2022_20210830.pdf
- จิรวัดน์ หงสกุล. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราดอกเบี้ยทางการเงินต่อการเติบโตของกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ธนพร ทองพูน. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ของกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ปัญญาภูมิ มณีจันทร์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเงินทุนหมุนเวียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการรับเหมาก่อสร้าง (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- Enekwe, C. I., Agu, C. I., & Eziedo, K. N. (2014). The effect of financial leverage on financial performance: Evidence of quoted pharmaceutical companies in Nigeria. *IOSR Journal of Economics and Finance*, 5(3), 17-25.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Kraus, A., & Litzenberger, R. H. (1973). A state-preference model of financial leverage. *The Journal of Finance*, 28(4), 911-922.
- Modigliani, F., & Miller, M. H. (1958). The cost of capital, corporation finance and the theory of investment. *The American Economic Review*, 48(3), 261-297.
- Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*, 13(2), 187-221.

ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัท
ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

THE EFFECTS OF FINANCIAL RATIOS ON THE RETURN ON ASSETS:
EVIDENCES FROM TOURISM SECTOR LISTED ON THE STOCK EXCHANGE
OF THAILAND

YITING FANG^{1*}, รพีสร เพ็ญเกษม²

^{1,2} คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

*Corresponding author, E-mail: yiting.fang@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงินได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน และอัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556-2566 จำนวน 12 บริษัท วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับสถิติอ้างอิง

ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จำนวน 8 บริษัท และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม จำนวน 1 บริษัท ในขณะที่อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จำนวน 3 บริษัท และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม จำนวน 2 บริษัท สำหรับอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DER) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จำนวน 1 บริษัท และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม จำนวน 3 บริษัท

คำสำคัญ: อัตราส่วนทางการเงิน อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน อัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

Abstract

This independent study aimed to investigate the impacts of financial leverage ratios, including debt ratio (DR), debt to equity ratio (DER), and interest coverage ratio (ICR), on the rate of return on assets (ROA) of companies in the service industry, specifically tourism groups listed on the Stock Exchange of Thailand. The researchers used quarterly data from 2013 to 2023 for a total of 12 companies in the tourism and leisure business category for descriptive statistics analysis and multiple regression analysis for inferential statistics.

The results of the study found that ICR had the relationship with ROA for the eight sampled companies. It was the other way round for only one sampled company where no relationship between ICR and ROA was discovered. In consideration of the relationship between DR and ROA, there were the three sampled companies such relationship was disclosed while the two sampled companies provided the opposite direction. As for the relationship between DER and ROA, at the same time, such relationship was found in only one sampled company. No relationships between DER and ROA were found in the three sampled companies, though.

Keywords: Financial Ratios, Interest Coverage Ratio, Debt to Equity Ratio, Debt Ratio, Return on Assets

บทนำ

เนื่องจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจซบเซามาเกือบ 3 ปี ระบบเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนของโลกมีความจำเป็นที่จะต้องฟื้นฟูกำลังอย่างเร่งด่วน การท่องเที่ยวยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากเศรษฐกิจไทยขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวและการบริโภคของภาคเอกชนเป็นหลัก ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญมากในด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจของภูมิภาค นอกจากนี้ ยังสามารถขยายโอกาสการจ้างงานและให้โอกาสในการสร้างรายได้แก่ผู้คนในท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปข้างหน้า การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินเชิงลึกของบริษัท โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งบประมาณทางการเงินและปฏิกิริยาหาความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละปัจจัย ผลการวิเคราะห์จะช่วยให้นักลงทุนประเมินสถานะการดำเนินงานของบริษัท และดึงดูดความสนใจของผู้ลงทุน และช่วยให้ผู้ลงทุนเข้าใจสถานะการดำเนินงานของบริษัท เพราะว่ามีประโยชน์ทำให้เราเห็นภาพรวมของบริษัท และความสามารถในการทำกำไรในเชิงเปรียบเทียบได้ง่ายขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดธุรกิจการท่องเที่ยวและสันทนาการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

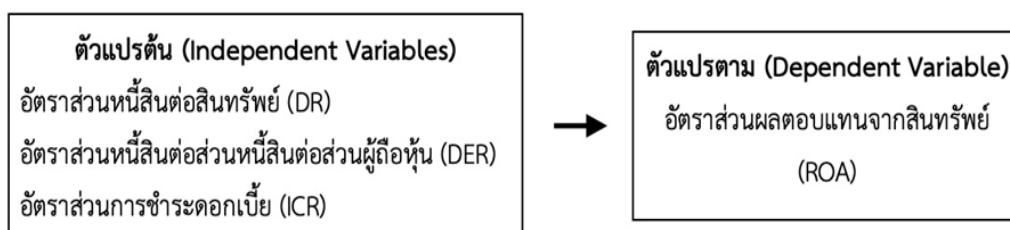
เพื่อเป็นข้อมูลให้นักลงทุน ได้ตัดสินใจวางแผนนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสันทนาการ และสามารถทำความเข้าใจกับผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินต่อผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและสันทนาการ

สมมติฐานการวิจัย

H0: อัตราส่วนทางการเงิน ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)

H1: อัตราส่วนทางการเงิน มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA)

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

Akbarian and Keyanpour (2013) ได้ศึกษาผลของการก่อหนี้ทางการเงินและความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมต่อประสิทธิภาพของบริษัทที่เข้ารหัสในตลาดหลักทรัพย์ تهران ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประสิทธิภาพของบริษัท (กระแสเงินสดฟรีต่อหุ้นและอัตราการตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น) เป็นตัวแปรตาม และการก่อหนี้ทางการเงินและความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม (ความเสี่ยงจากตลาดและความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ) เป็นตัวแปรอิสระ งานวิจัยนี้ใช้การประยุกต์ใช้และประชากรทางสถิติ คือบริษัทที่เข้ารหัสในตลาดหลักทรัพย์ تهران โดยใช้วิธีการสุ่มโดยประมาณ 95 บริษัทที่เข้ารหัสในตลาดหลักทรัพย์ تهران ได้รับการเลือกในช่วงปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2554 ข้อมูลแบบพาเนลและการถดถอยกลางได้ถูกใช้ในการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย ผลของการศึกษานี้แสดงให้เห็นในโมเดล 1 ว่ามีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างการก่อหนี้ทางการเงินและกระแสเงินสดฟรีต่อหุ้น และระหว่างตัวแปรความเสี่ยงจากตลาดและความเสี่ยงทางเศรษฐกิจกับกระแสเงินสดฟรีต่อหุ้นที่มีความสำคัญทางบวก และตรงข้ามกันนั้นโมเดล 2 แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ที่สำคัญทางบวกระหว่างการก่อหนี้ทางการเงิน ความเสี่ยงจากตลาด และความเสี่ยงทางเศรษฐกิจกับการตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นได้ด้วยความสำเร็จ

Obradovich and Gill (2012) ได้สำรวจผลกระทบของการควบคุมดูแลกิจการและการยกระดับทางการเงินต่อมูลค่าของบริษัทในสหรัฐฯ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายผลการศึกษาของ Gill and Mathur (2011 อ้างถึงใน Obradovich & Gill, 2012) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัท 333 แห่งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์นิวยอร์ก (NYSE) ในช่วงระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2554 ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้การออกแบบการวิจัยแบบสหสัมพันธ์และแบบไม่ทดลอง โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยพบว่าขนาดกระดานขนาดใหญ่มีผลกระทบต่อมูลค่าของบริษัทในสหรัฐฯ และปัจจัยต่างๆ เช่น ความสามัคคี คณะกรรมการตรวจสอบ อำนาจทางการเงิน ขนาดของบริษัท การเติบโตของสินทรัพย์ และการเป็นเจ้าของภายใน มีผลกระทบเชิงบวกต่อมูลค่าของบริษัท ผลลัพธ์การกำกับดูแลกิจการและการกีดกันทางการเงินแตกต่างกันระหว่างอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการ การวิจัยแสดงให้เห็นว่าขนาดบอร์ดมูลค่าของบริษัทผู้ผลิตในสหรัฐฯ ผลกระทบของความสามัคคี คณะกรรมการ 2529 ตรวจสอบ อำนาจทางการเงิน ขนาดบริษัท และการเป็นเจ้าของภายในส่งผลเชิงบวกต่อมูลค่าของบริษัทการผลิตในสหรัฐฯ การวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าขนาดบอร์ดมูลค่าของบริษัทด้านการบริการในสหรัฐฯ ภาระหนี้ทางการเงินและความก้าวหน้าของสินทรัพย์มีผลกระทบเชิงบวกต่อมูลค่าของบริษัทในอุตสาหกรรมบริการในสหรัฐฯ การศึกษานี้มีส่วนสำคัญในวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อมูลค่าบริษัท การค้นพบนี้อาจเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารทางการเงิน นักลงทุน และที่ปรึกษาด้านการจัดการทางการเงิน

Enekwe, Age, and Eziedo (2014) ได้ตรวจสอบความเกี่ยวเนื่องของการใช้ประโยชน์ทางการเงินต่อประสิทธิภาพทางการเงินของบริษัทหลักทรัพย์ที่เข้ารหัสในประเทศไนจีเรีย ข้อมูลถูกรวบรวมจาก 3 บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ไนจีเรีย (NSE) ระหว่างปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2555 มีตัวแปรสี่ตัวในการวัดประสิทธิภาพ ได้แก่ อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (ICR) อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ส่วนของผู้ถือหุ้น (อัตราส่วน D/E) และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (อัตราส่วนหนี้สิน) เป็นตัวแปรอิสระ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) เป็นตัวแปรตาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการถดถอยของ Pearson แสดงให้เห็นว่า 1) อัตราส่วนหนี้สิน (DR) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DER) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) 2) อัตราส่วนความสามารถในการละลาย อัตราดอกเบี้ย (ICR) และผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ของอัตราอุตสาหกรรมยาของไนจีเรีย (ROA) มีความสัมพันธ์เชิงบวก 3) ตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทตัวอย่างนี้ ผลลัพธ์ยังระบุด้วยว่าเพียง 16.4% ของการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตามนั้นเกิดจากตัวแปรอิสระในแบบจำลองของเรา ซึ่งบ่งชี้ว่า 83.6% ของการเปลี่ยนแปลงในประสิทธิภาพทางการเงินสามารถนำมาประกอบกับอิทธิพลของปัจจัยอื่นๆ

อนุวัตร รองเงิน (2559) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มธุรกิจวัสดุก่อสร้างที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2558 มีทั้งหมด 19 บริษัท โดยมีตัวแปรประกอบไปด้วย 7 อัตราส่วน คือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนราคาตลาดต่อราคาตามบัญชี อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไรต่อหุ้นและอัตราผลตอบแทนจากเงินปันผลกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าอัตราส่วนทางการเงินที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนหลักทรัพย์ อย่างมีนัยสำคัญที่ร้อยละ 95 และสามารถนำมาใช้เป็นตัวแปรสมการพยากรณ์

ผลตอบแทนหลักทรัพย์ คือ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนอัตราส่วนทางการเงินอื่นๆ ในงานวิจัย รวมถึงอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) ไม่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญในการนำมาใช้ในแบบจำลองพยากรณ์อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจวัสดุก่อสร้าง

รัฐยา สงสุข (2565) ได้ศึกษาผลกระทบระหว่างอัตราส่วนทางการเงินที่ส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ย อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการรวบรวมข้อมูลบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลท.) ตั้งแต่ปี 2560 ถึง 2564 มีทั้งหมด 105 บริษัท โดยมีตัวแปรในการวัดผลการดำเนินงาน 10 ตัวแปร แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ สภาพคล่อง อัตราส่วน อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่ามีการใช้สินทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด อัตราส่วนนี้แสดงถึงความเสี่ยงในการกู้ยืมเงิน อัตราการกำกับและผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม 10 ตัวแปรอิสระ ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) เป็นตัวแปรตาม ผลการวิเคราะห์พบว่าอัตราส่วนทางการเงิน 4 อัตราส่วนที่มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในทิศทางเดียวกับผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) อัตราการหมุนของสินทรัพย์รวม (TAT) อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตรากำไรสุทธิ (NPM) และอัตราส่วนทางการเงินมีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ตรงกันข้ามกับ ROA มีสองปัจจัย: อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E) และอัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้ (ART)

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาข้อมูลจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ จำนวน 12 บริษัท ใช้ข้อมูล 10 ปีย้อนหลัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2566

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ได้แก่

1. บมจ. เอเชียโฮเต็ล - ดัวย่อ ASIA
2. บมจ. เบาต์ แอนด์ ปิยอนด์ - ดัวย่อ BEYOND
3. บมจ. โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา - ดัวย่อ CENTEL
4. บมจ. ดุสิตธานี - ดัวย่อ DUSIT
5. บมจ. ดี เอราวัณ กรุ๊ป จำกัด - ดัวย่อ ERW
6. บมจ. แกรนด์ แอสเสท โฮเทลส์ แอนด์ พร็อพเพอร์ตี้ - ดัวย่อ GRAND
7. บมจ. ลาгуน่า รีสอร์ท แอนด์ โฮเทล - ดัวย่อ LRH
8. บมจ. แมนดารินโฮเทล - ดัวย่อ MANRIN
9. บมจ. ไมเนอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล - ดัวย่อ MINT
10. บมจ. โอเอชทีแอล - ดัวย่อ OHTL
11. บมจ. โรงแรมรอยัล ออคิด (ประเทศไทย) - ดัวย่อ ROH
12. บมจ. แชงกรี-ลา โฮเต็ล - ดัวย่อ SHANG

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาแสดงค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม สามารถอธิบายความสัมพันธ์ด้วยสมการการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้ดังนี้

$$Y = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_nx_n + \varepsilon$$

ความหมายของสัญลักษณ์

Y	คือ ค่าตัวแปรตาม
x_i	คือ ค่าตัวแปรต้น
b_0	คือ ค่าคงที่ของสมการถดถอย
$b_0 \dots b_n$	คือ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย
ε	คือ ค่าความขาดเคลื่อน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ประเภทอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์ในการวิจัยนี้ ดังต่อไปนี้

1. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR)

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (Debt Ratio): เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้วัดอัตราส่วนหนี้สินที่ถือครองโดยบริษัทหรือองค์กรต่อสินทรัพย์รวม หากอัตราส่วนหนี้สินสูงแสดงว่าบริษัทมีหนี้สินจำนวนมาก สิ่งนี้อาจสร้างความเสี่ยงทางการเงินเมื่อเทียบกับสินทรัพย์ เนื่องจากมีความคาดหวังว่าจะต้องชำระหนี้ในอนาคต และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนที่ต่ำทำให้บริษัทใช้หนี้สินน้อยลง และมีความมั่นคงทางการเงินมากขึ้น

$$\text{Debt Ratio} = \frac{\text{หนี้สิน}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}}$$

2. อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DER)

อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio): เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ช่วยให้เราเข้าใจภาพรวมของบริษัทหรือสถานะทางการเงินขององค์กร และความสามารถในการจัดการเงินทุนได้ดีเพียงใด หาก D/E Ratio สูงแสดงว่าบริษัทใช้หนี้สินจำนวนมาก ซึ่งอาจหมายความว่า การดำเนินธุรกิจมีความเสี่ยงมากกว่าเมื่อเทียบกับเงินทุนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วน D/E ที่ต่ำกว่าจะส่งผลให้บริษัทถูกมองว่ามีการใช้หนี้สินลดลง และมีความมั่นคงทางการเงินมากขึ้น

$$\text{D/E Ratio} = \frac{\text{หนี้สิน}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

3. อัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย (ICR)

อัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio): เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ช่วยให้เราเข้าใจว่าบริษัทมีผลกำไรเพียงพอที่จะจ่ายดอกเบี้ยในช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือไม่ หาก ICR สูงแสดงว่าบริษัทมีความสามารถในการเงินที่ดีในการจ่ายดอกเบี้ยนี้ แต่หาก ICR ต่ำก็อาจบ่งชี้ว่าการจ่ายดอกเบี้ยไม่มั่นคงและอาจนำไปสู่ความเสี่ยงทางการเงินในอนาคต

$$ICR = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงาน}}{\text{ดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย}}$$

4. อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA):

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets): เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ช่วยในการวัดว่าบริษัทหรือองค์กรมีผลกำไรโดยใช้สินทรัพย์และทรัพยากรที่มีอยู่ในรูปแบบของเงินหรือไม่ หาก ROA สูงหมายความว่าบริษัทหรือองค์กรสามารถทำกำไรได้มากโดยใช้ทรัพยากรของตน ในขณะที่ ROA ที่ต่ำจะส่งผลให้บริษัทหรือองค์กรไม่ทำกำไรที่สมควรได้รับจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่

$$ROA \text{ (Return ON Assets) (\%)} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์ทั้งหมด}}$$

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ จำนวน 12 บริษัท พบว่า บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA) มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ บมจ. แชนกรี-ลา โฮเต็ล(SHANG) บมจ. ดุสิตธานี(DUSIT) และ บมจ. โอเอชทีแอล(OHTL) (ค่าเฉลี่ย 6.7356, 6.1459 และ 5.7487) ตามลำดับ

อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์(Debt Ratio: DR) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ บมจ.แชนกรี-ลา โฮเต็ล(SHANG) บมจ.โรงแรมรอยัล ออคิต (ประเทศไทย)(ROH) และ บมจ.เบอร์ด์ แอนด์ บียอนด์(BEYOND) (ค่าเฉลี่ย 0.0608, 0.3124 และ 0.3663) ตามลำดับ

อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุน (Debt to Equity Ratio: DER) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ บมจ. แชนกรี-ลา โฮเต็ล(SHANG) บมจ.เบอร์ด์ แอนด์ บียอนด์(BEYOND) และ บมจ. เอเชียโฮเต็ล(ASIA) (ค่าเฉลี่ย 0.0652, 0.6215 และ 0.7049) ตามลำดับ

อัตราส่วนความสามารถในการชำระดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio: ICR) บริษัทที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ บมจ.โรงแรมรอยัล ออคิต (ประเทศไทย)(ROH), บมจ.เบอร์ด์ แอนด์ บียอนด์(BEYOND) และ บมจ. โอเอชทีแอล(OHTL) (ค่าเฉลี่ย 7606.871, 344.26225 และ 10.9659) ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ด้วยวิธีการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของกลุ่มการท่องเที่ยวและสันทนาการ จำนวน 12 บริษัท สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปรูปตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และระดับนัยสำคัญที่ส่งผลต่อ ROA ในกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและ
สันทนาการ จำนวน 12 บริษัท

ลำดับ	รายชื่อบริษัท	DR	DER	ICR
1	ASIA			+ ***
2	BEYOND			
3	CENTEL		_*	+ ***
4	DUSIT	+ **	_*	+ *
5	ERW	_*		+ ***
6	GRAND	_*		+ **
7	LRH			+ **
8	MANRIN			+ ***
9	MINT		_*	+ **
10	OHTL	+ ***		
11	ROH			
12	SHANG	+ ***	+ ***	_*
รวม		5	4	9

หมายเหตุ :

***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 99%, 95%, 90% ตามลำดับ

+: ปัจจัยที่มีผลกระทบในทิศทางเดียวกัน

-: ปัจจัยที่มีผลกระทบในทิศทางตรงกันข้าม

จากตารางที่ 1 แสดงปัจจัยที่มีผลกับ ROA ดังนี้

ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จำนวน 5 บริษัท ได้แก่ บริษัท DUSIT, ERW, GRAND, OHTL และ SHANG

ตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DER) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จำนวน 4 บริษัท ได้แก่ บริษัท CENTEL, DUSIT, MINT และ SHANG

ตัวแปรอัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) จำนวน 9 บริษัท ได้แก่ บริษัท ASIA, CENTEL, DUSIT, ERW, GRAND, LRH, MANRIN, MINT และ SHANG

ตัวแปรที่มีความสำคัญต่ออัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มากที่สุด คือ อัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย (ICR) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DER) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า

1. ตัวแปร ICR มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ROA ทั้งหมด 8 บริษัท ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จำนวน 4 บริษัท ได้แก่ บริษัท ASIA, CENTEL, ERW, MANRIN ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำนวน 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท GRAND, LRH, MINT ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 จำนวน 1 บริษัท ได้แก่ บริษัท DUSIT ส่วนบริษัท SHANG มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ ROA ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1

2. ตัวแปร DR มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ROA ทั้งหมด 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท OHTL, SHANG ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จำนวน 1 บริษัท ได้แก่ บริษัท DUSIT ส่วนบริษัท ERW และ GRAND มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ ROA ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

3. ตัวแปร DER มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ROA จำนวน 1 บริษัท ได้แก่ บริษัท SHANG ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับ ROA ทั้งหมด 3 บริษัท ได้แก่ บริษัท DUSIT และ MINT ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 บริษัท CENTEL ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากผลวิเคราะห์ การก่อหนี้ทางการเงิน (Financial Leverage) มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset) และผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Enekwe et al. (2014) พบว่า อัตราส่วนหนี้สิน (DR) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (DER) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และอัตราส่วนการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) ในอุตสาหกรรมยาของไนจีเรีย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรฐิยา ส่งสุข (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ผลกระทบระหว่างอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (DR) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในทิศทางเดียวกัน และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E) มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในทิศทางตรงกันข้าม แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุวัตร รองเงิน (2559) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ กรณีศึกษา: บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจวัสดุก่อสร้าง พบว่า ยกเว้นอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ส่วนอัตราส่วนทางการเงินอื่นๆ ในงานวิจัย รวมถึงอัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) ไม่มีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญในการนำมาใช้ในแบบจำลองพยากรณ์อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์กลุ่มธุรกิจวัสดุก่อสร้าง

ข้อเสนอแนะ

การเพิ่มขนาดตัวอย่างหรือศึกษาอุตสาหกรรมกลุ่มธุรกิจอื่นๆ อาจจะเพิ่มความมั่นใจในการวิจัย เพราะสามารถเปรียบเทียบผลลัพธ์ของแต่ละธุรกิจ มันมีผลกระทบอะไรบ้าง และในการศึกษาครั้งต่อไปสามารถทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนตัวแปรอื่น เช่น อัตราส่วนสภาพคล่อง (Liquidity Ratio) อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ (Activity Ratios) และ อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร (Profitability Ratio)

เอกสารอ้างอิง

- รัฐยา ส่งสุข. (2565). ผลกระทบระหว่างอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- อนุวัตร รุ่งเรือง. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ กรณีศึกษา: บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มธุรกิจวัสดุก่อสร้าง (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Akbarian, T., & Keyanpour, M. (2013). A new approach to the numerical solution of fractional order optimal control problems. *Applications and Applied Mathematics: An International Journal*, 8(2), 523–534.
- Enekwe, C. I., Age, C. I., & Eziedo, K. N. (2014). The effect of financial leverage on financial performance: Evidence of quoted pharmaceutical companies in Nigeria. *Journal of Economics and Finance*, 5(3), 17-25.
- Obradovich, J., & Gill, A. (2012). The impact of corporate governance and financial leverage on the value of American firms. *International Research Journal of Finance and Economics*, 91, 1-13.

ກາດພວກ

คณะกรรมการจัดการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ประจำปีการศึกษา 2566

คณะกรรมการอำนวยการ

1. อาจารย์ภรณ์รัตน์	โอสถานุเคราะห์	ที่ปรึกษา
2. ดร.สมศักดิ์	รุ่งเรือง	ที่ปรึกษา
3. ดร.มัทนา	सानติวัตร	ที่ปรึกษา
4. ศาสตราจารย์ ดร.ศิริลักษณ์	โรจนกิจอำนวย	ที่ปรึกษา
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรเสริญ	มิลินทสูต	ประธาน
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือดรีหญิงสุภัทรา	เอื้อวงศ์	รองประธาน
7. ดร.สุนทรี	รัตภาสกร	รองประธาน
8. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภาพ	นัมปิตวัน	รองประธาน
9. ดร.อภิเทพ	แซ่ไคว	กรรมการ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.สุบิน	ยุระรัช	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศานาถ	มั่งศิริ	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา	สิงห์สงบ	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมยศ	วัฒนามลชัย	กรรมการ
14. ดร.วิลาสินี	ตุ๋จินดา	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐภาพ	นัมปิตวัน	ประธาน
2. ดร.สุนทรี	รัตภาสกร	รองประธาน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา	สิงห์สงบ	กรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมยศ	วัฒนามลชัย	กรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนัญชี	ภักคานนท์	กรรมการ
6. ดร.วิลาสินี	ตุ๋จินดา	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐมา	สตะเวทิน	กรรมการ
8. อาจารย์พรจักรี	พิริยะกุล	กรรมการ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารยาท	โยทองยศ	กรรมการ
10. อาจารย์กุลเชษฐ์	เล็กประยูร	กรรมการ
11. อาจารย์นวลรัตน์	คุณศรีวัชรกุล	กรรมการ
12. อาจารย์สืปศักดิ์	สืปภักดี	กรรมการ

13. อาจารย์นพดล	ชาตธีรังสรรค์	กรรมการ
14. อาจารย์ณรงค์ฤทธิ์	สินธุสังข์	กรรมการ
15. อาจารย์อุทัยวรรณ	จตุพร	กรรมการ
16. อาจารย์ปวีณา	กุลประสูตร	กรรมการ
17. อาจารย์อารีรัตน์	สุจิรปัญญา	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการวิชาการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรยา	สิงห์สงบ	ที่ปรึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลเรือดรีหึงสุภัทรา	เอื้อวงศ์	ที่ปรึกษา
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภเจตน์	จันทร์สาส์น	ที่ปรึกษา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธินันท์	พรหมสุวรรณ	ประธาน
5. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณารณ	แสงมณี	รองประธาน
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร	กมลบุตร	กรรมการ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน	แสงพิกุล	กรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม	ชมงาม	กรรมการ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพัฒน์	แสงอุดมเลิศ	กรรมการ
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ปฐมา	สตะเวทิน	กรรมการ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติ	วิทยาสระณะ	กรรมการ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนวรรณ	แสงสุวรรณ	กรรมการ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย	มงคลเกียรติศรี	กรรมการ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มารยาท	โยทองยศ	กรรมการ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิพัฒพงศ์	ฟักแพ	กรรมการ
16. ดร.ญาณิณี	เพชรานันท์	กรรมการ
17. อาจารย์ปวีณา	กุลประสูตร	เลขานุการ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยาณี ภาควัต	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา โชคเหริญสุขชัย	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ ปัญจพรมล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ฐิยาพร กันตารณวัฒน์	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร.ประพิธาร์ ธารักษ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงทอง สรประเสริฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรีทิพ บุญแย้ม	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรลักษณ์ สัจจะวาที	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร นิลาภรณ์กุล	นักวิจัยอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภารัตน์ พฤกษ์สุราลัย	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์สุทธิ พันแสน	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงผกา ตันกิจจานนท์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิภา พจน์วาที	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภา ทองคง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำพล นววงศ์เสถียร	มหาวิทยาลัยเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก
ดร.กิตตินาท นุ่นทอง	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ดร.ชินภัทร คันธพนิต	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.ชุตินาถ คันธพนิต	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร.ณัฐวุฒิ คงลำพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ธัชไท กิริติพงศ์ไพบูลย์	สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ดร.นิตา น้อยเด็น	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ดร.ภาณุวัฒน์ ประเสริฐพงษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.วิษญาดา ฅนอมชาติ	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.ศุภโชค ถกคศรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ดร.สุนทรี รัตภาสกร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

**BANGKOK
UNIVERSITY**
THE CREATIVE UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
9/1 หมู่ 5 ถนนพหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง
อ.คลองหลวง ปทุมธานี 12120
โทรศัพท์ 0 2407 3888 โทรสาร 0 2407 3999

BANGKOK UNIVERSITY
9/1 Moo 5 Phaholyothin Road, Klong Nueng,
Klong Luang, Pathumthani 12120
Tel: +66 2407 3888 Fax: +66 2407 3999